SOSYALİST TÜRKİYE

Yazan :

Ali Faik Cihan

DYK

DEVRİMCİ YAYINLAR KOOPERATİFİ

DEVRİMCİ YAYINLAR KOOPERATİFİ KİTAPLARI : 2

SOSYALİST TÜRKİYE

Yazan :
ALİ FAİK CİHAN

DYK

Kooperatifin ve kitapların adları bildirilmek sureti ile iktibas edilebilir

DEVRİMCİ YAYINLAR KOOPERATİFİ

İstanbul - Nuruosmaniye Cad. Mengene Sok.

Fazilet Apt. Kat 3 - Cağaloğlu

İstanbul Matbaası, Nuruosmaniye Cad. No: 90

GİRİŞ

Demokrasi yolunda ilerlemeler deyimi gibi, az gelişmiş ülke olmak deyimi de gerilemenin özürleri arasına girdi. Sorumlu kişiler bu deyimleri geçmişteki beceriksizliklerini irade dışı nedenlere bağlamak ya da gelecekteki başarısızlıkların sorumluluğu altından peşin olarak sıyrılmak için sık sık kullanmayı adet haline getirmişlerdir.

Gerçekte alınan yolların sonunda Türk halkı, var olmak ya da yok olmak durumu ile karşı karşıya bırakılmıştır. Türkiye bugün bilimin ve tekniğin temsil ettiği dünya ortak uygarlığının çemberi dışındadır. Modern uygarlığın gelişim hızı yanında Türkiyedeki çabalar sadece gülünç bir bocalamadır. Modern dünya ile aramız gittikçe açılmaktadır.

Ereği belirsiz, yolları bulanık kalkınma ülküsü, söylene söylene anlamını da yitirmiştir. Esasında köyün ve köylünün kalkınması köylüden başkasının, Türkiye ve Türk halkının kalkınması Türkten başkasının irade ve insiyatifine geçmiştir. Köylüden başkası köyü, Türkten başkası Türkiyeyi kalkındıracaktır. Bu yol ve anlayış içinde dış ülkelerden yurda, kentten köye uygarlık getirilecektir.

Oysa uygarlık, getirilip götürülmeye elverişli, taşınabilir bir mal, bir nitelik değildir. O, ne bir ülkü, ne bir hüner ne de paradır. Uygarlık ancak yapılır ve yaratılır. 777 bin kilometre karelik ülke boydan boya dolar, sterlin ve mark ile döşense, 30 milyon yurttaş yüksek ülkülerle donatılıp ince ve kibar salon adamı haline getirilse gene uygarlık getirilmiş olmaz. Çünkü uygarlık, kredi ve bağış olmadığı gibi kuşaktan kuşağa geçen bir fikir, ya da bir incelik öğretisi değildir.

Onun içindir ki Türkten başkası Türkü, köylüden başkası köylüyü kalkındıramaz. Yardım ne kadar ciddi, niyet ne kadar iyi olursa olsun, bilincinin derinliği tarihine eşit yeni dünya ve kaynakları tükenmiş ihtiyar dış burjuva ancak Türkü sömürür. Oldum olası kent köyü sömürme çabasındadır.

Demekki ağır başlı Türk, üstten bakan hafif başlı yabancıya el açmaktan, köylü kentlinin gözüne bakmaktan vazgeçip başının çaresine bakmak zorundadır.

Türk toplumuna yön vermek durumunda olan siyasal kuvveti elerinde tutanlar, temel sorunları ya hiç bilmemekte, ya bu sorunlarla ilgilenmemekte ya da bilerek ve istiyerek gelişim yönüne ters bir rotadan yürümektedirler. Aydın kişilerin temel sorunlar üzerine eğilip çalışmaları ise şiddetli yasaklarla, insan onuruna yakışmaz saldırılarla ve polis zoru ile engellenmektedir.

Siyasal bağımsızlık ekonomik bağımsızlığın bir sonucu olduğundan üreyen ve üreten köylü bağımsızlığın da tek koruyucusudur. Ancak bu koruyucu sefilliğini ve perişanlığını sırtındaki tek gömlekle birlikte taşıya taşıya direncinin son sınırına gelmiş bulunuyor. Türk toplumunu ayakta tutan kuvvet, döne dolaşa köye ve köylünün emeğine dayandığı ve köyden kente ve dış ülkelere doğru mal ve emek akımı olduğu halde, buna karşılık köye götürülen şey, gericilik ve hurafeden başka bir şey değildir.

Emekçi çoğunluğun elinden çıkıp azınlığın eline doğru akan mal ve emek, üretim sermayesi üzerindeki ayrıcalığı anlatan mülkiyet hakkı ile birlikte, cumhuriyetin gelişinden sonra halka meyleder gibi gözüken egemenliği çoğunluğun elinden çıkarıp azınlığın eline doğru kaydırmıştır. Bu suretle sermaye akımına paralel olarak egemenlik ve siyasal bağımsızlık çoğunluğun elinden çoktan kaçmış bulunmaktadır.

Dünya devler kapitalizmi ile işbirliği yapmak sayesinde ayakta durabileceğine inanan bu sermayeci azınlığın çoğunluk adına egemenliği ve siyasal bağımsızlığı daha ne kadar zaman elde tutabileceği belirsiz, karanlık kuşkular yaratan bir konudur. Çünkü bağımsızlık kolaylıkla elden gidebilir, ama onu bir defa elden kaçırdıktan sonra bir daha geri almak çok zordur.

Türk toplumunun rengini ve karekterini veren ölçü, üreten emekçi çoğunluğun uygarlık ve yaşantı düzeyidir. Sorun bu yönden ele alınınca dünya uygarlık ortamı içinde var olabilmek için bir şeyler yapmak, birer birer ve toplu olarak çıkış yolları ve çareler aramak zorunluğu açıklıkla ortaya çıkar.

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK TOPLUMUNUN GENEL TABLOSU

I

EKONOMİK ORTAM

Hakikati konuşmaktan korkmayınız.
K. ATATÜRK

YAPICI DEVLETÇİLİK — YIKICI DEVLETÇİLİK

Yorgun bir toprak parçası, perişan bir halk. İnparatorluktan zorla kurtardığımız miras bu idi. İşleyen bir sermayeden, değere dönüşen emekten ve üretimden değil, belki insan onuruna özgü bir tüketimden söz etmek aşırı bir iyimserlik olurdu. Sömürgeci sermaye, üzerinde geliştiği ortamı böyle bırakıp gitti.

Toplum varsa orada ekonominin de varlığı gerekir. Ama yirminci yüzyılda yarı aç, yarı çıplak, sadece gününü gün eden bir topluluk içinde kitaplarda yeri olan bir ekonomik sistem, belli bir özellik aranamazdı. Oysa ulusal kurtuluş savaşı sonunda kazanılan bağımsızlık, üzerinde oturacak bir temel bulmalıydı. Salt heyecanlar üzerinde ne devlet ne halk ayakta tutulamıyacağından yeni bir ekonomi yaratmak gerekiyordu. Cumhuriyetin daha ilk yıllarında devletin doğrudan doğruya ekonomi alanına el atması rastgele bir tasarımın sonucu değildir. Türkiyede devletçilik bir oluş olarak başlamıştır.

Daha açık deyimle devletçiliğimiz yaşantının zorlamalarından ve uygulamadan çıkmış, devletçilik fikri, devletçiliğin arkasından gelmiştir. Nitekim daha sonra devletçilik birinci Cumhuriyet Anayasasına alınmıştır. Bu da devletçiliğin bir kalkınma ilkesi olarak kabul edildiğini göstermektedir.

HALKÇI DEVLETÇİLİK

Ulusal kurtuluş hareketinin dünya ölçüsündeki anlam ve önemi üzerinde kafa yoranlar, bu hareketin dış politik etkenlere karşı politik egemenlik, dış sömürgeciliğe karşı ekonomik egemenlik olmak üzere iki ana amaca yöneldiğini görmüşlerdir. Bu amaçlar 1922 yılında eylem olarak, 1923 yılında hukuk anlamı ile gerçekleştirilmiştir.

Bu yıllar dış çevrede sınıf çatışmaları sonunda ihtilâllerin hızlandığı bir döneme rastlar. Ancak bizdeki hareket, bir toplum içindeki sınıflar çatışması değildir. Yurt dışı kapitalizminin yurt içinde kurduğu sömürücü sisteme karşı sömürülen kütlelerin ayaklanmasıdır. Bu yönü ile ulusal kurtuluş hareketi diğer iht lâllerden daha kapsamlı bir ihtilâl anlamını taşımaktadır. Çünkü onun iiçnde yalnız ekonomik egemenlik değil, siyasal egemenlik ve bağımsızlık da vardır. Egemenlik ve bağımsızlık gibi erekleri gerçekleştiren bu ihtilâl hareketi, eskiyi yerinden silip süpürerek yeni bir toplum düzeni kurmağa yönelmekle bir inkılâp hareketi olmuştur. Bugün bir Türk inkılâbından söz ettiğimiz zaman bir gerçeği söylemiş oluyoruz.

Bu inkılâbın ekonomik temeli devletçiliktir. Ancak devletçiliğimizin ayırıcı özellikleri sadece inkılâbın bir parçası olmasından gelmemektedir. O, üniversite kürsülerinde okutulmuş ve öğrenilmiş soyut bir fikir değil, hiç bir ekonomik rengi bulunmıyan bir ortamda uygulandıktan sonra elde edilmiş bir ilkedir. Bu ilke ayrıcalıksız ve sınıfsız bir toplum yaratmanın yolu olarak anlaşılmış ve o yönde geliştirilmiştir. Onun içindir ki birinci cumhuriyet anayasasında devletçiliğin yeri halkçılık ile bir aradadır.

Devletçi olmak zorunluğu, sermayenin devlet elinde tutulup yönetilmesi zorunluğundan gelmektedir. Toplum içinde çelişkileri önlemenin tek çaresi bu idi. Çünkü sermaye su gibi, ateş gibidir. Onun insanlara itaat edecek gibi tutulması gerekir. Eğer sermaye kontrol altına alınmazsa sel gibi yıkıcı, yangın gibi bir sınat haline gelir.

Toplum içinde zümre ve sınıf ayrımlarının tek nedeni

başıboş sermayedir. Bir zümre diğer bir zümreyi, bir sınıf diğer bir sınıfı ancak sermaye gücünü elde tutmakla sömürebilir ve ezebilir. Onun için bu tehlikeli vasıtanın devletçe elde tutulup aracısız olarak halk adına kullanılması istenir.

Üretim mekanizması gibi toplum içinde malların dağılışını sağlıyan mekanizmanın da yönetilip yürütülmesi, modern devletçiliğin temel esasıdır. Sermayenin tek birikim yeri halk egemenliğinin sembolü olan siyasal mekanizmadır. Bu suretle sermaye birikimine katılan herkes sermaye yatırımlarından eşit haklarla yararlanacaktır. Halkçı devletçiliğin özünde siyasal haklarla sıyasal görevlerin, ekonomik haklarla ekonomik görevlerin eşitliği vardır.

Türkiyede devletçiliğin başarılarını görememek şanssızlığı, onun evrimini tamamlamadan dejenere edilmesidir. Siyasal kuvvet halkçı kadronun elinde bulunduğu süre içinde kemalist devletçilik büyük işler başarmıştır. Kökleri ortaçağa çıkan derebeylik artıkları ile kent sömürgenlerinin kökünü kazımaya gücü yetmemiş olmakla birlikte devletçiliğin başarıları, halk çıkarlarının demokrasi sözcüğüne feda edildiği 1945 yılına kadar sürdürülmüştür. Bugün sadece kuruluş olarak gözüken geniş devlet sektörü halktan yana olan devletin eseridir.

ZÜMRECİ DEVLETÇİLİK

Kemalizmin ekonomik yanı halkçı devletçiliktir. Kemalist ilkeler birer birer kenara itildikçe devletçilik de halkçılık özelliğini yitirmiştir. Siyasal iktidarda halkçı kadronun sayısı azaldığı oranda devletçilik zümreciliğe kaymış ve bu değişim gittikçe hızını artırarak beslemeci bir fonksiyon kazanmıştır.

Bu kayma ve değişimde, siyasal otoritenin çıkarcı ve sınıfçı ellere geçişi yanında dost ve müttefik olarak anılan dış kapitalizmin baskı ve tavsiyelerinin büyük etkisi vardır.

Üniversitelerde ekonomi okutanların fikirleri ile devleti yönetenlerin yönsemeleri kapitalist uzmanların tavsiyelerine hep uygun gelmiştir. Halklar ve uluslar arası politik ve süel casusluk olduğu gibi ekonomik casusluk da vardır. Dost devlet olarak anılan dış ülkelerden hangi konuda olursa olsun uzman istendiği zaman uzman adı altında bu casuslardan gönderdikleri bilinen bir gerçektir. Bu casus uzmanların verdikleri raporlarda genellikle devletçilik tavsiye edilmiş olmakla birlikte öte yandan kalkınmanın özel sektör yolu ile daha kestirme ve başarılı olacağı hatırlatılmış ve özel girişimin zayıf-

lığından yana yakıla kalkınmanın bir engeli olarak söz edilmiştir. Bu yoldaki tutum ve tavsiyelerin erek ve mahiyetini anlamak için her halde bir tilki kurnazlığı gerekmez. Uzman dostların tavsiyeleri, cılız kalan özel sektörün devlet eli ile şişirilip kalkındırılması gereğini anlatmaktadır.

Türkiyedeki devletçi tutumun dış katipalizmin bünyesinde yarattığı kuşku ve rahatsızlık büyük olmuştur. Bu kuşku ve rahatsızlığın giderilmesi için çok defa Newyork borsalarında hazırlanan komprimeler naylon kadın külotları ile birlikte berber dükkânlarına, kahve köşelerine ve cami avlularına kadar gelmiştir. «Türkiyede milyoner az da bu işler onun için yürümüyor, Amerikada herkesin otomobili var, zenginler devletten korktukları için parayı meydana çıkarmıyorlar, sümerbank memleketi batırdı, ofisler alış verişi berbat etti» gibi komprimelerden hergün bir kaç düzineyi yutmıyan kalmamıştır.

Dıştaki kapitalist şebekenin bu çalışmaları yanında yurt içinde devletin kilit noktalarını ellerinde tutanların da kendilerine özgü hafif akla uygun bazı fikirleri ve felsefeleri vardı. Bunlar batı uygarlığı burjuvazinin eseridir diyorlardı. Kalkınmanın olabilmesi ve uygarlığın getirilmesi için önce keskin bir burjuvazinin varlığı gerekiyordu. O halde devlet kalkınmayı sağlamak için önce milyoner imâl etmeli, iş adamı yetiştirmeli, güçlü bir burjuva yaratmalıydı. Bu suretle devlet yeni ve son derece önemli görevler yükleniyordu. Vergileri toplamak, işletmelerden ve kurumlardan elde edilen gelirleri de halktan alınan paralarla birleştirip kalkınmanın bir numaralı vasıtaları olan milyonerleri ve iş adamlarını besleyip şişirmek.

Bu tasarımların uygulanışı ise tasarımın kendisinden daha enteresandır. Artık devletçe yapılacak yatırımların konusu ne olursa olsun bu önemli değildir. Ereğin esası eser meydana getirmek değil, bol ihale yapmaktır. Çünkü her ihale konusunda bir milyoner doğacaktır. Yatırım yolu ile meydana getirilecek eser sermayenin devlet elinden çıkıp bir iş adamına geçmesi için sadece bir bahanedir.

Bu anlayış içinde yapılan ihalelerin çok ve çeşitli örnekleri görülmüştür. Örneğin bir caddenin iki metre yükseltilmesi işi ihale edilmiş ve bitirilmiştir. Kanalizasyon inşaatı için cadde tekrar bozulmuş ve kanalizasyon ile birlikte yeniden yapılmıştır. Bu defa telefon hattı ve su borularının geçirilmesi için aynı cadde bir kere daha bozulmuş, telefon hattı ve su boruları ile birlikte yeniden yapılmıştır. Ama iş gene de bitmemiştir. Kentin estetiği bakımından aynı cadde iki metre

aşağıya indirilecektir. Ve son defa olarak kanalizasyon, su boruları ve telefon hattı ile birlikte cadde bir defa daha bozulmuş ve tekrar yapılmıştır. Bu işlemlerin sonunda yapılmış olan iş su ve kanalizasyon boruları ile telefon hattının döşenmesinden ibarettir. Ama bu iş altı defa ihaleye çıkarılmış ve altı müteahhit ihaleden kâr sağlamıştır.

Gene büyük bir iş mahsustan usule aykırı yollardan ihale edilmiştir. İşi alan müteahhit ufak tefek hazırlıklar yapmıştır. İhalenin usulsüz olduğu sonradan anlaşılmış gibi davranılarak iş adamı ile kurum arasındaki mukavele bir taraflı olarak kurum tarafından feshedilmiştir. İş adamı, ihaleyi fesheden kurumdan milyonlar tutan tazminat istemiş ve istediğini hem de mahkeme yolu ile almıştır.

Örneğin baraj inşa edilmiş, jeneratör kurulmamıştır. Jenaratör kurulan yerlerde bir kilovatı iki kuruşa mal olan elektrik altmış kuruştan satılarak halk kütlelerinin elektrikten yararlanması engellenmiş, elektrik yoksullar için lüks haline getirilmiştir. Barajın kurulduğu yerde büyük toprak sahipleri varsa sulama tesisleri yapılmış, yoksul halkın barajdan yararlanmasından kaçınılmıştır.

Örnekler çoktur. Devletin halktan aldığı paralarla kurdurduğu bu eserlerde hiç bir zaman halk yararı düşünülmemiştir. Yapma ve bozma oyunlarının ise halkçı bir yanı yoktur. Halkın elinden çıkıp devlet eline geçen ve bu kurnazca oyunlar girdabına düşen paralar hiç bir yoldan ve hiç bir zaman bir daha eski kaynağına dönmemektedir.

YIKICI DEVLETÇİLİK

Devletçilik zümreciliğe kaydığı ölçüde yıkıcı olmuştur. Ama asıl yıkıcılık devletin kendi kurum ve işletmelerini sabote etmesinden gelmiştir. Bunun için düşünülen yollardan biri doğrudan doğruya üretim yapan ve toplum içinde malların dağılışını sağlıyan kurum ve işletmelerin özel kişilere devridir. Bu tasarım ekonomi casuslarının da öğütlerinden biri idi. Oysa bu geniş ve köklü kurum ve işletmeleri satın alacak özel kişi henüz ortada yoktu. Özel girişim bu lokmayı yutacak kadar güçlenmemişti. Onun için daha başka sabotaj denemelerine geçildi. Devlet kurum ve işletmelerinin yasal ve yönetimsel yollardan hantallaştırılıp özel sektörle yarışamıyacak hale getirilmeleri ustalıkla uygulanan metodlardır. «Kişinin yapamadıklarını devlet yapar» formülü ile devlet işletmeleri verimsiz alanlara itilmiş, kâr getirecek konular özel kişilere

bırakılmıştır. Devlet kurum ve işletmelerinin memur ve diğer personel sayısı gereksiz çoğaltılarak personel masrafları yükseltilmiş, çok defa işe yarıyan personel özel sektöre kaydırılarak bu kurum ve işletmeler yararlı elemanlardan yoksun bırakılmıştır. Yalnız devlet ekonomi kurumları değil, tüm kamusal kurumlar, bu arada okullar ve üniversiteler özel firmalara personel yetiştiren birer organ haline getirilmiştir. Devlet ekonomi kurumlarının açıkgözlere ve partizanlara açıktan ödenek veren birer iane yuvası, tembeller evi haline sokulduğu herkesin görüp bildiği bir gerçektir.

Deniz işletmelerinin anonim şirket haline getirilmesinin, yolcusu az olan servislere çok gemi, yolcusu çok olan servislere az gemi konulmasının zorunluğu, devlet demiryolları işletmesinin deniz yolları anonim ortaklığı gibi zarar etmesinin gerçek nedenleri tartışmaya konu edilmiyecek derecede açıktır. Yıllık zararları gösteren bilânçolar kıvançla açıklanacak ve devletçiliğin başarısızlığı hakkında propaganda yapılacaktır.

Erek, devletçiliğin başarısızlığına herkesi inandırmaktır. Ama bu yıkıcı gidişin denemelerinde yalnız devletçilik değil, halkın yararına özgü ne varsa hepsi kötülenmiş, kötülemek için de çeşitli örnekler, ustaca bahaneler yaratılmıştır. Sabıkalılara ve hırsızlara kooperatiflerde mahsustan iş verildiği, gereksiz toplantılarla yönetim giderlerinin şişirildiği bilinmektedir. Adam öldüreceğini söyliyen bir köylüye bunun nedeni sorulduğu zaman: «Fiskobirlikte memur olmak için» yolunda verdiği cevap bu konudaki genel tutumu kapsamlı olarak açıklamaktadır.

Her gün herkesin açık örneklerini görebileceği bu acayip işlem ve hareketlerin devletçilik konusunda ele alınması, bu işlem ve hareketlerin devlet eli ile yürütülmesinden ileri gelmektedir. Yoksa böyle bir tutumun devletçilikle ilgisi olmaması bir yana, ekonomi kitaplarında yeri ve hiçbir dilde belli bir karşılığı yoktur. Doğrudan ve dolaylı yollardan sermaye birikimine katılan halk topluluklarının sermaye harcamalarının nimetleri ile uzaktan ve yakından hiç bir ilgileri bulunmamaktadır. Onun için bu işlemlerin adına herhalde ekonomik işlem de denilemez. Olsa olsa bu, ekonomik işlemler adı altında yürütülen bir dalaveredir.

ARACI DEVLETÇİLİK

Devlet ekonomi kurumlarının bir görevi de aracılık yapmak olmuştur. Ama bu aracılık sadece devlet ekonomi kurum-

ları ile değil, devletin tüm organları ile yapılmıştır. Devletin aracı olduğu iki kutuptan birinde dış ülkelerle dış firmalar ve yurt içindeki beslemeler, diğer kutupta çalışan halk vardır.

Devlet ekonomi kurumları ile özel firmalar arasında kurulan ortaklıklarla ihale usulleri yurt içindeki aracılığın başlıca örnekleridir. Dolaylı ve dolaysız yollardan halkın katılması ile devlet bütçesine giren paralar ihale bahaneleri ile besleme müteahhitlere aktarılmaktadır. Devlet ekonomi kurumları ile özel firmalar arasında kurulan ortaklıklarda ise ortaklık hemen her zaman devlet tarafından finanse edilmekte, ortaklığın vergi yükü devlete yüklenmekte, bunun yanında ortaklık kârının arslan payı özel firmaya bırakılmaktadır. Burada kendi kendini kalkındırmaktan yoksun özel firmanın kalkındırılması ereği de gizli tutulmamaktadır. Bu gibi iş ve işlemlerde devletin fonksiyonu halktan alınan paraların önceden belli kişi ve firmalara verilmesinden ibarettir.

Ziraat Bankası aracılığı ile Merkez Bankasından köylüye ve kentliye verilen tarım kredisinin tarımsal kalkınmaya harcandığına krediyi alanlardan başka herkes inanmıştır. Ama köylü ve kentli, on yıl önce aldığı bin liranın her yıl ödediği faizinden başka hiç bir şey bilmez. Devletin dış yardım adı altında çeşitli yollardan aldığı kredilerin faizlerini kimler ödemektedir? Tarım kredisi ile tarımsal kalkınma yapan bir köylüyü ya da köyde, üzerinde U.S.A. yazılı süt tozu kutularından başka dış yardım adı altında bir şey gören var mıdır?

Aracı devlet araya denizaşırı köprüler kurmuştur. Ama hangi köprüden geçersek geçelim her yol halktan beslemelere gider.

BAŞIBOŞ EKONOMİ

Bugünkü Türkiye'nin ekonomik yapısı, Cumhuriyetin ilk yıllarından pek farklı değildir. Köyde üretim araçları ile üretim biçimi hiç değişmemiştir. Araç olarak insan oğlunun demiri buluşu ile kullanmağa başladığı bel ve kazmayı, kuvvet olarak sadece hayvanı kullanabilmiştir. Geçim — eğer adına geçim dersek — sadece toprak ürünlerine, hayvanların doğal halindeki verimine ve onların alım satımına dayanmaktadır. Emeğin değere dönüşmesini sağlıyan araçlar bulunmadığından, insan gücünün çok önemli bir kesimi sadece yorulmadan ibaret kalmaktadır.

Toplum içinde bir süreden beri yaratılmak istenen sermayeci zümre henüz anarşi içindedir. Ekonomik alanda sömürü-

cülük dışında belli yön tayin edememiştir. Ne mal yaratmak için endüstriyi kurabilmiş ne de toplumsal iş bölümü esasları içinde malların dağılışını sağlayabilmiştir. Batıdan parça parça getirilip bilim adı altında sunulan dağınık ve ölü ekonomi bilgileri sadece bilgiç geçinmeğe yarıyan ezberlerden öteye geçememiş, bir yanda yaşantı kendi özünden gelen kurallara uygun olarak akıp giderken öbür yanda «kredi hacmi, döviz tahdidi, özel sektör, turizm» gibi beylik laflar resmi ve resmi olmıyan çeneleri yormuştur. Başında ve sonunda köyler orta çağ usulleri ile işliyen birer üretim yeri, büyük ve küçük kentler de birer tüketim yeri olmuşlardır.

KÖY EKONOMİSİ

Köy ekonomisi, köylü ile birlikte toprağa bağlıdır. Toprağı olan köylü için bu bağ mülkiyet hakkını, toprağı olmıyan köylü için serfliği ifade eder. Yürürlükte olan toprak rejimi bu yönden köy ekonomisini etkiler. Üzerinde oturduğu toprakla birlikte alınıp satılan köylü sadece bir mal, bir üretim aracıdır. Sapan gibi, öküz gibi. Onlar toprağın sahibine boğaz tokluğuna çalışırlar. Toprak rejimi değişmeden yürüdükçe onlar böyle kalacaklardır. Onun için tüm olarak köy ekonomisi, üzerinde köylü bulunan toprağa ve net toprağa sahip olanlarla topraksızlardan ibaret üç ayrı insan grubunun yarattığı cinsi kendine özel bir karma ekonomidir. Topraksızlar sadece emeklerinin bir kesiminden, net toprağa sahip olanlar emekleri ile ranttan, insanla toprağa birden sahip olanlar mülkiyet hakkının gelirinden yararlanırlar. Buna göre üretimi yapanlar sadece emek sarfedenlerdir. Mülkiyet hakkının gelirini alanlar ise malların dağılışında etki gösterirler.

Madenlerle petrolün dışında kalan, endüstrinin tüm ham maddelerini, pamuk, yün, ipek, keten, deri, haşhaş, şeker pancarı köyde üretilir. Buğday, çeltik, et, zeytin ve zeytinyağı, hayvan ürünleri, meyva, sebze gibi yiyecek maddeleri ile fındık, incir, üzüm, tütün gibi ihracat maddeleri hep köylü tarafından üretilmektedir. Bu yüzdendir ki köy ekonomisi Türkiye ekonomisidir. «Memleketin efendisi hakiki müstahsil olan köylüdür» diyen Atatürk'ün neyi anlatmak istediği çok iyi anlaşılıyor. Köylü, yaptığı üretimle kendisini, köylü dışındaki zümreleri ve artan nüfusu geçindirmektedir. Nüfus arttıkça ve köylünün dışındaki zümreler, zaman geçtikçe artan bir oranla fazlasını aldıkça köylü ekim alanlarını genişletmektedir. Üretim biçiminde ve araçlarında en ufak gelişme olmamıştır.

Bu yüzden orman alanları ve meralar sökülerek erozyon kolaylaştırılmaktadır. Bugün bu ekim alanları tehlikeli bir sınıra gelmiş bulunmaktadır.

İşin bölgelere göre mevsimlik olması, tekniğin ve endüstrinin işe karışmaması büyük insan gücü kaybına yol açmaktadır. Üretilen mallar yalnız varolan insan gücünün değil, sarfedilen emek karşılığının da çok altındadır. Bunun yanında yurdun tek üreteni olan köylü yirminci yüzyıl insanının yaşaması gereken yaşantının en düşüğünü de yaşayamamaktadır. Beslenme ve giyim gibi ana gereksinmelerini sağlayamamakta, sadece ölmemek için direnmektedir. İşin esası aranırsa, alım satım, fiyat, döviz, yatırım, plânlama, kalkınma, enflâsyon, deflasyon, karaborsa, spekülasyon; velhasıl ekonomi dilinde ne kadar deyim varsa hepsi de bu direnmeden çıkmaktadır.

KENT EKONOMİSİ

Kentler genel olarak tüketim yerleridir. Bu özellik kentleri köylerden ayırmaktadır. Bu bakımdan köy özelliği taşıyan bazı birlikleri de kentten saymak gerekir. Esasında kent bir binalar kalabalığından ibaret olmadığından, onun ayırıcı özelliği ekonomik yapısıdır. Bizde kentler halkının önemli kesimi pek yakın tarihte kente gelmiş köylülerdir. Bunun böyle olması yanında bugün ekonomik örgütlenme yoluna girmiş bir kentli tabaka vardır. Bu kentli topluluğun batıdaki burjuvaziden farkı, endüstriyi kuramamış olmasıdır. Kente gelip yerleşenlerin kenti hazır bulmuş olmaları bunun nedenlerinden biri olabilir. Nitekim değiştirme ilkesine göre azınlıkların boş bıraktığı kentlere onların yakınında oturan açıkgözler gelip yerleşmişlerdir. İhtisas ve küçük endüstri, azınlıklarla birlikte götürüldüğünden kente gelip yerleşenler kenti boş binalar halinde bulmuşlardır. Ellerinde hiç bir hünerleri olmıyan bu kimseler, geçinmenin en kolay ve kestirme yollarını arıyarak alım ve satım işleri ile uğraşmışlardır. Bugün için de şöyle böyle endüstri kurulmuş büyük kentler dışında kalan büyüklü küçüklü kentler, malların alım ve satımı arasındaki farkla geçinirler. Demircilik ve bakırcılık gibi ilkel işletmeler endüstri sayılmıyacağından bu küçüklü büyüklü kentler, kendilerinden daha büyük olan kentlerle köyler arasında sadece aracılık yaparlar. Bu aracılığın hukuk dilindeki adı ticarettir. Ama bizim kentler halkının çok defa hep birden ticarete kalkışmaları, her birine düşen müşteri sayısını normalin çok al-

tına düşürmektedir. Bu halde geçinebilmek için büyük zekâ örnekleri verecek hileli yollara baş vurulmaktadır. Kent ailelerinde üyelerden bir ya da ikisi çalışır. Diğerleri çalışmazlar. Kadınlar kural olarak işsizdirler. İşsizleri fazla olan bu ailelerin köy ailelerine oranla kat kat üstün bir yaşantı düzeyinde olmaları, yapılan işin, ticaretin dışında bir hile düzeninden ibaret olduğunu göstermektedir. Yoksa malların dağılışında görev alanların malları üretenlerden daha çok pay almaları nasıl açıklanır?

Türkiye'de ağır endüstri kurulmadığından üretim yapan birkaç büyük kentte genellikle köyden çıkan ham maddeler işlenmektedir. Bu arada üretimin iki ana öğesi olan ham madde ile emek işçi ve köylü tarafından sağlanmaktadır. Türkiye'de işçi, yarı yarıya kentlerdeki ücreti köydeki kazancından yüksek bulan ve ailesi köyde yerleşik olan gurbetçi köylüdür. İşletme sahibinin yaptığı iş, sadece organizasyondan ibarettir. Bu da kentlerdeki sermaye birikiminin doğal bir sonucudur.

İşin alt tarafı irdelenmeden kentlere kabataslak bir göz atılınca bir çok meslek guruplarının var olduğu sanılır. Gerçekten hemen herkesin uğraştığı bir iş vardır. Bu işler onların geçimlerini sağlar. Daha açık bir deyimle kentte oturan herkes bir geçim yolunu bulmak zorundadır. Esasında kentli için önemli olan da budur. Oysa ki mesleklerin ve meslek gruplarının gerekliliği toplumsal işbölümündeki yeri ve görevi ile belli olur. Özellikle büyük kentlerimizde öyle meslek grupları vardır ki, bu meslek guruplarının toplum içindeki fonksiyonlarını tayin etmek zordur. Bazı meslek grupları da vardır ki, toplum yararına olmaları gerekli iken çalışma ve gelişme yönleri toplum için zararlı olmaktadır. Yasa dışı olsun, olmasın var olduğuna göre karaborsacılık, spekülatorluk, iş takipçiliği, komisyonculuk, kabzımallık birincilere; özel bankacılık, ihracat ve ithalât, özel sigortacılık ikincilere örnek olabilir. Bu meslekler sadece geçim yolu değil, birer sömürme yoludur. Müteahhitlik, çeşidine göre birinciler ya da ikinciler arasında sayılabilir ve sömürme yollarının en geniş olanıdır. Tümü kentli olan devlet memurlarına gelince, onlar diğer kent halkına ayak uydururlar ve devlet bütçesinden aydan aya aldıkları paranın kuruşu kuruşuna diğer meslek guruplarına devrini yaparlar.

Kent ekonomisi liberal bir ekonomidir. Meslek grupları kendi aralarında ve meslek içindekiler birbirleri ile yarışırlar. Yasa içi olsun, yasa dışı olsun bu yarışma olur. Yarışmalı ekonomi kentler halkını katlara bölmüştür. Bir takım kentli ile

işçi ve köylü bu yarışmaya katılmaz. Sonra derler ki, bunlar ekonominin kanunlarıdır. Fiyat, üretim ve tüketim mekanizması kendiliğinden doğmuş ve doğacaktır, derler. Oysa bu yarışmanın insan iradesine bağlı ve belli amaçları vardır. İşçi ve köylünün emeğinin ürününden başka bir şey olmıyan malların kapışılması için bu bir kavgadır. Çünkü yarışma, mal üretiminin dışında yürütülmektedir. Her meslek ve her çaba bir sömürme yolunun keşfinden ibarettir. Yarışma sonunda meydana gelen katlar sömürme yollarının genişliğine göre sıralanmıştır. Örneğin birinci sırayı ithalâtçı ile ihracatçı, ikinci sırayı müteahhit, üçüncü, dördüncü, beşinci sıraları armatör, toptancı, komisyoncu, spekülatör v.s. alırlar. Katlar büyüyen sermaye ile doğru orantılıdır. Onun için büyümeğe başlıyan daha büyük bir hızla büyür. O zaman bu yarışma olmaktan çıkıp baskı ve hükmetme halini alır. Ancak sömürülen kütle gittikçe genişlediği gibi sömürmenin yeni yolları da keşfedildiğinden yarışma bir sınıra kadar sürüp gider. Bu sınır ortak tehlike sınırıdır.

Ortak tehlike, ya toplumculuk ya da halkçı bir devletçiliktir. Yoksa yurdun tümlüğüne, ulusal egemenliğe karşı belirecek tehlikeler onları ilgilendirmez bile.

Dış ülkelerdeki kendi cinsleri ile düzenlediği sahte faturalarla yurda getirdiği malların fiyatını iki kat yüksek gösterip gerçek fiyat ile fatura fiyatı arasındaki farkı dış bankalara istif eden bir ithalâtçı, yurt dışına götürdüğü malların satış fiyatını gene kendi cinsleri ile yaptığı gizli anlaşmalarla düşük gösterip, gerçek fiyat ile sahte faturadaki fiyat farkı kadar döviz kaçıran bir ihracatçı, yirmi milyonluk bir köprü ihalesinin diğer istemlilerini bahşiş vererek tüydürdükten sonra ihaleyi alarak kendisine verilen yüzde yirmibeşden ve çimento yerine toprak kullanarak aldığı yüzde elli kârdan sonra kesin kabulün bitiminde üzerine karga konduğu için köprüsü yıkılan müteahhit kime hizmet eder? Yurdun tümlüğü, ulusal bağımsızlık onun umurunda mı? Ama kendilerine kalırsa halkı da devleti de ayakta tutan onlardır. Çünkü ağır vergiler ödemekte ve devletin kasalarını para ile doldurmaktadırlar. Gelir vergisinin tümünü verdiklerini söyleyip söyletmektedirler. Oysa kimler verir bu gelir vergisini? Gelir vergisi kârdan alındığına göre bu kâr nereden gelmiştir? Bunun cevabını köylüden dinliyelim: «Alavere dalavere Kürt Mehmet nöbete.»

Gelir vergisi ödeyen bu yurtseverlerin yaptıkları iş sadece devlet ile emekçi arasında aracılık yapmaktır. Gelir vergisinin tümünü işçi ile köylü vermektedir.

II

TOPLUM VE ASALAKLAR

Düzensiz toplumda sermaye, hileci ile zorbacının elinde birikir. Çok defa hile ile zorbalık bir arada bulunur. Bu, genel bir kuraldır. Savaştan kaçan bir hilebazın köyüne dönüp, erkekleri savaşta ölen dul kadınlara karşı zor kullanarak aldığı topraklarla ağa olduğu çok görülmüştür. Bunun örneklerini herkes her yerde görebilir.

Sermayenin kendisi özdeksel bir güce sahip olduğundan başlangıçtaki hile ve zorbalık müktesep hak adı altında hukukla pekiştirilir. Onun için müktesep haklar her zaman alışılmış haksızlıkların adı olmuştur.

Sermayenin kendisi hileci, zorbacı ve sömürücüdür. Onun için sermayeyi ellerinde tutanlar, sermayenin yönsemelerinden kendilerini kurtaramazlar. Ona uymak zorunda kalırlar. Sermaye başka sermayelerle çarpışır ve büyük sermaye kendisinden küçük olan sermayeleri yutar. Çarpışma bazan ulusal sınırlar içinde kalır; bazan ulusal sınırlar aşırı olur. Büyük sermaye politik sınırları aşar ve oradaki sermayeleri egemenliği altına alır. Denilebilir ki savaşlar, insanların çarpışması değil, sermayelerin çarpışmasıdır.

Toplum içindeki katlar sermayenin gücüne göre sıralanmıştır. Toplumsal sınıfları sermaye yaratır. Sermayeyi ellerinde tutanlar, sermayenin gücünü kullanarak toplumun diğer katlarını egemenlikleri altına alırlar. Sermayenin yaratıcısı ve besleyicisi olan kişisel emek onlar tarafından sömürülür. Çünkü kişisel emek, en küçük sermaye, sermayenin ünitesidir. Sermaye ne kadar az elde toplanırsa egemenlik o kadar keskin olur. Egemen olanlar toplumun üstüne çıkarlar. Ama bu üste çıkış, toplumun dışına çıkıştır. Artık belli zümreler toplumdan ayrılmışlardır. Toplum sadece sömürülen bir kalabalıktır. Artık ortada bir armut ağacı ve ağacın dallarına oturmuş ökse otu vardır. Artık ortada bir insan ve insanın barsaklarına yerleşmiş solucanlar vardır. Bir yanda toplum, bir yanda toplumun asalakları vardır.

Sermayeyi elinde tutan zümre, toplumu egemenliği altına aldığından siyasal iktidarı da eline geçirir ve devlet gücü toplumun dışına atılır. Asalak zümre kendini toplum yerine ko-

yarak ve kendisini toplum sayarak işleri yürütür. Kendi bünyesine göre toplum adına yasalar çıkarır. Kendi çıkarlarına göre bir yönetim, eğitim ve öğretim düzenini kurar. Bu düzeni topluma uygular.

Tüm basın ve yayın organları asalakların sorunlarını yansıtır. Gazeteler, dergiler onları anlatır. Romanlar, hikâyeler asalaklardan örnek alır. Oyun, şiir, müzik, resim toplumun beğenisi dışında soysuzlaşır. Güzel sanatlar adı altında halkın beğenisi dışında ve halktan ayrı bir fantazi doğar. Ahlâk, hukuk ve politika asalakların sorunlarına ve çıkarlarına göre ayarlanır. Bilim ve bilimin verileri onların tekeline alınır. Kalkınma sloganı sadece asalakların kalkınmasını hedef tutar. Bu kalkınmanın esas topluma etkisi, onu sömürülecek bir düzeyde tutmaktan ibarettir. Onlar toplumu sömürülmeğe elverişli bir hale getirirler. Tıpkı hayvanları ehlileştirir gibi. Ve toplumu sömürülür bir durumda tutarlar; tıpkı hayvanları yemler gibi.

Sömürülenlerin sayısı sömürenlerin sayısına yakın olursa kalkınma daha az olur. Onun için sömürenlerin sayısını azaltıp bir takım asalakları sömürülen sınıfa aktarmak gerekir. Bu suretle asalaklara düşen paylar büyüyecektir. Büyük sermayenin hızlı kalkınma metodu olarak yarışmalı ekonomiyi tavsiye etmesi bundan ileri gelmektedir.

Toplum ve asalaklar birbirinden uzaklaştıkça kalkınmanın hızlandığı ilân edilir. Toplum içinde uyuşturucu inançlar yerleştirilir. Böylece esas toplum sayıca arttıkça gitgide sefilliğe, hurafelere gömülürken uygarlığın, kültürün, refahın geldiğinden söz edilir.

Kötü, asalaklara göre kötü olandır. İyi, asalaklara göre iyi olandır. Yurtsever olmanın yolu asalaklara yardakçılık etmek, Dürüst olmanın yolu yalan söylemektir. Toplum ve asalaklar arasındaki çelişki değer yargılarını, ahlâk kurallarını alt üst etmiştir. Artık gerçek yalandır. Hurafeler bilimdir. Bilim safsatadır. Açlık tokluktur. Fahişelik namusluluktur. Hırsızlık erdemliktir...

Ahlâk bozukluğu uygarlığın gelişmesine bağlanır. Ama kimin uygarlığı, hangi uygarlık? O bir ökse otudur. Ağacı kuruttuktan sonra kendisi de kuruyacaktır.

III

TOPLUMSAL SINIFLARI

TÜRKİYEDE SINIF VAR MIDIR?

Türkiyede sınıf var mıdır? Bu sorunun cevabını verirken, «sınıf vardır demek marksist olmak demektir; marksist olmak demek komünist olmak demektir» gibi spekülâsyonlarla bulut denince kafası kızan Ördek Abdiler karşısında korku ile eğilip; ne var olan bir şeyi yadsımak, ne tarihin derinliklerine dalıp oradan binlerce örnek çıkarmak, ne de tarihsel akışın ve toplumsal gelişimin akla en uygun yorumu olan maddeci diyalektiğin ortaya koyduğu kanıtları birer birer saymak gerekir. Türk toplumu gözlerimizin önündedir. Onu yerinde gözlemek, gidişini ve gelişimini zaman içinde izlemek yeter.

Türkiyede gelir farkının 22.000 olduğu istatistiklerle açıklanmıştır. Bu, yıllık geliri en az olan kişi ile yıllık geliri en çok olan kişi arasındaki orandır. Buna göre Hakkâri'nin A. köyünde oturan bir kişinin bir günde 5 lira kazanmasına karşılık, İstanbul'da oturan bir ithalâtçı bir günde 110.000 lira kazanmaktadır. Bu iki kutup arasında günlük ve yıllık gelirleri çeşitli olan bir çok kişi vardır. Gelirleri biribirinden farklı olan bu kişilerin toplumsal durumları, geçinme koşulları dünya nimetlerinden yararlanma olanakları da biribirinden farklıdır. Ama insanlar arasında sadece böyle farkların var olması sınıfların var olduğunun kanıtı değildir. Çünkü bu farklar insan iradesi dışındaki bazı nedenlerin sonucu da olabilir. Bu halde yapılacak bir iş, söylenecek bir söz yoktur. Herkes kaderine boyun eğecektir. Yok eğer bu farklar insanların, insan guruplarının ve onların yaptıkları yasaların eseri ise, üzerinde söz etmeğe değer; nedenlerini araştırıp bulmak bir görev haline gelir.

Acaba Hakkâri köylüsünün bir günde bir lira kazanması karşısında örnek alınan ithalâtçının bir günde 22.000 lira kazanması neden ileri geliyor? Bir kişi diğerinden 22.000 defa kuvvetli, 22.000 defa yetenekli olamaz. Acaba A kombinasının sahibi bir günde 10.000 lira gelir elde ederken kombinanın bir işçisi neden dolayı bir günde sadece 10 lira elde edebilmektedir? Bir kişi 10.000 kişinin kuvvetine sahip olamıyacağına göre bu farkları doğuştan gelen yeteneklere bağlayıp açıklamak için bilim ve insan aklı yetmiyor. Kaldı ki, halen

yürürlükte olan paranın satınalma gücüne göre bir kişinin bir günde 10.000 lira kazanmasının yolu, ne özel ne resmî hiç bir kurum tarafından öğretilmemektedir. İnsan gücünün belli bir sınırı vardır; ve bu sınır, yukarıda verilen örneklerin pek çok altında kalmaktadır.

Günde 5 lira kazanan köylü ile günde 10 lira kazanan işçi, ölmemek için yemek zorunda olduklarından, bir sonraki güne tekrar sıfır ile başlamaktadırlar. Oysa 22.000 lira kazanan ithalâtçı bir sonraki güne 9.900 lira ile başlamak olanağına sahiptir. Bu, her gün böyle sürüp gittikçe birinciler hep aynı noktada kaldıkları halde, ikincilerin gelişimi katmerli bir hız kazanmaktadır. İkinciler kar topu gibi yuvarlandıkça büyüyen çığ haline gelirken, birinciler havada dönen fırıldak misali döndükçe aşınmaktadırlar.

İnsanlar arasındaki doğal eşitsizlik bu büyük farkları meydana getiremez. Kaldı ki, geliri fazla olanların, geliri az olanlardan daha yetenekli kimseler oldukları savunulamaz. Bu bir tartışma konusu olduğu zaman her iki tez için aynı sayıda örnek bulunabilir.

O halde insanlar arasındaki eşitliği bozan nedenler, onların yetenekleri dışındaki vasıtalardır. Bu vasıtalardan bir gurup insan yararlanmakta, diğer bir gurup yararlanamamaktadır. Yardımcı vasıtaları her nasılsa bir defa ele geçirenler, toplum içinde ayrıcalıklı bir kata geçmektedirler. Sermaye bu vasıtaların başlıcasıdır. Sermaye, bir halden başka bir hale dönüşebilir ve ona sahip olanlara büyük olanaklar hazırlar. Sermaye; geniş topraklar, makinalar, büyük binalar olarak bulunsun, nakit biçiminde olsun; onun en büyük özelliği, insan gücünü satınalabilmesidir.

Sermaye, ücret karşılığında insan gücünü satınalıp bu gücü emeğe dönüştürür. Emeğin değeri ile verdiği ücret arasındaki fark sermayenin olur. Ellerinde sermaye ve başka vasıta bulunmıyanlar, geçinmek için güçlerini satmak zorunda olduklarından, sermaye sahipleri her zaman az ücretle fazla emek alabilmektedirler. Bu suretle sermaye zamanla büyüdükçe sermaye sahibi daha çok güçlenmektedir. Emeklerini satıp geçinenler ise, ya hiç değişmemekte ya da çok az değişmektedirler.

Şu halde eşitsizlik, sadece aylık ve yıllık gelir farkından da ibaret değildir. Ortada bir olanaklar eşitsizliği de vardır. Başlangıçta ellerinde yardımcı vasıtaları olmıyanlar, o vasıtalara bir daha sahip olamazlar. Yardımcı vasıtalara sahip olanlar ise, bilgiyi, kültürü, yerleşmek için elverişli yerleri,

beslenme ve iyi sağlık gereklerini kolaylıkla elde edebilirler. Ekonomik koşulların, insan davranışlarının temel ögesi sayılması bundan ileri gelmektedir. Onun içindir ki, toplum sınıfları ancak bu ekonomik ölçülerle açıklanabilir.

Ekonomik alandaki ayrıcalıklar, tüm toplumsal olanaklarda da ayrıcalık yaratmaktadır. Ayrıcalık, eylem olarak elde tutulan olanaklarla çıkar yollarının yasalarla pekiştirilip tanınmasıdır. Sınırlanmıyan mülkiyet hakkı, tüm ayrıcalıkların temel nedenidir.

Toplum içinde azınlıkta olan bir gurup, mülkiyet hakkı, müktesep haklar gibi hukuk kavramlarının koruyuculuğu altında sermaye gücünden yararlanma ayrıcalığını yasaların güvenliği altına almıştır. Çoğunlukta olan diğer bir gurup ise, bu güvenliğin dışında kalmıştır. Çoğunlukta olan bir gurup emeğinin geliri ile düşük bir yaşantı düzeyinde yaşarken azınlıkta olan bir gurup emeğinin elli, yüz katını elde etmekte ve çok defa emek sarfetmediği halde lüks bir yaşama düzeyini sürdürmektedir. Birinci guruptan ikinci guruba geçmenin, piyangodan ikramiye almak, define bulmak, kasa soymak gibi normal olmıyan yollarından başka her yolu kapatılmıştır. Bu grupların kaderi insan iradesi ile çizilmiştir.

Toplum içinde belli sınırlarla birbirinden ayrı guruplar varsa, sınıf vardır denir. Böyle bir toplum sınıflı bir toplumdur. Türk toplumunda sınıf yoktur demek, güneşe baka baka gözlerini kör edip güneş yoktur demekle birdir.

Herkes yasa önünde eşittir demekle sınıflar ve sınıf farkları yok olmaz. Toplumsal sınıflardan söz etmeği yasaklamak sınıfları ortadan kaldırmaz. Var olan bir şey söylenmemekle yok edilemez.

Üretim araçları ve diğer yardımcı vasıtaları elinde tutan sınıf, sahip olduğu ekonomik kudretle yardımcı vasıtalardan yoksun olan sınıfı egemenliği altına almaktadır. Egemenliği kabule zorunlu olan sınıf egemen sınıf yararına dünya nimetlerinden uzak kalmaktadır. Sınıf farkları insanlara yardımcı vasıtalar üzerindeki ayrıcalıklardan ileri geldiğine göre bu farklar insan iradesine bağlı nedenlerin sonucudur. O halde bu konuyu açıklamak, anlatmak, göstermek insan varlığına yakışan bir erdem olmalıdır.

Toplumsal sınıflardan söz edilince feodalite karşısında burjuva sınıfını, endüstri kapitalizmi ile örgütlenmiş burjuvazi karşısında bir işçi sınıfını aramak âdet haline gelmiştir. Bu âdet, sınıf sorununun batıdan bir fikir olarak aktarılmasından ileri gelmektedir. Oysa ondokuzuncu yüzyıl batı top-

lumunun tarihsel temeli, Türk toplumuna göre tamamiyle ayrı olduğu gibi Türkiye'deki coğrafya ortamı toplumumuzu cinsi kendine özel bir yönde geliştirmiştir. Türkiye, sadece az gelişmiş bir ülke olarak özetlenemez. Tarih temeli ve coğrafya alanı ona diğer toplumlardan ayrı özellikler kazandırmıştır. Bu yüzdendir ki Türkiye'deki toplum sınıfları üniversite kürsülerinde tanımlanan sınıflardan tamamiyle ayrıdır.

SERMAYECİ SINIF

Türkiye'de üst yapıyı temsil eden sınıf, kullandığı yardımcı vasıtaların genelliğine göre sermayeci sınıf olarak adlandırılabilir. Batıda üst yapıyı temsil eden burjuva kapitalizmi, kurduğu büyük endüstri ile geniş bir işçi kütlesi yaratmıştır. Oysa Türkiye'de sermaye, genellikle endüstriden başka alanlarda çalıştırılarak bir yandan aynı kuvvette bir işçi sınıfının doğması önlenmiş, öbür yandan daha geniş halk kütlelerinin sömürülmesi sağlanmıştır. Böylece batı kapitalizmi, emeğin değere dönüşümünü sağlayan bir organizasyon, bir üretim ögesi olduğu halde, Türkiye'de sadece alt yapıyı temsil eden sınıf tarafından yapılan ilkel üretimin yiyicisi olmuştur.

Bugün Türkiye'de gördüğümüz sermayeci sınıf, genellikle toplum düzeninin siyasal otorite tarafından kontrol edilmediği zamanlarda hileci ve zorbacının fırsatlardan yararlanmasından ve bazı toprak beyliği artıklarının bunlara katılmasından başlamış, batıdan alınan yasa ve hukuk kurumlarının kalıpları içinde kökleşmiştir. Doğrudan doğruya getirilen yasalar, batıdaki kapitalist burjuva sınıfının bünyesine göre hazırladığı yasalardı. Siyasal otoritenin çıkardığı yerli yasalar da getirilenlerin birer benzeri olmuştur. Çünkü aydınlarımızın tanıdığı batı uygarlığı, burjuva uygarlığından ibaretti. Daha sonra demokrasiyi seçimden, uygarlığı renkli ışıklardan ibaret sanan siyasi otorite, sermayeci sınıfa yeni üyeler katmak için çabalayıp durdu. Daha sendikacılığın yasaklarla önlendiği bir zamanda Ticaret ve Sanayi Odaları kurularak sermayeci sınıfın örgütlenmesine yardım edildi.

Bugün bu sınıf bir yandan dış sermayenin öğreticiliğini, öbür yandan siyasal otoritenin yardımını sağlayıp kendi kendini yönetecek bir aşamaya gelmiştir.

Üstü kapalı metodlarla karanlıkta geliştirilen bu devin dört yanına ışık tutarak aydınlığa çıkarılması gerekmektedir.

TİCARET SERMAYECİLİĞİ

Ticaret, toplum içinde malların dağılışını sağlamak işlemidir. Ticaretle uğraşanlar malları üretenden tüketene ulaştırırlar. Bu ulaştırma ulusal sınırları da aşar ve hepsine birden iç ve dış ticaret adı verilir. Bu hali ile ticaret, toplumsal iş bölümünün bir gereğidir.

Ama Türkiye'de ticaretin başka bir anlamı vardır. Ticaret ya emek vermeden geçinmenin, ya da az emekle çok gelir elde etmenin yoludur. Bu yüzden sermaye kolaylıkla gelişmek için ticaret alanını seçmektedir. Ticaret sömürme yollarının en elverişlisidir.

Sermayeci sınıfın en yaygın olduğu alan ticaret alanıdır. En büyük kentten en küçük kente ve köylere kadar genişlemiştir bu alan. Öyle ki, ticaret alanında sermayeci sınıfın bitim noktası ile emekçi sınıfın başlangıç noktasını bulmak zorlaşmıştır. Tipik bir köylünün haftanın bazı günlerinde mal alıp satarak sınıf değiştirmeğe çabaladığı görülür. Ama ticaretle uğraşanlar o kadar çoktur ki, o alana dışarıdan birinin girmesi, içeriden birinin dışarı atılmasını gerektirir.

33.000 nüfuslu bir ilçenin 1.700 nüfuslu merkezinde her çeşit mal satan ve mal satın alan 112 ticaret evi görülmüştür. İlçenin alım satım durumuna göre tüm ticaret işinin iki ticaret evi tarafından yürütülebileceği hesap edilmiştir. Bu gözlem Türkiye'de ticaret alanının büyük bir işsizler ordusunu içinde barındırdığını göstermektedir. Hiç bir üretim fonksiyonu olmayan milyonlarca insan malların alım satımı arasındaki fiyat farkı ile geçinmektedir. Bu yüzden malların üretenin elinden çıkış fiyatı ile tüketenin eline geçiş fiyatı arasındaki fark, aracı sayısına göre bir kat, iki kat, beş kat olmaktadır.

Çok defa dış ülkelerden yurda getirilen bir mal gümrük, ithalâtçı kârı, toptancı kârı, perakendeci kârı, komisyon, ulaştırma masrafları adları altında el değiştire değiştire gerçek değerinin birkaç kat fiyatı ile tüketenin eline geçmektedir. Köylü ve işçi emeği ile üretilip yurt dışına giden bir mal, gene aynı ellerden geçer. Bu defa ihracat malı, üretenin elinden gerçek değerinden çok düşük bir fiyatla alınır. Bu acayip oyunların sonucu olarak bir ihraç malı, üreten köylünün bu malı bir ithal malı ile, örneğin ilâçla değiştirmesi halinde verdiği emeğin iki, dört, on katı aracı ellerde kalmakta, geriye kalan emek ürünü kendisinin olmaktadır. Başlangıcından sonuna kadar yürütülen fatura oyunları bu hesabın dışındadır.

Sermayeci sınıf, malların toplum içindeki dağılışını sağlama fonksiyonundan habersiz, toplumsal iş bölümündeki yerini ve rolünü unutarak ticaret adı altında bir sömürme şebekesi kurmuştur. İç ticarette bir işsiz ve asalak kütle yaratmıştır. Ulaştırma ve sigortacılık gibi kollarda yıl sonu bilânçoları az zamanda büyük gelir sağlamanın birer örneğ'dir. Sınıfın karanlık ve sihirli elleri dış ticaret adı altında permi spekülasyonları ve anlaşmalı işlemlerle döviz kaçırıp ulusal emeği tüketim dışında yok etmektedir.

Ticaretçiye sorarsanız toplum yararına ağır gelir vergisi yükü altında ezilmektedir. Gerçekten kâr üzerinden gelir vergisini ödemektedir. Hem de vergiyi malların alım ve satımı arasındaki fiyat farkına bindirerek, malların üreteni ile vergi dairesi arasında köprü kurduğunu bilerek ve emekçiden alıp vergi adı altında ödediklerinin tekrar kendisine döneceğini düşünerek...

KİRA SERMAYECİLİĞİ

Türkiye'de sermayeci sınıfın bulup geliştirdiği sömürme yollarından biri de taşınmaz mallardan kira almaktır. Yurt dışına gönderilen azınlıklardan boşalan büyük binalar, büyük ve küçük kentlerde mahalleler, semtler hileci ile zorbacının eline geçmiş, sonra da kutsal mülkiyet hakkına dayanılarak onlarca kiraya verilmiştir. Taşınmaz malları kiraya vermek, emek vermeden gelir almanın en elverişli yoludur. Bu yüzden kira geliri Türkiye'de sermayenin güvenlikle kaydığı bir alandır. Sermayeci sınıf genellikle bilerek ya da bilmiyerek endüstriden başka alanları seçerek gelecekte karşısına dikileceğini bildiği işçi sınıfının doğuşunu önlemektedir. Hanlar, lüks binalar inşa ederek sırt üstü yatarken büyük lokmaları yutmayı ve servetten servet yaratmayı daha elverişli bulmaktadır. Sermayenin amacı en az yatırımla en çok gelir elde etmek olduğundan lüks inşaat, doğuran bir hayvan sürüsü gibi çoğalmaktadır. İnşaat lüks, kira yüksek olduğundan bu konutlarda ancak yüksek gelir sahipleri, sermayeci sınıfın üyeleri ve onların peykleri oturmaktadır. Onun için bu yöndeki gelişme yurdun yerleşim sorunu dışında bir gelişmedir.

Kira sermayecisi doğrudan doğruya emekçiyi değil, kendi sınıfını sömürmektedir. Yeniden kurulan ve gelişen lüks mahalleler sadece sermayeci sınıfın yerleşim gereksinmesini gidermektedir. Denilebilir ki bunlar sermayeci sınıfın yerleşim koludur. Emekçi ile ancak dolaylı bir ilgileri vardır.

Türkiye'de emek vermeden kira geliri ile sırt üstü yatarak yaşıyan bir işsizler ordusu vardır. Gelirleri emeklerinin karşılığı olmadığından ödedikleri vergiler başkalarından aldıklarının bir kesimini vergi dairelerine iletmekten ibarettir. Bu işsizler ordusunun gelir kaynağı Türkiye'de yasa güvenliği altındadır. Bu, mülkiyet hakkının kutsallığının bir kanıtıdır.

FAİZ SERMAYECİLİĞİ

Faizcilik parayı kiraya vermektir. Faize yatırım, sermayeyi kendiliğinden büyütür. Sermaye büyüdükçe daha çok faiz getirir. Türkiye'de faizci sermaye bir yandan kredi kurumları adı altında yasalar içinde, bir yandan hukuk ve ekonomi dilinde adı olmıyan buluşlarla çalışır. Her iki halde de çalışan öge sadece mal ve emek satın almaya ve değiştirmeğe yarıyan vasıta yani, nakit çalıştığından bu işlemin doğrudan doğruya bir üretim ve yaratış fonksiyonu yoktur. Esasında kredi, daha evvel var olan paradan başka biçimdeki sermayeye açıldığından krediyi ancak sermayeci sınıf alabilir. Karşılığı bulunmıyan emekçi krediden yararlanamaz. Emekçinin özel bankalarla ilgisi, talih oyunları ve kumar eğilimi ile küçük hesaplar açması biçiminde olur.

Türkiye'de özel bankacılığın başlıca işi, sermayesini daha kârlı alanlara yöneltmek istiyen sermayeciye kredi açmak, faiz almak, kıymetli evrak üzerinde spekülasyon ve büyük kentlerde lüks konut inşasına yatırım yapmaktan ibarettir. Bu yüzden özel bankaların çalışma alanı sermayeci sınıfın devinim alanı dışına çıkmamaktadır.

Yasalar dışında karanlık bir şebeke halinde işleyen gizli faizci ellere gelince, onlar tüm yurt alanını nüfuz bölgelerine ayırıp bölüşmüşlerdir. Bu gizli eller, paraya duyulan gereksinmenin kuvvet derecesine göre yüzde otuz ile yüzde ikiyüz arasında faiz alırlar. Bu yüzdelerle para alan köylü, araç sağlamak, üretimi arttırmak, kalkınmak için değil, aldığını açlıktan, hastalıktan, ya da bunlar gibi sınatlardan kurtulmak için kullanır. Çok defa katmerli faizle artan baş parayı emeği ile ödeyemez ve elindeki toprağı elinden çıkarır.

Emekçinin başında fırsat bekliyen faizci bu yoldan parça parça bir araya getirdiği topraklarla ağalığını da ilân eder. Faiz ağası toprak ağası olur. Bazı defa faizci salt kendi işini yürütür. Alacağına karşı aldığı toprakları temelli bir toprak ağasına satar. Köylü için değişen bir durum yoktur. Bu yüzden faizci her zaman kıtlık yıllarını bekler, sınatlar yaratır.

Gökyüzünden yağmur, yeryüzünden ürün alınak için duadan başka bir şey yapamıyan köylü duasının yerine gelmediği yıllarda ellerini faiz ağasına açacaktır. Böylece kıtlıkla geçen her yıl ağaya bir çok tarla ve köle kazandıracaktır.

Para halindeki sermaye, üzerinde oturduğu emekçi sınıfı bir sünger gibi emerken emek sarfetmeden yiyen bir işsizler ordusu daha emekçinin omuzlarına basa basa dolaşır.

TOPRAK SERMAYECİLİĞİ

Toprak sermayecisi toprak ağasıdır. Ağalık üzerine çok söylenmiş, çok yazılmıştır. Ağa ile köylü bağıntısı batıdaki feodal sisteme, ağa derebeyine benzetilmiştir. Ağalığın doğuş nedenleri üzerinde tartışılmıştır. Oysa ne ağalık sisteminin derebeylik sistemine benzemesi ne de ağalığın imparatorluk yönetiminin, ya da mülkiyet anlayışının bir sonucu olması hiç bir sorunu çözümlemez. Çünkü ağalığın kökleri pek uzak bir geçmişe gitmez. Ağalığın nedenlerini geçmişte değil, halde aramak gerekir. O, tarihsel gelişimin değil, toplumdaki düzensizliğin ve ekonomideki anarşinin sonucu, insan iradesinin eseridir.

Derebeyi feodal sistemin sonucu olarak sadece siyasal bir otoriteye dayanıyordu. Toprak ağası ise hem özdeksel otoriteye hem de mülkiyet hakkına dayanmaktadır. Onun ekonomik gücü yasa güvenliği altındadır.

Toprak ağalığı, sermayenin bünyesinden gelen yönsemelerin, büyük sermaye ile küçük sermaye arasındaki ilginin, toprağın bir sermaye oluşunun, büyük toprakların küçük toprakları yutmasının, işin ekonomik yanı tamamlandıktan sonra mülkiyet hakkı ile kuvvetlendirilmesinin bir sonucu olarak açıklanabilir.

Sermayenin bir halden başka bir hale dönüşmesi gibi yollardan yeni toprak ağalıklarının meydana çıkması bu açıklamayı doğrulamaktadır. Gelişen bir hızla sermayenin yönsemelerine uygun olarak küçük topraklar büyük toprak sahiplerinin eline geçmektedir. Bugüne dek bir çok hazine arazileri, devlet eli ile topraksız köylüye dağıtılmıştır. Ama toprak sahibi olan bu köylülerin iki, üç yıl sonra tekrar eski hale geldikleri görülmüştür. Bu suretle toprak dağıtımının sonucu, toprak mülkiyetinin hazineden toprak ağasına geçmesinden ibaret kalmaktadır. Topraksızlar her gün biraz daha çoğalırken büyük arazi sahiplerinin arazileri gittikçe genişlemektedir. En verimli topraklar aynı yollardan en büyük arazi sahiplerinin eline geçmektedir.

Köylü ancak toprakta çalışarak emeğini değerlendirebilir. Bu yüzden köylünün ekonomik kaderi toprağa bağlıdır. Başka bir deyimle köylü toprağa bağlıdır. Bu bağ mülkiyet hakkı ise yani hukukça tanınmış ise emeğin karşılığı köylünün olur. Yok eğer toprağa bağlılık hukukça tanınmamış ise, yani mülkiyet hakkı başkasının ise bu bağ toprak köleliğini, batıdaki deyimi ile serfliği ifade eder.

Toprak mülkiyetini elinde tutan ağa, üzerinde oturanları toprakla birlikte alır ve satar. Toprakları üzerinde çalışanların emeklerinin geliri ağanın olur. Bu gelir mülkiyet hakkının geliridir. Toprak kölesinin ekonomik bağımsızlığı yoktur. Onlar ağalarının egemenliği altındadırlar. Bu egemenlik ekonomik olduğundan insan haklarının tümünü kapsar.

Türkiye'nin doğu bölgelerinde toprak ağalığı, aşiret başkanlığı ile birleşir. Bazı defa toprak ağalığı aşiret başkanlığı ve seyyitlik bir kişide, bir ailede toplanır. O zaman ağalığın etkisi daha çok büyür. Ama bu çok az rastlanan bir haldir. Aşiret başkanlığı ile seyyitlik ayrı şeylerdir. Biri özdeksel, öbürü tinsel gücü temsil eder. Krallık ve papalık gibi.

Doğuda her köylü bir aşirete bağlıdır. Aşiretler arasındaki ilgiler devlet arasındaki ilgilere benzer. Aralarında kavga, barış ve antlaşmalar olur. Aşiret başkanlarının savunma ve güvenlik kuvvetleri vardır. Köylüyü aşiret başkanı yargılar, uyuşmazlıkları çözümler. Aşiret başkanının etkisi aile çemberini de aşar ve evlenme, boşanma gibi işleri de düzenler. Uyuşmazlıkların çözümünde, medenî ilgilerin yönetilmesinde ücret alınır. Bu yargı masrafıdır.

Aşiret içindeki köylünün doğrudan doğruya devletle ilgisi yok gibidir. Aşiret içindeki köylü toprağa sahip olsa da durum aynıdır. Aşiretçilik ile ağalık aynı şey olmamakla birlikte aşiretçiliğin olmadığı yerlerde toprak ağaları, aşiret başkanlarının gücüne sahiptirler ve aynı işleri görebilirler.

Ağanın ekonomik gücü, sömürdüğü emekçinin sayısına göre değişir. Traktör, pulluk, sapan ne ise ağa için köylü de odur. Onun için ağa köylüsünü gözetir ve elindeki köylü ve köy sayısı ile öğünür. Köylünün yaşıyabilmesi için her çareyi düşünür. Köylünün ürettiği ürünün hepsini değil, yalnız bir kesimini alır. Ama ağa için önemli olan yalnız köylünün yaşaması değil bilgisiz, geri, gelenekçi ve hurafeci olması da gerekir. Onun için köylünün bilgi ve bilim dünyasından ilgisini kesmek zorundadır. Okulu, öğretimi, eğitimi köye sokmamağa dikkat eder. Toprak ağası sermayeci sınıf içinde en çok

itibar gören adamdır. Çünkü o, köylünün özgürlüğü kadar oyunu da temsil eden kişidir.

ENDÜSTRİ SERMAYECİLİĞİ

Türkiye'de endüstriye yönelen sermaye, batıdaki kapitalizmin ancak ilkel bir örneğini yaratabilmiştir. Bu ilkellik endüstride gecikme kadar imparatorluk dönemindeki kapitülasyonların da bir sonucu olabilir. Başlangıcı daha gerilere giden batıdaki makina uygarlığı yerli endüstriye nefes aldırmamıştır. Yaygın yobazlık ve hurafecilik bilim düşmanlığı olarak meydana çıktığından yerli endüstri bilimin verilerinden ve yapıcı personelden yoksun kalmıştır.

Birinci Cumhuriyetin ilk yarısında batı kapitalizminin yutuculuğuna karşı gümrük duvarları çekilerek korunan ve bugün devletin yardımları ile özel teşebbüs adı altında geliştirilmeğe çalışılan bu endüstridir.

Bugün özel teşebbüs elinde bulunan endüstri, köylünün çıkardığı ham maddelerin bir kesimini işlemekten ileriye gidememekte, seri imalât ile dünya piyasalarına mal sürümü yapmak olanağından yoksun bulunmaktadır. Özel teşebbüs gelişme çabası içinde bir yandan dış sermaye ile iş birliği yaparak bindiği dalı keserken öbür yandan yarışmasız bir ortam içinde kalkınmak için devlet ekonomi kurumlarının yarattığı yerli endüstriyi kösteklemektedir. Devletin ve devlet ekonomi kurumlarının beslemeciliği ile örgütlenip sesini duyuran bu özel teşebbüs, kendisini yumurtadan çıkarıp büyüten çalıkuşunu yutan guguk misâli devlet ekonomi kurumlarını yutmak ve yarışmalı ekonomiyi yürütmek isterken, yarışma için devletin yardımını bekliyerek çelişikliğin en açık örneğini vermektedir. Dış sermaye ile iş birliği halinde olan özel teşebbüs, dış sermaye temsilcilerinin tavsiyelerine göre gelişme yolları aramaktadır. Çelişikliğin bundan ileri geldiği kolaylıkla anlaşılabilir.

Endüstriye yönelen sermaye ne kadar örgütlenirse örgütlensin devletin koruyuculuğu olmadıkça ayakta duramaz. Ancak şurası da var ki endüstriye sahip olmıyan bir sınıf da çökmek tehlikesi karşısındadır. Çünkü endüstri, sermayeci sınıfı besleyen emekçi sınıfı ayakta tutacaktır. Endüstrinin özel kişilerin elinde olsa da, iş alanlarını açmak gibi olumlu bir yanı vardır. Endüstrinin özel ellerde bulunmasının tüm sakıncaları geniş propagandalarla süslenen bu tek olumlu yanın perdesi arkasında saklanmaktadır.

İş alanları açmak konusu siyasal iktidarın sermayeci sınıfla işbirliği yapmasını sakıncasız göstermek için bulunmuş çok kuvvetli bir bahanedir. Çünkü devletçilik yolu ile kurulup işletilen yerli endüstrinin özel teşebbüs yolundan daha elverişli olanaklarla gelişebildiği denenmiştir. Şu halde asıl amaç Türkiye'de endüstriyi geliştirmek değil, sermayeci sınıfı endüstriye kavuşturmaktır.

Ne gariptir ki bu endüstri emekçi sınıfın emeğinin birikimi olan devlet sermayesinin beslemeciliği ile kurulmaktadır. Yıllardır süren bu gelişi güzel sermaye aktarmaları gittikçe hızlandırılarak plâna bağlanmaktadır. Gerek siyasal otoritenin tutumunda gerek dış sermaye temsilcilerinin tavsiyelerinde köklü bir burjuvazi yaratma yönsemesi vardır. Bunun yanında meydana çıkacak işçi sınıfını uyuşturacak çareler daha işçi ortada yokken düşünülüp ortaya konmaktadır. Çünkü egemen sınıf, tekeli altında tuttuğu toplumcu bilgilere sahiptir.

Türkiyede köylü karşısında toprak ağası ne ise, işçi karşısında endüstri sermayecisi de odur. Biri köylünün, öbürü işçinin emeğini kullanır. Köylü ağanın ortakçısı, yarıcısıdır. İşçi ise endüstricinin makinasına yardımcı bir kuvvettir. Su gibi, yağ gibi, mazot gibi. Endüstrici mülkiyet hakkına dayanarak kendisini makinanın ve enerjinin bir parçası gibi sayar. Onun için işçinin ve makinanın verimi kendi verimi demektir. İşçiye ödenen ücret işçinin verim sağlamasına yarıyan bir karşılıktır. Emeğin karşılığı değildir. Çünkü emek endüstrici tarafından satın alınmıştır. Emeğin yarattığı değer ile verilen ücret arasındaki fark sermayeye eklenecektir.

Bu suretle sermaye büyüdükçe daha çok emek satın alabilir ve daha çok emek satın aldıkça makinalar çoğalır. İşçiye gelince onun da makinalarla birlikte sayısı artar.

SERMAYECİNİN PEYKLERİ

Türkiye'de sermayeciliğin kendine özel yayılma ve gelişme biçimine paralel olarak, düzenli bir toplumda fonksiyonu olmıyan, fonksiyonuna oranla gereğinden fazla gelişmiş bazı guruplar meydana gelmiştir. Bu çeşitli guruplar genellikle birer meslek kolu gibi toplumsal işbölümünün gereği olmaktan çok, sermayeci sınıfın peykleri durumundadırlar. Bal kavanozunun etrafında uçuşan eşek arıları gibi büyük sermayenin etrafını sarmışlardır. Bunların çoğu ticaret ve endüstrinin hareketli olduğu büyük kentlerde yuvalanmışlardır. Büyük kent-

ler mali müşavirlik, sigorta müşavirliği, avukat, müteahhit levhalarından geçilmez. Çeşitli iş takipçiliği, dâva vekilliği, gizli ve açık her çeşit işin simsarlığı tüm yurt alanında yayılmıştır. Hepsinden daha yaygın bol keseden iman ve mukaddesat dağıtan avare bir ruhban gurubu vardır. Öğretim üyelerinden ve basından geniş bir kadro kendisini besleyen özel sermayenin meddahlığını yapmaktadır.

Bunlar çok defa doğrudan doğruya emekçi sınıfı sömürme zahmetine katlanmayıp etrafında pervane gibi döndükleri büyük sermayecinin emekçi sınıftan aldıklarından pay alırlar. Geçimlerini sermayeci sınıfa bağlamışlardır. Onun için peyki oldukları sınıfa aldıkları kadarını verirler. Her yerde onun propagandasını yaparlar. Ruhban gurubu gelenekçiliği, öğretim üyeleri filozofide idealizmi, ekonomide liberalizmi savunur. Kiralanmış basın ve diğerleri her ikisini birden yaparak sembiyoz yaşamanın gereklerini yerine getirirler.

Sermayeci sınıf bunları çok defa politikada kullanır. Siyasal otoritede kendi temsilciliğini yaptırır. Bu yüzden peyklerin bir özelliği de yardakçılıktır. Bunlar egemen sınıfın çıkarlarını kutsal bir ideoloji gibi yaymak karşılığında az emekle çok gelir elde etmenin yolunu bulmuşlardır.

MEMUR

Memur üzerine o kadar çok yazılmış, o kadar çok söylenmiştir ki onun incelenmemiş bir yanı, aydınlatılmamış bir yönü kalmadığı kanısı vardır. Memur yasalara göre kamu görevini yerine getirir. Memur yönetim mekanizmasını işletir. Memur devletten maaş alan kişidir... Tüm doğru olan bu tanım ve deyimlerin yanında memuru toplum düzeninin yapıcısı ve sorumlusu sayanlar, geriliğin kabahatını memura yükleyenler, memuru bağımsız bir sınıf sayanlar da vardır. Oysa memurun söylemekten kaçınılmış bazı yanları ve yönleri de vardır ki, onun kendine has ayırıcı özellikleri bu karanlık noktalarda toplanmıştır.

Memur kütlesi başlı başına bir sınıf değildir. Ama o, cumhuriyetin çıkardığı yasalar statüsünün biçimlendirdiği bir topluluk da değildir. Köklerini imparatorluk yönetiminin geleneklerinden alır. Bugünkü memur kütlesi Bab-ı âli bürokratlarının bir töremesidir.

Cumhurriyet, memuru İmparatorluktan kırtasiyeciliği ile birlikte devralmıştır. Eski kadro yeni gelen kadroyu kendisi gibi yetiştirmiştir. Çevre değişmiş, yasalar değişmiş gelenek-

lerle görenekler aynı kalmıştır. Setresi uzun kola gömlekli kâtibim efendiliği kadar köleliğinden de hiç bir şey yitirmeden ihtilâlleri, inkılâpları aşarak geleceğe doğru yürümektedir.

İnkılâpçı kadrodan emir aldığı zamanlarda efendiliğinin ve köleliğinin gerektirdiği kadar zoraki bir inkılâpçı olmuş, emirlerin ardı kesilince aslına dönmüştür. Kasabalarda tamimlere dönüşen inkılâbın gücü köylerin giriş kapılarında donup kalmıştır.

Tarafsızlığı sağlamak bahanesi ile cumhuriyetin çıkardığı yasalara göre memur siyasetle uğraşamaz, sendika kuramaz, grev yapamaz. Grev ve sendika yasağı bu gelenekçi kütleyi hiç bir zaman yapmıyacağı ve yapamıyacağı bir eylemden alıkoymaktır. Yatalak bir hastanın elini, ayağını bağlamak gibidir. Siyasete gelince, hiç bir yasa onun tanımını vermediğinden memurun siyasetle uğraşıp uğraşmadığını her zaman siyaset adamları tayin etmiş, ya da memurun bu yöndeki hareketini kontrol eden organlar siyaset yapmışlardır. Onun için siyaset memurun tek yasa dışı hareketi olmuştur.

Memurun hiç bir hareketi yoktur ki siyaset dışı olsun. Hizmete yönelmiyen yazışma, halkın dilekleri dışındaki işlemler üzerinde kafa yormalar, daireden daireye evrak dolandırma... Bu işlemlerin adı nedir? En azından kırtasiyeciliği sürdürüp halkı oyalama siyaseti değil midir?

Memurluk okuyanın beslenme yeridir. Gerçek görevinin halka hizmet olduğunu anlamadan emekli olan pek çok memur vardır. Memurluk, başka bir yer bulamadığı için okumuşun girdiği bir karanlık odadır. Geleneklerle göreneklerin sertliği onu yumuşatır. Bir kaç yıl içinde onu tanınmaz hale getirir. Öğretim sistemi ile okulda uyuşturulamıyan kimseler memurluğun morfinli havası içinde yeteneklerini ve inkılapçı yönsemelerini yitirirler.

Memur kütlesinin geleneklerden, göreneklerden ve yasalar statüsünden gelen bu özellikleri dışında sınıf sisteminin gelişmesinden gelen başka bir yönü ve durumu daha vardır. Bu yön ve durum bizi memurun sınıflar içindeki yerini tartışmaya götürür.

Yasalar statüsüne göre işlemleri yürüten, bu yolda emek sarfeden ve geçimini aldığı aylığa bağlamış olan memur emekçidir. Başlıbaşına bir sınıf olmamakla birlikte emekçi sınıfının içinde, emekçi sınıfın bir koludur. Ancak memurun toplum içinde egemen olan sınıfın çıkarlarını korumaya yükümlü tutulması, ona ayrı bir özellik, ayrı bir anlam vermektedir. Memurun emeği ile yarattığı değer egemen sınıfı bağlı

sınıfa karşı zinde ve süreli tutmaktan ibarettir. Bu hal emekçi kütlelerin gözünde onu aristokrat bir kata koymaktadır. Bu bakımdan memur konduğu kabın biçimini alan su gibidir. Özü emekçi, biçimi kapitalcidir.

Memur egemen sınıfın eli ve koludur. Egemen sınıf bağlı sınıfı memur vasıtası ile istediği ortam ve düzeyde tutar. Ne yapacaksa memur adı verilen organla yapar. Memur egemen sınıfın elinde maşadır.

Onun için bağlı sınıf egemen sınıfı karşısında görmez. Karşısında memuru görür. Eğer egemen sınıf baskı ve sömürme yollarını değiştirmeksizin eski hali sürdürürse memur ile bağlı sınıf arasındaki ilgiler alışılmış yollardan normal gider. Yok eğer egemen sınıf baskı ve sömürme yollarını değiştirir ya da arttırırsa bu defa bağlı sınıf ile memurun arası açılır. Çünkü bağlı sınıf bunu memurdan bilir. Egemen sınıfın memura baskı yapması sadece bir taktiktir. Egemen sınıf bağlı sınıfı güçendirmemek için, önüne dikip arkasına saklandığı memuru ezerek bağlı sınıfın intikam hislerini tatmin etmek ister.

Bağlı sınıfın memura karşı tutumu, egemen sınıfın baskı ve sömürme derecesinin ölçüsü olmuştur. Cumhuriyet tarihimizi incelediğimiz zaman bunun örneklerini görürüz. Siyasal otorite halkçı kadronun elinde olduğu zamanlarda memur, eşrafın ve ağanın hasımlığını çekmiştir. Bu otorite sermaye sınıfına kaydıkça işçi ve köylünün memura hasımlığı başlamıştır. 1946 yılından itibaren artan memur-emekçi hasımlığı, yukarıdan memura baskı zorunluğuna kadar gitmiştir.

Şu halde memur bağımsız bir sınıf değildir. Yürürlükte olan sınıflar sistemi içinde siyasal otoriteyi elinde tutan sınıfın bir peykidir. Nitekim memurluk derecesi yükseldikçe egemen sınıf ile birleşme noktaları belirmektedir. Şirketlerde iş tirakler, idare meclislerinde üyelikler başlamakta, memurluk ile iş adamlığı birleşmektedir.

Sınıflar sistemi ve yasalar statüsü onu dejenere etmiştir. Yönetimin geleneksel çarkları toplum içinde en becerikli ve çoğunlukla aydın olan bu kadronun elini kolunu bağlamış, onu etkisiz ve yönsüz bir hale koymuştur. Nitekim sınıfcı zorlamalara boyun eğmemiş, henüz yeteneklerini yitirmemiş bazı memurlar 1950'den sonra tasfiyeye uğratılmıştır.

Sınıflı bir toplumda memur halka hizmete yönelemez. Ona görevi unutturulur. Bugün memurdan istenen nitelik nedir? Bilgili olmak mı? Hangi bilgi? Bilgili memurdan iyi bir «Tahrirat», tamimleri ezbere bilmek istenir. Amaç, tamime

uygun yazı yazmaktır. Memurdan ivedilik mi isteniyor? Bu seri havale, tekit gelmeden cevap, yazının arkasından tekittir.

Bugün Türkiye'de yarım milyon işsiz, memur olduğu için aylık alır. Ve aylık aldığı için memurdur.

EMEKÇİ SINIF

KÖYLÜ

Türkiye'de emekçi, işçi ve köylüdür. Emeğinin kıt kanaat geçimini sağlıyacak kadarını alabilen emekçi, üst tarafını sermayeciye bırakır. Bu yüzden yıllar geçtikçe beslediği sermaye büyürken kendi ekonomik varlığına yeni bir şey katamaz. Köylünün toprağı varsa haldeki durumunu sürdürebileceği inancı içinde rahattır. Topraksız köylü için yarına güven de yoktur. Bu yönden köylünün toprağı olsun olmasın, sermayenin kurduğu sömürme tuzakları karşısında yardımcı vasıtaları edinecek bir arttırım yapamaz. Bu yüzden üretim araçlarında bir gelişme ve değişme de olmadığından toplumsal durumu da hiç değişmez. Onun için köylünün elli yıl önce bilgi ve ihtisası nasıl idi ise bugün de öyledir.

«Köylü meselesi» derler «O derin bir meseledir, köylü meselesi karışık meseledir.» Oysa bu sorun ne derin ne de karmaşıktır. Bu, sadece bir sınıf sorunudur. Köy sorununun derinliği sapan demirinin geçtiği kadar, bir karış kalınlığındaki toprağı geçmez. Derin ve karmaşık olan şey, sermaye ve onu bir kuduz köpek gibi elinde tutanın sorunlarıdır. Derinliği maden ocaklarına ve petrol kuyularının dibine kadar iner; karmaşıklığı milyonluk kentlerin borsalarından, çelik kasalardan ve yasalar, kararnameler, kotalar halinde düstur dolaplarının, üniversite kürsülerinin sihirli kanallarından geçer. Okyanuslar aşırı bir ortam içinde ahtapot kollarını salmıştır.

Kasabaların bitiminde ortaçağ başlar. Köy bir müstemleke muamelesi görmüştür. Köy Enstitülerinin kapısına kilit vuran tutum ve düşünüş, köylüyü süreli faize bağlamak için ona işine yaramıyacak kadar kredi açmış, köye imam ve rakı göndermiştir.

Yerli endüstride işlenen ham maddeleri, ihracat maddelerini, sütten una kadar her çeşit yiyecek maddelerini köylü çıkarır. Buna karşılık köyde ne insan onuruna yakışır bir tüketim ne de yerleşim vardır. Köylü, polis devletin içinde, ekonomik devletin dışında bırakılmıştır. Köylü toplumdan sayıl-

maz. O sadece sermayeci azınlığın var olmasının bir koşuludur. Polis devlet bile köyü çemberi içine almış sayılmaz. Köyde doğan silâh imalâtı, tabanca ve mermi endüstrisi hangi zorunluğun sonucudur? Bu yarı aç, yarı çıplak adamı silâhı, cephaneyi ne yapacak? Bu, iç güvenliğin bozucu bir ögesi mi, yoksa iç güvenliğin sağlanmamış olmasının bir sonucu mudur? Köylü kendi güvenliğini kendisi sağlamak zorunda bırakılmıştır.

Türkiyeyi büyük kentlerin vitrinlerinden tanımağa çalışanlar aldanıyorlar. Vitrinlerde salam kesikleri, peynir yuvarlakları, basma ve kumaş topları ne kadar bol, ne kadar zengin olursa olsun bu, Türk halkının mala doymuş olduğunu göstermez. «Arz ve talep kanunu»nun tunç koltuğuna yaslanan liberal, kaleyi daha önce kaptığı için inanmadığını savunabilir. Ama toplumbilimin tunç kanunundan daha sert kanunları da vardır. 7 eylül sabahı milyonluk bir kentin, aç böceklerin bir günde bitirdiği köpek leşine döndüğünü görmedik mi?

Etüdsüz ve metodsuz, nelerin nasıl yapılacağını göstermeden ve yapmayı istemeden köy kalkınması sözü bir safsata, palavra, katmerli bir yalandır. Köyden alınır, köye verilmez.

Yurdun üç ayrı bölgesinde gelişigüzel seçilen üç köyde sondaj yolu ile otuz aile üzerinde yapılan bir incelemenin sonucu şudur :

Vasıtalı, vasıtasız vergilerden, mahkeme harçları ile para cezalarından on yılda 140 konutlu «M» köyü 3 milyon 100 bin lira, 161 konutlu «K» köyü 1 milyon 800 bin lira, 56 konutlu «Z» köyü 950 bin lira devlete ödemiştir. Buna karşılık ayni on yıl içinde devletin Z köyüne bir kuruş bile vermediği, K köyüne 6200 lira değerinde su borusu verdiği, M köyüne öğretmen ücreti, beton bir köprü karşılığı ve savaşta babaları ölenlere ödenek olarak178 bin lira harcadığı görülmüştür. (Bu köylerden M köyünde okul vardır. Çay ve fındık yetişmektedir). Görüldüğü gibi verilen ile alınan arasındaki fark 5 milyon 665 bin 800 liradır. Bunun yanında ayni 30 aile üzerinde yapılan ve tahmin tarafı daha fazla olan bir hesapla, köylünün tüccara sattığı ve tüccardan satınaldığı mallardan ayni on yıl içinde tüccara bıraktığı kâr M köyü için 3 milyon 400 bin, K köyü için 1 milyon 700 bin, Z köyü için 810 bin lira olarak bulunmuştur. Üç köy için toplam 5 milyon 910 bin liradır.

Şu halde örnek alınan üç köyden bir daha geriye dönmemek üzere çıkan paranın on yıllık tutarı on bir milyon ranın üstündedir.

Bu kaba ve ortalama sonuca götüren gözlem, köylünün neden kalkınamadığını, kalkınmak için ne gibi olanaklara sahip olduğunu, onun kalkınma gücünün hangi yollardan başka ellere geçtiğini göstermektedir.

Buna karşılık sömürgen sınıf, dünya uygarlık düzeyinin altında kalkınma çabası içindedir. Bunun nedenlerini sömürgen sınıfın avareliğinde ve geniş bir kadroya sahip olmasında aramak gerekir. Halen bu konuya ait elimizde bir istatistik bulunmamakla birlikte ortalama olarak yüzde seksenbeş çalışanın yüzde on beş avaneyi geçindirdiğini söyliyebiliriz. Eğer yüzde beş, yüzde doksan beşin sırtından geçinecek derecede sömürgeci sınıf kendi bünyesinde bir tasfiye yapabilseydi her halde kendisini daha büyük bir hızla kalkındırabilirdi. Halen bir sömürgene düşen emekçi sayısı 8 ile 12 arasındadır.

İŞÇİ

Türkiyede endüstrinin gelişmemiş olması, sermayeyi başka gelişme alanları ile sömürme yollarını aramağa götürmüştür. Bu yüzden Türkiyede batıdaki modelde bir katipalizm ve endüstriye dayanan bir burjuva sınıfı da yoktur. Türkiyedeki kapitalizmin kendine özel nitelikleri olduğu gibi, onun zorunlu sonucu olan emekçi sınıfın da kendine has özellikleri olmuştur.

Türkiyede emekçi sınıf batı modelinde bir proletarya değildir. Türkiyede işçi, yarı yarıya köylüdür. Köyde geçim olanaklarından yoksun kalanlarla kentlerin cazibesine kapılıp kent yaşantısının yüksekliğine kentte oturmakla kavuşacakları sananlar, köylerinden çıkıp geçici olarak işçi olmuşlardır. Çok defa karılarını ve çocuklarını köyde bırakan bu kimseler, hem işçi hem de köylü sayılırlar. Çalıştıkları iş kollarında sattıkları emeğin fiyatı ile geçinebildikleri sürece işçi kalırlar. Olmazsa köylerine dönerler. Geçimlerini bu iş kollarında emeklerini satmıya bağlamamışlardır.

Bu hal yerli endüstrinin yeniliğinden, emek fiyatlarının düşük ve dalgalı oluşundan gelmektedir. Geçici işçilik, örgütlenmeyi ve işçinin öz benliğini tanımasını önleyen ögelerden biridir. Bir yandan kalifiye olmıyan işçi enfelâsyonu, öbür yandan grev yasağı ve sendikaların hileli yollardan işverenler tarafından yönetilmesi, işçi arasında birliği ve sınıf bilincini kösteklemiştir. Bu önemli eksikler yanında siyasal otoriteyi ellerinde tutanlar işçiyi, kendi çözüm yollarını aramaktan, emek,

sermaye ve işçi doktrinlerini irdelemekten şiddetli yasaklarla yoksun bırakmışlardır. Ekmekten, açlıktan ve sefillikten söz edenler, insan toplumunu keçi sürüleri gibi açıkta çiftleşen bir topluluk haline getirmek istiyen deliler gibi gösterilip işlerinden çıkarılmış, hapse atılmışlardır.

İş kanunu ve İşçi Sigortaları Kurumu ile işçi sorunlarının çözümlendiği kanısı yanında bugün Türk işçisinin kaderinin işveren elinde olduğu gerçeği vardır. Bu hal geçici işçiye göre sefilliğin bir çeşidinden başka bir çeşidine geçmek gibi gülünç bir özgürlük, emeğini iş kollarında satıp geçinmek durumunda olan temelli işçi için güvensiz ve karanlık bir gelecek anlamını taşır. Bugün hem köylü hem işçi durumunda olan geçici işçi kadar temelli işçi vardır.

Geçici olsun, temelli olsun bugün Türkiyede sayısı milyonu aşan işçi kütlesi sadece bağlı bulunduğu sınıfın üretim gücü olmaktan ileri gidememektedir. İş kanunu ile kaza, analık, hastalık ve ihtiyarlık sigortaları onun sadece bu üretim gücünü korumaktadır. İşçinin kendisini değil. İşçi sermayeci ile karşıkarşıyadır. Adına göre işçi ile ilgili gözüken yasalar sermayeyi korumak amacı ile çıkarılmıştır. Dev sermayenin kişisel emeği sömürmesini önliyecek hiç bir yasa yoktur.

Esasında bu bir yasa sorunu değil, sınıf sorunudur. İşçi bir sınıf olduğunu bilmediğinden egemen sınıfın karşısında örgütsüz ve çaresizdir. O, sınıf olduğunu anlıyarak toplum içinde bir güç kazanmadıkça sermayenin besleyici bir ögesi olmaktan kurtulamıyacaktır.

IV

SİYASAL ORTAM

SİYASAL PARTİLER

Türkiyede siyasal partiler iktidara dayalı merdivenlerdir. Siyasal iktidara ancak o merdivenlerle çıkılır. Türkiyede parti ciliğin tek anlamı bu olmuştur. Parti, iktidara gelmenin yolu olduğu için kurulur.

Bu siyasal partiler fikir ayrılıklarından ve fikir guruplaşmalarından doğmamıştır. Siyasal partilerin hepsi başlangıçtaki tek siyasal partinin filizleridir. Gerçekten hiç kırılmıyan bu filizler, zaman zaman isim değiştirmişlerdir. Esasında

bugün var olan siyasal partilerin adlarından başka bir farkları yoktur. Hangi partinin hangi toplumsal guruba ve kuvvete dayandığı açıklanmamaktadır. Her parti yurdu kalkındırmak, halkı refaha kavuşturmak gibi yuvarlak ve uluorta bir sözün üzerinde döner. Ama hangi ilkelerle, hangi metodlarla bu işi yapacağını söylemez. Programla ortaya çıkmak zorunluğunu duyan partiler, insanlar için ne kadar iyilik varsa hepsini programlarına almışlardır. O kadar ki programın dışında yapılabilecek hiç bir iyilik bırakılmamıştır. Bazıları da işi daha geniş ve oynak tutabilmek için programsız yürürler. Çünkü program olmazsa zamanla akla gelebilecek her iyilik partiye mal edilebilir. Hiç bir siyasal partinin diğerlerinden ayrı ve belli bir fikri, önceden bilinen bir yönü, bir gidişi, bir doktrini yoktur. Parti adı altında halkı guruplara bölen bu siyasal birlikler, maddenin özündeki kurallara uygun olarak tam bir indeterminizm içindedirler. Bu yüzdendir ki, siyasal partilerin tutunma şansları programlara, tutulan yollara, benimsenen ilkelere göre değil, parti ileri gelenlerinin geçmişteki tanınmışlığına ve onun etrafında toplananların çene kuvvetine dayanır.

Dünyanın hiçbir yerinde benzeri olmıyan bu particiliğin nedenleri, tüm siyasal partilerin tek bir sınıfı temsil etmelerinden gelmektedir. Partiler yapmacıklı guruplaşmalardır. Nitekim bir partinin yıllarca sözcülüğünü yapanlar nedensiz ve fütursuz partilerinden çıkıp başka bir partiye geçerler. Eski partilerinin tutumunda hiç bir değişiklik olmadığı halde onu yerer, eskiden yerden yere çaldıkları partiyi olanca güçleri ile savunurlar. Bir partiden çıkarılan partizan, bir gün bile dışarıda kalmadan karşı partiye geçer. Dört yılda dört parti değiştirenler çoktur. Bu acayıp iş, onların fikir namusunu lekelemez. Çünkü parti değiştirmek fikir değiştirmeyi gerektirmez. Türkiyede başka adlar altında tek bir siyasal parti vardır.

27 mayıs inkılap girişimini ilkellere has bir hükûmet darbesi haline düşüren kimdir? Denilebilir ki 27 mayıs inkılâp girişiminin hızı bir kaç gün sürdürülebilmiştir. Aydın ordunun devrim kadrosu, siyasal otoriteyi elinde tutan siyasal partiyi yıkarken, yıkılan parti ile on yıldır çarpışıp duran ve ona karşı ekonomide halkçı devletçiliği, fikirde anti idealist ilkeleri savunan başka bir siyasal gurubu yanında sanıyordu. Aydın ordu ile iş birliği yapıyormış gibi görünen bu siyasal guru yazarı ile, profösörü ile, devlet adamı ile olanca gücünü ortaya koyarak iktidarı ele geçirmeğe savaştı. Çünkü 27 mayısta yıkılan kuvvet, bir siyasal parti ve onun elinde tuttuğu siya-

sal güç değil, bir sınıf diktatörlüğü idi. Bu sınıf 27 mayıstan önce çarpışan siyasal partilerin temsil ettiği bir sınıftır. Onun için 27 mayıs devrim hareketi, egemen sınıfı temsil eden siyasal partilerin ve gurupların hepsini hedef tutuyordu. Bu yanılmanın sonucu olarak iktidar acemi asker ellerden usta sivil ellere geçiriliyor bahanesi ile 27 mayıs öncesi egemen sınıfının ellerine teslim edilmiştir. Yasa olarak, ilke olarak, kişi olarak çağrışım yolu ile 27 mayısı hatırlatan ne varsa hepsinin tasfiye edilmesi çabasının nedenleri tek bu noktada aranmalıdır. Kırıkları yerine oturtmadan toplum organlarını alçıya koyan ikinci anayasada eğer nefes alacak bazı pencereler varsa, bu pencereler halktan yana olan aydın ordudan duyulan büyük korkuya ve kuşkuya verilen tavizden başka bir şey değ ldir. Tüm siyasal partilerin aydın orduya karşı birleşmeleri neden? Bu birleşme halka karşıdır. Emekçiye, işçiye ve köylüye karşı dır. 27 mayısla sınıf egemenliğinin geçici olarak son bulduğu günlerde ortaya atılan fikir ve ilkelerin her zaman özlemi duyulacaktır.

Toplum sınıfları litosferin jeolojik tabakaları gibi birbiri üstünde oturmuşlardır. Siyasal partiler bu tabakaları dikine bölen çatlaklar meydana getirmişlerdir. Üst tabaka artifisiel metodlarla çatlatılırsa alt tabaka da aynı çatlakları takip eden noktalardan çatlar. Sermayeci sınıfta meydana getirilen suni guruplaşmalar, emekçi sınıfı da parçalara bölmüştür. Türkiyede particiliğin bir anlamı da budur. Emekçi köylü her köyde ikiye, üçe, dörde bölünmüştür. Köylü kendi arasında, aşiret aşiret, kabile kabile, aile aile çarpışır durur. İşçi için de durum aynıdır. Bu çarpışma sahibinin elinde ağaç yontan bir baltanın durumuna benzer. Balta ağacı yonta yonta körleşir. Sahibi onu biler. Balta gene körleşir. Bu çalışmadan baltaya bir fayda yoktur. Sahibinin çıkarına aşınır. İşçi ve köylü, sermayeci ile onun yardakçıları elinde bir baltadır.

İşçi ve köylü kurulu partilerden birini tutmak durumundadır. Çünkü onlardan başka bir siyasal parti daha yoktur. Önüne konulan eşek, keçi ve horozdan birini seçmek zorundadır. Bu üç evcil hayvan yanında bir de at olmadığından atı seçemez. İşçi ve köylü kurulu partilerden birini benimsediğinden ona çalışıp karşı partiyi yeneceğini sanır. Oysa siyasal partilerin hepsi yukarıda tek noktada birleşmişlerdir. Hangi siyasal parti seçimi kazanırsa kazansın, sermayeciye göre durum değişmez. Çünkü karşısında bir parti yoktur. Can ve gönülden partisine çalışan emekçi için de hiç bir şey değişmez. Çünkü oy verdiği parti kendi partisi değildir .Particilikte cid-

di olanlar ve bu işe inanarak çalışanlar sadece sermayecinin peykleri, yardakçılarıdır. Çünkü onlar için değişen ufak tefek şeyler vardır. Bazıları için haksız çıkar yolları açılacak, bazılarına göre kapanacaktır.

DEMOKRASİ YOLUNDA

Siyasal partiler tek sınıfı temsil ettiğine göre birden çok partinin gereksizliği sorunu tartışılabilir. Ama partilerin birden fazla olmasında sınıf çıkarları vardır. Bununla rejimin adına demokratik adı konulur. Bağlı sınıflar parçalara bölünüp bir birine hasım guruplar yaratılır ve sınıf birliği unut turulur; Sınıf bilinci yokedilir. «Demokrasi vardır» denilerek içte ve dışta övünülür. Dıştaki kapitalizm ile iş birliği yapılır ve sınıfın temelleri kuvvetlendirilir.

Çok partili sınıf sisteminin özelliklerinden biri de temsil sorununu çözümlemesidir. Seçim yolu ile bu sorun çözümlenir. Siyasal otoritenin çoğunluğun oyunun ürünü olduğu ferahlıkla ve itirazsız olarak savunulabilir. Gerçekten de öyledir. Siyasal otoritede çoğunluğun oyu vardır. Emekçi toplulukların karşısına çıkan partiler toplumculuğun tüm ilkelerini ortaya koyarak, onun dertlerine deva olacak ne kadar vaad varsa hepsini yaparlar. Kapitalizmin ahlâk ve insanlık dışı davranışlarını da birer birer sayarak «İşte toplumculuk budur» derler. Emekçi topluluklar her zaman bu toplumcu vaadlerle toplumculuğa oy verdikleri halde her defasında ortaya çıkan siyasal güç bambaşka renkte olur. Bu suretle her seçimin sonunda emekçi çoğunluk, yumurtasından karga yavrusu çıkan leylek ana gibi düşünür. Yumurtasını gizlice değiştiren hilebaz elleri hiç bir zaman göremez. Artık kara karga yavrusuna ulusal irade adını koymaktan başka çare yoktur.

Emekçi topluluklara yapılan vaadlar hep toplumcu vaadlardan ibaret değildir. Çünkü aldatılan toplulukları uyuşturmak gerektiğini de bilirler. Onun için karınca duasından Şeyh Ahmedin ruyasına kadar hepsini okuyup üflerler, minareden imam okuluna, medreseye kırmızı fese kadar herkesin gönlüne göre vermeğe söz verirler. Ve çok defa bu sonuncu vaadı yerine getirmekte kusur etmezler.

Sandık seçmen listelerinde bir imzaya karşı yirmi parmak izi genel bir orandır. Eski Mısır Mumyaları gibi sarılmış kadınlar sandık başına gelip giderler. İsimler hizasında istampa boyası izleri ulusal iradeye karışır gider. Uyuşturulan kütlelerde oylar, oy verenlerin çıkarları ile çelişik bir yola girmek-

tedir. Bu halde oy sahipleri daha oylarını kullanmadan kendi çıkarlarını baltalamaya hazırdırlar. İnançlarının çelik çemberi içinde özgürlüklerini yitirmişlerdir. Serbest iradeye sahip olmadıklarından sadece egemen sınıfın oy makinasıdırlar. Yönleri ile çıkarları arasındaki çelişki kendi sınıfları ile egemen sınıf arasındaki çelişkinin bir kanıtıdır.

Şu halde çok partili sınıf sisteminin demokrasi dayanaklarının ilki olan seçimle temsil sloganı sağlam bir dayanak değildir. Kaldı ki Türkiyedeki demokrasi savunucuları demokrasi ile özgürlük ve eşitlik getirileceğini ileri sürmekle son derece önemli, önemli olduğu kadar acı bir çelişki ile karşıkarşıyadırlar. Bu çelişki, demokrasinin temel nedenleri olan özgürlük ve eşitliğin, demokrasinin getirebileceği normal sonuçlar gibi kabul edilmesinden ileri gelmektedir. Oysa önce eşitlik ve özgürlük gibi temeller var olmalıdır ki, onların üzerinde demokrasi kurulabilsin.

Anayasa, seçim kanunu ve diğer yasalar birer boş kalıptan ibarettir. Eğer demokrasi bir yasalar topluluğu, yasalar zinciri olsaydı hücresine çekilip düşünen filozoflar en güzel demokrasinin taslağını hazırlar, parlâmentolar da onları yasa haline getirirlerdi. Demokrasi yasa gibi cansız kelimelerin değil, insan davranışlarının eseridir. Demokrasi sözünde toplumcu anlam başta gelmekle birlikte kişi önemli bir ögedir. Demokrasinin koşulları arasında önemli yeri olan kişi, esasında demokrasinin hedefidir de.

Toplumun ham maddesi kişi olduğu gibi demokratik toplumun da ham maddesi özgür kişidir. Kişilik özgürlüğü bağımsızlık anlamını taşıdığından eşitlik ister. Anayasada ve diğer yasalarda kişinin özgür ve diğer kişilerle eşit olduğunu yazmak, özgürlük ve eşitlik getirmez. Yasa özgürlüğü ancak mahkeme kapılarının arkasında yürür. O da kuram olarak. Mahkeme salonlarının dışında kalan geniş yurt alanında hep büyük balık - küçük balık ilgisi sürüp gider. Ayrıcalıklı kişiler sınıf meydana getirerek ayrıcalıksız kişileri egemenlikleri altına alırlar. İnsanlara yardımcı vasıtalar ile insanlar arasındaki ilgililer, bu arada sınırsız mülkiyet hakkı, ayrıcalıklar ve eşitsizlikler yaratan nedenlerdir. Şu halde eşitliğin birinci koşulu ekonomik bağımsızlıktır.

Toplumsal olanakların temeli ekonomik olanaklara bağlıdır. Serbest iradeli kişilik onunla kazanılır. Bilgiden, bilimden yararlanma ekonomik olanakların sonucudur. Batıl inançlar kişinin kendi kendisine vurduğu bir zincirdir. Vicdan özgürlüğü gibi iç özgürlükleri batıl inançlar yüzünden yitirir.

Öğretimden yararlanıp batıl inançları kovmak ekonomik güçle elde edilen bir nimettir. Şu halde çeşitli adlarla anılan özgürlüklerin hepsi ekonomik bağımsızlığın sonucudur.

Sınıflı toplumlarda egemen sınıfın dışında kalan kişi özgür sayılmaz. Kullanılan oy özgür kişinin oyu olmadığından kişiyi temsil etmez. Bu yüzden ekonomik bağımsızlığı olmayan kişinin siyasal otoritede payı yoktur.

Türkiyede emekçiyi meydana getiren işçi ve köylü siyasal otoriteye katılmak niteliğini yitirmiştir. Çünkü onlar ya doğrudan doğruya ekonomik ilgilerle bağlı oldukları kişilerin ya da kendilerine telkin edilen batıl inançlarının tutsağıdırlar. Birinci halde sefilliğin, ikinci halde bilgisizliğin tutsaklığı vardır.

Ekonomik eşitsizliğin yarattığı olanak eşitsizliği, kişinin toplumsal yanlarını da kapsamaktadır. O halde seçimler sonucunda oy çokluğu olarak beliren sonuçlar, çoğunluğun iradesini belirten sonuçlar değildir. Çoğunlukta olanların kullandıkları oylar, onların serbest iradelerinin oyu olmadığından genel seçimle hiç bir sonuç belirmez. Ulusal irade adı verilen şey, ekonomik ayrıcalıkların yarattığı siyasal ayrıcalıktan başka bir şey değildir. Bu irade, sermayeci sınıfın iradesidir. Çünkü ekonomik ayrıcalıkları elinde tutan sınıf odur. Çok partili sınıf sistemi başlıyalı meclislerin üyelerine bakmak bu savın kanıtını verir.

Parlamentoda çoğunluk değil azınlık temsil edilmektedir. Siyasal otoritede payı olmıyan emekçi, işçi ve köylü bu otoritenin nimetlerinden de yoksun kalmaktadır. Siyasal otoritede irade payları olmıyanlar, onun nimetlerinden de pay alamamaktadır. Eğer siyasal otorite belli bir sınıfı temsil ediyorsa tarafsız olamaz. Esasında sınıf egemenliğinin yürüdüğü bir toplumda bundan kaçınılamaz. Ekonomik ayrıcalıklarla siyasal ayrıcalıklar aynı ellerde yürür.

DEVLETİN BİÇİMİ

Siyasal otorite kral gibi tek bir kişinin ya da bir ailenin elinde bulunabilir; bir sınıfın elinde de olabilir. Birinci hallerde devletin biçimi monarşi ve oligarşi, ikinci halde faşizm adını alır. Türkiye devletinin modeli demokratiktir. Bu model anayasadır. Türkiye devletinin demokratik olduğu anayasada yazılıdır. Gerçekten yıllardanberi süregelen hukuk devleti savı, devletin biçimini başta anayasa olmak üzere yasalar zincirinin belirlediği kanısından gelmektedir. Oysa devleti

yaratan güç, yasalar değil, toplum içindeki çeşitli grupların güçleri, yani insanlardır. Yasalar gerçek kuvvetlerin elinde bir araçtır. Meclis binası, vali konağı, memur iskemlesi, hokka takımı gibi. Devleti eline geçiren gerçek kuvvet onu hazır bulur ve kullanır. Devlet, yasaların ve söylevlerin belirlediği modelden ibaret değildir. Devletin gerçek biçimini bu kalıpların dışında aramak gerekir.

Türkiyede toplumsal gruplar arasında dengesizlik vardır. Bu dengesizlik ekonomik ayrıcalıklardan ileri gelmektedir. Sermayeyi elinde tutan sınıf, diğer toplumsal gruplara egemendir. Seçim süzgecinden geçirilerek çoğunluğun oyuna bulandıktan sonra ulusal irade adı altında meydana gelen devlet, bu egemenliğin ta kendisidir. Şu halde demokratik modeller ve kalıplar bir yana, Türkiye devleti bir sınıf devletidir.

Bununla birlikte Türkiye devletinin faşizmden ayrı bir çok yanları, cinsi kendine özel nitelikleri vardır. Faşizme göre devleti meydana getiren toplumsal kuvvetler, çeşitli meslek gruplarını temsil eden sendikalardır. Faşizmin başka bir türü olan korparatizme göre, çeşitli sendikaların üstündeki korparasyonlar meslekleri temsil eder. Faşizmde devlet, bu meslek gruplarının meydana getirdiği bir federasyondur. Oysa Türkiyede devleti meydana getiren grup ve birlikler siyasal partilerdir.

Faşizm bir sınıf diktatörlüğüdür. İtalyada burjuva sınıfının egemenliğini sürdürmek amacını güden faşizm, kapitalizmi meslek sendikaları adı altında örgütliyerek işçi sınıfını daha devletin alt kademelerinde bu sendikaların emri altına alarak parçalamıştır. Korparatizm, işçiyi korparasyona üye olmağa zorlıyarak patrona bağlamaktadır. Bu suretle faşizm ve onun benzeri olan korparatizm, egemen sınıfı yapmacık birlikler halinde örgütliyerek diğer sınıfları parça parça bu birliklerin içinde eritmeyi denemiştir.

Faşizm ve korparatizme meslek gruplarının yaptığı işi Türkiyede siyasal partiler yapmaktadır. Sermayeci sınıfın yapmacık gruplaşmalarından başka bir şey olmıyan partiler, işçiyi ve köylüyü parti sayısınca parçalara bölmüşlerdir. Faşizmde devlet, bir sendikalar ve korporasyonlar federasyonu olduğu gibi, Türkiyede devlet, bir partiler federasyonudur. Faşizmde egemen sınıfı meslek sendikaları ve korporasyonlar, Türkiyede siyasal partiler temsil etmektedir.

Şu halde Türkiye devleti faşist devlet gibi bir sınıf devleti olmakla birlikte bir çok yanları ve yönleri ile ondan ay-

rılmaktadır. Dünün İtalyasında olsun, bugünün İspanyası ve Portekizinde olsun faşizm, ulusal bir kapitalizm olmuştur. Faşizmde devlet, sermayenin rekabetini firenliyerek kapitalizmin yarattığı bunalımlar karşısında yıpranmasını ve çökmesini önlemeğe çalışır. Öbür yandan yasaları ve baskı yollarını kullanarak ve yapmacık sınıflar meydana getirerek sınıf çatışmalarını engeller. Faşizm, bir sınıfın yararına da olsa yarattığı endüstri ile ulusal ekonomi adı altında güçlü bir ekonomi yaratıp devleti bu güçlü ekonominin üzerinde oturtur. Bu bakımdan faşist devlet, kuvvetli bir devlettir. Esasında kuvvetli devlet, faşizmin amacıdır. Bunun nedeni sınıfın devlet olmasıdır.

Faşizm, yarışmalı ekonomi ile kendi mezarını kazan kapitalizmin ömrünü uzatmak için yaptığı çabalamaların sonucu olan bir buluştur. Temsil ettiği sınıfa gelecek vaad ederek yarattığı heyecanları tüm sınıflara yayar. İşi ve çalışmayı da yasalarla düzenliyerek emeği değerlendirir. Onun için faşizm, kişiyi aktif tutan bir sistemdir. Sahte korkular, öcüler, düşsel konular icad ederek kişiler üzerinde yarattığı heyecanlarla bağlı sınıfların sınıf bilincini yok ederek onların yönünü karanlık mecralara götürür.

Türkiyede egemen sınıf, faşizmin bulduğu yolları bulamamış, onun metodlarını uygulayamamıştır. Onun ulusal ekonomi ile devlete verdiği gücü elde edebilmek için dış sermaye ve dünya kapitalizmi ile işbirliği yapmak yolunu seçmiştir. Endüstrileşip emeği değerlendirmek yerine sadece sömürücülükle yetinmektedir. Düşsel öcüler, korkular icat etmekle birlikte, kişiyi aktif tutmak istememektedir. Türkiyede emekçiye ve emekçiden yana olan aydınlara karşı denenmiş olan metod, uyuşturma ve sindirmedir. Her öğretmenin karşısına bir imam dikme, her aydın kişinin arkasına birkaç ücretli iftiracı takma usulü süregelmiştir. Ücretli adamların öncülüğü ile kazma ve baltalarla donatılan kalabalıklara basın ve yayınevleri yıktırılmış, dernekler bastırılmış, öğretim üyelerinin yüzlerine tükürtülmüştür.

Türkiyede devlet egemenliği, sınıf egemenliği haline dönüştükten sonra, devleti güçlü göstermek için karşı kuvveti zayıf düşürmek yoluna gidilmiştir. Bunun için emekçi sınıf, bilgi ve bilimden uzak, gerçek öğretim ve eğitimden yoksun bırakılmıştır. Köy enstitüleri kapatılarak öğretim kurumlarının programları değiştirilmiştir. Öyle ki öğretimden yararlanan kişi, bağlı sınıftan ise okumuş adam adı altında kendi sınıfına ihanet eden bir kafa yapısına sahip olmuştur.

Buna karşılık bağlı sınıfla arasındaki mesafeyi açarak daha yüksekten baktığı için kendini güçlü gören devlet, kendi iç dayanaklarını yıktığından dış dayanaklar aramak zorunluğu ile karşı karşıya, egemenliğinden fedakârlık yapmağa razı olmuştur. Bunun gibi, sınıf egemenliğinin sürdürülmesi için bulunan sakat yollar arasında faşist İtalyadan alınıp ceza hükümleri şiddetlendirilen hazır yasalar da vardır. Ne gariptir ki, çoğunluğun iradesine dayandığını ve demokratik olduğunu her fırsatta ileri süren siyasal kuvvet, yalnız demokrasiye ve fikir özgürlüğüne değil, ahlâk kurallarına ve insanlık erdemlerine de aykırı olan bu yasaları çoğunluğa ve çoğunluktan yana olanlara karşı bir kalkan, bir kılıç gibi dikerek onların arkasında zayıflığını gizlemeğe çalışmaktadır.

Oysa sınıf ayrımlarından söz etmeyi yasaklamakla, sınıfları meydana getiren nedenler, ekonomik ayrıcalıklar ortadan kalkmaz. Üstelik yaratılan karanlık ortam içinde daha da kökleşip kuvvetlenirler.

Çoğunluk yasalara uygun «Meşru» adı verilen yollardan sömürülür. Ekonomik olanaklardan yoksun bırakılan sınıflar toplumsal olanaklarını da yitirirler. Çoğunluk aç, sefil, bilgisiz ve görgüsüz bir sürü haline getirilir. Sonra da bu sefil kalabalıkların devlet ve politika gibi asil ve üstün işlere yeteneksiz oldukları kolaylıkla ve kıvançla ileri sürülebilir. Bunlar Türkiyede uygulanmış faşist ilkelerdir.

Bazı hallerde daha da ileri gidilerek üstün ırk, üstün insan sloganları ile egemen sınıf tüm insanlık erdemlerini tekeli altına alır. Zenginlik, zekâ ve becerikliliğin eseri olarak gösterilir. Emekçi çoğunluk aptal, her çeşit baskıya ve hakarete yakışır ilkel bir insan sürüsüdür. Bu insanların sanki devleti yok sanılır. İşin gerçeği de budur. Sürü gözü ile bakılan gerçek toplumun devleti yoktur.

ikinci bölüm

TOPLUMCU TÜRKİYE

I

NEDEN TOPLUMCULUK

Topluluğumuzun esas unsuru köylüdür.

K. ATATÜRK

Yiyici ve saldırıcı kapitalizm, 1919 yılında Anadoluyu istilaya yeltendiği zaman başlangıç noktası olarak İstanbul'u seçti. Çünkü orada hiç bir direnme ile karşılaşmıyacaktı. Arkasından, imparatorluğun enkazı üzerine ayaklarını basa basa yurdun dört yanını istilâya koyuldu. Köhne bina yanıp yokolmuş, külleri bile soğumuştu. Ama bu küllerin altında saklı, içten içe yanan, dumanı tütmiyen bir ateş vardı ki, bu ateş gelenlerin ayaklarını yaktı. Top ve tüfekle gelenler arkalarında ölülerini bırakıp gittiler.

Dün topla, tüfekle Anadolu toprağında tutunamıyanlar, bu gün dolar, sterlin ve mark ile geliyorlar. Dün İstanbul onlarla anlaşıktı. Bu gün de öyledir. Saldırıcı ve yiyici kapitalizm, akıl hocaları, iş adamları ve imam misyonerleri halinde gurup gurup Anadolu'nun soğuk külleri üzerinde yürümektedirler.. Halk, dün açtı, çıplaktı, her çeşit insanlık dışı muameleye lâyık görülmüştü. Bu gün de aç ve çıplaktır, sömürülmeğe lâyık görülüyor. İç ve dış kapitalizm, işbirliği yapar onun üzerine yürümektedirler.

Dün topa ve tüfeğe balta ve süngü ile karşı duran Türk halkı, bu gün iç ve dış sömürgeciliğe balta ve süngüden ayrı bir silâhla karşı koymak zorunluğundadır. Bu silâh, kapitalizmin zıddı ve insanlıkçı olan toplumculuktur. Kapitalizmin toplumculuğu bir numaralı düşman gibi görmesi, toplumculuğun onu durduracak tek güç, tek metod olmasıdır. Onun içindir ki, kapitalizm, toplumculuğu halka çirkin göstermek için milyarlar harcamaktadır.

Yüzyıllardır Anadolu halkı durmadan vermektedir. Buna karşılık ona hiç bir şey verilmemiştir. Tekniksiz ve araçsız ürettiğini başkaları tüketir. O sadece boğaz tokluğuna çalışır. Dünden bugüne hiç bir şey katamamıştır. Alış veriş denir ondan alınır, vergi alınır, canı alınır. Onun bildiği ve tanıdığı yalnız bir şey vardır : Vermek!

Bu sonsuz vermeleri durduracak bir yol, bir çare bulunmalıdır. Onun içindir ki, Anadolu halkını yalnız toplumculuk kurtarabilir. Çünkü toplumculuk, ne kadar alırsa okadar verir. Toplumculuk bolluk demektir.

Anadolu halkı, dünya örnek uygarlığının bir çağ gerisindedir. Oysa ılıman iklim kuşağında ve bire yirmi, kırk veren bir toprak üzerinde yaşamaktadır. Yüzyıllardanberi salt başkalarını doyurup beslemeğe zorlanan bir tutsak muamelesi görmektedir. Toplumculuk, kendisinde olanı kendisinde bırakacak, onu ekonomik bağımsızlığa kavuşturacaktır. Çünkü toplumculuk, kişinin kişiyi sömürmesine müsaade etmiyen bir bağımsızlık yoludur.

Anadolu halkı yüzyıllardan beri savaştan savaşa koşmakta, dağlardan ve kentlerden gelen eşkiyanın saldırılarına uğramaktadır. Hastalık ve göçebelik gibi sınatlarla hep karşıkarşıyadır. Geçici bir yerleşime alıştırılmıştır. Barış ve sağlıkla belli bir toprağa yerleşmenin özlemi içindedir. Yalnız kuvvetliye yaşama hakkı tanıyan kapitalizmin en kuvvetli olduğu bir alanda ekonomi yarışmalarına ve ganimetlerini başkalarının paylaşacağı savaşlara katılmaya takatı yoktur. Onun için toplumculuk... Çünkü toplumculuk barış ve güvenlik demektir.

Ekonomik ayrıcalıklar düzeni olan kapitalizm, yalnız kendi sınıfından olanlara sınırsız olanaklar sağlayıp bilimi ve bilgiyi onların tekeline verir. Bu suretle yarattığı eşitsizliği doğuştan gelen eşitsizlik sayarak emekçi kütlelerin sefilliğini beceriksizliğin sonucu olarak yorumlar. Ayrıcalık tanımıyan toplumculuk tüm vatandaşları bilgi, ihtisas ve bilimsel görüşlerle donatarak herkese eşit olanaklarla çalışma ve gelişme yollarını açar. Anadolu halkının sefilliğini sürdüren kapitaliz-

min doğal saydığı yasalar, toplumculuğun bilimsel yasaları ile yalana çıkacaktır. Toplumculuk, eşitlik ve gelişme demektir.

Sermayecilerin ekonomik gelişmenin koşulu saydıkları yarışmalı ekonomi ve özel teşebbüsçülük, bir avuç azınlığın hile ve desise ile çoğunluğu sömürmesinden başka bir şey değildir. Onlara göre kalkınma ve ekonomik gelişme, sömürmenin hızlanması ile emekçi çoğunluğun sefilliğinin artması ve azınlıkların soygun ganimeti ile üstün bir yaşayışa ulaşmalarıdır. Sermayeci, Anadolu halkının sefilliğini arttırıp yetiştirdiği köşe başı milyonerleri ile kalkınma diye övünür. Toplumculuk, bin kişinin azar azar verdiği ile bir kişinin milyonerliğe yükselmesi olmadığı gibi, bin kişinin bir milyonerden aldığını paylaşması da değildir. Herkesin emeğinin karşılığı kendisinin olacaktır. Onun için toplumculuk adaletçi ve insanlıkçıdır.

Büyük sermayenin küçük sermayeyi kovaladığı, büyük balığın küçük balığı yuttuğu bir ortam içinde yarışabilmek için yalan, hile, dalavere, yaşamanın ön koşullarıdır. Kötü malı iyi mal gibi göstermek, reklâm yolu ile kötü malın sürümünü arttırmak, arz ve talep kanununa göre fiyatların düşmesini önlemek için fazla gelen malları imha etmek normal çarelerdir. Aç ve çıplaklar, acıdan kıvrananlar, bu acılarını unutsunlar diye altın köşkleri olan cennetle avutulur. Yaşıyanların bu dünyalıkları ellerinden alınıp ölülere ölümsüz âlemler vaad edilir. Oysa toplumcu bir ortam içinde serbest piyasa olmadığından herkes malını bekletmeden satar. Mal satın alan yanılmadığını bilir. Ne fazla gelen mal, ne de mal yokluğu vardır. Çünkü üretim tüketime göre yapılır. Kimse mal imha etmek cinayetini işlemek zorunda değildir. Ne yalan, ne dalavere, ne de reklâm için insan gücü kaybı vardır. Toplumculuk yaşıyanların acılarını bollukla dindirir. Cinlere, perilere karışmaz. Ölüleri rahat bırakır. Çünkü toplumculuk toplum düzeni ve bilim demektir.

Sermayeci, en kestirme yoldan özel çıkarının peşinde koştuğundan selâmeti sömürmede bulur. Dış dünya ile yarışı göze alamıyan Türkiye sermayecisi, üretim araçlarına yatırım yapmaktan, endüstriye yönelmekten çekinmektedir. Bu suretle sömürülen de sömürenler gibi işsiz kaldığından üretimde artış olmamaktadır. Emekçi kütlede sömürüle sömürüle daha fazlasını verecek takat kalmamıştır. Uygar geçinen sermayeci daha çok lüks eşya gereksinmesini gidermek için elinde tuttuğu siyasal kuvvet yolu ile dış kapitalizm ile iş birliği yapıp ondan yardım dilemektedir. Oysa toplumculuk lüks tüketim

yerine yatırım yaparak insan gücünü değere dönüştüren üretim araçlarını yaratır. Tüfeylilik yollarını kapayıp herkesin çalışmasını sağlar. Kendi kendine yeten bir üretimle iç ve dış dilenciliği kaldırır. Çünkü toplumculuk çalışma ve şeref demektir.

Yalan ve dalavere gibi genel ahlâka aykırı hareketler kapitalist topluma özgü hastalıklardır. Kadın ticareti ve fahişelik kapitalizmin meyveleridir. Kapitalizm, toplumsal dayanışma ve yardımlaşmayı yalnız kendi sınıfı içinde yürütür. Çoğunlukta olan kütlelerin örgütünü, dayanışma ve yardımlaşmasını engeller. Onun için kimsesiz kadınlar ve çocuklar her zaman aç ve çıplak kalabilirler. Bolluk içinde yüzenler, aç ve çıplak kalanların bu halerini fırsat sayarak bol para vaadi ile namuslarını satın alırlar. Kadınları serbest piyasa içinde bir mal gibi alıp satarlr. Oyasa toplumcu bir ortam içinde toplumun tüm kişileri dayanışma ve yardımlaşma içinde örgütlenmişlerdir. Herkesin hali gibi geleceği de güvenlik altına alınmıştır. Aç ve çıplak kişi bulunmadığından kimse açlığını gidermek için vücudunu satmak zorunda değildir. Toplumculuk insanı mal değil, insan sayar. Kadın ticaretini ve fahişeliği kaldırır. İnsanlık erdemleri herkes içindir. Toplumculuk demek namus demektir.

Toplumculuk, ekonomide bağımsızlık, çalışmada ve gelişmede olanaklar varatır. Kişi ve zümre egemenliğini tanımaz. Öğretimin nimetlerini herkese eşit olarak dağıtarak bilgil ve bilim yolu ile insanları batıl inançların tutsaklığından kurtarır. Onun için toplumculuk demek özgürlük demektir.

Şu halde toplumculuk her şeyin üstünde ve özellikle kişilik yaratan bir yoldur. Toplum içinde fonksiyonu olan kişi yaratıyor. Çünkü toplumculuk kişiliğin temel nedenleri olan eşitlik ve özgürlük getiriyor. Söylene söylene ve yazıla yazıla anlamını yitiren ulusal irade neye derler? Eşitlikten ve özgürlükten, tek kelime ile kişilikten yoksun kalabalıklara mal edilen ve ulusal irade adı verilen siyasal otorite kimin iradesidir? Sandık seçmen listelerindeki istampa boyaları hangi kişiliği temsil ediyor? Bu milyonlarca parmak izi hangi eşyanın ve hangi hareketin rumuzudur? Bir kalıp sabunun mu, bir paket sigaranın mı yoksa sert bir bakışın mı?

Serbest iradenin olabilmesi için, önce kişiliğin, yani özgür kişinin var olması gerekiyor. O halde seçim sandıklarına girip çıkan oy kâğıtlarının analizi ve sentezi sonunda meydana gelen şey, ulusal irade değil, yalnız toplum içinde özgürlüğe sahip olan zümrelerin iradesidir. Bu zümreler azınlıkta iseler çoğunluğun bu iradede payı yoktur. Sınıflı ve ayrıca-

ıklı bir toplum içinde, azınlığı temsil eden bu iradeye ne kadar yüksek sesle ulusal irade dersek diyelim, onu ne kadar ir harflerle yazarsak yazalım yalandan başka hiç bir şey anla maz. Yasalarla anayasaların çizdiği modeller, nutukların belirlediği kalıplar ne kadar demokratik olursa olsun, bu model ve kalıplar çoğunluğun çıkarını temsil eden özgür iradelerle dolmadıkça hep boş kalacaklardır. Zümre egemenliğini ve ayrıcalıkları kaldıran, eşitliğe dayanan özgürlük ile kişilik yaratan bir yol bulunmadıkça, ne ulusal iradeden ne de demokrasiden söz edilemez.

Şu halde kişiliğin koşulu olan toplumculuk, demokrasinin de temeli, demokrasinin kendisidir.

Onun için toplumculuk.

TOPLUMCULUĞUN SORUNLARI

Toplumculuk bir proletarya ideolojisi, işçi sınıfının soyut bir felsefesi değildir. O her şeyden önce bir uygulamadır. Gelişip değişen toplumun zorunlu bir sonucudur. Denilebilir ki insanlık toplumculuk çağını yaşamaktadır. İleri uygarlık düzeyine ulaşmış kapitalist devletlerin yasalarla, basınla, her çeşit propaganda ile, andlaşmalarla ve insanlık dışı silâhlarla toplumculuğa karşı bir ölüm kalım savaşına girişmiş olmaları bunu gösteriyor. Çünkü bu savaş, sermayeci sınıfların ellerine geçmiş bulunan siyasal iktidarların kendi halklarına karşı açtıkları bir savaş anlamını da taşımaktadır. Tarihte «Mukaddes ittifak» ı hatırlatmak bunu anlatmağa yeter.

Teknik ve endüstriyel gelişmeler, başıboş ekonomiyi bir sanat haline getirmiştir. Çünkü devlet kuvveti denilen siyasal güç, teknik ve endüstri gibi üretim araçlarına sahip olanların ya tamamen eline geçmiş, ya da onların bir oyuncağı durumuna düşmüştür. Bu suretle devlet, büyük endüstri işletmelerinin ve sermaye krallarının polisi haline gelmiştir. Toplumculuk bu sakıncalara karşı bir tepkidir. Toplumculuk, siyasal gücü yöneten ve hizmetine alan ekonomik kuvvetin dizginlenip kontrol altına alınması zorunluğunun bir sonucudur. Çok defa ileri sürüldüğü gibi, toplumculuğun amacı devleti zayıf düşürmek, ya da onu müzelik bir eşya gibi bir kenara itip örgütsüz bir ortam yaratmak değildir. Tam tersi ,onu sermaye egemenliği ve özel çıkarcıların oyuncağı olmaktan kurtarıp tüm vatandaşların özgür iradelerini temsil eden bir örgüt haline getirmektir.

Bunun gibi, toplumculuk işçi-patron çekişmeleri sonunda

işçi sınıfını iktidara getirip patron sınıfını alta almak gibi ilkel bir değiş tokuş amacını da gütmez. Çünkü toplumculuk, zenginliğin paylaşılması olmadığı gibi yoksulluğun paylaşılması da değildir. Toplumculukta paylaşılacak olan hiç bir şey yoktur. Çalışanların ürettiğini çalışmıyanların paylaşması kapitalizmin marifetidir. Toplumculuk nimetlerin dağılışında müktesep hakları değil, emeği ölçü olarak almaktadır. Toplumcu bir ortam içinde herkesin çalışma zorunluğu bu ölçüden ileri geliyor. Çünkü toplumculuk düzeninde çalışmıyanların çalışanlar tarafından meydana getirilen değerleri ele geçirme yolları kapatılmıştır. Kişinin kişiyi, bir zümrenin diğer zümreleri sömürmesine vasıta olan üretim araçları siyasal iktidarın yönetimi altına alınmıştır. Siyasal iktidarda özgür iradesi ile temsil edilen herkesin bu üretim araçlarında payı vardır.

Görülüyor ki toplumcu düzende sermayeci sınıf düzeninin tersine devlet ve devlet kanalı ile toplum üretim araçlarına sahiptir.

Bunun gibi, sermayeci sınıf düzeninde sandıklara, küplere ve dış ülkelerdeki bankalara istif edilip gizlenen nakit sermaye, toplumcu bir düzende toplum adına biriktirilebilir ve toplum yararına yatırımlara ayrılabilir. Bu suretle üretim sermayesi gibi nakit sermaye de özel ve ayrıcalıklı kişilerin sömürme vasıtası olmaktan çıkıp toplum yararına kontrol altına alınmış bir kalkınma faktörü haline gelir.

Şu halde eşitlik ve özgürlük özlemleri, sınıfsız ve kavgasız toplum düzeni yaratma isteklerinin ötesinde toplumculuğu zorunlu hale getiren asıl öge, onun bir kalkınma faktörü olmasıdır. Uygarlık derecesi, teknik ve endüstriyel gelişmesi hangi düzeyde olursa olsun toplumculuğun her topluma uygulanma yeteneği de bundan ileri gelmektedir. Çünkü kalkınma her toplum için değişmez bir amaçtır.

Toplumculuğun başka bir özelliği de onun belli ilkelere sahip olmasıdır. Bu ilkelerin kapsamlı ve çok yanlı oluşu yüzlerce toplumculuk çeşidinin ortaya atılmasına yol açmıştır. Daha çok toplumculuğu yermek ve onun ana ilkelerini gizlemek için ortaya atılan bu çeşitler, ilkelerden sadece biri ya da birkaçı üzerinde yürünmesinden ya da toplumculukla ilgisi bulunmıyan orta fikirlerin toplumculuk adı altında gösterilmesinden ileri geldiği gibi bu çeşitlilik bazan bir gerçeği de

anlatır. Çünkü toplumculuk bir hazır elbiseden, donmuş kalıplardan ibaret değildir. Uygulandıkça kalıplaşır ve değişik biçimler alır. Onun için toplumcu düzene ulaşmış iki ülkenin birbirine benzemeleri gerekmez. Nüfus kesafeti, doğal kaynaklar, akarsular, denizler, ormanlar, madenler, iklim ve bitki örtüsü gibi coğrafya özelliklerinden gelen farklar bu benzeyişsizliği meydana getirir. Aradaki farklar toplumculuğun çeşitli olduğunu değil, iki memleket arasındaki coğrafya ve doğa farklarını gösterir. Toplumculuğun ana ilkelerinde hiçbir değişiklik olmadığı halde uygulama farkları çeşitli toplumculuk tiplerini ortaya çıkarmaktadır.

Şu halde Türkiye'de toplumculuğun bazı sorunları olacak, Türkiye'de toplumculuk özel bir gösteriş, özel bir biçim kazanacaktır. Toplumculuk için Türkiye bir ham maddedir.

Sadece kişileri değişen siyasal kuvvetin yarattığı bozuk düzen ve yönsüz gidiş, Türk toplumunun normal gelişimini engellemiş, onu modern uygarlığın gerisine ve dışına itmiştir. Toplumculuk gelişme yollarını tıkayan bu engelleri kaldıracaktır. Toplumculuğun Türkiye'deki başarı şansı buradadır. Denilebilir ki Türkiye'de toplumculuk güzelleşecek, yeni bir anlam kazanacaktır. Kumaş reklâmı için uyumlu bir mankene dikilen elbise gibi. Türk toplumculuğu toplumculuk için bir reklâm olacaktır.

NİMETLERİN EMEKLERE GÖRE DAĞILIŞI

Yiyecek, giyecek, yakacak, konut, taşıt ve her çeşit konfor gibi gereksinmeleri gideren tüketim mallarının emeklere göre dağılışını sağlamak; eğitim ve öğretim yolu ile bilgi, ihtisas ve bilimden, eğlence ve dinlenmeden, yetenek ölçüsüne göre çalışmadan herkesin eşit olarak yararlanması için olanaklar yaratmak; sanat verilerinden yararlanması için herkesi hazır hale getirmek; özet olarak herkese kişisel gelişimin yollarını açmak toplumculuğun her yerde uyguladığı ana ilkelerdir. Toplumculuk Türkiye'de de aynı işleri yapacaktır.

Toplum içinde nimetlerin dağılışında eşitlik ölçüsü emektir. Hukuk dilinde müktesep haklar adı verilen önceden kazanılmış haklar ölçü değildir. Onun için mülkiyet hakkı sömürme vasıtası olmaktan çıkarılıp sınırlanacak, mülkiyet hakkına toplumsal bir görev anlamı verilecektir. Geniş topraklar, kombinalar, yollar, madenler, konut olmıyan büyük hanlar ve bü-

yük enerji kaynakları gibi üretim araçları ile bilim, kültür, sanat ve sağlık yuvaları gibi dolaylı olarak üretime yardımcı kurumlar özel mülkiyete konu olamaz. Çünkü bu üretim araçları ve kurumların kişisel emekle elde edilmesi olanaksızdır. Toplumun ortak emeğinin ürünü sayılan bu üretim araçları ile dolaylı olarak üretime yardım eden büyük kurumlarda herkesin payı bulunduğundan ancak ortak mülkiyete konu olabilirler. Toplumculukta paylaşılacak bir şeyin olmaması, bu ortaklığın bir sonucudur. Çünkü bu üretim araçları ve kurumlar parçalanamaz. Bir kombina, bir baraj, bir okul parçalara bölünürse değerini ve esas fonksiyonunu yitirir.

Toplum içinde emek ölçüsüne göre dağılan şey üretim araçlarının parçaları değil, ürünleridir. Çalışmak suretiyle emek sarfeden kişi, emeğinin yarattığını, yani emeğinin karşılığını alır. Kişi emeğinin yarattığı karşılık üzerinde hak sahibi olduğundan onu dilediği gibi kullanır. Bu suretle mülkiyet hakkı adı verilen, eşya ile kişi arasındaki ilgi, emeğin yarattığı değerden ibaret olmaktadır.

Kişiler arasındaki gelir farkları, emek farkları ile doğru orantılıdır. Kalifiye işçi, kalifiye olmıyan işçiden, müdür memurdan, üniversite öğretim üyesi ilkokul öğretmeninden daha çok değer yarattığı için daha çok ücret alır. Toprağı iyi işliyen tarımcı, iyi işlemiyenden, usta balıkçı çırak balıkçıdan, iyi sanatçı daha az iyi sanatçıdan daha çok değer yarattığından daha çok gelir elde eder. Önemli olan, fazla yorulmak değil, değer yaratmaktır. Bunun gibi salt diploması olduğu için çalışmadan ücret alan bir mühendis, han sahibi olduğu için sırt üstü yatan bir kira ağası düşünülemez. Çünkü ücrete ve gelire hak kazanan diploma ve han değil, insan gücüdür.

Bilimsel çalışma yapan bilim adamı, bilinmiyeni bulan icatcı, sanat yapıtı meydana getiren sanatçı, bilimsel çalışmanın, buluşun ve sanat yapıtının topluma hizmeti karşılığında mükâfat alır. Toplumculuğun sanat ve bilim gelişmelerini kösteklediği yolunda ortaya atılan sözler bilgisizliğe ve çoğu kasta dayanan saçmalardır.

Bugün Türkiye'de gerçek sanatçı, bilim adamı kimdir? Örneğin devlet tiyatrosu sanatçıları mı gerçek sanatçıdır, yoksa yazlık gazinoların çıplak karınlı çığırtkanları mı? Özel bir bankanın müşaviri profesörün, bilirkişilik ve avukatlıkla ün alan ordinaryüsün bilim adamlığı nerededer? Buna karşılık

gazinoda türkü çağıran pudralı kadın ya da erkek, devlet tiyatrosu sanatçılarının 10 katını, 100 katını kazanmıyor mu? Banka müşaviri profesörün, bilirkişi ve avukat ordinaryüsün bir ayda kazandığı yüzbin lira hangi bilimsel çalışmanın karşılığıdır? Toplumculuğun koruyup geliştirdiği, bilim ve sanat sahtekârlığı değil, topluma yararı olan gerçek sanat, gerçek bilimdir.

Toplumcu düzende üretim araçlarına sahip oldukları için kişinin emeğini az bir fiyatla toptan satın alanlar, serbest piyasada kâr elde eden aracılar bulunmadığından emeğin yarattığı değer emekçinin olur. Ama toplum içinde emek gücü bulunmıyan çocuklar, ihtiyarlar, sakatlar ve hastalar da vardır. Bunların ölülerinden sabun mu imâl edilecektir? Başıboşluk sistemi olan kapitalist düzen, yarışa katılamıyan düşkünlerden gübre olarak yararlanmayı uygun görebilir. Ama toplumcu düzende çalışma gücü olmıyanların da çalışanlar yüzünden gelecekleri güvenlik altına alınmıştır. Çünkü emeğin yarattığı değerin bir kesimi emekçinin ve çalışma gücü olmıyanların geleceğini güvenlik altına alan toplum organizasyonlarına ve yatırımlara ayrılır. Bu organizasyonlar, hastalık, ihtiyarlık ve umulmadık sınatlara karşı kişiyi sigorta eder. Yatırımlar ise kişinin doğrudan doğruya payı bulunan üretim araçlarının genişletilmesine ve yenilerinin kurulmasına gider.

Toplum içinde nimetlerin emeklere göre dağılışını sağlamak her toplumcu ülkede uygulanan ilkelerdir. Ancak Türkiye'de toplumculuk her yerden ayrı, yepyeni sorunlarla karşı karşıyadır. Bu sorunlar Türk toplumculuğunun sorunlarıdır. Toplumculuğun Türkiye'deki başarısı bu sorunların çözümü ile ortaya çıkacaktır.

EMEKLERİN DAĞILIŞI

Türkiye'de insan gücü konusu ekonomi kitaplarının çevrilerinden ve yabancı uzmanların soyut tavsiyelerinden öğrenildiği için gerçekler dışında düşünüle düşünüle yuvarlak fikirler ve anlamsız sözler haline getirilmiştir. İnsan gücü konusu sadece çalışma ve çalışmama konusu değil, kişinin toplum içinde bir fonksiyonu olması konusudur. Bu sorun sadece bir işsizlik sorunu değil, kişinin maddi uygarlık yaratmağa yönelmesi konusudur.

Sabahtan akşama kadar evrak imzalıyan bir müdür, günde 8 saat yazı yazan bir memur, mesai saati düşüncesi ile her gün masa başında oturmanın çilesini çeken bir mühendis, önemli kişilerle telefon görüşmeleri yaparak zekâ inceliklerini ortaya koymaktan yorulan bir ithalâtçı, on kilometre mesafedeki bir ormandan keçilere yedirmek için kırk kilo ağırlığında sarmaşık yaprağı getiren köylü, salt yorulmuş olduğu için çalıştığını sanmaktadır. Oysa işin esası incelenip irdelendiği zaman, bu yorulmanın salt yorulmadan öteye geçmediği, maddi alanda hiç bir değişiklik yapmadığı, özetle maddi olsun mânevi olsun hiç bir değer yaratmadığı anlaşılır.

Sermayenin yarattığı ayrıcalıkları vasıta yaparak geçinen sermayeci sınıf ve bu sınıfın peykleri, emekçi sınıfın emeği ile yarattığı ürünleri yasa ve zekâ yolu ile ele geçirme çabası içindedir. Öbür yanda yirminci yüzyıl insanına yakışmıyacak kadar ilkel araçlarla üretim yapan emekçi sınıf, gücünü emeğe dönüştüremediği gibi, bu ilkel araçlarla yarattığı ürünleri kendi zararına ve oransız olarak başkaları ile paylaşmak durumundadır. Bu hal emekçiye göre bir yaşama çabası, sermayeciye göre gizli bir sınıf kavgası niteliğindedir. Bu yaşama çabası ile gizli sınıf kavgası, emekçinin yarım işsizliği karşısında sermayecinin tam işsizliğini anlatmaktadır ki, bu gidişin sonucu ulusal gelir ortalaması dedikleri tüm gelir ortalamasını acınacak halde düşürmektedir. Gelir ortalamasını acıklı dereceye düşüren nedenlerden biri de, üreten emekçi karşısında tüketen sermayecinin çok geniş bir kadroya sahip olmasıdır. Nitekim yaratıcılık ve yiyicilik, çalışmak ve çalışmadan yemek bir krat, bir sınıf sorunu halinde gözüktüğünden çalışıp değer yaratma gibi ayıptan kaçmak istiyenler şereflerini kurtarmanın bir yolunu bulmuşlardır. Bu suretle endüstrici, madenci, ithalâtçı, ihracatçı, toptancı, perakendeci ve toprak ağası yanında faiz ağası, kira ağası, kabzımal, simsar ve komisyoncu gibi acayip tipler türemiştir. Memur olmağa karşı duyulan şiddetli istem, maaş kadar sınıf değiştirme kanısının verdiği sevinçten ileri gelmektedir.

Sermayeci sınıfın üyeleri ve peykleri eğer bir güç sarfediyorlarsa bu güç, başkalarının ürettiğini ve hazırladığını ele geçirme çabasından başka bir şey değildir.

Alış verişle uğraşan adam, ikramiye vaadi ile mevduat toplıyan banker, aydan aya kira toplıyan kira ağası, alıcı ile

satıcıyı buluşturan komisyoncu, mahkeme kapılarında hukuk deyimlerini tekrarlıyan avukat, aldığı yarıcılık payını gazino ve barlarda bahşiş olarak dağıtan toprak ağacı hangi değeri yaratır? neyin üretimini yapar? memura gelince vergi ve maaş fasit dairesinin bir halkası olmaktan başka nedir? Bu suretle sömürme yollarını alabildiğine açık tutan ve sömürmeyi yasalarla güvenlik altına alan kurulu düzen, geniş kadrolu bir işsizler ordusunu meydana getirmiştir. Sermayeci sınıfın tüm üyeleri işsizdir.

Emekçi sınıfın esası sayılan köylü ise yirminci yüzyıl insan gücünün verimliliği karşısında onu da işsiz saymak gerekir. Genel olarak toprak ve tarımla uğraşan köylü, bölgelere göre sadece belli mevsimlerde çalışıp yılın üçte ikisini boş geçirir. Çalıştığı zamanlarda da araçların ilkelliği yüzünden gücünün önemli kesimini değere dönüştüremez. Kasaba ve büyük kent sermayecilerinin yarattıkları sun'î sorunlarla oyalanır ve köylü çok defa birbiriyle uğraşıp gücünü boşuna harcar. Partizanların yarattıkları parti tartışmaları ile kavgaları insan gücünü boşuna tüketen nedenlerin başlıcasıdır. Bu koşullar altında ürettiğini asalaklarla paylaşmak zorunda olan köylü, kullandığı araçlara hiç bir zaman yenilerini katarak artırım yapamaz. Bu suretle kalkınmanın ve uygarlığın itici kuvveti olan insan gücü hep âtıl kalmakta, aktif olduğu hallerde de değer yaratmıyan yönlere saparak boşuna yitirilmektedir. Bu durum, kurulu düzenin çalışmayı engelleyip işsizliği zorunlu hale getirmesinin bir sonucu olarak düşünülmelidir.

Şu halde Türk toplumunun büyük derdi, başlıca sorunu insan gücünü değerlendirmek, daha açık bir deyimle insan gücünü değer yaratacak bir yöne itmek ve ona değer meydana getirecek bir alan hazırlamaktır. Bunun için işçi ve köylünün ilkel araçlarla ürettiğini paylaşan sermayeci sınıf ve onun peykleri hakkında yapılacak iş «SÖMÜRME YOLLARININ KAPATILMASI» dır. Çünkü bunlar çalışmadan yaşamanın meşru yollarını bulmuş oldukları için çalışmamaktadırlar. Çünkü bunların sarfettikleri güç, bir «SÖMÜRME ÇABASINDAN» ibaret olup hiç bir değer yaratmamaktadır. Sömürme yollarının kapatılması, tam işsiz bulunan tüfeyli kütleleri değer meydana getiren bir çalışmaya zorlıyacaktır.

Sömürme yollarının kapatılması, çalışan işçi ve köylüye «SAĞLIK, YERLEŞİM, ÖĞRENİM ve YENİ ARAÇLAR

EDİNMEK» için artırım olanaklarını hazırlıyacak, bu suretle emekçi kütlenin gücünü tam olarak değere dönüştürmenin yolu bulunmuş olacaktır.

Bu erekleri gerçekleştirmek için Türkiye'de toplumculuk şu beş sorunu çözümliyecektir :

Sağlık, iş bölümü ve toplumsal dayanışmayı gerçekleştirecek TOPLUMCU BİR YERLEŞİM;

Bilgi ve ihtisas getirecek, bilim ve sanat görüşü kazandıracak TOPLUMCU BİR EĞİTİM;

Her çeşit sömürme yollarını kapatan, mülkiyeti kayıtlıyan toplumcu organizasyonla yürütülen TOPLUMCU BİR TİCARET;

Herkese eşit gelişme ve toptan kalkınma olanakları yaratan TOPLUMCU BİR YATIRIM;

Ereği salt kamu hizmeti olan, ucuz TOPLUMCU BİR YÖNETİM.

II

TOPLUMCU YERLEŞİM

KÖY VE KONUT

Köylünün ürettiğini kentli tüketir. Bu deyim ne kadar tekrar edilirse edilsin tazeliğini yitirmez. Kent uygarlığını yaratan da bu üretim - tüketim ilgisidir. Oysa kentli köylüye karşı uygarlık gösterişi yapar. Kentlerden köylere uygarlık gireceği kanısı hem genel hem kuvvetlidir. Çünkü denir batıdaki burjuva uygarlığı köylere girmiş, batıda köy de uygar olmuştur.

Batı uygarlığının bir burjuva uygarlığı olduğu doğrudur. Batı uygarlığı burjuva uygarlığıdır. Ancak batının kentlerde başlıyan uygarlığının temeli ve ilk itici kuvveti araştırılınca, bu itici kuvvetin kentler dışında aranması gerekecektir. Bu itici kuvvetin maddî kaynakları denizaşırı ülkelerden getirilen insan gücü ile ganimetlerdir. On yedinci yüzyılın sonundan yirminci yüzyılın başına kadar Avrupa kıtasında sayısı

altı milyon ile bir milyon arasında değişen köle çalıştırılmıştır. Üretim aracı gibi kullanılan köleler yolu ile yapılan artırım, endüstrinin kurulmasında önemli rol oynamış, müstemlekelerden getirilen ham maddeler bu endüstriyi besleyip geliştirmiştir. İşlenmiş maddeleri dünya pazarlarına sürüp yok pahasına ham madde tedariki halen de sürüp giden bir iştir. Avrupa uygarlığı bu mantıkla ele alınınca onu yaratan ögenin Asya ve Afrika olduğu sonucuna varılır. Ganimet için savaşan batı kapitalizminin Asya ve Afrikadan getirdiği insan gücünü savaşlara da sürdüğü henüz unutulmamıştır. Batı uygarlığında Anadolu köylüsünün de payı vardır.

Türkiyede kent uygarlığını besliyen maddî kaynak nedir? Bunu romantik bir deyimle süslemek gerekirse, Türkiyede kent uygarlığı, kökü köyde olan ağacın açtığı bir çiçek değil midir? Eğer öyle ise uygarlık, köyden kente akan maddedir. Kente gelen köylü, kentin ışıklı caddelerini, parlak vitrinlerini görür ve köye onların düşlerini götürür. Kentliye gelince o, bir bakıma zavallı bir yaratıktır. Anasının sütünü emen bir dana gibi. Köyden kente giden maddedir. Kentten köye giden şey kentlerin insan beyninde beliren imgeleri ile parlak sözlerinden ibarettir. Nitekim hep öyle olmuyor mu? Uygarlık köyden kente gitmektedir. Kentlerden köylere yalnız tahsildar gider. Çünkü uygarlık insandan ve sözden ayrı maddî bir şeydir.

Yirminci yüzyılın Türk kentlisi on sekizinci yüzyılın batı kentlisinin yaptığını yapamaz. Çünkü ne denizlerde korsanlık ne de denizaşırı ülkelerden ham madde ve köle getirmek olanakları vardır. O sadece köylünün verdiğinin aslan payını dış kapitalizme vererek yaşar. Çünkü köyden aldığını işliyecek endüstrisi yoktur.

O halde bu kalkınma ninnileri hangi bebeği uyutmak çindir? Köy olmasa bir an ayakta duramıyacak olan kent, köye uygarlığı nasıl götürecek? Nitekim «Memleketin efendisi hakikî müstahsil olan köylüdür.» teşhisi daha cumhuriyetin ilk yıllarında konulduğu halde ne devlet, ne hükûmet, ne anayasa, ne diğer yasalar, ne talimatname, ne öğretmen, ne kentli aydın, ne özel teşebbüs, hiç bir kuvvet bu efendiye uygarlığı götüremediği gibi demokrasi ve özgürlük gibi birkaç deyimden başka hiç bir şey öğretememiştir.

Köylünün gerçek üreten olduğu teşhisi doğrudur. Ama bu teşhisin sonucu köylünün ürettiğini yemekten ibaret olmuştur. Yeni bir buluş gibi beşikteki çocuklara da öğretilmeğe kalkışılan plânlı ekonominin de temel nedenleri ile ana ilkeleri irdelendiği zaman ayni teşhisle ayni sonucun plânlanmasından başka bir şey olmadığı anlaşılır. İncilin yazdığı gibi «Kimde varsa ona verilecek ve ondaki artırılacaktır.»

Gerçekten Türkiyedeki gelir tümünün nüfus başına düşen ortalaması 1961 yılında paranın satınalma gücüne göre 1790 lira olarak hesaplanmıştır. Anayasa zoru ile uygulanmasına geçilen ilk 5 yıllık kalkınma plânına göre her yıl yüzde 7 brüt bir kalkınma hızı sağlanacaktır. Ancak bu gelir ortalaması ve yüzde 7 kalkınma hızı Türkiyenin gelir tümüne göre tasarlanan bir sayıdır. Köylü nüfusun gelir ortalaması hiç bir bölgede 500 lirayı geçmemektedir. Büyük perakendecinin, toptancının, ihracatçının ve ithalâtçının, faiz ve toprak ağasının milyonluk geliri çoğunluğun düşük geliri ile bir araya gelmekle ulusal gelir adını almakta ve bu gelir tümü nüfus sayısına bölünerek elde edilen rakam Ahmedin, Mehmedin yıllık geliri olarak kabul edilmektedir.

Oysa plânın iç finansmanını sağlıyan kuvvet sadece emekçi, işçi ve köylüdür. Başlangıç yıllarında öğünme ve böbürlenmelerle sağlanan dış finansman ise gelecek yılların iç finansmanını yiyip azaltacak ve emekçinin sırtına binecek olan tehlikeli bir yüktür. Buna karşılık emekçi çoğunluğun kalkınmadan yararlanma olanakları diğer toplumsal guruplara göre çok azdır. 5 yıllık kalkınma plânının sağlıyacağı umulan kalkınma hızının ancak uzun bir uygulama sonunda köylüye iletilebileceği zaten açıkça belirtilmiştir.

Gelir artışının uzun vâdeli de olsa toplumsal guruplara aynı oranda iletildiği bir an için kabul edilse bile plân, gelir artışı ile birlikte başlangıçta var olan adaletsiz gidişin de hızını artıracak, adaletsizliği gittikçe büyütecektir. Çünkü kuramı olarak gelir artışının eşit bir dağılışı halinde yıllık geliri milyon lira olan bir ithalâtçının yüzde 7 hesabına göre yıllık gelir artışının yetmiş bin lira olmasına karşılık yıllık geliri 200 lira olan bir köylünün gelir artışı sadece 14 liradan ibaret olacaktır. Genel nüfusun artış hızı yüzünden yüzde 4 e düşen kalkınma hızı, diğer toplumsal guruplara

göre nüfus artışı yüksek olan köylünün zararına işlemektedir. Buna göre ilk 5 yılın sonunda bir armatör, şilebini tanker haline getirirken bir ip hammalı ancak semerli hammallığa yükselebilecektir.

İşçi işçi gibi, köylü köylü gibi, memur memur gibi, armatör armatör gibi plândan yararlanacaktır. Çünkü toplumsal gurupların şansını tayin eden ölçü başlangıçta elde bulunan olanaklardır. Bu olanaklar değişmemektedir.

Hem sonra insan gücü ve ham maddeleri bol ve taze olmasına karşılık yüzyılımızın uygarlık düzeyinin çok altında olan yurdumuzda yüzde 15 in üstünde kalkınma hızını sağlamak olanakları varken bu kalkınma hızı neden yüzde 7 olsun? Bu kalkınma hızı hamı maddeleri tükenmiş, insan gücü son sınırına gelmiş ihtiyar ülkeler için normal olabilir. Çevre uygarlığı karşısında bu, kalkınma hızı değil, gerileme hızıdır.

Başta mülkiyet statüsü ile vergi sistemi olmak üzere toplumsal kurumlarda temelden değişiklik yapılmadıkça 5 yıllık kalkınma plânından başarılı sonuçlar beklemek sadece hoş bir oyalanmadır.

Onun için gürültüsü kendisinden büyük, vaadı kendisinden güzel olan bu kalkınma plânına bel bağlayıp oturmak 10-15 yıl gibi kısa bir zamanda dünya dev kapitalizminin bir lokması olmayı beklemek, belki Türk emekçisinin mezarını kazmak demektir.

Esasında konumuz 5 yıllık kalkınma plânının tenkidi ile ilgili olmadığı gibi sorunlar üzerinde önem derecelerine göre durmak gerektiğinden bu konu üzerinde fazla durulmamalıdır.

Yukarıdanberi açıklanmak istenen nokta Türkiyedeki itici kuvvetin köyden başladığıdır. Kent sorunları enine boyuna düşünülüp tartışılmakla ne köy, ne de kent kalkınabilir. Bu, çiçeklerine ve yapraklarına gübre koyup ağacın daha fazla meyve vereceğini ummak gibidir. Nitekim batının burjuva uygarlığı, onu besleyip geliştiren müstemlekeleri kalkındırmamıştır. Asya ve Afrika ülkeleri kalkınma çabası içinde yüzyıllarca besledikleri uygarlıkla savaşmak zorunda kalmışlardır.

Türk kentlisi dış ülkelerin maddî kaynakları ile beslenmediğinden onun varlığı sadece köye, köyün maddî kay-

naklarına dayanmaktadır. Onun için batıdaki köy ve kentlerin ilgisi Türkiyedeki köy ve kent ilgisine benzetilemez. Kaldı ki batıda köy kentlere oranla uygar sayılamıyacağı gibi her sorunda batıdan örnekler alma alışkanlığından artık vazgeçilmelidir.

Köyün yarattığını kente taşımanın tasarılarını yapmakla Türk ekonomisi plânlanmış olmaz. Önemli dava, köyün iç kapitalizme, yurdun dış kapitalizme sömürme alanı olmaktan kurtarılmasıdır. Bunun için köy dışındaki uygarlıkları besleyen maddî gücün köyde kalmasını sağlamak gerekir. Köyün, insan gücü ve ham madde gibi öz kaynaklarını işleyip bağımsız bir uygarlık yaratına yeteneği vardır. Bu yetenek daha cumhuriyetin ilk yıllarındanberi bilindiği halde köyün yaratıcı yönsemelerini engelliyecek her şeye baş vurulmuştur.

Bugünkü hali ile köy —köyden başka bir adı olmadığından bu deyim kullanılıyor— bir yönetim biriminden ibarettir. İdare heyetleri kararları ile sınırları belirtilmiş bir toprak parçasından başka bir özelliği yoktur. Halk temelli yerleşik sayılmaz. Köy konutu ne insan ne de hayvan sağlığına elverişlidir. Yerleşik gibi gözüken köyler, tek tek evler, dağınık mezralar, ya da yanyana bitişik tek odalı ev toplulukları halindedir. Başka adları olmadığı için ev adını verdiğimiz bu balçık oyuncaklar rastgele kondurulmuşlardır. Bu balçık yuvalar içinde hayvanlarla insan birlikte yaşar. Bazı yerlerde ana, baba ve evli çocuklardan ibaret birkaç aile bu odalarda oturur ve çoğalırlar. Genel olarak evlerin ne çatıları ne de pencereleri vardır. Dar kapılarından gece ve gündüz karanlığa girilir ve aynı kapıdan tozlu, çamurlu, ağaçsız bir yer yüzüne çıkılır.

Genel olarak iç ve doğu Anadolu köylerinde bir geçicilik, bir göçebe yerleşimi göze çarpmaktadır. Evlerin ve köylerin kuruluş yeri seçiminde rahatlık, kolaylık ve ekonomik faktörlerden çok insan korkusunun izleri sezilmektedir. Korkulan insan eşkiya ve istilâcı düşmandır. Ancak ayrıntılı da olsa hükûmetin gözünden saklanmak için ormanlar ve kayalar arasında gizlenmiş evler ve köyler de vardır.

Her bölgede başka bir yerleşim biçimi var olmakla birlikte düzensizlik, uygunsuzluk ve biçimsizlik geneldir. Bu genellik yanında yerleşimin daha önemli yanı ekonomik olmamasıdır. Bu durum yardımlaşma fikrini ve topluluk eğilimi-

ni zayıflattığı gibi iyi niyetli öğretim girişimlerini de başarısızlığa uğratmaktadır.

Köy, alışılmamış değişmelere ve her çeşit yeniliğe, başka faktörlerle birlikte kuruluşu ile de karşı koymaktadır. Köyün yönetim birimi olmaktan çıkarılıp üretim birimi haline getirilmesi için onun belli bir toprağa yeniden yerleştirilmesi zorunluğu meydandadır.

Köy bir üretim birimi olmalıdır. Büyük dava köylerin ekonomik amaçlara göre yeniden yerleştirilmesidir. Bu dava basit bir köy davası değildir. Göçebe bir ulusun yerleştirilmesidir. Çünkü Türkiye nüfusunun yüzde 71 i köyde yaşamaktadır. Türkiye dendiği zaman İstanbul, Ankara, İzmir ve birkaç büyük kent değil, 1963 yılında 22 milyon insanın yaşadığı köy anlaşılmalıdır.

Anayasa «Devlet yoksul veya dar gelirli ailelerin sağlık şartlarına uygun konut ihtiyaçlarını karşılayıcı tedbirleri alır» diye yazmaktadır. Bunun yanında 1958 yılında kurulmuş olan İmar ve İskân Bakanlığı, Mesken Genel Müdürlüğü, 1946 yılında kurulmuş ve şimdi 300 milyon sermayesi olan Emlâk ve Kredi Bankası konut ve yerleşimle ilgili daire ve kurumlardır. Beş yıllık kalkınma plânı konut sorununu ele almıştır. Ancak bu dairelerin, kurumların ve plânların konusu, 22 milyon yurttaşın hiç bir ilgisi olmıyan gecekondu, konut kredisi, arsa kredisi, kira kanunu, kent ve kasabaların imar plânları ve konut talimatnamesinden ibarettir. Bu konular özellikle kent sorunlarını kapsamaktadır. Bu tutum yerleşim davasının büyüklüğünden duyulan korku ve zavallılık olarak yorumlanabileceği gibi, bilgisizlik, görgüsüzlük ve köylüyü toplumdan saymamanın sonucu olarak da düşünülebilir. Ama yorumlar ve düşünceler ne olursa olsun bir ulusun yarı göçebe hali değişmiyen bir dava olarak yerinde durmaktadır. —Kentlinin değil— Türkiyenin yerleşim davası ele alınıp çözümüne girişilmedikçe hükûmetler, kurumlar, resmî olan ve olmıyan sorumlu kişiler alay edilmekten kurtulamıyacaklardır.

Davanın çözümü olanaksız değil sadece zordur. İşin kolay tarafı ise memur ağzı ile «Bu bir finansman meselesidir» deyip geçmektir. Gerçekten davanın giriş kapısı bu kolay cevabın tersindedir. Çünkü bu sorun bir finansman işi değil bir organizasyon işidir. Köyün yaratıcı gücü köyün içinde-

dir. Yapılacak iş insanlığın gezegenlere gidişin deneylerini yaptığı bir çağda insanlar için ev yapmaktan ibarettir.

Anadolu halkı yuvarlak taşları köşeli taş haline getirebilir. Köşeli taşlar yanyana konduğu zaman yontma taş döşeli caddeler, sokaklar, üst üste konduğu zaman maddî uygarlığın temeli olur. Finansman deyimi yiyici müteahhidin icadı olsa gerektir. Yuvarlak taşların köşeli taşlar haline getirilmesinde finansman değil araç ve kol kuvveti rol oynar. Anadolu halkı biçimsiz kile biçim vererek ateşte pişirebilir, tuğla ve kiremit yapabilir. Irmağın taşlardan ufaladığı kumu ve çakılı istediği yere taşıyabilir. Kalkeri ateşte pişirerek kireç meydana getirebilir. Ve eğer bu halkın siyasal bir organizasyonu, bir devleti varsa o devlet endüstrisi ile demir çubuk, demir boru, çimento, cam yapabilir. Mimar ve mühendis gönderebilir. Maddeye biçim veren insan kendine de biçim vermiş olur. İnsanlar hep kendi yarattıklarına tapmışlardır. Taşı yontan, kile biçim veren adam kentlerin hiç bir zaman ona öğretemediği ve öğretemiyeceği uygarlığı daha öğrenmeden yaratacaktır. Uygarlık öğrenilmez yaratılır.

Köylerin yeniden yerleştirilmesi çok yanlı sonuçlar doğuracak bir operasyondur. Bu operasyon Türk ulusunu insanlık ailesinin eşit haklara sahip bir üyesi olmağa hazırlıyacaktır. Nüfusun bir araya gelmesi ile meydana gelecek ekonomik sonuçlar yanında eğitim, öğretim ve yönetim kolaylaşacaktır. Şimdiki halde var olmıyan köy kurulacak, köy değer yaratan, yarattığını başkalarına kaptırmıyan bir organizasyon, bir üretim birimi olacaktır. Yapılacak operasyon, seçilecek belli alanlarda 500 - 1000 konutlu köyler kurup bugün idare heyetlerinin kararları ile köy adı altında sınırlanmış alanlar içindeki halkı bu köylere yerleştirmekten ibarettir. Her köy, yontma taş döşeli sokakları, caddeleri, geniş alanları bulunan, her yanı ağaçlı, parklı ve bahçeli şirin bir kent olacaktır. «Sosyal mesken amacımızdır» diyerek her yıl işçi evi adı altında büyük bir kentte dikilen elli blok apartman Türkiyedeki konut davasının sadece oyuncak kadar değeri olan küçük bir maketinden başka bir şey değildir. Hem sonra bu maketler, değerinin yüz katı çene yormalarına yol açtığı halde içinde hiç bir zaman işçi oturamadığından siyasal nüfuzu olan kimselere ucuz konut olmaktan başka bir işe ya-

ramamaktadır. Türkiyedeki konut davası, inşa edilecek yeni köylere, yerleşik olmıyan halkın yerleştirilmesi davasıdır. Bu yerleşim Anadolunun toplumsal bünyesini ve ters dönmüş kaderini değiştirecektir.

Dağınık evler, balçıktan odalar, karanlık inler, hiç bir parçası alınmadan bırakılmalıdır. Onlar doğanın etkenleri karşısında iki yıl içinde yok olacaklardır.

Eski, eski yerinde bırakılacak, ahırımsı evler, balçıktan odalar, karanlık inler içindeki haşarat ve hastalık, doğunun uyuşturucu idealizmi ile birlikte ölüp gidecektir.

TOPRAK DAĞILIMI

Türkiyenin üç ayrı bölgesinde bulunan üç ilçe mahkemesinde 1962 yılında görülmekte olan davaların yapılan bir sayımında, hukuk davalarından yüzde 96.2 sinin toprak, sınır ve su çekişmesine ait olduğu, ceza davalarından yüzde 87 sinin toprak, sınır, su ve orman çekişmesinden çıktığı, bu üç ilçe halkından her 5 kişiden birinin aynı yıl içinde mahkemede işi olduğu tesbit edilmiştir.

Türkiyede777.000 kilometre kare arazi üzerinde 30 milyon insan yaşamaktadır. Buna göre nüfus kesafeti yüzde 35 civarındadır. İkinci dünya savaşına yakın yıllarda Muş ovasında Alman mütehassısları tarafından yapılan bir incelemede bu ilimizin 15 milyon insan barındıracağı sonucu elde edilmiştir. Türkiyenin yalnız tarımsal gücünün 70 milyon insanı geçindireceği tahmin edilmiştir. Yirminci yüzyıl tekniği ile yer altı ve yer üstü enerji kaynakları değerlendirildiği takdirde yurdumuzun 150 milyon insanı geçindireceği sonucuna varılır. Buna karşılık ortalama yıllık gelir 1790 liradır. İnsanlar durmadan çekişip, dövüşmektedir.

Acaba bu çelişme neden? Bu ılıman iklim kuşağında, ekvatörden kutuplara kadar her iklimin ürününü yetiştiren verimli ve geniş topraklar üzerinde neden insanlar yarı aç yarı çıplak? Neden bu sefil insanlar durmadan çekişip davalaşmakta, birbirlerinin başlarını kırıp kollarını, bacaklarını kesmekte ve birbirlerini öldürmektedirler?

Bu bitip tükenmek bilmiyen kavgalara çare bulmak istiyenler imparatorluktan artakalan toprak hukukuna her yıl

yeni hükümler katmaktan başka bir iş yapmamışlardır. Anadolunun sefilliği ise alışılmış bir şey olduğundan bu sefilliği gidermenin çarelerini aramak kimsenin aklına bile gelmemiştir. Toprak hukukuna gelince, tarlada başlıyan uyuşmazlıkların mahkemelerde sürdürülmesine yarıyan formüller olmaktan başka bir işe yaramamış, tam tersi uyuşmazlıkların çözümüne görevli kişilerin artmasına ve daha fazla insan gücü ve kâğıt harcamalarına yol açmıştır.

O halde insanlar mı kötü, âsi ve asabi? Kavga ve sefillik getiren nedir? Bu soruların cevabı ne toprağın verimsizliğinde, ne toprak hukukunun yetersizliğinde, ne de insanların asiliğinde aranmalıdır. Ancak tarımla uğraşan bir halkın zenginliği ve sefilliği gibi kavga ve çekişmelerin de yüzde doksanı toprağa bağlı olduğuna göre bu sefilliğin ve kavgacılığın nedenlerini toprağın özelliğinde aramak gerekir. Bu özellik toprağın uygunsuz dağılışındadır. O dağılıştır ki köylerin, geniş alanların tapusunu almış bir azınlığa mutluluk, üzerinde çalışan topluluklara kavga ve sefillik getirmektedir.

Halkın toprağa yeniden yerleştirilmesini zorunlu hale getiren nedenlerden biri de budur. Son yıllar içinde toprak reformu üzerine yazılıp söylenenler yetersiz de olsa bu zorunluğu ortaya koymuştur. Ancak bu önemli dava hakkında düşünülen çözüm yolları eski toprak hukukunun islâhından öteye geçmediği gibi henüz eylem olarak atılmış bir adım da yoktur'

Toprak reformunun taraflısı gözükenlerden bir gurup bu işi toprak kadastrosunun yapılmasına bağlıyarak kendi tasarısını yadsımaktadır. Bu cins tasarımlar toprak kadastrosunun mahiyetini bilmiyenler için parlak gözükebilir. Oysa bugün bazı illerde kadastro birlikleri tarafından yürütülen iş, biçimsiz tarlaların, yamuk arsaların, kilim büyüklüğündeki bostanların sınırlarını çizip alanlarının hesabını yapmaktan başka bir şey değildir. Kadastro birliklerince yapılan tapulama tesbitine her yerde yerli ve yersiz itirazlar yapılmakta, 100 yıl önce ölen bir dedenin kazara ayağını bastığı bir toprak parçasına, dedenin 150 mirascısı birden sahip çıkarak anlaşmazlık çıkarmaktadır. Bu itirazlar arazi üzerinde muhakeme yapmak adı altında mahkeme heyetlerinin yıllarca bol para ve yakıt harcamalarına ve açıkgöz kimse-

lerin açıkgöz olmıyanlardan para sızdırmalarına yol açmaktadır. Biçimsiz sınırların kâğıt üzerinde çizilmesinden ibaret olan kadastro işlemlerinin toprak reformuna nasıl yardımcı olacağını anlamak zorluğu yanında, toprak reformunu 50-80 yıl sonra tamamlanacak toprak kadastrosunun sonucuna bağlamak, yaşıyan kuşağın toprak reformunu hiç görmiyeceğini kabul etmek demektir. Oysa önce topraklar dağıtılır, sonra bu dağıtılan toprakların kâğıt üzerinde sınırları, yerleri ve alanları belirtilir. Yani önce toprak reformu, sonra toprak kadastrosu yapılır. Bunun aksi toprak reformuna karşı olanların kötü düşüncelerinin bir aldatmacasıdır.

Toprak reformunun yapılacağı anayasada açıkça belirtilmiştir. Toprak reformunun hangi esaslara göre yapılacağının anayasada açıklanmamış olmasını fırsat bilenler, «toprak reformu» deyiminin sözlük anlamını değiştirmek yoluna sapmışlardır. Onlara göre toprak reformu, toprak dağıtımından başka bir şeydir. Örneğin toprak ağalarının geniş topraklarında kanallar açmak, arteziyen kuyularını açmak, bu toprakları gübrelemek toprak reformudur. Çünkü toprağın verimi artınca bundan serf de, ortakçı da, kiracı da yararlanacaktır. Tıpkı besili bir köpeğin kanından pirelerin de yararlanması gibi.

Ağa zenginleştikçe serfin de, ortakçının da payı artacaktır. Oysa toprak reformunun esas anlamı, toprak mülkiyeti üzerinde değiştirici bir işlem yapmak, toprağı belli kişilere sömürme aracı olmaktan çıkarmaktır.

«Bu defa memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arâzinin bulunduğu memleket bölgesinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlanmak lâzımdır.» Bu sözler 1937 yılında K. Atatürk tarafından söylenmiştir.

Türkiyede yapılması gerekli yeniden yerleşimin ilkeleri üzerine ip uçları veren bu sözlerden, topraksız köylü bırakmamak ve işletme birimlerine bölgedeki nüfus kesafetine ve toprağın verim derecesine göre işletebileceği arâziyi bırakmak gibi iki önemli sonuç elde edilmektedir. Ancak toprağın küçük parçalara bölünmesinin ekonomik sakıncaları da açıktır. Bu sakınca, çok defa toprak reformuna karşı olanlarca ileri sürülmekle birlikte, sınırların çokluğu yüzünden

toprak kaybı ve makina tarımının uygulanma zorlukları bakımından doğrudur. Oysa kavga ve sefilliği kaldıracak olan yeniden yerleşimin, birincisi ekonomik, ikincisi toplumsal olan iki ereği vardır. Kaldı ki ikinci ereğin de koşulu olan ekonomik erek tam olarak elde edilmelidir. O halde bir yandan kişilere sömürme vasıtası olmıyacak gibi büyük işletmelere elverişli toprakları bırakmak, öbür yandan her aileyi toprak sahibi yapmak olanakları nasıl sağlanacak?

Toprak bir üretim alanıdır. İnsanlar onun üzerinde konut yaparak otururlar ve emek vererek değer elde ederler. Toprak ile insan arasındaki ilgiyi gerçek anlamı ile belirtebilmek için toprağı mülkiyet hakkı ve yürürlükteki toprak hukukunun karanlığından çekip çıkarmak gerekir. Toprak kimyasal bileşimi ve doğal örtüsü ile gözle görülen, elle tutulan toprak olarak ele alınmalıdır. Bu somutlama yapıldıktan sonradır ki toprak üzerindeki tasarımlar bir anlam kazanır.

Türkiye, Türk halkı tarafından istilâ edilmek üzere olan bir kara parçası olarak düşünülmelidir. Tıpkı İsrail halkının 1945 yılında İsrail ülkesine yerleşmesi gibi. Böyle bir hal karşısında Türk halkının siyasal organizasyonu ne gibi sorunlar ve zorluklarla karşılaşır? Bu sorunlarla zorlukların çözümü, Türkiyedeki toprak dağılımı ve yerleşim davasının çözümü olacaktır. Bu halde çeşitli yollar düşünülebilir, çeşitli tasarımlar yapılabilir. Ancak işin önemli yanı, Türkiye topraklarının doğal durumuna ve Türk halkının karakterine en uygun olan ilkeleri bulup uygulamaktır. Tasarım yapmak gereği de buradan çıkıyor. Çünkü yerleşim tasarısı yapılmadan halkın kendi başına bırakılması yağma ve kapmacılığa yol açacağından adaletsiz, kavgalı ve ekonomik niteliklerden yoksun bugünkü gibi bir yerleşim meydana gelir. Esasında bugünkü yerleşimin başlangıcı da böyle olmuştur.

Her ülkenin kendine özel bir toprak hukuku ve kendine özel bir yerleşim biçimi vardır. Çünkü her ülkenin kendine özel bir doğal yapısı ve üzerinde yaşıyan halkın farklı bir kültürü vardır. Onun için Türkiyedeki yerleşim tasarısına dış ülkelerden örnek bulunamaz.

Toprak, emekle gelir elde edilen bir üretim alanı olmakla birlikte, kombinalar, enerji kaynakları ve başka üretim araçlarından farklı özelliklere sahiptir. Çünkü onun üze-

rinde konut yapılır ve temelli oturulur. Onun için toprakla insan arasındaki ilgiler düşünülürken onun büyük üretim araçları gibi tümü ile halkın ortaklığına bırakılamıyacağı anlaşılır. Konut aile birliğinin bir koşuludur. Aile ise toplumun temel birimidir. Her ailenin belli bir konutu olmalıdır. O halde toprak dağılımında göz önünde tutulması gereken temel ilkelerden birincisi: her aile biriminin belli bir toprağı olmasıdır. Toprak dağılımında birim ailedir.

Kendi emekleri ile işletemiyecek derecede geniş topraklara sahip olanlar bu topraklar üzerinde başkalarını çalıştırırlar. Bu suretle ellerindeki toprakları başkalarının emeğini sömürme aracı olarak kullanırlar. Bu halde toprak, kişiler ve aileler için bir sömürme vasıtası olur. Bu adaletsizliğin önüne geçmek gerekir. Onun için her ailenin sahip olacağı arâzi genişliği sınırlanmalıdır. Şu halde toprak dağılımında gözönünde tutulması gerekli olan temel ilkelerden ikincisi, her ailenin kendi gücü ile işletebileceği kadar genişlikte toprağa sahip olmasıdır. Bu genişlik her bölgenin toprağının verim derecesine ve nüfus kesafetine göre sınırlanmalıdır.

Toprağın işletilmesi demek, yüzyılımızın tekniği ve metodu ile Toprağın verebileceğini almak demektir. Yoksa bugün olduğu gibi toprağın kendiliğinden doğal olarak verdiklerini toplamak toprağı işletmek anlamına gelmez. Bugün toprağı eşip tohumları ekerek ürünü biçmekten başka bir şey yapılmamaktadır. Yağıştan başka su ve toprağın özündeki maddelerden başka gübre verilmemiş topraklar vardır. Bugün üzerinde tarım yapıldığı kabul edilen topraklardan sulama, gübreleme ve bitki çeşitlerini deneyip uygulama yolu ile iki kat, üç kat, beş kat ürün alınabilir. Toprakların gerçek olarak işletilmesi halinde bir ailenin işletebileceği toprak, bugünkü ölçülere kıyasla daha az genişlikte olacaktır. Çünkü verim, teknik ve emeğin derecesine göre artacaktır. Türkiye toprakları bugünkü hali ile 50-80 milyon nüfusu geçindirecek genişliktedir. Her aileye işletebileceği toprak ne kadar cömertçe dağıtılırsa dağıtılsın tarıma elverişli toprakların yarıdan fazlası dağıtım dışında kalacaktır. Dağıtım dışında kalacak olan bu geniş topraklar halkın ortaklığına bırakılabilir. Bu suretle toprak dağılımının temel ilkelerinden üçüncüsü kendiliğinden meydana çıkmaktadır. Toprağın

küçük parçalara bölünmesinden çıkan sakıncalar dağıtım dışında kalan geniş toprakların varlığı ile giderilir. Çünkü bu topraklar her çeşit makina tarımına elverişli olduğundan modern esaslara göre işletilebilir. Bu işletmeler kombinalar ve büyük enerji kaynakları gibi üretim vasıtası olduğundan halkın ortak malıdır.

Üretim birimi olan her köy bu ortak işletmelere sahip olacaktır. Bu işletmeler diğer üretim araçları gibi yönetilecek, geliri toplumun olacak, emekleri ile işletmeye katılanlar ayrıca emeklerinin karşılığını alacaklardır. Her köy işletmesi genel yönetime bağlı kooperatif birlikleri halinde olabilir.

Aile birimlerine göre dağıtılan topraklar bu aileler tarafından işletilecektir. Ancak kişileri, sahip oldukları toprakları işletmeğe zorlamak, serfliğin başka bir çeşidini uygulamak demektir. Onun için toprağa sahip olanlar bu toprakları işletip işletmemekte özgür olmalıdır. Bununla birlikte yeni toprak statüsünün bozulması yönsemelerini önlemek için toprak alım ve satımının durdurulması gerekir. Özel kişiler arasında toprak alım ve satım işleri gibi kiraya, ortakçıya, yarıcıya verme işlemleri de durdurulmalıdır. Toprak, çalışmadan yaşamayı sağlıyan bir sömürme vasıtası olmamalıdır. Topraklarını işletmek istemiyenler bu toprakları özel kişilere değil, ancak ortak işletmeye bırakabileceklerdir. Bu bırakma geçici ve temelli olabilir. Topraklarını ortak işletmeye bırakan kişi ve aileler ortak işletmenin gelirlerinden pay alırlar. Ortak işletmeler bu suretle özel kişilerin ona bırakacakları topraklarla besleneceğinden, yeni doğacak ailelere her zaman işletebilecekleri toprağı verebilecektir. Yurtta zamanla endüstri de gelişeceğinden nüfusun bir kesimi tarım alanında endüstri koluna akacak ve nüfusun artışı hiç bir zaman toprak sıkıntısına yol açmıyacak, ortak işletmelerin arâzi genişliği hiç bir zaman daralmıyacaktır. Tersine, ortak işletmeler zamanla daha çok genişleyip gelişecektir. Çünkü bu ortak işletmeler sadece üretim çiftlikleri değil, bilimsel çalışmaların uygulandığı deneme ve öğrenim yerleridir.

Toprağı sömürme vasıtası olmaktan çıkarmak ve her vatandaşı toprak sahibi yapmak ilkelerinden hareket eden toprak düzeni ve yerleşim, Anadolunun ters dönmüş kaderini değiştirecek tek yoldur. Salt toprak statüsünün getireceği yenilikler ve temelli değişmeler sayılamıyacak kadar çoktur.

Artık feodal kalıntılar yıkılıp gidecek, toprağa dayanan ağalık ile birlikte serflik ve marabacılık tarihe gömülecektir. Çıplak ayaklı dilenciler diyar diyar dolaşmıyacak, insanlar kendi haklarını almak için başkalarının merhametine sığınıp el açmıyacaklardır. Ne ağanın dağlara çıkardığı eşkiya, ne kentten gelen soyguncu olacak. 80 yıl önce ölen dedenin 150 mirascısı bir pınarın başına üşüşüp bir tarla başında toplanarak dövüşmiyecekler, sınırları ileri, geri kaydıran komşular birbirlerinin başını kırıp kollarını ve bacaklarını kesmiyeceklerdir. Kimin olduğunu kimsenin anlayamadığı yaylâlara silâh hazırlığı ile çıkan köyler birbiri ile savaşmıyacak, meralar birbiri ile düşman köy ve mahallelerin silâhlı istilâsına uğramıyacaktır. Çünkü toplumcu yerleşimde ne yayla, ne de mera vardır. Bugün yayla ve mera adı verilen dövüş alanları ortak işletmelerin parçalarıdır.

Bugün yürürlükte olan mera ve yayla hukuku açıkgöz tufeylilerin, hukuk simsarlarının bir gelir kaynağıdır. Bu tufeyliler ve simsarlar halkın kavga ve dövüşleri sayesinde yaşarlar. Düzenli bir toprak statüsü bunların gelir kaynaklarını kesecek, tufeyliliğe son verecektir. Halk huzur içinde kendi işini yürütecek, kaymakamlık, valilik kapıları önünde birikmiyecek, mahkeme koridorlarında sıra beklemiyecek, keşif ücreti ve harç ödemiyecektir.

Ormanlar hakkında yapılan işlemler, ormanlara dair tüzük ve yasalar, evsiz ve yakacaksız bırakılan halkı ormanlara saldırtıp onlardan para cezası ve tazminat almaktan başka bir amaç gütmemektedir. Evsiz ve yakacaksız bırakılan halka ormana gidip orman ürünlerini almayı yasaklamak, yemek yemeyi, elbise giymeyi yasaklamak gibidir. Onun için ormanlardan ağaçları kesenlerin, ormana karakeçi sokanların, orman topraklarında tarla açanların hareketleri orman yasalarının varlığı yüzünden sadece suç sayılan işlem olmak özelliğini kazanır. Bu suretle ormanlar bitirildikçe devletin kasasına para cezaları ve tazminat adı altında para girmektedir. Ama pek yakın gelecekte bu gelir kaynağı kuruyacak, ne para cezası ne de tazminat alınabilecektir. Çünkü orman bitince orman suçu da işlenemez.

Toplumcu yerleşim yurdu ormansız kalmak sınatından kurtaracak biricik yoldur. Çünkü halk, ne evsiz ne yakacaksız ne de geçimi karakeçinin kılı ve sütüne bağlıdır. Orman-

ların geliri para cezası ve tazminat değildir. Temelli yerleşik olan halk ağaç dikip ormanları genişletecek, yurdu bir yeşil olan haline getirecektir. Erozyon uygunsuz yerleşimin ve ilkel tarımın bir sonucudur. Ağacı kesip onun yerine yenisini dikmiyen, toprağa gömülü bir taşı yerinden oynatan, meyilli bir arâziyi süren adam bilmiyerek erozyon yaratan doğal etkenlere yardım etmektedir. Bilimsel tarım erozyona yardımcı faktörleri ortadan kaldıracaktır.

Temelli yerleşik olan halk, işsiz kalmıyacak, her zaman emeğini değere dönüştürecek bir ortam bulacaktır. Ortak işletmeler işleri mevsimlik olmaktan çıkaracak ve üretim artacaktır. Bugün başkalarına el açmak zorunda olan Türkiye yarın başkalarına el açtıracaktır.

Kişinin kişiyi sömürmesi olanakları ortadan kalkacak, herkes kendi başına buyruk olduğunu anlıyacaktır. Bu suretle kişilik doğacak, herkes geleceğini güvenlik altında görecektir. O zaman ne nüfuz sahibi bir partizan ne de nüfuzun yürüyeceği bir ortam kalacak ve özgürlük, erdemlik yolu açılacaktır.

Ancak şurası da bir gerçektir ki toplumcu yerleşimin bu olumlu yanları onun karşısına çıkan en büyük tehlikedir. Çünkü bu olumlu yanlar halkın sırtından geçinen asalakların gelir kaynaklarını kesmektedir. Esasında bu yerleşim salt toprakla ilgili eylemleri değil, onunla ilgili fikirleri bile korkunç hale getiren bu halk sömürgenlerine yönelmiş tehlike değil midir?

Türkiyede toprak dağılımı ve yeniden yerleşim, bugün için bir tasarımdan ibarettir. Çünkü uygulama yolunda atılmış bir adım yoktur. Bu işin karşılaşacağı zorlukları düşünenler toprak ve yerleşime dair tasarımlara «Utopya» diyeceklerdir. Oysa yeniden yerleşim olanaksız değil, sadece zorlu bir iştir. İsrail halkı 1945 yılında çöl sayılan İsrail topraklarına yeniden yerleşmedi mi? Hem sonra bu işi yapmak yapmamaktan daha mı zordur? Kavgalı, mahkemeli, soygunculu ve eşkiyalı olan bugünkü hali sürdürmek daha mı kolaydır? Sonu gelmiyen bir sefilliği taşıyıp dünya uygarlığı ortasında ortaçağı yaşamak daha mı hafif? Aç ve çıplak insanların sırtından geçinip onları aldatmak daha mı erdemli bir iş? Yoksa nüfusunun yüzde yetmişinden fazlası tarımla

uğraşan bir ulusun başka ülkelerden buğday alması mı daha az utanç verici? Ormanları yokedip erozyon yaratarak, akarsuları kurumuş, sivri kayalardan ibaret bir kara parçasını gelecek kuşaklara vatan diye bırakmıya razı olmak olsa olsa bir hainlik, vatana ihanettir.

Parti beyannameleri, hükûmet programları, hiç bir zaman eylem haline dönüşmiyen kalkınma hikâyeleri, zihinlerde tekrar edilen soyut fikirler, kavramlar halk için hangi anlamı taşır? Bu tasarımlar utopya değil midir? Bunlar hep doğu idealizminin salt «Kelâm» tekrarına dayanan örneklerdir. Bu örnekler davaya giden yolları belirtmeden sonuçları gösteren parlak ve oyalayıcı ideler olmak özellikleri ile de utopya sayılırlar. Bu parlak ideler soyut kavramlardır ki eylem ve uygulama istiyen toprak sorunlarını unutturup engellemektedir.

Toprak reformunu arâzinin kâğıt üzerinde çizili biçimlerinden ibaret olan toprak kadastrosuna bağlamak ve anayasanın yazdığı toprak reformununn sözlükteki anlamına başka anlamlar yüklemek ayni tutumun sonucudur.

NÜFUS

Uygarlık gelişmeleri salt demografik faktörlere bağlanamaz. Ancak nüfus durumunun toplumsal yapı üzerindeki etkileri bilinmektedir. Burada nüfus sorunları üzerine ortaya atılmış kuramları birer birer açıklamak gerekmez. Erek sadece toplumcu yerleşimin getireceği nüfus durumunun umulan sonuçları ile var olan nüfus durumunun olumlu ve olumsuz yanları üzerinde söz etmekten ibarettir.

Nüfus durumunun iki özelliği, nüfusun artış hızı ile nüfus kesafetidir. Türkiyede kilometre kare başına düşen nüfus sayısı 37, nüfusun yıllık artış oranı binde 29,5 dir. Buna göre aynı iklim kuşağında bulunan başka ülkelere oranla Türkiyede nüfus kesafeti düşük, buna karşılık dünya nüfusunun artışına oranla Türkiyede nüfus artış hızı çok yüksektir. Düşük olan nüfus kesafetinin Türk toplumu üzerinde olumsuz, nüfus artış hızının da olumlu sonuçları vardır.

Gerçekten bugün mahalle mahalle, ev ev dağınık bir halde geçicilik niteliği ile yerleşik bulunan halk, toplumsal dayanışma, yardımlaşma ve iş bölümü gibi yapıcı etkenlerden

yoksun bulunmaktadır. Nitekim çeşitli bölgelerdeki halkın yaşama düzeyinin nüfus kesafeti ile ters orantılı olduğu elle tutulur, gözle görülür bir gerçektir. Nüfus kesafeti düşük olan iç ve doğu Anadolu halkının, nüfus kesafeti yüksek olan Karadeniz, Akdeniz ve Marmara bölgeleri halkından daha yoksul ve kültürce daha geri olduğu açıktır. Ancak burada her zaman tartışmaya elverişli bazı sorunlar meydana çıkmaktadır. Gerçekten nüfus kesafetinin mi uygarlık gelişimine yol açtığı, yoksa uygarlığın mı nüfus kesafetini artırdığı, ya da iklim ve toprağın verimi gibi üçüncü bir faktörün mü bu arada rol oynadığı tartışılabilir. Çünkü görünen ve bilinen şey sadece nüfus kesafetinin yüksekliği ile uygarlığın genellikle bir arada bulunduğudur.

Esasında tek başına uygar kişi düşünülemez. Kişinin gereksinmelerini gideren her araç üzerinde bir çok kişinin emek ve bilgi payı vardır. Uygarlığı kişiler arasındaki ilgi derecesi ile üzerinde topluluktan herkesin emek ve bilgi payı olan kültür ve teknik tayin eder. Kültür ve teknik, tek kelime ile uygarlık, tek tek kişilerin değil, toplumun eseridir. Onun için insanların birbirlerile olan ilgi ve dokunum derecesi, uygarlığın gelişme derecesini de tayin eder.

Nüfus kesafetinin artması ile tüketimin de artması karşısında belirecek açlık tehlikesinin teknik icatlara ve çeşitli buluşlara zorlıyacağı düşüncesi fazla inandırıcı olmamakla birlikte, açlık tehlikesi dışındaki faktörlerin kültür gelişmelerine ve tasarrufa yol açtığı ve bu faktörlerin sonucu olarak nüfus kesafeti ile birlikte kuvvetli bir organizasyon ve ekonomik gelişmenin meydana geldiği düşünülebilir.

Köylerin birleştirilmesi esasına dayanan toplu yerleşim, yurdumuzun dağınık nüfusunu yer yer bir araya getirecektir. Bu, yapma olarak nüfus kesafetini artıran bir işlem, nüfus dağınıklığından ve kesafet düşüklüğünden doğan sakıncaları gideren bir çaredir. Bugünkü hali ile dağlara, ormanlara, bayırlara ve kayalıklara geçici olarak otunmuş olan halkın yanına bilgiyi, kültürü ve tekniği götürmek son derece zor ve pahalı bir iştir. Zorlukların tümü yenilip bu gibi yerlerde oturanların yanına uygarlığın araç ve gereçleri götürülse bile, bu araç ve gereçler doğal çevrenin etkenleri altında kısa bir zaman içinde eriyip gitmek tehlikesi karşısındadır.

20 konutlu köye yapılan yol ve köprülerin toprak kaymaları, çığ ve sellerin etkisi ile bozulup yıkıldığı ve bir daha onarılmadan yok olup gittiği çok görülmüştür. Az nüfuslu köylerin okul binalarında akan çatıların, bozulan pencere ve kapıların, eskiyen sıraların uzun süre onarılmaması salt halkın kötülüğüne ve yöneticilerin beceriksizliğine yorumlanamaz. Bu gibi yerlere yardımcı araçların götürülmesi gibi korunmasını, uygarlığın tutturulmasını zorlaştıran başlıca faktör nüfus durumudur.

Yüz nüfuslu bir birliği elektriğe kavuşturmak için 200 bin lira sarfı gerekiyorsa nüfus başına yapılan harcama 2.000 liradır. Oysa aynı büyüklükte bir tesisat 2.000 nüfuslu bir birliği de elektriğe kavuşturabilir ve bu halde nüfus başına 200 lira harcanmış olur. Tesisatın kuruluş masrafları için söylenenler işletme masrafları için de aynıdır. Bunun gibi 200 nüfuslu bir köye 200 bin lira sarfı ile bir sağlık merkezi kurmak gerekiyorsa nüfus başına yapılacak harcama 1.000 lira olduğu halde, aynı sağlık merkezinin kurulduğu birlik 2.000 nüfuslu ise gene sağlık hizmeti noksansız olarak sağlanacak ve bu halde nüfus başına sarfedilen para 200 liradan ibaret olacaktır. Yol için, köprü için, okul, kanalizasyon, çeşme, park, çocuk bahçesi, eğlence yeri, mâbet ve yönetim birimleri için aynı şey söylenebilir. Az nüfuslu birlikler için kurulacak tesislerden ve yürütülecek hizmetlerden hiç bir zorlukla karşılaşmadan on kat, yüz kat nüfuslu birlikler yararlanabilir. Bu ilkel örnekler bile belli araçlarla enerji kaynakları üzerinde toplu kullanımın ve toplu tüketimin tasarruf sağladığını göstermektedir.

Bunun gibi bir traktör, bir biçerdöver, bir taşıt aracı, bir değirmen, bir selektör, bir tuğla fırını bir kişinin gereksinmelerini giderebileceği gibi yüz kişinin de gereksinmelerini giderebilir. Aradaki fark, birinci halde yüz gün içinde bir gün çalışıp 99 gün boş duracak olan üretim araçlarının ikinci halde aralıksız çalışmasından ibarettir. Nüfus birikimi aynı zamanda insanları iş bölümüne zorlıyan bir faktördür. Bu yüzdendir ki fazla üretimi sağlıyan toplu üretim nüfus kesafetinin bir sonucudur.

Nüfus kesafeti insanlar arasındaki ilgileri sıklaştıran ve zorunlu hale getiren bir ögedir. Bu ilgiler insanlar arasında bilgi ve kültür alışverişine yol açar. Nüfus kesafeti arttıkça

bilmiyenlerin bilenlerden öğrenmeğe şansı ve olanakları da artar. Bilgiler gibi olumlu ve iyi hareketler de kişiden kişiye kolaylıkla geçer ve tekrarlandıkça benimsenirler. Topluluğa uymıyan olumsuz hareketler ise toplulukça karşılana karşılana azalırlar. Nüfus kesafetinin artışı, insanları toplu öğrenime zorlıyarak kültür gelişimini sağlıyan bir etkendir.

Ancak nüfusun yoğunluk kazanması ile birlikte tüketim maddelerinin de tükenme hızı artacağından, bu maddelere yeni kaynaklar bulma zorlukları belirince açlığın ve yokluğun başlıyacağı şüphesizdir. Onun için nüfus kesafeti ile birlikte açlık tehlikesini gideren çarelerin ve organizasyona hazır, bağımsız bir halkın bulunması gerekir. Aksi halde nüfus kesafeti, Hindistanda ve on yıl öncesine kadar Çin'de olduğu gibi uygarlık ve düzen yerine açlık ve kavga getiren bir sınat haline gelir.

Türkiyede köylerin birleştirilmesi ile nüfus kesafeti yapma olarak artırılacağından halk, her zaman tüketim maddelerine kaynak olan geniş alanlara sahip olacaktır. Bunun gibi bağımsızlığa sahip olan Türk halkı kuvvetli organizasyonlar yaratmaya hazır bir haldedir. Buna göre Türkiyede toplumcu yerleşimle yaratılacak nüfus kesafeti hiç bir zaman kesafetin yarattığı sakıncalarla karşı karşıya kalmıyacak, sadece onun olumlu sonuçlarını getirecektir.

Nüfus artış hızına gelince, bu artış Türk halkının var olma iradesinin bir kanıtıdır. Yüzyıllardır sonu gelmiyen savaşların, göçlerin, hastalıkların ve açlığın yiyip bitirdiği halkı yok olmaktan kurtaran bu çoğalma iradesidir.

Anadolu insanının bu doğurma ve çoğalma gücüdür ki ölümün hızını geçmiş ve ona yenilmez özelliğini kazandırmıştır.

Bunca silâhlı ve ekonomik savaşlarla bu halkı yok edemiyen enternasyonal sömürgecilik, bugün doğum kontrolü denilen kibar ve masum görünüşlü bir düzenbazlıkla halkın karşısına çıkmaktadır.

Doğum kontrolü nedir? Anneleri ve doğan yavruları sağlık kontrolü altına alıp sağlam ve gürbüz bir kuşak yetiştirmek midir? Hayır. Doğum kontrolü dedikleri şey, ana ve babaları nüfus artışının zararlı olduğuna inandırmak ve insanları daha doğmadan öldürmektir. Gerçekten doğum

kontrolü Türkiyeye dıştan gelen bir tavsiyedir. Tavsiyenin ereği Türk halkının yaşama iradesinin sembolü olan çoğalma gücünü içten engelliyerek onu kısa bir süre içinde yoketmektir. İçte doğum kontrolü tavsiyesini hoş görenler ise sadece toplum dışı kuvvetlerdir. Yılda 700 bin artarak tasarlanan yüzde 7 kalkınma hızını yüzde 4 e düşüren bu halkın, çoğalma hızını kesmek ve kalkınma hızını yükseltmek yollarının arandığı bir gerçektir. Ancak Türkiyede gelir dağılımı hesaplarına göre yüksek artış hızına sahip olan nüfus guruplarının az tüketen ve çok üreten guruplar olduğu anlaşılır. Bu suretle doğum kontrolünü getiren toplum dışı gurupların çelişikliğe düştükleri ve bindikleri dalı kestikleri sonucuna varılır.

Bu esas düşüncelerin yanında bazı küçük hesapların da doğum kontrolünün getirilmesinde rol oynadığını kabul etmek gerekir. Çünkü doğum kontrolünün sonucu olarak çocuk düşürme ve çocuk alma eylemleri cinayet olmaktan çıkacak ve yasaklar kalkacaktır. O zaman kürtajcı hekimler serbestçe bol para kazanacak, öbür yandan çocuk doğurma riskinin ortadan kalkması ile fahişelik kolaylaşacaktır. Artık çalışmadıkları için çocuk doğuramıyan genellikle kent kadınları korkusuzca yaşayabilirler. Ve sömürgenler paralarının çokluğuna göre metres tutabilirler.

Nüfus artış hızını durdurma gibi olumsuz ereği açıklanan doğum kontrolü ilkesinin altında daha bir çok kişisel kaprisler, toplumsal cinayetler ve sınıf çıkarları yatmaktadır.

Doğum kontrolü, esas toplumun dışında bulunan asalakların kendi sorunlarını topluma empoze etme yönsemelerinden bir örnektir. Oysa bugünkü sayısının üç katını, dört katını barındıracak geniş alanlara sahip olan Türk halkı, yaşama alanlarına göz dikmiş bulunan dış çevre karşısında çoğalmak zorundadır. Nüfus artışı nüfus kesafeti ile ilgilidir. Onun için nüfus kesafetinin olumlu sonuçları da nüfus artış hızına bağlıdır. Köylü nüfusu da içine alan istatistiklerle belirtilmiş çocuk ölüm oranlarına dair kesin sayılar elde bulunmamakla birlikte doğan çocukların yarısının ölüp, yarısının kaldığı kaba bir gözlemle anlaşılabilir. Onun için kontrol altına alınması gereken şey, doğum ve doğum öncesi durumlar değil, doğan çocuklarla doğuran annelerdir.

III

TOPLUMCU EĞİTİM

FANTAZİ EGİTİM

Yüz yıl öncesine kadar saray çocuklarının eğitiminde yürütülegelmiş kurallar bugün Türkiyede eğitim sistemi olarak uygulanmaktadır. Toplumdan ve çok defa dış çevreden uzak, yüksek sınıf çocuklarına soyut fikirler verip onları bağlı oldukları zümrenin bir üyesi olarak hazırlamak bu eğitimin ereğidir.

Bu soyut saray sisteminin halk okullarına uygulanışı, özdeksel varlığın ve devinimin başlangıcını ve nedenlerini ruh ve fikirde gören idealist felsefe anlayışının bir sonucudur. İdealistlere göre varlığın esası fikir, maddeden ayrı olan ruhtur. Onun için kelime kalıpları içinde fikir komprimelerinin insan beynine verilmesi ilkesini tek eğitim ve öğretim metodu olarak kabul etmişlerdir. Öğretmen öğrenciye anlatacak, öğrenci dinleyip öğrenecektir. Bu iş okul denen bina içinde topluca yapılacaktır. Okul ve öğretmen eğitim ve öğretimin vasıtalarıdır. Onun için bu sistemin adına okulculuk da denilmektedir.

Geçici de olsa bellek dolduran soyut fikirler ve kelime kalıpları saray çocuklarının işine yarıyordu. Çünkü onlar babaları gibi salonlarda, bahçelerde av partilerinde, gezilerde, öğrendikleri fikir ve kelimelerle tartışıyorlardı. Yiyecek, giyecek, yakacak saraylar ve şatolar gibi kendiliğinden hazırdılar. Eğitimin verdiği muaşeret kuralları, herşeyi hazır olan bir dünya içinde kendi gibilerle bir arada yaşamalarına yardım ediyordu.

Oysa lüks salonlar dışındaki gerçek dünyada yaşıyanlar için yiyecek, giyecek, yakacak, yatacak ve oturacak gereksinmelerini eldeki hünerle kazanmak zorunluğu vardır. Gerçek dünyada yaşıyan halk toplulukları bellekteki soyut fikirlerle kelime kalıplarını hiç bir işde kullanamazlar. Kutup denizlerinin derinlikleri ile Jül Sezar'ın öldürülmesi olayı bir süre bellekte kaldıktan sonra hiç bir işe yaramadıkları için psikolojik ihtimallere uygun olarak zamanla unutulup gideceklerdir.

Bununla birlikte geçici de olsa bu soyut bilgilerin tümü değersiz ve boş olmadığı da bir gerçektir. Çünkü fikirler ve kalıplar halinde insan belleğine yerleştirilen soyut kavramların bilimsel değeri olmasa bile, öğrencide inanç ve kanaatler meydana getirdiği bilinmektedir. Bu inanç ve kanaatler bilim sevgisi ve insanlık erdemlerine bağlılık olabileceği gibi skolastik ve sapık yönsemeler özelliğinde de olabilir. Ortaçağ eğitimi ile yeni çağ eğitimi arasındaki fark gibi, batı eğitimi ile doğu eğitimi arasındaki fark da bu özellikten gelmektedir. Batıda bilim sevgisi ve insanlık erdemleri öğretilirken beri yanda bilim düşmanlığı öğretilmiştir. Bu yüzden aynı soyut eğitim sistemini uygulayan okullardan birinden aydın yetişirken öbür yandan yobaz çıkmaktadır.

Okulculuk sistemi, bu sistemi yürüten siyasal otoritenin eğilimlerine uygun kafa yapısına sahip insan imal etmeğe yarar. Öğrenci seçilen programa göre yetişir ve sadece bazı inançlar kazanır. Ancak cinsi ne olursa olsun, edinilen inançlar, yaşamak için yeter ögeler değildir. Bir kişinin alfabedeki harflerle okuması ve yazması ise başkalarını ilgilendirmez. Bu yüzden yurdumuzda yürütülen okulculuk sistemi, alışılmış olduğu için göze çarpmıyan bir çok acayiplikler meydana getirmiştir.

Eğitim görmüş olanlar, çok önemli şeyler bildikleri kanısı ile bilgiç geçinmekte ve eğitim görmemiş olanlara karşı kendilerini üstün saymaktadırlar. Oysa okul eğitiminin verdiği kelime kalıpları ile dağınık kavramların yanında, halk arasında benimsenmiş spontane bilgiler, bilimsel bilgiye daha yakındır. Çünkü halkın benimsediği bilgiler gözlem ve denemelerle edinilmiş, uygulanan bilgilerdir. Okulcu eğitimden edinilen bilgiler ise unutuluncaya kadar hep bellekte saklı kalacaklardır.

Yürütülen eğitim sistemi sadece eğitim görenlere haksız bir itibar sağlamağa yaramaktadır. Okumuşlar salt okumuş oldukları için halkın üstüne çıkıp halka üstten bakmakta, başka bir deyimle toplumun dışına atılmaktadırlar. Eğitim boyunca hiç bir meslek edinemedikleri, maddî uygarlıkla ilgili hiç bir el hüneri kazanamadıkları için belleklerindeki kalıp ve kavramlarla geçim yollarını aramak zorunda kalırlar. Geçim yollarını bulmaları ise, çalışmadan yaşamağa elverişli bir ortam bulmalarına bağlıdır. Türkiyenin yönetim gelenekleri, yasaları ve âdetleri bu gibiler için cömert bir ortam hazırlamıştır. Bu yüzden eğitim ve öğretim, çalışmadan yaşamanın bir atlama taşıdır.

Türkiyede okumuş adam, hiç bir hüneri olmıyan bir acayip yaratıktır. Ama okumuşlar bu özelliklerinin farkında değildirler. Bu acayip adamlar çok defa aldıkları aylık ve ücretlerin diplomalarının verdiği bir hak olduğunu sanmaktadırlar. Onlara göre iş, fazla ve anlamsız, bilmece çözmek gibi bir şeydir. Esasında eğitim ve öğretim bu inanç ve kanaati da vermektedir.

Yönetim kadrosunun bu derece kabarık olmasının nedenleri, eğitim ve öğretimin bu özelliğinden gelmektedir. Bir kişinin yürütebileceği hizmete on memurun atanması bundandır. Okumuşlar hiç bir hüner istemiyen memur kadrolarını doldururlar. Ama yönetim kadrolarının patlıyacak derecede şişmesi karşısında istemleri bu alanda karşılanamıyanlar açıkta kalacaklardır. O zaman yaşantının sert kuralları içinde yeniden bir meslek edinemiyenler zekâ oyunları ile başkalarının emek ürünlerine ortak olmak çaresizliği içinde açıktan açığa sömürgen olurlar. Bu arada çeşitli haksızlıklardan söz etmenin ilk belirtileri de başlar. Bu belirtiler doğruları yanlış, yanlışları doğru gösterme çabasından ibaret olan sokak politikasının başlangıcıdır.

Okumuş adam, memur olsun, açık sömürgen olsun, dalavereci olsun, ister bu meşru sayılan mesleklerin birkaçını ya da hepsini birden yürüten kişi olsun, eğitim görmüş olmakla üreten guruptan çıkıp tüketen gurubun üyesi olur. Bu suretle eğitim işi hızlandıkça üreten azalmakta, tüketen çoğalmaktadır. Okullardan öğretmenlerle yaydırılan kelime

kalıpları ile dağınık kavramlar hiç bir zaman üretim yapacak bir mecraya götürülemediğinden fikirler yayıldıkça yoksulluk artmaktadır.

Fantazi okulcu eğitim salt kurulmuş olduğu için yürütülen, alışılmış olduğu için sürdürülen bir sistemdir. Yararının mı yoksa zararının daha çok olduğu tartışılabilir. Eğitim görenlerin eğitimin bitiminden bir kaç yıl sonra okur - yazar olmaktan başka bir özellikleri kalmaz. Bununla birlikte bu okumuşlar halk önündeki haksız itibarlarını ömürlerinin sonuna kadar götürürler. Gerçekten okumuşun kafasında eğitimin ve öğretimin bıraktığı tortudan eser kalmamıştır. Önce ezberlediği sözler, sonra kavramlar, daha sonra okul arkadaşlarından ve öğretmenlerden kalan acı ve tatlı hâtıralar silinip gider. Öğrenciye kendi kendine araştırma ve okuma alışkanlığı da verilmediğinden genel olarak orta yaşlı bir okumuşun eğitimin verisi olarak belleğinde kalan şey, okul binası ve diplomadan ibarettir. Çünkü okul binası maddî uygarlıktan bir parça, diploma ekonomik değeri olan bir belgedir.

SINIFÇI EĞİTİM

Soyut okulcu eğitimin öğrenciye temelli olarak verdiği şey, sadece bazı inançlarla kanaatlerdir. Bu inanç ve kanaatlar dışındaki belleksel tortular zamanla silinip gitmektedir. Bu bakımdan eğitimin öğrenciye verdiği şeylerin ekonomik bir değeri yoktur. Alınan inanç ve kanaatlerin de öğrenciye olumlu yönsemeler kazandırdığı her zaman şüpheli kalmaktadır. Eğitim sisteminin bu özelliği, bir yandan eğitimi yürüten siyasal kuvvete, öbür yandan öğrenciye göre bazı sonuçlar meydana getirmektedir.

Denilebilir ki sistemli olarak uygulanan bu eğitim, kişiyi bir elektronik beyin durumuna sokabilmekte, ona önceden tayin edilen yönsemeler kazandırabilmektedir. Onun için eğitimi yöneten siyasal organlar eğitim yolu ile istedikleri kafa yapısında insan imal edebilirler.

Sınıflı bir toplum içinde eğitim ve öğretim kurumları, sınıf propagandalarının yapılmasına en elverişli yerlerdir. Çünkü bu propaganda hem eğitim davası maskesi altında

yapılmakta, hem çok geniş kütleleri içine almakta, hem de genç kuşaklar üzerinde süreli olarak yürütülmektedir. Sınıflı bir toplumda siyasal otoriteyi elinde tutan sınıfın tutumu, eğitim programlarını, amaçlarını tayin eder. Bu suretle egemen sınıfı ayakta tutan ilkeler bir inanç olarak genç kuşaklara kolaylıkla iletilebilir.

Türk toplumu sınıflı bir toplum olduğundan ötürü soyut eğitim sistemi itibar görmektedir. Sermayeci sınıf kendi çıkarlarını korumak ve kurduğu düzenin süreliliğini sağlamak için belli bir kafa yapısına sahip eleman yetiştirmek zorundadır. Çünkü azınlıkta olan bir sınıfın hem demokrasi yolunda olduğunu savunmasının hem de siyasal iktidarı elinde tutmasının başka bir yolu yoktur. Eğitim programları sınıf propagandasının maskelenmiş ilkeleri ile doludur. Eğitim gören adam çalışmadan yaşamak inancını almakta, işe ve çalışana aşağılık olarak bakmaktadır. Eğitimin verdiği sınıf inançları o kadar ustalıkla benimsetilmekte ve o kadar kuvvetle yerleştirilmektedir ki, bunlar asalaklığın insanlık erdemlerine aykırı, ahlâk dışı bir hareket olduğunu hiç bir zaman anlıyamamaktadırlar.

Sermayeci sınıf, kendi sınıfı ile emekçi sınıf arasında tampon bir bölge yaratmıştır. Bu ara yerde sermayeci sınıfın ajanları, fesatçıları, propagandacıları, yardakçıları vardır. Bu ara yeri dolduranlar emekçi sınıftan devşirilip yetiştirilmiş kimselerdir. Sermayeci sınıf halkı yönetecek ve halka önderlik edecek elemanları halk arasından seçer. Bu yüzdendir ki sermayeci sınıfın en ateşli savunucuları emekçi sınıfın eğitim görmüş kişileridir. Halk çocuklarına özellikle ırkçı ulusçuluk ve turancı ulusçuluk inançları verilmektedir. Bu inançları kuvvetle benimseyen becerikli kişilerin ömürleri boyunca kahve köşelerinde, berber dükkânlarında, toplantı meydanlarında gizli ve açık konuşmalarla emekçi grupları kışkırtmaları yakın geçmişimizin bir özelliğidir. Bu gibiler emekçi sınıf, çıkarına aykırı sapa yollara götüren, halkoyunu halkın zararına olan maceralara yöneten, sermayeci sınıfın vefalı hizmetçileridir.

Fantezi eğitimde okul, sokak politikacısı çıkaran bir kaynaktır. Okula giden halk çocukları bir daha geriye dönmemek üzere halktan ayrılırlar. Bu suretle emekçi sınıf her gün

en yeterli üyelerini yitirmektedir. Bu hali ile eğitim, sınıf değiştirmeye yarıyan bir vasıtadır. Bilerek olsun, bilmiyerek olsun soyut eğitimin ereği sermayeci sınıfa becerikli eleman hazırlamaktan ibarettir.

Halk arasından çıkan bir okumuş, kural olarak içinden çıktığı emekçi sınıfa ihanet eden bir adamdır. Bu hal, kişinin kendi silâhını kendisine çevirmesine benzer. Yürütülen eğitim sistemi, emekçi sınıfın becerikli üyelerini bu sınıfa karşı hazırlayıp kullanmağa yaramaktadır. Kemalizmin buluşu olan köy enstitülerinin sermayeci sınıfı bu derece ürkütmesi boşuna değildir. Çünkü klâsik eğitim, sermayeci sınıfı ayakta tutan direklerden biridir.

TOPLUMCU EĞİTİM

Kişi dış çevrenin etkenleri ile kendi kendini yaratır. Bu bir oluştur. Dış çevre toplum ve uygarlık ve doğadan ibaret maddî ortamdır. Kişi, bu dış çevrenin etkenleri altındadır. Ona göre değişip gelişir. Bu suretle kişi farkında olmadan zorlu ve süreli bir eğitim çenberi içindedir. Okulların, üniversitelerin daha kurulmadığı, eğitim ve öğretim işlerinin yapılmadığı zamanlarda da insanlığın durmadan değişip gelişmiş olması, çeşitli bölge uygarlıklarını meydana getirmesi bu oluşun bir sonucudur.

Bu anlayış içinde, uygar eğitimin kişinin etrafında suni etkenler meydana getirmekten başka bir şey olmadığı anlaşılır. Eğitimin olumlu ve olumsuz oluşu bu suni etkenlerin seçilmesine bağlıdır. Petagoji bu konuyu inceleyen bilgi koludur.

Türkiyede uygulanmakta olan klasik eğitim sisteminin seçtiği biricik etken söz ve yazıdır. Öğrencinin beyin hücreleri söz ve yazı bombardımanına karşı tutularak başarı elde edilmeye çalışılmaktadır. Söz ve yazının kuvvetli bir etken olduğu ve bu etkenlerle kişinin değiştiği, bazı yetenek ve yönsemeler kazandığı yadsınamaz. Gerçekten eğitim gören öğrenci bazı değişikliklere uğramaktadır. Türkiyede okumuş kişilerin genellikle toplum yaratıklar haline geldiği apaçıktır. Yıllık bütçeden ayrılan milyar lirayı kuruşu kuruşuna harcadığı zaman Eğitim Bakanlığı görevini başardığı kanı-

sındadır. Oysa harcanan paralarla verilen emekler eğitimden alınanlarla kıyaslanacak gibi değildir. Halkın parası ile yürütülen eğitimin halka en az, harcanan paraya eşit nimetler getirmesi eğitimin ereği olmalıdır. Bu erek tilki başlı, ördek ayaklı yaratık imal etmek değildir.

Eğitim, insanlığın temel erdemlerinden olan, ekmeğini, emeği ile elde etmek ilkesini unutturmamalıdır. Eğitim fantazi bilgiler edinip o bilgilerle üstünlük savunusuna girişmek için değildir. Çalışmadan yaşamak ayrıcalığını veren bir kural yoktur. Eğitim sınıf propagandası yapacak elemanı yetiştirmek amacını gütmez. O çok yanlı ve ciddî bir davadır. Eğitim gören kişi toplum dışında değil, toplum içinde ve toplum için yararlı bir eleman olmalıdır. Kişi salt başkalarına hizmet eden bir robot olmak için değil, kendisine yarıyacak nitelikler kazanmak için eğitim görmelidir. Ekonomik erekleri olmıyan eğitim sapık ve ahlâkdışıdır.

Seçilen sunî etkenlerle kişiye yön vermek durumunda olan eğitimi uygulıyan siyasal otoritenin insanlık önünde yüklendiği sorumluluk meydandadır. Kişiye verilecek yön, uygarlık terbiyesinden başka bir şey olamaz. Uygarlık, kuşaktan kuşağa geçen söz, yazı ve fikir değil, maddî bir şeydir. Buna göre eğitim, maddî ortamda değişiklik yapma alışkanlığını verecek bir öğretidir. Kuşaktan kuşağa geçen fikir sadece maddî olan uygarlığın bir yorumu, doğadaki oluşumun insanlara göre anlamıdır. Onun için anlamlar, yorumlar, fikirler hiç bir zaman maddî ortamdaki oluşların ilerisine geçemez.

O halde maddî ortam donuk kaldıkça bu ortam içindeki kişilerin de fikirleri geliştirilemez. Maddî ortamın değerine göre var olan fikirlerin, fikir aktarmaları yolu ile gelişir gibi görünmeleri, çekim özelliği bulunmıyan cisimlerin sürtünme ile geçici olarak çekim özelliğini kazanmasına benzer. Etkenler var oldukça gelişme gösteren fikirler, etkenlerin ortadan kalkması ile tekrar eski hale dönüşürler. Onun içindir ki eğitim dönemi boyunca okuma ve araştırma alışkanlığını edinemiyenler, sadece maddî eylemlerden kaçmak ve başkalarının sırtından geçinmek alışkanlığı ile kalmaktadırlar.

Kişi üzerinde etken olan dış çevre değişmedikçe kişi de değişmez. Onun için kişinin ve toplumun değişmesi, önce doğa ve uygarlıktan ibaret olan maddî alanın değişmesine bağlıdır. O halde eğitimde seçilecek etken, maddî uygarlığın kendisidir. Çünkü maddî uygarlık eğitimsel bir ortamdır. Eğitim, maddî alanın uygarlık derecesinin arkasından gider. Onun için eğitimin başarıya ulaşabilmesi için maddî alanın, yani eğitimsel ortamın uygarlık derecesinin değiştirilmesi gerekir.

Anadolunun yuvarlak taşlı, toprak damlı, sapanlı, öküzlü ve eşekli uygarlığı içinde hiç bir öğretmen öğrencisine yapma gezegeni benimsetemez. Anadoluda yıllarca kalan bir okumuşu köylü Mehmet ağa haline getiren nedir? Ortaçağ uygarlık ortamı içinde kıravatını takmayı unutan kaymakamı işten atan vali acaba ne yaptığını biliyor mu? Öğretim müfettişleri öğretmenlerin giyiniş, hareket ve düzensizliklerini, öğrencinin başarısızlıklarını rapor edip dururlar. Bu kahve sohbetleri, bu rakı sofraları kişiyi Şeyh Ahmedin rüyalarının yorumuna itmektedir.

Anadolunun eğitimsel ortamı içinde eğitimde başarı s ğlamayı ummak, ovada yüzme öğrenmeyi denemek gibidir. Ovada yüzmeyi öğrenebilmek için önce bir havuz yapmak gerekecektir. Bunun gibi kişiyi ve toplumu tasarlanan bir uygarlık düzeyine ulaştırmak için önce maddî olan uygarlığın kendisini yapmak gerekir.

Eğitimin maddî uygarlığı yaratma terbiyesi olduğu gerçeği, kemalizmin bünyesinden çıkmıştır. «İş içinde, iş vasıtası ile, iş için terbiye» Köy enstitüleri sisteminde uygulanan temel ilkelerdir. Bu ilkeler, varlığın esasını ruh ve fikirden önce var olan madde ve devinimde gören maddeci anlayışa dayanır. Uygarlık maddi bir değişimdir. O öğrenilmeden önce yapılır. Yaratılan uygarlık kişiye kendini empoze eder ve kişi bu maddî etkenlerin yardımı ile kendi kendini geliştirir. Şu halde eğitim, bir iş, bir eylem olarak başlar. İşin ve eylemin verdiği yapma alışkanlığı eğitimden elde edilen birinci sonuçtur. Bu sonucun ekonomik bir değeri olmalıdır. Bu da eğitimin verdiği ikinci sonuçtur. Öğrenci üretim alışkanlığı ile birlikte yaratma iradesini kazanacak ve edindiği niteliklerle yaptıklarının ekonomik değerini görecektir.

Eğitim sadece kavrama, belleme ve pratik bilgiler alma

işi değil, bir kalkınma işidir. Çünkü yapma ve kullanma alışkanlığını, yaratma iradesini edinen genç öğrenci, bu alışkanlıkları sonuna kadar götürecek ve yaptıkları ile süreli olarak kendi kendisinin öğreticisi ve etkeni olacaktır.

Toplumcu eğitimin esası İsmail Hakkı Tonguç'un uygulamağa giriştiği ve esaslarını koyduğu KÖY ENSTİTÜLERİ sistemidir. Her Türk köyü bir eğitim enstitüsüdür. Kurulacak yeni ve büyük köyler Anadoluda uygarlığın başlangıcı olacaktır. Okul, gerçek eğitim ortamı olan köydür. Eğitim, kalkınmanın ve geliştirilecek uygarlığın dürtücü bir kuvvetidir. Üretim araçları kullanılacak, kullanılırken öğrenilecek, köy kurulacak ve köy kurma öğrenilecektir. Eğitim ve üretim birbirinden ayrılmaz niteliktedir. Tarım ve endüstri eğitimin içindedir. Onun içindir ki, eğitim, genel yönetimin çelişik bir kolu değil, onun tamamlayıcısıdır. Köy bir üretim birimi olduğu kadar bir eğitim birimidir de.

Toplumcu eğitimin öğrencisi tüm halktır. Uygarlık yaparak öğrenecek, sonra yaptığını yorumlayacak, yani uygarlık bilincini alacaktır. Çünkü yaşıyan kuşak, meydana getirdiği yapıtlarla gelecek kuşakların öğreticisidir.

Öğretmen bir organizatördür. Bu bakımdan öğretmen bir yöneticidir. Çünkü her eğitim eylemi bir uygulamadır ve her uygulama ekonomik bir değer yaratmıya yönelmiştir. Artık eğitim finansmanı konusu üretim araçlarının sağlanması konusudur. Eğitimin kendisi üretimi finanse edecektir. Artık köy kendi kendini kalkındırabilir. Köyü kalkındırma tasarıları tozlu raflarda dursun. Ne su borusu için sokak politikacısına yakarı, ne sarına kefalet için mühür kazdırma gerekir. Ne muhtar - öğretmen kavgası, ne yaz tatilinde katır ahırı yapılan yüzbin liralık okul olacaktır. Çünkü eğitimin ekonomik nimetlerini gören halk, artık eğitime inanacaktır.

Eğitim herkese bir hüner, bir meslek, bir sanat kazandıracak, iş ve meslek terbiyesini getirecektir. Asalaklığın ayıp, çalışmanın şeref olduğu anlaşılacaktır. Bu bilince eren toplum, sömürgenliği anlıyabilir, sömürücülüğe karşı koyabilir, yobazlığı silip süpürebilir ve hümanizmayı benimseyebilir. Kitaplıkları halk kendisi ister, hümanist yayını takip eder ve gerici yayınları yurtta barındırmaz. Böyle bir ortamda ne sanat sahtekârlığı ne de bilim maskesi altındaki lâfazanlık yaşıyabilir. Toplumcu eğitim gerçek kültürü getirecektir.

Yüksek öğretimin sınıf ve kişiler tekelinden kurtarılma-

sı, böyle bir ortamın yaratılması ile yakından ilgilidir. Çünkü yüksek öğretimi besliyen ve onu desteği ile yaşatan toplumdur. Dinsel inançlarla yaldızlanmış doğu idealizmini bilim imiş gibi sunan öğretim kurumları, bu tutumu benimseyen bir toplum bulunmadıkça yaşıyamaz.

Bilimsel çalışma, deney ve gözlem yolu ile genel yargılara varmaktır. Bilimsel araştırma dendiği zaman, çevre incelemeleri ve labratuvar çalışmalarından ibaret olan deney ve gözlem anlaşılır. Yapılan çalışma ve incelemelerden elde edilen sonuçlar bilimsel bilgi adı altında genel yargılar halinde yazı ile belirlenir ve söz ve yazı ile anlatılır. Şu halde bilimsel bilgi, deney ve gözlemle elde edilen genel ve değişmez kurallardır.

Öğretim kurumlarında yapılan bilimsel araştırma ve bilimsel çalışmanın anlamı budur. Bilimsel bilgi, uygulama niteliğinde olduğundan, bu bilgileri alanlar bilim verilerini toplum yararına uygulamayı deneyeceklerdir. Çünkü bilim ancak uygulanmakla bir değer kazanır ve bilim özelliğini taşır. Bu bakımdan bilimsel çalışmanın bir özelliği de uygulamadır. Uygulama bilimsel çalışmanın tamamlayıcı bir yanıdır.

Türkiyedeki öğretim kurumlarında yapılmakta olan işlem nedir? Deney ve gözlem mi, yoksa uygulama öğretisi mi? Bugüne dek bilim dünyasında geçeri olan tek bilimsel sonuç, elde edilmiş bilimsel bir başarı görülmediğine göre, bu doktorlar, doçentler, profesörler, ordinaryüsler bu adları nereden, ne için ve kimden almışlardır? Öğretim kurumlarında bilimsel çalışma olarak ne yapılmıştır? Salt başkalarının bilimsel çalışmalarının sonuçları olan genel yargıların söz ve yazı halinde aktarılması bilimsel çalışma sayılır mı? Yoksa bu üniversitelerin, yüksek okulların tek ereği yüksek dereceli memur yetiştirmek midir?

Gerçekten üniversitelerimizde yapılmakta olan iş, batıda yapılan bilimsel çalışmaların sonuçları olan yargıların tekrarından başka bir şey değildir. Öğretim üyeleri bilimin kendisi ile değil, bilimin anlam ve yorumundan ibaret olan kavramlarla uğraşmaktadırlar. Çevre ve labratuvar incelemeleri, deney ve gözlem yapılmadığı gibi, batıdan alınıp tekrar edilen bilimsel yargıların esas amacı olan ve bilimsel bilginin insanların hizmetine alınması anlamını taşıyan uygulama da yapılmamaktadır. Bunun sonucu olarak Türk toplumu pozitif bilimi esas nitelikleri ile tanıyamamakta, onu

olduğundan başka bir şey sanmaktadır. Bilimin ekonomik ve kültürel yanlarını ve aydınlatıcı özelliğini, onun uygarlığın esası ve yapıcısı olduğunu Türk toplumu anlıyamamış, bilimi benimseyememiştir.

Başlıca işi, biricik görevi bilimsel çalışma, araştırma ve bilimi getirip geliştirmekten ibaret olan üniversitelerin yönetici ve üyeleri genellikle kendilerini başkalarının bilemiyeceği önemli ve üstün bilgilere sahip tanrısal kişiler gibi göstermek çabası içindedirler . Bildikleri ve yaptıkları ile değil, bilgisizliklerini bilgiçlik propagandası ile gizlemek sureti ile ün salmayı başarırlar. Bunlar gerçekten pek az şey bilen zavallı kimselerdir. Bu yüzdendir ki ancak kendi benzerlerini ve kendilerine benziyeceğini umduklarını aralarına alarak bilimden yana olanları üniversite topluluğu içine sokmamaktadırlar. Bilim yolunda başarı gösteren kişilerin yalnız üniversite topluluğundan değil, çeşitli hile ve desiselerle yurttan kovulma olayları, zaman zaman yeni örneklerle tazelenmektedir. Bilimden rahatsızlık duyan belli bir gurup, bilim kurumlarını tekeline almıştır. Bilimsel çalışma ve araştırma şöyle dursun, insanlığın ortak malı olan bilimin yurda girmesini engelliyecek sıkı bir örgüt meydana getirilmiştir.

Uğraştıkları konuların bilimle ilgisi olmaması yüzünden bilim tekelini elde tutan mutlu kişiler, topluma bir şey vermezler. Bundan ötürü çoğu özel teşebbüsün hizmetçiliğini ve propagandasını yapmak karşılığında geçinirler. Çok defa kendileri ile yarışacak ve maskelerini düşürecek kişileri sindirmek için politika budalaları ile işbirliği yapmak durumundadırlar. Esasında bilim kurumlarının tekelini elde tutmanın sermayeci sınıfı savunmaktan başka bir yolu yoktur.

Profesör avukatlar, profesör bilirkişiler, profesör müşavirler kısa zamanda üstat olup çıkarlar. Artık onlar için fikir özgürlüğü salt kendi fikirlerinin özgürlüğüdür. Bunların birbirlerine üstat diye diye üstat olduklarını halk bilmemektedir. Egemen sınıf bunlardan aldığı icazetle en şiddetli soygun metodlarını masum bir bilim gerçeği gibi gösterebilmektedir. Bunlar avcı kılığında olmıyan bir avcı gibi tarafsızlık kimliği ile halkı kolaylıkla avlamaktadır. Gerçekten bu üstat kişiler bilime, özgürlüğe, halka karşıdırlar. Çünkü bildiklerinin halkın yararına olan kesimini her zaman gizlemişler, sermayeci sınıfın sömürücü tutumunu açıklamak şöyle dursun, bu tutumu toplumsal gerçekler diye göstermişlerdir. Denilebilir ki bu tutumla üniversiteler gericiliğin öncüsüdürler.

Öyle profesörler, ordinaryüsler vardır ki, hırsızlığı meşru göstermek için egemen sınıfların hazırladığı yasaları ticaret hukuku adı altında yarım yüzyıl genç kuşaklara bilim diye yutturmuşlardır. Öyle profesörler, ordinaryüsler vardır ki, kapitalizmin soygun yollarını masum bir bilim gerçeği imiş gibi göstermek için çarık çiğniyen bir aç hayvan misali yarım yüzyıl yalanları çiğneyip durmuşlardır. Öyleleri de vardır ki, diktatörlerin cinayetlerini meşru göstermenin çarelerini aramışlar, yanlışları doğru, doğruları yanlış göstermeğe çalışmışlardır. Öyle profesörler, ordinaryüsler vardır ki, yarım yüzyıl kürsülerinin önünden gelip geçen genç kuşaklara gramofon plâğı çalar gibi gericiliği ve yobazlığı aşılayan sözleri tekrar edip durmuşlar, iş işten geçtikten sonra söylediklerinin incir çekirdeği doldurmıyan doğu idealizmi olduğu kendilerine söylendiği zaman, skolastik dolu kafalarını kızdırarak ve üstat ağızlarını ardına kadar açarak «Komünist» diye bağırmışlardır.

Bu bağırtı onların son nefesi olmalıdır. Ay doğarken havlıyan yaratıkların bilim kurumlarında yeri ve işleri yoktur. Bilim kürsüleri en iyi deney, en iyi gözlem, en iyi inceleme yapanlara özgürdür. Toplum içinde, toplum için, toplum emrinde bilimsel çalışma toplumcu öğretimin esasıdır.

IV

TOPLUMCU TİCARET

YARIŞMALI PAZAR VE TOPLUMSAL ORGANİZASYON

Malların, üretenlerin elinden çıkıp tüketenlerin eline ulaşması işini aracı özel kişiler yapmaktadır. Aracılar, gördükleri hizmetin, verdikleri emeğin karşılığında malların değerinden pay a maktadırlar. Karabük demir ve çelik fabrikasında imal edilen bir demir küreğin mal olma fiyatı 4 li-

ra ise bu küreği Hakkâride satınalan adam perakendeci tüccara 6 lira ödemek zorundadır. Aradaki 2 lira fark toptancı, ulaştıran ve perakendeci arasında paylaşılır. Bu normal bir şeydir. Aracıların küreğin değerinden aldıkları pay, emek ve hizmetlerinin karşılığıdır. Bu işlemin adına dar anlamda ticaret ve bu işlemlerin yapılış kurallarını öğreten bilgiye ticaret hukuku adı verilmiştir.

Toplum içinde ticaret işlemleri, toplumsal iş bölümünün bir gereğidir. Malların üretenden tüketene ulaştırılması uygar yaşantının bir sonucudur. Bugün bu derece önemli olan ticaret işleri özel kişiler tarafından yürütülmektedir. Değeri ne olursa olsun mal satınalacak sermayeye sahip olan herkes, ticaret yapabilir ve satınaldığı malın alış fiyatı ile satış fiyatı arasındaki farkla geçim yoluna gidebilir. Bugün Türkiyede özel sermayenin büyük kesimi ticaret alanına yatırılmıştır.

Özel teşebbüsün başlıca yatırım alanı olarak ticareti seçmesi, ticaretin kolay bir kazanç yolu olması kadar kolay hile yolu olmasının, görenek ve alışkanlıkların bir sonucudur. Gerçekten ticaret işlerini yürüten kadro, aynı işi yürütebilecek kadronun kat kat üstündedir. Denilebilir ki, orta büyüklükte bir kasabanın, iki mağazada dört kişi ile yürütülebilecek ticaret işi, yüz dükkânda üçyüz kişi ile yürütülmektedir. Devlet dairelerinde iki memurun yapabileceği bir işe yirmi memurun atanması gibi.

Devlet dairelerinde nedensiz kadroların şişirilmesinden yalnız toplum zarar gördüğü halde ticarette kadro fazlası hem üretenle tüketene, hem de ticaret yapanlara göre önemli ve olumsuz sonuçlar doğurmaktadır.

Yarışmalı pazar ekonomisinde, özellikle kapitalist ülkelerde yarışmanın, yarışa takatı olmıyanları tasfiyeye uğratacağı, bu suretle ticaret alanında kadroların normal hale geleceği ve serbest yarışmanın üretene ve tüketene avantajlar sağlıyacağı kanısı vardır. Gerçekten ticarette üniteler arasında süreli bir yarışma olmaktadır. Ancak bu yarışma reklâm ve gösteriş gibi esasında gelir sağlamayan işlemleri gerektirmektedir. Reklâm ve tanıtma masrafları, malların alım ve satımı arasındaki farka eklendiğinden malların daha ucuza alınıp pahalı satılmasına yol açmaktadır. Esasında yarışma ve reklâm, malların gerçek değerine değer katan bir iş-

lem değildir. Ticaret ünitelerinin yaptıkları yarışmanın biricik ereği üreteni ve özellikle tüketeni aldatmaktan ibarettir. Bunların yarışma dedikleri şey, kendi aralarındaki yarışma gibi gözükmekle birlikte bu bir halkı aldatma yarışmasıdır. Onun için bu yarışma, ticaret kadrosunun tafsiyesini sağlamak ve fiatları düşürmek şöyle dursun, vergi kaçakçılığına kadar giderek, üreten ve tüketen ile birlikte toplum bakımından olumsuz sonuçlar doğurmaktadır. Ticaret birimlerinin yarışmayı durdurup örgütlenmeleri ise her zaman ticaret yapanlar dışındaki halkın zararına olmaktadır.

Yarışma olsun olmasın, ticarette kadro fazlası, alınıp satılan malların değerlerinden daha çok kişinin pay alması demektir. Çünkü malların tüketenin almasına hazır hale getirilmesi demek olan ticaret işlemi ile malların gerçek değerleri arttığı halde, ticaretin daha çok kişi tarafından yapılması ve malların bir yerine beş elden geçmesi ile malların değerine değer katılmış olmaz. Örneğin serbest bir pazarda iki mağaza yerine yirmi mağazanın bulunması ya da malların yalnız ulaştıran ile perakendeci ellerden geçmesi olanakları varken araya toptancı ile komisyoncunun da girmesi suretiyle malların değerlerinde hiç bir artma olmaz. Ticaret yapanların alıp sattıkları mallardan aldıkları pay, malların ticaret işlemi ile artırılan değerine eşit olmak gerekir. Şu halde ticaret işlerinde kadro fazlasının varlığı, alım satım ve ulaştırma işlemleri ile malların değerini arttırmayan kimselerin de malların değerinden pay alması anlamına gelir.

Ticaret kadrosunun sadece malların artırılan değerini paylaşması halinde ise, verdiği emeğin karşılığını alamıyan bu kadronun sefilliğe düşmesini ve toptan ticaret alanından çekilip başka alanlarda kısmetini aramasını ve yatırımı başka alanlara kaydırmasını gerektirir. Oysa Türkiyede durum tamamiyle aksine olmakta, ticaretle uğraşanlar yaşama düzeylerini yükseltmekte ve her gün yeni kişiler, yeni firmalar ticaret alanında yatırımlara yönelmektedir. Açıkça görünen bu hal, ticaretin bol bir kazanç kaynağı olduğunu, alınıp satılan mallardan haksız paylar alındığını ve ticaretle uğraşan kadronun malları üreten kütlelerin zararına ve onların sırtından geçindiğini göstermektedir.

Ticaret alanına akım, herkesin gözü önündedir. Bu akımın nedeni ticaret mesleğinin az emekle çok gelir getirmesidir. Bu yüzdendir ki, kâr ümidinin fazla olduğu yerlerde ticaret birimleri yoğunlaşıp birbirlerini itmektedirler. Bu

birbirini itme ve kâr yarışmaları başıboş bırakıldığı zaman bir anarşi yönsemesini kazanmaktadır. Tüm ticaret kuralları, kararnameler, kotalar, tüzükler ve ticaretle ilgili yasalar hep bu kâr ve halkı aldatma yarışmalarının anarşi halini almasını önlemek içindir. Mal alış verişi ile ilgili aracılığın düzenlenmesi bu zorunluktan gelmektedir. Yarışmalı pazar düzenleri, kapitalist toplumlar, bu aracılığı düzenlemekle aracıların anarşi haline düşmeden daha rahat ve güvenlik içinde işlerini yürütmelerini sağlamağa çalışmışlardır. Bu bakımdan ticaretle ilgili kurallar ve yasalar, üreten ile tüketenden çok aracıların korunması amacını gütmektedir.

Aracıların, malların değerini artırmak ve malların değerinden pay almak durumları, ticaretin üretim gibi toplum için önemli bir sorun olduğunu meydana koymaktadır. Bu bakımdan malların artırılan değerleri ile alınan payların kontrolü toplumsal bir zorunluk olarak meydana çıkmaktadır. Siyasal iktidarlar bu kontrolü toplum adına yapmakla yükümlüdürler. Ancak malların toplum içinde daha âdil ve kestirme yollardan dağılımını sağlamak için aracıların yasalar ve kararnamelerle kontrolü dışında acaba başka çareler yok mudur?

Daha açık bir deyimle malların üretim birimleri ile tüketim birimleri arasındaki ulaştırma ve tanıtma işi, kamusal bir işlem olarak ele alınamaz mı? Ticaret, eğitim ve yönetim gibi üzerinde eğilmek gereken bir sorun değil midir? Malların toplum içinde dağılışı özel kişiler elinde bırakılıp bu özel kişilerin yasalar ve kararnamelerle kontrolü yerine doğrudan doğruya toplumsal bir organizasyonla yürütülmesi olanakları yok mudur?

Alışılmış geleneklere ve hazır ortama göre oluşmuş kafa yapısına sahip kişiler için bu sorunların cevaplandırılması oldukça zordur. Çünkü denilecektir ki: Bu toptancılar, bu perakendeciler, kabzimallar, komisyoncular, ithalâtçılar ve ihracatçılar, bu simsarlar ne yapsın, nasıl geçinsinler? Onlar da geçinecek yemek yiyecekler.» Gerçekten ticaretle uğraşmıyan ve salt bu aracıların varlığından ötürü malları ucuza satıp pahalıya satınalanlar bile olagelmekte olanlara alışkanlık yüzünden, sadece ucuzluktan ve pahalılıktan şikâyetçi olmakla birlikte, ticaretin toplumca yürütülebileceğine akıl erdiremezler. Kooperatif, tekel, sümerbank, ofisler ve migros

denemeleri genellikle başarı ile uygulandığı halde, tüm ticaretin devlet ve toplum eli ile yürütülmesi fikri bir acayiplik gibi karşılanmaktadır. Bu acayiplik karşılamaları alışkanlıklar kadar devletin elini sürdüğü her işin, halkın zararına işlediği hakkındaki tarihsel gelenekten ileri gelmektedir. Devlet, harp çıkaran, askere götüren, vergi alan, rüşvet alan, söz dinlemiyen zalim, zararlı, kötü bir kuvvet olarak tanınmıştır. Devlet bizim babamız derler. Çünkü ondan korkarlar.

Toplumcu fikirlerle birlikte başlayıp geliştirilmiş olan kooperatifçilik, yurdumuzda hemen her yerde ve her zaman yiyici ve bozguncu eşrafın eline verilmiş, ya da bu gibi zümrelerin elinde kasten soysuzlaştırılmıştır. Bu yüzdendir ki kooperatifçilik Türk emekçisi tarafından benimsenmemiş, tam tersi kooperatifçilik fena intibalar yaratmıştır. Tekel Bakanlığınca bazı maddeler üzerinde doğrudan ve dolaylı olarak yapılan alım ve satımlar, Bakanlığın bazı düşüncelerle tekel konusu ürünleri düşük fiyata satınalıp çok yüksek fiyatlarla satması yüzünden halkı âdeta ürkütmüş, tüm ticaretin devlet eline geçmesini sınat sayacak hale getirmiştir.

Bu konuda en başarılı deneme Sümerbank satış mağazaları denemesidir. Özel girişimin devlet işletmeciliğine, özellikle Sümerbanka karşı giriştiği baskı ve siyasal otorite yolu ile kurduğu egemenlik karşısında bile bu satış mağazaları devam edebilmiştir. Oysa özel girişimin Sümerbank ile yarışma olanaksızlığı karşısında bu mağazalar ya fiyatları yükseltmek ya da fiyatları gereğinden fazla düşürüp malları özel kişi ve firmalara devretmek zorunda bırakılmışlar, toptancı haline sokulmuşlardır.

Sümerbank satış mağazaları ve Toprak Mahsülleri Ofisi denemeleri, alım-satım konusu olan her çeşit madde ve ürünlere uygulanabileceğini ve tüm ticaretin toplumsal organizasyonlarla yürütülebileceğini göstermektedir. Ticaret, genel yönetimin bir kolu, bir kesimi olarak düşünülebilir. Çünkü üreten ile tüketen arasında vasıta olmak, vasıta kurmak, toplum içinde malların gereksinmelere göre dağılışını sağlamak, üretimin tamamlayıcı bir ögesi, eğitim, üretim, yönetim gibi toplumu sıkı sıkıya ilgilendiren önemli bir sorundur. Bu işi düzenle yürütmek, toplumsal iş bölümünü tamamlamak, toplum içinde denge sağlamaktır. Malların toplum

içinde dağılışını sorumsuz aracı zümrelere bırakıp sonra da onları yasalarla, karanamelerle, tavsiyelerle düzene sokmaya ve yola getirmeğe çalışmak, büyük bir nehir üzerinde baraj kurmayı düşünürken dar bir boğaz yerine yaygın bir kumsalı seçmek gibidir.

Yirmi bin nüfuslu bir kasabada kurulacak alım ve satım yapan iki mağaza tüm gereksinmeleri giderebilir. Üreten ve tüketen güvenlik içinde mal satabilir ve mal satınalabilir. Ne semtler arasında fiyat uçurumları, ne de iyi mal yerine kötü mal satınalmak ihtimali vardır. Üreten önceden bildiği fiyatı satış zamanında bulur ve tüketen evdeki hesabı pazara uydurur. Artık üreten ürettiği malın yarım değerini aracı zümrelere vermiyeceğini bilir ve emeğinin karşılığını sattığı malın fiyatında bulur. Çünkü bu defa aldığı ve sattığı malın değerinden pay alacak aşamalar azalmış, 200 sömürgenin yerini iki memur almıştır.

SÖMÜRME YOLLARI

Sömürme ve aracı sömürgenler dendiği zaman ilk akla gelen ticaret kadrosudur. Bu aracılık iç ve dış ticareti kapsar.

Dış ticaret tıpkı dışişleri memurlukları gibi belli kişilerin ve zümrelerin tekelindedir. Dıştan alım ve dışa satış, yani ihracat ve ithalât ne kadar sıkı kontrol altında tutulursa tutulsun, bu kontrol, gümrük ve permi yolu ile ve faturalar üzerinde yapıldığından bir dalavereler düzeni olmaktan çıkarılamaz. Çünkü faturalar içte ve dışta anlaşık ticaret birimlerince düzenlendiği gibi, dış ticareti yürüten kişi ve zümreler, kontrolü yapan mekanizmaya her zaman egemendirler. Buradaki kontrol siyasal organizasyonun dış ticareti kontrolünden çok, dış ticareti yürüten zümrelerin siyasal mekanizmayı kontrolüdür. Dış ticareti yürüten zümrelerin içte ve dışta kurmuş oldukları geniş ve kuvvetli şebekenin elinde tuttuğu haber alma vasıtaları ile basın ve yayın organları yüzünden halk yararına kontrol yapacak büyük ve küçük hiç bir eleman yerinde tutunamaz.

Resmî ağızların dış ticaret dengesi adını verdikleri şey, hiç bir zaman çıkarılan mallarla getirilen malların gerçek değerlerinin karşılaştırılması olmayıp, çıkarılan ve getirilen

malların rölariv fatura fiyatları üzerindeki karşılaştırmadır. Bir yandan dış ticaretin ayrılmaz bir ögesi haline gelen fatura oyunları, öbür yandan bal tutan ellerin parmaklarını yalamaları sonunda, örneğin İtalyadan yurda getirilen bir mal gerçek değerinden beş kat fazla bir fiyatla tüketenin eline geçmekte, aynı yollardan geçen bir ihraç malı ise beş defa düşük bir fiyatla üretenin elinden alınmaktadır. Bu suretle bir yandan yurt içinden yurt dışına doğru bir değer akımı sürüp giderken, öbür yandan emekçiden sermayeciye doğru bir değer akımı olmaktadır. Alım ve satım, esasında bir mal değiştirme işleminden ibaret olduğundan ihracatta ve ithalâtta meydana gelen fiyat farkları toplamına eşit bir değer emekçinin elinden alınmaktadır. Her iki halde de dış ticaret emekçinin sömürülmesi ile sonuçlanan bir düzenden başka bir şey değildir.

Ticaret bir sermaye işi olduğundan iç ticaret de sermayeci sınıfın elinde, sonuç olarak iç ve dış ticaret her zaman sınıf tekeli altındadır. İç ticaretin başlıca hile yolları, yasalara göre kâr alabilen aracı birimler icat etmek ve malın gerçek değeri ile ilgisi olmıyan faturalar düzenlemektir. Örneğin imalâtçı perakendeci ise, toptancı kârı ile komisyon masrafını malın satış fiyatına eklemektedir.

Ekonomik bunalımlar üretim birimleri kadar ticaret birimlerinin de eseridir. Çünkü yarışmalı pazara egemen olmak istiyenler fiyatları çıkarlarına elverişli düzeylerde tutmak isterler. Yarışmalı pazarın istem ve sürüm mekanizmasına göre nadir malların fiyatları yükseleceğinden sun'î darlıklar yaratmak için malları belli bir süre gizleyip istif etmeyi denerler. Bu suretle fiyatların yükselmesi demek, malların gerçek değerinin artması demek olmayıp kârın yükselmesi demektir. Onlar için önemli olan şey az emekle çok kâr elde etmektir. Bu yüzdendir ki kâr ereği açıktan açığa sömürücülüğü anlatır. Mal istifi çok defa üretici birimleri aldattığından açılan mal dolu ambarların ardından gelen fazla üretim, lokal fiyat dalgalanmalarına ve bunalmalara yol açmaktadır.

İç ve dış ticaretin yasalar düzeni içinde yürütülmesinde beliren bu haksız yönsemeler, gümrük ve sınır kaçakçılıkları, mal imhaları, karaborsacılık, döviz kaçakçılığı gibi yasalar dışı işlemlerle baş döndürücü bir hal almaktadır.

Türkiyede aracıların eli ile satılan hiç bir mal yoktur ki tüketime hazır hale getirilmekle artırılan değeri emek değerine, başka bir deyimle kâra eşit olsun. Denilebilir ki Türkiyede ticaret bir sahte faturalar düzeni, sermayenin emeği, sermayecinin emekçiyi sömürme vasıtasıdır.

İŞSİZLİK

Malın değer ögesi emektir. Onun için yarışmalı pazarda alınıp satılan şey, iş gücünden başka bir şey değildir. Ticaretin toplumsal organizasyonlar yolu ile yürütülmesi bazı önemli sorunlar meydana çıkaracaktır. İş gücünün alım satımı ile geçimini sağlıyan kalabalık bir kütle belli ki açıkta kalacak, emek spekülâsyonunu meslek edinenler işsiz kalacaklardır. Ticaretin özel kişiler elinden alınması bu kişilerin geçim yolunu kapatacaktır. Bu bir doğrudur. Ama bu hal gerçekten bir işsizliğe yol açacak mıdır?

İşsizlik nedir? Değer yaratmıyan çabalar emek sayılır mı? Dağda soygun yapan eşkiya, gemi soyan bir deniz haydudu, kasa kıran hırsız güç sarfederek ve canını tehlikeye koyarak ganimet elde eder. Malların değerini artırmıyan bir alım satım işleminin bundan farkı ne? Yağma üretim olmadığı gibi, emeği aşan kâr da ticaret değildir.

Geniş anlamında ticaret emeği, ticaret işlemi ile yaratılan değere eşit olmak gerekir. Bu değerin üstünde kişisel çıkarlar sağlıyan çabalar, iş ve çalışma anlamının kapsamı dışında kalan gereksiz yorulmalardır. Yağma, zoralım, hırsızlık gibi iş gücü alım satımının değer yaratmıyan kesimi bu gereksiz çabalar gurubuna girer. Bu gereksiz çabalar ekonomik anlamda iş ve çalışma sayılmazlar. Malların çalınması ve zorla alınması ve başka nedenlerle salt el değiştirmiş olması, değer yaratan bir işlem olmadığından bu işlemlerle güç sarfedenlerin elde ettikleri genimetlerden yararlanmağa hakları yoktur.

Türkiyede ticaret kadrosu tufeyli olduğu oranda işsiz sayılır. Onun için ticaretin bu tufeyli gurubun elinden alınması işsizlik yaratmıyacak, esasında işsiz olan geniş kadrolu bir kütlenin işsiz olduğunu meydana çıkaracaktır.

Çalışır gibi görünen işsiz zümrelerin alışılmış usullerle başkalarının sırtından geçinmeleri hep gözden kaçırılmış,

emekçinin dikkatinden gizlenmiştir. «O da bir yol bulmuş geçiniyor, alış verişle yemek yiyor, herkesten çok vergi veriyor» denilmektedir. Oysa vergiyi veren aracı değil emekçidir. Aracının yaptığı sadece emekçiden aldığını vergi dairelerine iletmekten ibarettir. O da geçiniyor, yemek yiyor gibi merhamet anlatan deyimlerin altında gizlenen şey, sadece alışkanlıklardan gelen aldanma değil, kişinin kişiyi sömürmesini hoş gören insanlık erdemlerine aykırı tutumlardır. Sömürme ve sömürülmenin alışılmış şeyler olması, sömürücülüğün sürdürülmesini gerektirmez. Ancak emek sarfedenlerin yarattıkları değerleri almağa ve onları kullanıp yaşamağa hakları vardır.

Ticaret işi bir aristokrat işi gibi göründüğü ve öyle kabul edildiğinden toplumun en becerikli kişileri bu sapa yoldan giderek sömürgen olmuşlardır. Ticaret mesleğinin parlak gelecek vaad eden yanları, en becerikli kişilerin ticaret alanına kaymasına yol açmıştır. Toplumun kapitalist yapısı yanında endüstrinin gelişmemesinin başlıca nedenlerinden biri de budur.

Sömürme yollarının kapatılması ile bu becerikli kişiler üretim alanına kayacâklardır. İstanbulun Türkler tarafından fethi ile batıya kaçan hristiyan bilginlerin rönesansın doğuşuna hizmet etmeleri gibi ticaret alanından çekilen zümreler Türkiyedeki genel kalkınmaya hizmet edeceklerdir.

Çalıştığını sanıp insanların kabullenmemeleri gereken sömürücülüğü meslek edinenler, insanlara yakışır bir iş bulacaklar, gerçek bir meslek edineceklerdir. Artık döviz kaçıran şebekeler olmıyacak, gümrüklerde rüşvet pazarlıklarına rastlanmıyacaktır. Ne ticaret mahkemelerinde on yıllık dâva dosyaları, ne iflâs masaları olacaktır. Mahkeme salonlarında hukuk deyimleri yarışmaları ile vakit geçiren avukatlar ve kıymetli evrak kırmalarını iş edinen bankalar personeli işsiz olduklarını anlıyacaklardır. Ne topladığı verginin bir kesimini personel masrafı olarak yutan vergi daireleri, ne de vergi kaçırma mütehassıslığı ile geçinen malî müşavirler olacaktır. Ticaret denilen batakhanenin özel ellerden temizlenmesi ile asalak barınaklarının en önemli kesimi dağılıp gidecektir.

Toplumcu ticaretin ereği üretimin tüketime uydurulması ile ekonomik denge yaratmaktır. Toplum içinde malların

dağılışının toplumsal bir organizasyon yolu ile tek elden yönetimi, sun'î ya da gerçek mal darlığı ve mal enflâsyonu durumlarını önleyececi gibi sermaye birikimini sağlamak gibi önemli bir sorunu fiyat âyarlamaları yolu ile kolaylıkla çözümlemiş olacaktır.

V

TOPLUMCU YATIRIM

SERMAYE BİRİKİMİ

Düzensizlik toplumculuk ile bağdaşamaz. Toplumculukta toplum düzeni hedef tutulduğundan karma ekonomiye itibar edilmemiştir. Onun için özel girişimin plânlanması yerine sermayenin toplum yönetimine verilmesi esastır. Çünkü özel girişimin elinde biriken sermaye sömürme vasıtası olmaktadır. Özel girişim ne kadar uysal, yasalar ne kadar sert, özel girişimi plânlayıp ona yön veren otorite ne derece kuvvetli olursa olsun sermayenin sömürücü özellikleri giderilemez. Tam tersi sermayenin yönetimini ellerinde tutanlar kısa zamanda kontrol mekanizmasına, siyasal otoriteye söz geçirecek plânları ve yasaları kendi yönsemelerine uydurmaktadırlar. Sermayenin toplum emrine verilmesi gereği bundan ileri gelmektedir.

Sermayenin temel kaynağı insan gücüdür. Eğer insanlar çalışmasalardı sermaye diye bir şey de olmazdı. Onun için sermaye birikimi kişisel emek ürünlerinin bir araya gelmesinden başka bir şey değildir. Belli bir ömrü olan kişi yaşadığı sürece ancak kendi öz emeğinin ürünlerini bir araya getirebilir ve o ürünler üzerinde dilediği gibi kullanma, değiştirme ve tüketim hakkına sahip olur. Kişinin bu emek ürünlerinin toplamı ne kadar çok olursa olsun sermaye birikimi anlamını taşımaz. Çünkü bu toplum bugünkü paranın satınalma gücüne göre yüzbinleri aşamaz ve bir kişi hiç bir zaman milyonları bir araya getiremez.

Sermayenin insan gücü dışında başka bir kaynağı bulunmadığından sermayenin yaratıcısı emekçi sınıftır. Çalışanlar elinde birikip bir varlık gösteremiyen sermayenin çalıştıranlar elinde birikmesi nasıl açıklanır? Özel girişim, açıktan açığa kâr amacı ile yatırımlar yaparak bu yatırımı alanlarında çalışanların emeklerinin önemli kesimini almakta ve bu suretle sömürme aracı olarak kullandığı sermayeyi kendi yararına gittikçe büyütmektedir. Bu yüzdendir ki yatırım yapıp kalkınmaya katılacak, devlete vergi verecek düşünceleri ile özel kişiler elinde sermaye birikimine müsaade etmek, özel kişilerin halktan vergi almalarına müsaade etmek gibidir. Devlet elinde olsun, özel kişilerin elinde olsun, nerede sermaye birikimi varsa orada çalışanların emek payları bulunduğunu kabul etmek gerekir.

Özel ellerde birikmiş sermayede emek payları olanların bu paylarını istemelerini önleyici yasalar ve kurallar koymak kapitalizmin başlıca özelliğidir. Sermayeyi eylem olarak elinde tutan, bu sermayeye sahip olmak ayrıcalığına da sahiptir. Mülkiyet hakkı, sermayeyi eylem olarak elinde tutan yararına koruyan bir haktır. Bu yüzdendir ki kapitalizm, mülkiyet hakkını kutsal saymıştır. Çünkü mülkiyet hakkı, birikmiş sermaye üzerinde hak sahibi olanların bu haklarını istemelerine engel olmaktadır.

Toplumcu bir düzende sömürme yollarının bulunmaması yüzünden herkes çalışmak zorundadır. Çalışabilir olanların çalışmamaları, aç ve çıplak kalmağa razı olmaları anlamını taşır. Sermaye çalışma, gücünden ibaret olduğundan ve herkes çalışıp değer yarattığından toplumcu bir düzende sermayenin bol kaynakları vardır. Çalışma gücünün yatırıma ayrılan kesimi sermayeyi meydana getirir Onun için çalışanların sayıca artması ve işin verim derecesinin yükselmesi sermaye birikimini kolaylaştırır.

Toplumcu düzende her yurtaş kendi gücüne göre sermaye birikimine katılır. Onun içindir ki biriken sermaye toplumun malıdır.

YATIRIM SEÇİMİ

Düzenli bir toplumda her yurttaşın bir fonksiyonu olması toplumsal iş bölümünün bir gereğidir. Bu, çalışabilir

durumda olan herkesin çalışması demektir. İşi ve mesleği ne olursa olsun çalışan herkesin doğrudan ve dolaylı yollardan sermaye birikimine katıldığı bir gerçektir. Çünkü büyük sermaye, çalışan herkesin iş gücünden ayrılan küçük değerlerin bir araya gelmesinden başka birşey değildir. Onun için sermaye, toplumu temsil eden siyasal otorite yolu ile toplum adına yatırımlara ayrılıp kullanılacaktır.

Yatırımın hukuk anlamı, sermayenin, sermaye birikimine katılan birimlere tekrar dönüşümünü sağlıyan özdeksel işlemlerdir. Sermaye, yatırım konularından geçerek ve biçim değiştirerek tekrar kendi kaynağına dönecektir. Endüstri kollarına, dolaylı ve dolaysız üretim yapan konulara yatırılan sermaye, açılan iş alanlarında çalışıp kazanma, yapıtlardan ve üretimden toplu yararlanma olanakları olarak belirecek, bu suretle çalışan ünitelerin sermayeye katılma payları tekrar sahiplerini bulacaktır.

Bu yüzdendir ki toplumsal adaletin yatırım seçimi ile çok yakın ilintileri vardır. Toplumcu yatırımın ereği, alınan ile verilen arasında eşitlik ve denge sağlamaktır. Sermaye birikimine katılan kütleler, katılma oranında yatırımlardan yararlanacaklardır.

Söylene söylene anlamını yitiren bu toplumsal adaletin koşulu ne anayasa, ne meclis içtüzüğü, ne de seçim statüsüdür. Çünkü toplumsal adaletin temeli siyasal değil ekonomiktir. Var olan düzen içinde yatırımlarla yapılmış ve yapılmakta olan şey, köylerden kentlere, emekçi kütlelerden sermayeci kütlelere, yurt içinden yurt dışına doğru süreli bir sermaye akımını sağlamaktır. Devlet ve özel kişiler eli ile yapılmış olan yatırımlar büyük ve küçük kentlerde yoğunlaşmaktadır. Sermaye yatırımlarının yüzde yüzüne yakın kesimini bu kentler yutmaktadır. Yirmi yıl içinde seçim sandıklarından başka hiç bir şey verilmemiş köyler vardır. Kurulan milyarlık barajlardan üretilen elektrik kentlere özgüdür. Hiç bir köy bunlardan yararlanamamıştır. Sermaye birikimini yaratan işçi ve köylü, bu emekçi kütleler yatırımların nimetlerinden yoksun bırakılmıştır.

Yatırımın ekonomik anlamı toplumun gereksinmeleri derecesine göre üretim yapmak, yapıtlar meydana getirmektir. Yatırım konularının lüks derecesi toplumun genel yaşama düzeyine uygun olacaktır. Toplumumuzun düşük yaşa-

ma düzeyi en kaba gereksimeleri doyuracak bir üretim biçimini gerektirmektedir. Bugün birinci aşamada doyum bekliyen gereksinmeler yiyecek, giyecek, yatacak ve konuttur. Bu ana gereksinmeler karşılandıktan sonradır ki bugün için bir lüks sayılan ama uygar bir insan için normal olan gereksinmeleri giderecek üretime gitmek esastır. Toplum içinde bir gurup insanın lüks içinde yaşaması tüm toplumun yaşama düzeyine ölçü olamaz. Yüksek yaşama düzeyinde olan bir azınlık toplumu temsil etmez. Onun için yatırım seçiminde alınacak ölçü, toplum dışı azınlığın yaşama düzeyi değil, toplumun genel yaşama düzeyidir. Toplumun genel yaşama düzeyi yükseldikçe ve üretim, gereksinmeleri ve yaşama düzeyini izliyecektir.

Toplumcu yatırımda aracı yoktur. Toplumu temsil eden siyasal otorite sermaye yatırımlarını kendi organları ile yönetip yürütür. Bu suretle yatırım sermayesinin fire vermeden tam olarak hedefine ulaşması sağlanır. Çünkü yatırım, sermayenin belli kişilere, ayrıcalıklı aracılara aktarılması için bir bahane değil, halk yararına yapıtlar meydana getirmek ve üretim yapmak içindir. Sermaye, ihale oyunlarında paylaşılacak, müteahhit denilen asalakları beslemeğe özgü bir ganimet değil, toplumun malıdır.

EKONOMİK BAĞIMSIZLIK

İnsan gücünün değere dönüşümünü sağlayan endüstri, sermaye yatırımının başlıca konusudur. Geniş anlamında endüstri, insanlara yardımcı vasıtaları meydana getiren teknik ve yardımcı vasıtaların tümüdür. Endüstri, üretim araçlarının ve tüketim mallarının üretimini kolaylaştırır. Toplu çalışma ve iş bölümü esasları içinde, yardımcı vasıtaların aralıksız kullanımı, seri imalât ve kolay üretim metodu olduğundan endüstri bolluğun koşulu sayılmıştır. Onun için endüstriye yatırım, iş gücünün verimini artırmanın ve sermayeyi büyütmenin yoludur.

Endüstri uygarlığın kendisi olmasa bile, onun yaratıcısı ve itici kuvvetidir. Endüstri insanların maddî uygarlık yaratma vasıtasıdır. En ilkel yapıtlar bile araçsız meydana getirilemez. Tarihsel gelişimin, üretim araçlarının gelişimini izlediği fikri bu önermeye dayanmaktadır. Endüstri, enerji

kaynaklarının insanlar emrine alınmasını ve insan gücünün maddî uygarlık yaratmasını kolaylaştırmaktadır.

Türkiyede endüstrinin kurulmamış olması yüzündendir ki, bir yandan insan gücü, öbür yandan doğal servetler ham bir halde yurt içinden yurt dışına doğru süreli olarak akmaktadır. Bu suretle yurt dışına giden şey, uygarlık yaratıcı ham madde ve enerjiden başka birşey değildir. O halde özlenen uygarlığın yaratılamaması kadar, ekonomik tutsaklığın da nedenleri endüstrinin yokluğundan ve bu yokluğun sonucu olarak insan gücü ve doğal enerjinin ham bir halde yurt dışına akıp gitmesinden ileri gelmektedir.

Dış ülkelerden el açıp dilendiğimiz şeylerin aslı ve esası irdelendiği zaman, bunların daha önce Türkiye'de var olan şeyler olduğu anlaşılacaktır. Dış kapitalizmin Türkiye'ye verdiği nedir? Teknik ve nedüstri mi, insan gücü ve doğal enerji mi, yoksa dolar, mark ve sterlin mi? Uygarlığı yaratan şey insan emeği ve yardımcı vasıtalardır. Uygarlığın itici kuvveti ile kalkınmanın itici kuvveti aynı şeylerdir. Türkiye toprakları bir baştan öbür başa dolar, sterlin ve mark ile döşense maddî uygarlıkta en ufak değişme olacak mıdır? Türk emekçisinden alıp dış ülkelere akıttığımız, yardımcı vasıtalar yokluğu yüzünden atıl bıraktığımız, işlemeden dış endüstrinin kursağına attığımız ham maddelerle insan gücü, uygarlığın ve kalkınmanın asıl yapıcı kuvveti ve malzemesidir. Bu bitip tükenmiyen ham madde ve malzeme yüzyıllardır batı uygarlığını ve batı kalkınmasını beslemektedirler. Sorunun bu nazik yanı ne kadar çok tekrar edilse gene de azdır. Türkiyenin kalkınma ve uygarlık gelişiminin yapıcı ve itici kuvveti Türkiyede vardır.

Yurt içinde çeşitli nedenlerle endüstriyi kuramamış olan sermayeci azınlık, varlığını devam ettirebilmek için temel toplumun zararına dış kapitalizm ile işbirliği yapmak zorunda kalmıştır. Bunun sonucu olarak Türk toplumu ekonomik bağımsızlığını yitirecek bir sınıra gelmiş, dünya çapında bir sermaye dilenciliğini kabullenmek gibi durumlara düşmüştür. Türkiyede henüz kesin amacı anlaşılmamış bulunan dış yardım denilen şeyin aslan payını, yatırımı yöneten sermayeci azınlık yuttuğu halde, bu azınlık dış borçların ödemelerine bir kuruş bile koymamakta, dış borçlarını tümünü çalışanlar ödemektedir.

Ekonomik tutsaklığı gizlemek için çeşitli maskeler takı-

nan sermayeci azınlığın ulusculuk kelimesi ile neyi kasdettiği bilinmemektedir. Uluslar arası kapitalizm ile işbirliği yaparak Türk toplumunun uygarlık araç ve gücünü onlarla paylaşmak, herhalde ulusculuk değil, ulusculuktan başka bir şeydir.

Ekonomik bağımsızlığın siyasal bağımsızlığa sıkı sıkıya bağlı bulunmasından ötürü yatırımların seçim ve yönetimi önemli sonuçlar doğurmaktadır. Yatırımların, toplumun temel ögeleri dışında bulunan sermayeci azınlığın istem ve yönsemelerine uygun olarak dağıtılıp yürütülmesi dolaylı olarak siyasal bağımsızlığı da etkilemektedir. Bu yatırımlar yurt içinden yurt dışına doğru ham madde, enerji ve insan gücü akımına yol açtığı zaman bu etki belirmektedir. Çünkü yurt içinden çıkan madde ve enerjinin ufak bir kesiminin biçim değiştirerek tekrar yurda dönmesi demek olan dış yardımın nedeni budur.

Toplumun siyasal bağımsızlığının sembolü ordudur. Ordu, özel giyinikli ve düzenli bir insan kalabalığından ibaret değildir. Yüzyılımızda ordu, silâhlı savunma gücüdür. Onun için bağımsız bir toplumun ordusu, toplumun ekonomik gücüne, kendi öz tekniğine, öz endüstrisine dayanmalıdır. Silâhlarını, araç ve gereçlerini kendi öz kaynaklarından almıyan bir ordu, onu besliyen, araç ve gereçlerini sağlıyan ekonomik örgütün etkisinden kurtulamaz.

Diplomasi kuvvete, kahramanlık tekniğe boyun eğmiştir. Onun için ekonomik bağımsızlığı bulunmıyan bir toplumun siyasal bağımsızlığından söz edilemez. Toplumcu yatırım ekonomik bağımsızlık kadar siyasal bağımsızlığın da koşuludur.

VI

TOPLUMCU YÖNETİM

YÖNETİM İÇİN YÖNETİM

Türkiyede yönetim örgütü pervanesi havada dönen bir gemiye benzemektedir. Kaptan, suvari, makinist, tayfalar ta-

mamdır. Ocaklarda kömür yanmakta, kazanlarda su kaynamakta, makina olanca gücü ile çalışmaktadır. Ama gemi bir adım ileriye gitmemekte, makina gürültüleri içinde yerinde durmaktadır.

Ne Âmme İdaresi Enstitüsü, ne Siyasal Bilgiler Fakültesi, ne yerli ne yabancı uzman onu yerinden kımıldatamamıştır. Personel yetiştirme, âmir - memur ilitisi, aylık dengesi, yasalar, talimatnameler hepsi ayrı ayrı ele alınmış, bu konunun yazılmadık, söylenmedik bir yanı bırakılmamıştır. Arızanın nerede, kabahatın kimde olduğu henüz belli değildir. Halk, balık baştan kokar diyor. Baş ise kabahatı küçük memurda ve halkta buluyor.

Acaba halk gerçekten mi kötü? Halk kötüdür de dükümete zorluk mu çıkarıyor, işleri çıkmaza sokuyor? Yoksa devlet denilen kurum gerçekten egemen sınıfını elinde hasım sınıfları sindirmeye yarıyan bir zorbalık vasıtası mı? Bu bir sınıf sorunu mudur? Yönetim mekanizması sınıf devletinin elinde dürtmeğe yarıyan bir baston, emmeğe yarıyan bir vantuz mudur?

Bu sorunları, ulu profesörler, idare hukuku bilginleri yanıtlayadursunlar. Yönetimin görünen yanları onun iç yapısını anlamağa yetecektir.

Yönetimi okumuşlar yürütür. Bunlar halktan uzak kişilerdir. Eğitim ve öğretimin verdiği acayip alışkanlıkları memurluk statüsü içinde ömürlerinin sonuna kadar götürürler. Emekçi kütleler içinden çıkıp memurluğa atananlar bile halk için, halktan yana ve halktan biri olmayı yadsımaktan geri kalmazlar. Ama yönetim personelinin bu değişmez tutumu sadece yönetim kadrolarına atanmadan önce edindikleri alışkanlıkların bir sonucu değildir. Yönetim örgütünün kendisi bir eğitim yuvası, sanki bir okul gibidir. Yönetim örgütünün kapısından içeri girenler, daha önce hangi niteliklerle donatılmış olurlarsa olsunlar, ne gibi yetenek ve yönsemelere sahip bulunurlarsa bulunsunlar, yönetimin dev eğitim çemberi içinde tüm özelliklerini yitirip belli ve hazır kalıplara göre oluşup değişirler. Onun içindir ki genel kural hiç bir zaman bozulmadan gider. Memur, halktan uzak, halka karşı, halka yukarıdan bakan olacaktır. Örgütün anaçları yenilerini öyle yetiştirirler.

Ancak yönetimin başarısızlığı, personelin fena yetiştiril-

miş olmasının bir sonucu değildir. Kurulu mekanizma içinde en yetişkin, en elverişli personel çalıştırılsa bile gene durum değişmez. Çünkü henüz hazır kalıplara girmemiş, yönetimin geleneklerini daha benimsememiş aydın ve becerikli kişilerin de hiç bir olumlu ve süreli varlık gösterememeleri nasıl açıklanır? Yönetim örgütü, salt var olduğu için vardır ve kurulu olduğu için işlemektedir. Yoksa bu mekanizmanın halkı uyarmak, kalkındırmak, yol göstermek, halka önderlik ya da hizmet etmek anlamını taşıyan bir ereği yoktur. Yönetimin işleyişini tayin eden yasalar ve kurallar halk yararına işlem yapmayı engellemiştir.

İyi yetiştirilmiş personel iyi yönetici olur okadar. Ama bu iyi yöneticinin ve yöneticiliğin halk ile bir ilgisi yoktur. Çok defa memur, görevin başladığı saatten paydos saatine kadar ve bazı defa paydos saatleri dışında görevine devam etmek zorunda kalır ve çalıştığını sanır. Bu bir aldanmadır. Çalışma, başka bir deyimle yorulma konusunun incir çekirdeği doldurmıyan şeyler olduğunu memur bilmemektedir. Oysa yapılan işin ne halka ne memurun kendisine, ne de bir başkasına göre hiç bir değeri, olumlu bir sonucu yoktur. Yalnız ne var ki, âmirin isteği, yasaların ve kuralların gereği yerine getirilmiştir. Bu çabalar bir bakıma kişiye eziyet, verilen ceza gibidir.

İlde, ilçede, bucakta protokol sırası devletler arası konferanslardaki kadar dikkat ve itina istiyen bir şeydir. Bu iş memurlardan çok onların hanımlarını ilgilendirir. Oturup gezmek için dünyaya geldiklerini sanan bu hanımlar kural olarak işsiz oldukları için oturumlar tertip edip tartışırlar. Bu oturumlardaki sen - ben çekişmeleri hemen her zaman memurlar arasındaki geçimsizlik halinde devlet dairelerine iletilir. İllerde, ilçelerde âmirler, müdürler, memurlar ve çok defa idare - adliye üstünlüğü yolunda kaymakamlar, hâkimler, savcılar didişip dururlar. Sonra da bakanlıklara telgraflar, dilekçeler gönderilip atılmadık çamur, ortaya dökülmedik kirli çamaşır bırakılmaz. Arkasından müfettişler, tahkikatlar, raporlar, kararlar; binlerce sayfa yazı, bunca posta ve taşıt ücreti harcanır.

Bu işlemlerin yapılıp sonuca bağlanması ile kamu hizmeti görüldüğüne inanan bir çok âmir ve memur vardır. Hemen her zaman yönetici yalnız hükûmet binasının bulundu-

ğu kentin yöneticisi olduğu kanısındadır. Köy halkı, haftadan haftaya kente gelip asayişi bozan, rahat kaçıran, insan ile hayvan arası bir kalabalıktır. Vali, kaymakam, büyük ve küçük memur halkın işine karışmadığı oranda iyi yönetici, iyi adam sayılır. Memur iyi poker oynasın, iyi rakı içsin, sözü sohbeti yerinde olsun yeter. Halk böylelerini sever görünür. Çünkü bu gibilerin halka bir ziyanı yoktur. Rakı sofraları ve kahve sohbetleri ile yıllar geçtikçe bilgi ufukları daraldıkça daralır. Uyuşturucu öyküler, güldürücü fıkralar, bol küfürlü lâkırdılar ortamı içinde yöneticilerin en üstün özellikleri kazanılır. Bu suretle en çok uyuşuk, en çok cahil olanlar en yüksek mevkilere yükselirler. Çünkü bunlar yönetimin esaslarını ve inceliklerini kavramışlardır. Halk için hiç bir şey yapmamak, yönetimi yönetim için yürütmek.

Devlet dairelerinin en çok zamanını alan konular iç bünyeyi ilgilendirir. Daireler arasındaki yazışmaları yapıp izlemek, dilekleri aşağıdan yukarıya, sonra yukarıdan aşağıya iletmek, iç bünyedeki uyuşmazlıkları kurallara ve geleneklere göre çözümlemek ve maaşları sahiplerine vermekle kamu görevi biter. Onun için nerede çok yazı yazılıyorsa, nerede daha çok çene yormak gerekiyorsa orada çok iş var demektir. Kadrolar bu tip işlerin çokluğuna göre âyarlanmıştır. Bu işlerin halk hizmeti ve kamu görevi ile uzaktan, yakından hiç bir ilgisi bulunmadığından, kadroların geniş ya da dar olmasının, dolu ya da boş bulunmasının ancak devlet bütçesine etkisi vardır. Halk ortaçağınkine benzer Osmanlı geleneklerine göre kendi kendini yönetirken yönetim örgütü de halktan ayrı olarak kendi kendini yönetir.

Yönetimin var oluş nedenini kanıtlayan görevi, iç güvenliğin sağlanmasından ibarettir. Ancak bu görevin yerine getirilmesinde seçilen yollar halkı iç güvenliği daha çok bozacak mecralara götürmekte, düzensizliğin koşullarını hazırlamaktadır. Anadolu köylerinin çoğunda bir taburu donatacak kadar silâh bulunması, bu köylerde gizliden gizliye ateşli silâh ve cephane endüstrisinin doğmuş olması neyi gösterir? Halkın âsiliğini mi? Yoksa halkın başarısız yönetime güvensizliğini mi?

Polis devlet, iç güvenliği sağlamak amacı ile silâh taşımayı şiddetli ceza müeyyidelerine bağlamak ve iç güvenlik kadrolarını artırmak yolundadır. Ama bu şiddetli ceza ted-

birleri, gidişi durduramadığı gibi güvenlik personeli kadrolarının artırılması devlet bütçesine ağır masraflar yüklemekten başka bir işe yaramamıştır. Bu suretle kadroların artışı halkın yoksullaşmasına, halkın yoksullaşması da asayişin daha çok bozulmasına yol açtığından davanın çözümlenmesi şöyle dursun, yangına körükle gitmek gibi durumlarla karşı karşıya kalınmıştır. Yönetim, güvenliği sağlamağa çalışır görünürken güvenlik bozucu nedenlerin başında gelen yoksulluğu getirmektedir.

Yönetimin statik tutumu ve faal olduğu hallerde olumsuz etkiler göstermesi karşısında halkın kişi ve konut dokunulmazlığını, can, mal ve namus savunmasını kendi gücü ile sağlamak zorunluğunda kaldığı için bu silâhlara gereksinme duymaktadır. dendiği zaman acaba bir gerçek anlatılmış olmuyor mu?

Ancak iş bu kadarla da bitmiyor. Yönetim örgütünün statik yapısı halka daha başka yönlerden de etkimektedir. Halkın her yenilik yönsemesi, yönetim örgütü tarafından rahatsız edici bir acayiplik olarak karşılanmakta ve bu tutumu ile yönetim örgütü toplum için durdurucu bir kuvvet olarak belirmektedir. Bu statik kuvvet, alt yapıdan gelen ilerici kıpırdanışları ezdiği gibi üst yapıdan, nadir önderlerden gelen reformcu ve inkılâpçı hamleleri de engellemektedir. Yukarıdan gelecek reformcu ve inkılâpçı girişimler yönetimin donuk ve karanlık odalarından geçmek zorundadır. Onun içindir ki hiç bir inkılâp hareketi tam olarak halka iletilememiştir.

Memurun, görevini yerine getirdiği inancı içinde sarfettiği güç, dolaylı ve doğrudan hiç bir değer yaratmaz ve ekonomik bir sonuç meydana getirmez. Bu ereksiz çabaların halk ile hiç bir ilgisi bulunmaz. Onun için pahalı yönetimden söz edildiği zaman sadece az memur ile yapılabilecek bir işin daha çok memur tarafından yürütülmesi anlaşılmamalıdır. Yönetimin ucuz ya da pahalı oluşu, aylık alan personel sayısından çok, yönetim statüsünün halka hizmete yönelmiş olup olmamasına bağlıdır. Yönetimin, üretimde ve uygarlıkta halka önderlik özellikleri gibi doğrudan doğruya halk için yapıcı bir niteliği de yoksa yönetim personelinin bir işsizler ordusu olduğunu kabul etmek gerekir. Sorun'un salt ekonomik yanları göz önüne alınınca bu işsizler ordusu-

nun emekçinin sırtından geçinen ve sermayecinin de bu yolda geçinmesini kolaylaştıran bir asalak ve aracı kütleden başka bir şey olmadığı anlaşılır.

HALK İÇİN YÖNETİM

Yönetimin halk için ekonomik bir çıkar, bir sonuç sağlamaması, onun gereksiz bir örgüt olduğunu anlatmaz. Ancak onun kusurlarını ortaya koyar. Çünkü yönetim toplumsal örgütün adıdır. Bu bakımdan düzenli bir toplum ile birlikte yönetim de olacaktır. Memurlar, âmirler, teknisyenler, mütehassıslar hepsi olacak ve hepsi ödenek alacaklardır.

Toplumculuk işlerin ve hizmetlerin plânlı ve düzenli olarak yürütülmesini hedef tuttuğundan siyasal organizasyonun görevleri bugünküne oranla daha da çok olacaktır. Ancak yönetime düşen görevlerin artması karşısında çalıştırılacak personelin de artmasını gerektireceği düşünülerek toplumculuğun bir kırtasiyecilik düzeni olduğu sanılmamalıdır. Toplumculukta her yurttaş toplumsal iş bölümüne katılır. Bu demektir ki, çalışma yeterliğinde olan herkesin yeteneğine göre bir işi, bir fonksiyonu vardır. Bu bakımdan toplumcu bir düzende herkes memur sayılır. Ama bugünkü anlamında değil.

İş ve görevlerin toplum içinde yeteneklere göre dağıtılması, herkesin en çok verim alabileceği, en çok başarı kazanabileceği işde çalışmasını sağlıyacaktır. Bunun sonucu olarak büro işlerinde yeterli olanlar büro işlerine atanacaklar, memur olacaklardır. Memurlar, başka iş kollarında yürüyen ilkelere göre ve herkes gibi yaptıkları işin verim derecesine, işin toplum için yarattığı değere uygun olarak emeklerinin karşılığını alacaklardır. Yoksa ödenek, bir diplomaya sahip olmanın ve boş bir kadroyu doldurmanın karşılığı değildir.

Toplumculukta yönetim örgütüne düşen görevlerin artması bürokrasinin gelişip yerleşmesi değildir. Çünkü yönetim halkın örgütüdür. Halk, işlerini kendi örgütü ile yürütecektir. Eğitim, öğretim, üretim, ulaştırma, savunma, iç güvenlik, sağlık hep bu örgütün içindedir. Halk yönetimin içinde ve yönetimden bir parçadır. Büro çalışmaları, diğer iş kollarındaki hareket ve çalışma hızına ayak uydurmak zo-

rundadır. Çünkü bürolar toplumsal işleyişin birer parçasıdırlar. Onun için büro personeli, hizmetlerin, özellikle üretimin artışını sağlıyacaktır. Çünkü toplumcu yönetim halktan ayrı ve halkın üstünde örgütlenmiş bir kuvvet değildir.

Bugün devlet dairelerinde —çalışan değil— kadrolara konmuş yarım milyonun üstünde memur vardır. Bir o kadar büro personeli de özel kişilerin ve kuruluşların hizmetinde çalıştırılmaktadır. Buna göre bugün Türkiyede sayısı milyonun üstünde olan okumuş adam büro işlerine atanmış bulunmaktadır. İşlerin ve hizmetlerin toplumcu bir organizasyonla yürütülmesi acaba sayısı milyonu aşan bu personelin büro işlerinde çalıştırılmasını gerektirecek midir? Başka bir deyimle yarışmalı ekonominin kaldırılması, üretim araçlarının özel kişiler ve girişimler elinden alınması ve bu suretle özel sektörün daraltılıp toplumcu sektörün genişletilmesi ile yönetimin artacak olan görevleri karşısında bugünkü yönetim kadrolarına yeni kadrolar eklenecek midir?

Özel girişim ufaklı büyüklü ve parça parça birimlerden ibaret olduğundan geniş çapta iş bölümü esaslarından yoksundur. Bunun yanında bu sektör memurlarının bir kesimini sürüm ve reklâm işlerinde her zaman çalıştırmaktadır. Bu nedenler yüzündendir ki, özel sektör her zaman gereğinden çok fazla memur kullanmaktadır. Bugünkü yönetim statüsünün statik yapısı ve kamu sektörünün hatalı durumu göz önünde tutulunca, toplumcu bir düzende bugün devlet dairelerinde çalışan memur sayısının yarısına eşit büro personeli ile işlerin hızlı bir tempo ile yürütülebileceği kolaylıkla tahmin edilebilir.

Toplumcu yönetim ucuz yönetimdir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TOPLUMCULUĞUN ENGELLERİ

I

TOPLUMCULUĞUN ÇİRKİNLİĞİ

Memleketin dahilinde, iktidara sahipolanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler.

K. ATATÜRK

Toplumculuk halka mutluluk getirir. Çünkü bolluğu, uygarlığı, eşitliği, özgürlüğü ve adaleti getiren toplumculuktur. Toplumculuk demokrasinin koşulu, demokrasinin kendisidir. Çünkü toplumculuk halkın kendi kendisini yönetmesidir. O halde neden toplumculuk bu halkı ürkütür? Toplumculuk neden sevimsiz, o derece çirkin? Başka bir deyimle halk neden toplumculuğu bilmez, onu olduğundan başka bir şey olarak tanır? Bu yanlış tanıma büyük sorun'un düğüm noktasıdır. Halk toplumculuğu bilmemektedir.

Halka mutluluk getiren toplumculuk, esasında halkı değil, halkın hakkı olan mutluluğu halktan alıp tıpkı egemenlik gibi halk adına kullanan azınlıkları ürkütmektedir.

Sermayeci azınlık toplumculuktan zarar görecektir. Toplumculuk halkın üretim kaynaklarına dayalı sömürme yollarını kesecek, onların haksız gelir kaynaklarını kuruta-

caktır. O zaman halk ile sermayeci azınlık arasında işliyen kanallar dolacak, sömürmeye son verilecektir. Artık çalışmadan yaşamak, başkalarının emek ürünlerini paylaşıp zenginleşmek çareleri olmıyan bir toplum düzeni kurulacaktır.

Bu yüzdendir ki sermayeci azınlığın yaşama şansı halkın karanlıkta kalmasına bağlıdır. Halkın gözleri kapalı, kulakları tıkalı kalmalıdır. Sermayeci azınlık hep bu yolu tutmuş, şaşılacak bir başarı kazanmıştır.

Uygar dünyada yüz yıl önce tartışılıp halka maledilmiş olan toplumcu fikirler nasıl olmuş da yüz yıllık zaman içinde Türk halkına ulaşamamıştır? Hele süt tozu kutularının bile Amerika kıt'asından Türk köylerine bir haftada geldiği ivedi bir dünyada. İşin daha fenası, halka ışık tutacak toplumcu fikirlerin olduğundan başka bir biçim ve özellikte halka belletilmesidir. Bunun nedenleri Türk halkının beceriksizliğinde, uygarlığa karşı yetersiz ve barbar oluşunda aranamaz. Sömürgeci sermayecilik, halkı aydınlığa götürecek fikir akımlarının halka ulaşmasını engelliyecek bir demir perde kurmuştur. Bu demir perde bugün de tüm sağlamlığı ile yerinde durmaktadır.

Toplumcu fikirler sermayeci azınlığın tekeli altındadır. Türk emekçisinin uygar dünya ile ilintisi yoktur. Fikirler, akımlar, bilim ve kültür halka ulaşmak için sermayeci azınlığın süzgecinden, bu demir perdeden geçmek zorundadır. Yalnız sermayeci azınlığın üyeleri ve yardakçıları uygar dünyayı gezip görebilirler. Türk toplumunun esasını meydana getiren köylülerle işçiler ulusal sınırlardan değil, köy ve mahallelerin sınırlarından bile kolaylıkla geçmek gücüne sahip değildirler.

Sermayeci azınlık, basını ile, üniversitesi ve okulu ile, nutukçusu, yazarı ve profesörü ile toplumculuğu evire çevire bir acayiplik haline sokmuş, insanlığa aykırı ne kadar özellik, genel ahlâka ve namusa uymıyan ne kadar eylem varsa hepsini bir araya getirip «İşte toplumculuk budur» diyerek öylece halka belletmiştir.

Halkı uyarma yolunda tehlikeleri göze alan aydın birlikler ve cesur kişiler, yasaların yetmediği hallerde, onlara karşı hazırlanan halkın nefretine, polis copuna ve jandarma dipçiğine, bunlar da yetmediği zaman kazma ve baltalarla donatılan kalabalıkların saldırılarına uğratılmışlardır.

Fikir özgürlüğü denilen şey, sadece toplumculuğu yermek için varolmuştur. Toplumcu fikirlere cop, dipçik, cezaevleri ve eylemsel saldırılarla karşı konulmuştur.

Artık Türk halkının, toplumculuğu, aile birliğini ortadan kaldıran, insanlara tutsaklık ve sefillik getiren, insan topluluklarını hayvan sürüleri gibi açıkta çiftleştiren bir rejim gibi görmesine şaşmamak gerekir. Türkiyede toplumculuk bu derece insanlığa aykırı, bu derece çirkin olmuştur.

II

OLUMSUZ AKIMLAR

ULUSCULUK

Toplumculuğun engelleri konusunda ulusçuluktan söz edilmesi, ulusçuluğun gerçekten toplumculuğa karşı bir fikir akımı olmasından çok, ulusçuluğa değişik anlamlar verilerek toplumculuğun zıddı olarak gösterilmesi ve toplumculuğa karşı bir silâh gibi kullanılmasındandır. Gerçekten Türk toplumunda ulusçuluk, toplumculuğun bir antitezi olarak anlaşılmaktadır.

Bu anlayış toplumculuğun gerçek yanları ile bilinmemesi kadar ulusçuluğun bazı zümrelerce tekel altına alınıp çıkarlarına uygun niteliklerle yorumlanmasının bir sonucudur. Esasında ulusçuluk ne ekonomik bir doktrin ne de toplum sorunlarını kapsayan bilimsel bir bilgidir. O sadece sosyoloji, biyoloji, antropoloji ve psikoloji gibi bilim kollarının verilerinden yararlanan bazı edebiyatçıların ve siyaset adamlarının toplulukları heyecana sürüklemek için ortaya attıkları fikirlerden ibarettir. Bu bakımdan ulusçuluk, toplumculuğun yardımcı bir faktörü olduğu halde, toplumcu bir ortam içinde tüm anlam ve fonksiyonunu yitirmek gibi bir özellik taşımaktadır. Onun için ulusçuluğu toplumculuğun bir antitezi gibi saymak doğru değildir.

Genel olarak ulusçuluk fikri, toplumun yaşıyan bir organizmaya benzediği, ya da onun yaşıyan bir organizmanın aynı olduğu görüşünden hareket etmektedir. Bu görüşe göre

kişi toplum denilen canlı organizmanın bir hücresi gibidir. Toplum, onu meydana getiren bireylerin iradelerinden ayrı ve üstün bir iradeye sahiptir. Yaşayışı ve işleyişi bakımından toplum, yaşıyan ve gelişen bir varlıktır.

Ulusçulara göre ulus, en yüksek oluşum derecesine varan toplumdur. Organizma dışında canlı bir hücre düşünülemiyeceği gibi, ulus dışında da tek başına bir kişi ve kişilik düşünülemez. Kişi ancak bir ulus içinde kişiliğe sahip olabilir. Ulus, onu meydana getiren bireylerin matamatik toplamından ayrı ve bu toplamın üstünde bir güce sahiptir. Ancak bireyler, meydana getirdikleri organizmanın işleyişini sağlıyacak yetenekleri ve tümün hâtırasını taşıdıklarından toplum ya da ulus bir makinaya ve kişi makinanın parçalarına benzetilemez. Kişinin var olma nedeni ulusu meydana getirmektir. İnsanlığın ereği ulustur.

Onlara göre ulusal birliği meydana getiren ve olgunlaştıran kuvvet, dış tehlike, canlılar arasında süregelen doğal kavgadır. Savaşlar ulusal dayanışmayı artıran ve ulusal bilinci kuvvetlendiren doğal olaylardır. Ulusal birliği ve bilinci besliyen savaşlardır. Ulusların savaş halinde yaşamaları normal, barış anormaldir.

İnsanlık en mükemmel toplum biçimi olan ulusları meydana getirme oluşumu içindedir. Sun'î birliklerden ibaret olan imparatorluklarla büyük devletler yıkılacak, yeni ve gerçek birlikler olan uluslar meydana çıkacaktır. İnsanlık tarihi bu oluşumun tarihidir. Bu oluş bugün de devam etmektedir. Yeryüzünde olgun ulusal birliklerin doğuşu ile oluş tamamlanmış olacak ama, uluslar arasında savaş hali sürüp gidecektir. Aksi halde ulusal birlikler gevşeyip çözülür ve ulusları meydana getiren bireyler birbirlerini yokederler.

Bireyler arasındaki dil, din, gelenek ve tarih gibi kültürel ögelerle ırk adı verilen kandaşlık ve vatan denilen ülke birliği ulusu meydana getirir. Bu ögelerden biri ya da birkaçı yoksa ulusal birlik zayıf, hepsi birden varsa ulus tamdır.

İnsan oğlunun zamanın sonsuzluğu içinde belli, kısa bir ömrü vardır. Teolojinin vaad ettiği gibi maddî varlık olan vücudun ölümünden sonra ruhun yaşamağa devam edeceği kanısı bir düşten ibarettir. İnsan oğlu kısa ömürlü olmakla birlikte ulus sonsuz bir ömüre sahiptir. Onun için ulusun varlığına kendini adayan kişi bıraktığı hâtıralarla ulusun

sonsuz yaşantısı ile birlikte yaşıyacaktır. Bu inanç ve anlayış kişinin bencilikten sıyrılıp başkalarının yararına olmasını sağlar. Fedakârlık ve kahramanlık ulusçuluktan doğar. Onun için ahlâk ancak ulusçuluk ile varolmaktadır.

Ulusun siyasal organizasyonundan ibaret olan devlet, ulusal birliğin tam ve ulusu meydana getiren bireylerin ulusal bilinci sağlam olduğu oranda kuvvetlidir. Onun için ulusçuluğun propagandası yapılarak, bireylerin ulusal bilinci geliştirilmeli ve devlet kuvvetlendirilmelidir.

Ulusçuluk ekonomik bir doktrin olmamakla birlikte, salt vatan, ırk, dil, din, tarih ve gelenek gibi ögelerle ulusun yaşaması olanaksız olduğundan ulusçular, ekonomik alanda da bazı fikirler ortaya atmak ve bazı buluşlar yapmak zorunluğunu duymuşlardır. Bu zorunluğun sonucu olarak ulusçu devlet kendine özel bir biçim almıştır.

Ulusçulara göre, sınıf kavgaları ulusal birliği zayıflatan tehlikeli çatışmalardır. Bir ulus içinde elbette zengin ve yoksul guruplar ve sınıflar olacaktır. Ama bu sınıflar arasında umulan çatışmalara meydan verilmiyecektir. Bunun için sınıfların ayrı ayrı örgütler meydana getirmeleri önlenmelidir. Ne işverenler ne de işçiler ayrı ayrı sendika kuramazlar. İşçilerle işverenler bir arada mesleklere göre korporasyon adı verilen meslek sendikalarını kurabilirler. Her korporasyon bir mesleği temsil eder.

Parlamento bu korporasyonların kendi üyeleri arasından seçtikleri kişilerden meydana gelir. Bu suretle her sınıf ve zümreyi temsil eden bir korporasyonlar federasyonudur. Parlâmento seçimle gelen üyelerden meydana geldiğinden ulusçu devlet demokratik bir devlettir.

Ulusçuluk ekonomide hem liberal, hem devletçidir. Çünkü özel kişi ve sektörler elinde bulunan üretim ve dağılım devletçe sıkı bir kontrol altına alınmıştır. Devlet hem kuvvetli hem de tarafsız olduğundan bu görevi yerine getirir. Esasında ulusal ahlâk benciliği ortadan kaldırmış olduğundan herkes haklarının sınırlarını ve görevlerinin genişliğini bilir. Bir yandan ulusçuluk bilinci, bir yandan tarafsız devlet ve onun yasaları düzenli bir ortam yaratmağa yetmektedir.

Kişinin tek ideali ulus, ulusçuluğun ereği kuvvetli devlettir. Onun için ideal tam ve sağlam oldu mu, ekonomik gelişme de kendiliğinden olacaktır. Kahramanlık efsaneleri, dış

tehlike fobileri ve zaman zaman girişilen savaşlar ulusçuluk bilincini ve büyük ideali hep taze tutacaktır.

Bugün ulusçuluk adı verilen fikir akımının genel esasları bundan ibarettir. Bu fikir akımı içinde bazı ufak tefek ayrıntılara rastlanması, ulusçuluğun daha geniş ve daha derin anlamlar taşımasından çok, onun özellikle edebiyatçıların, şâirlerin ve siyaset adamlarının eseri olmasından gelmektedir. Gerçekten ulusçuluk, tarihsel gelişimin akla uygun bir yorumu, olaylarla kanıtlanmış bir yargılar serisi olmadığı gibi, toplumbilimin kendine özel metodlarla elde ettiği kesinlik anlatan bir bilgi de değildir. Ulusçuluk sadece bir fikirdir ve bu fikir ulusçu yazarların düşsel görüşleri oranında genişleyip boy atmıştır. Nitekim kabataslak bir eleştiri bile sorunu tüm çıplaklığı ile ortaya koyabilir. Bu fantazi fikirler zincirinin akla uygun bir eleştiri karşısında halka halka koptuğu ve dağılıp gittiği görülecektir.

Bir defa toplumun, onu meydana getiren bireylerden ayrı ve onların üstünde bir varlığa sahip olması, organlaşmış ve birbirine hasım ulusların var olmasını gerektirmez. Toplumun, onu meydana getiren kişilerden ayrı olan kişiliği toplumbilimin konusudur. Bu konu toplumun en küçük ünitesi olarak kabul edilen klandan tüm insanlığı içine alan evrensel organizasyona, dünya birliğine kadar tüm toplum tiplerini kapsar. Ulus bu tipler içinde sadece bir aşama olabilir. Bu bakımdan ulusçuların kesinlikle belirttikleri gibi, insanlığın ulus idealini gerçekleştirmeğe doğru geliştiğini, bu gelişme aşamasında duracağını, tarihsel gelişimin ulus ve ulusçuluk idealini gerçekleştirme hamlelerinden ibaret olduğunu kabul etmek için belli bir kanıt, haklı bir neden yoktur. Hümanist görüşe şiddetle çatan ulusçular bu noktada çelişikliğe düşmektedirler. Ulus ve ulusçuluğun dış tehlike karşısındaki birleşme gereksinmesinin ve doğadaki canlılar kavgasının bir sonucu olduğu savı da çok ham bir önermedir. Çünkü canlıların doğadaki süreli savaşı aynı türler arasında olmamaktadır. Canlılar âlemi içinde yalnız insanoğlunun kendi cinsleri ile süreli olarak savaşmak için yaratıldığını gösteren bir kanıt yoktur. Canlılar arasındaki süreli savaşmanın sonucu olarak insanların birbirleri ile savaşmaları değil, başka türlere karşı birleşmeleri gerekir.

Bugün hiç bir siyasal birliğin yapısında, ulusu meydana

getiren dil, din, ırk, tarih ve gelenek gibi ögelerin hepsi bir araya gelmemiştir. Ortak özelliklere sahip kişi ve toplulukların birleşmeleri yönünde bir gelişme de sezilmemektedir. Çünkü ulusu meydana getiren ögelerden birkaçını bir araya getirmek için, birkaçını bırakmak gerekir. Bu erekte bir nüfus hareketi, örneğin dinleri ve tarihleri aynı olan halkları bir araya getirse bile, dilleri bir olan toplulukları birbirinden ayıracak, ya da bunun tersi olacaktır. Irkları bir olan insanları bulup ayıklamağa çalışmak ise gülünç bir girişim olur.

Esasında toplum halinde yaşamak zorunluğunda olan insanlar ırk, dil, din, gelenek ve tarihlerini kendileri yaratırlar. Yoksa bu ögeler daha önce var olduğu için birbirlerini tanıyıp iradeleri ile bir araya gelmezler. Ülke, ırk, tarih ve kültür birliği bir neden değil, sonuçtur. Irk, tarih ve kültür bir arada ve toplum halinde yaşamanın ürünüdür. Uygarlığın gelişmesi ile insanlar ve halklar arasındaki dokunum noktaları arttıkça dünyanın kültür birliği yönünde geliştiği bir gerçektir.

Savaşlar, ulus idealinin gerçekleştirilmesi ve ulusçuluk bilincinin kuvvetlendirilmesi için değil, ekonomik dengesizliklerden çıkmaktadır. Ulusçuluk sadece ekonomik ve siyasal bağımsızlığı elde etmek için girişilen savaşlarda yönetici kadroların topluluklara heyecan vermek için kullandıkları bir bayraktır. Nitekim bugün Afrikada ve Asyada sömürgeci devletlere karşı ekonomik bağımsızlık için ayaklanan halk kütleleri ulusçu akımların etkisi altındadırlar. Burada ulusçuluk erek değil, önderler elinde kullanılan bir vasıtadır. Ekonomik bağımsızlıkları tam olan İsviçre, İngiltere, Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyetler Birliği gibi devletler, ırkları ve kültürleri ayrı olan halklardan meydana geldikleri halde iç savaşlara sürüklenmemekte, böyle bir hal kimsenin aklından geçmemektedir.

Ulusçuların demokrasi ve devletin biçimi hakkındaki düşüncelerine gelince, bu düşünüş ve buluş faşizmin ta kendisidir. Korporasyon adını verdikleri meslek birlikleri, anlaşık olan işçilerle işverenlerin demokratik esaslar içinde meydana getirdikleri sendikalar gibi gözükmekle birlikte, işveren sermayecilerin işçileri egemenlik altında tuttukları kuruluşlardan başka bir şey değildirler.

Gerçekten korporasyon bir sermaye örgütüdür. Bu su-

retle faşizm, emekçi kütleleri sermayecilerin emrine vererek sınıf kavgalarını önlemenin yolunu bulmuş ve özgürlükleri ellerinden alınmış olan emekçi kütlelerin kıskıvrak bağlandıkları için seslerini çıkarmamalarını ulusal birliğin bir işareti gibi saymıştır. Onun için ulusçuların buluşu olan devlet, sermaye egemenliğini temsil eden birlikçi ve kuvvetli bir devlettir.

Üretimi ve dağıtımı, serbest piyasayı kontrol altında tutacak olan tarafsız devlet işte bu devlettir. Ulusçular, devleti gökten inmiş tarafsız bir melâike gibi kabul etmekle gülünç bir çelişikliğe düşmektedirler. Bu tarafsızlık ancak sermayeci kişi ve birlikler için olabilir. Devlet kontrolünün anlamı ise sermayenin alabildiğine yarışıp aşınmasını önlemekten ibarettir. Ulusçuların, liberalizmi beğenmemeleri bu kuşkudan ileri gelmektedir.

Emekçi kütleler ise ekonomik örgütün içinde bir varlık sayılmadıklarından tarafsız devletin yasaları içinde ve sermayecilerin âdil vicdanları karşısında sessiz ve mutlulukla yaşıyacaklardır.

Görülüyor ki ulusçuların devlet, demokrasi ve ekonomi alanındaki düşünüş ve buluşları halkı tehlikeli çıkmazlara ve tuzaklara götürmektedir. Bu düşünüş ve buluşlar dışında kalan fikirleri ise sadece bir fantazi spekülasyondan ibarettir. Halk salt heyecan verici fikirlerle yaşıyamaz. Ulusçuluğun tek olumlu yanı bağımsızlık hamlelerinde etken bir vasıta olarak kullanılmasıdır.

Nitekim Türk kurtuluş hamlesinin başarılmasında da ulusçu fikirlerin rol oynadığı bir gerçektir. Bunun yanında kurtuluş hareketinin zaferle sonuçlanmasından sonra ilk cumhuriyet kadrosunun ulusçuluğa verdiği anlam, «Ülke sınırları içinde bağımsızlık» anlamından başka bir anlam değildir.

Ziya Gökalp'ın tanımını verdiği ve Kemalizmin benimsediği bu ulusçuluk, düşsel ulusçuluğun aldatıcı yanlarından sıyrılmış gözükmektedir. Türküm diyen herkesi Türk ulusunun bir üyesi sayan bu anlayış, ulusçuluk heyecanlarının görevini tamamladığı bir ülkede kendine özel bir anlam taşımaktadır. Ayrıcalıksız ve sınıfsız bir toplum içinde halkçılık, inkılâpçılık ve devletçilik ulusçuluktan ayrı, uluşçuluktan kapsamlı bir şey, toplumculuğa bir basamaktır. Ancak ayrı-

calıksız ve sınıfsız bir toplum meydana getirme çabaları yanında devletçilik hiç bir zaman tam olarak uygulanamadığından Kemalizm de bir fikir olmaktan ileriye geçememiştir.

Genel olarak toplumculuk, kemalizmi ve kemalizmin ulusçuluk anlayışını benimsemektedir. Türkiyede toplumculuğun temelleri kemalizm ile atılmış bulunmaktadır. Ayrıcalıksız ve sınıfsız bir toplum içinde inkılâpçılık toplumculuk esaslarından uzak bir tutum değildir. Yurt içinde sınıfsız ve çelişkisiz bir toplum, yurt dışında emperyalizme karşı olmak anlamını taşıyan ve yurta sulh - cihanda sulh özeti ile anlatılan barışçı tutum ise kemalizmin ulusçuluğu reddedip toplumculuğun ana esaslarını benimsediğini göstermektedir. Birinci ve ikinci cumhuriyet anayasalarında yer alan ulusçuluk deyiminin de anlamı bu olsa gerektir. Gerçekten ikinci anayasada ulusçuluk, toplumculuk ile bir arada yer almış ve devletin biçimsel de olsa toplumcu karakteri belirtilmiştir.

Türkiyede ulusçuların toplumculuk ile birlikte kemalizme de karşı olmaları, devrimciliğin tersine bir yol tutarak gericiliği temsil eden gurupların yanında yer almaları bundan ileri gelmektedir. Gerçekten ulusçuluk savaşçı, toplumculuk barışçıdır. Savaş ve savaş fobisi, sermayeci düzenin yaşama koşuludur. Bu noktada ulusçuluk sermayeci düzen ile elele yürümekte, biri diğerini desteklemektedir. Demokrasi anlayışı ve devletin biçimi konusunda ulusçuluk, aldatıcı bir yol ve sermayenin egemenliğini hedef tutmaktadır. Bu yol ve hedef kapitalci düzenin tuttuğu yol ve hedefin aynıdır. Ulusçuların, gerçeği ve doğruyu özel çıkarda ve günün başarısında gören pragmatizmi reddetmeleri ise, içine düştükleri büyük bir çelişkidir. Ancak sermayeci düzen ulusçuluğu bir bayrak gibi elinde tutmakla, bir din gibi benimsediği pragmatist hedefleri kamufle ettiğini sanmaktadır.

Ulusçuluk genel olarak halkların ekonomik ve siyasal bağımsızlıklarını kazanma hamlesi içinde toplumculuk ile bir arada yürüdüğü halde, bağımsızlık sorununun başarıya ulaşmasından sonra gerici ve durdurucu bir öge haline gelmektedir. Bağımsızlıkla birlikte yerini toplumculuğa bırakmıyan ulusçuluk, halkı sermaye egemenliğine tutsak duruma sokarak eşitliği ve özgürlüğü yoketmektedir. Ulusçuluğun verdiği heyecan sersemliğinin uzun sürmesi, meydanı boş bulan açıkgözlerin maddî kaynakları ve dünya nimetlerini kapışma-

larına yol açmaktadır. Artık kutsal vatan, din, kahramanlık, şehitlik, fedakârlık ninnileri ile heyecanlarla beslenen emekçi çoğunluk, maddî kaynakları kapışan açıkgöz bir azınlığın ve bürokratların tutsaklığına düşmektedir. Cumhuriyet tarihimiz içinde bu oluşumu izlemek insana şaşkınlık ve acı vermektedir.

Bugün Türkiyede ulusçuların yapmak istedikleri ve yaptıkları tek şey, sermayeci düzenin bekçiliğini yapacak örgütler meydana getirmektir. Her gerici hareketin önderliğinde ulusçuluk vardır. «Milliyetçi gençlik tarafından komünizmi tel'in mitingi» adı altında toplumcu kıpırdanışlara karşı girişilen eylemli saldırılar, ulusçuların uyguladığı sermayeci tertiplerdir. Ortada komünizmi sembolize eden hiç bir fikir, yurt sınırları içinde tek bir komünist taraflısı yokken bu mitinglerin tertiplenmesi nedendir? Bu ulusçu gençlik dış kapitalist şebekenin Türkiyede kurmaya giriştiği hegemonyaya karşı bir defacık olsun neden miting yapmaz? Karaborsacılığı protesto eden bir gösteri yürüyüşü hiç görülmüş müdür?

Ulusçuların umdukları iyi ahlâk bir türlü gelmemiştir. Tam tersi ulusçuluk yoğun ve kuvvet kazandıkça asalak kütlelerin bencil ve çıkarcı ahlâkı halk arasında yayılır olmuştur.

Denilebilir ki, ulusçular toplumculuğu ve bunun sonucu olarak emekçi çoğunluğun mutluluğunu kösteklemekten başka hiç bir iş yapmamışlardır. Bugünkü sınıf uçurumlarının, açlığın, sefilliğin ve korkunç geriliğin var olmasında ulusçuların büyük payları vardır.

IRKÇILIK

Türkiyede ulusçuluk Türkçülük olarak başlamıştır. Türkçülük, ekonomik nedenler yüzünden çökmeğe giden imparatorluğun kurtuluş yollarını arıyan aydınların bulduklarını sandıkları bir çaredir. Kültürleri aynı olan halkların imparatorluktan birer birer ayrılıp bağımsızlığa kavuşmaları, devletin belli bir halk topluluğuna dayanması gereğini ortaya koyuyordu. Osmanlı Devleti için bu halk ancak Türk halkı olabilirdi. Bu suretle yüzyıllar boyunca «Eşek Türk» olarak anılan Anadolu halkı, ilk defa bir devletin temel dayanağı olarak akla geliyordu. Bu bakımdan Türkçülük ne kadar ham bir ulusçuluk olursa olsun gene de halkçı bir tutumdur. Türk-

çülere göre aydınlar halka inmeli ve halkı yükseltmeli idiler. Onların, kent aydınları vasıtası ile sözle halka bilgi, kültür ve uygarlık götürmek gibi sakat ve demode tavsiyelerle dolu halkçılık görüşlerinin İstanbul sınırlarını aşamamış olması bir yana, Türkçülük pek kısa bir zamanda doğuya özgü acayipliklere bürünmekte gecikmemiştir. Özellikle dış etkenler altında Türkçülük iki yönde gelişti: Irkçılık, turancılık.

Irkçılık ve turancılık ulusçuluk akımının bugünkü kuşağa bıraktığı iki mirastır.

Evrensel kapitalizm, emperyalizmi, iç ve dış sömürgeciliği meşru göstermek için kendine göre bir ekonomi sistemi ve bir hukuk sistemi yarattığı gibi gidişi kolaylaştıracak bir de felsefe sistemini yaratmak istemiştir. Onlara göre sermayeyi devleştiren liberalizm, özgürlüğün ve eşitliğin koşulu, insan varlığının doğal bir sonucu, hile ve zoralımı ile edinilen başkalarının emek ürünlerinin elde tutulmasını sağlıyan ve koruyan mülkiyet hakkı kutsal bir haktır. Tıpkı bunun gibi, insanları hayvan sürüleri gibi çalıştırıp ve ülkeleri sömürge haline getirip kişi olarak ve devlet olarak zenginleşmek de üstün ırk faktörünün zorunlu ve normal bir sonucudur.

Hayvan ve insan ırklarının varlığı bazı bilim dallarının inceleme konusu olduğu halde, bu masum ve zararsız konu siyaset adamlarının elinde üstün ırk, üstün insan biçimine dönüştürülerek evrensel kapitalizmin sömürgeciliği meşrulaştıran bir ideolojisi haline getirilmiştir. Nitekim zaman zaman ve yer yer kendini gösteren ırkçılık akımının genel esasları bu ereği açıkça göstermektedir.

Irkçılık ideolojisinin biyoloji, antropoloji ve sosyoloji gibi bilim dallarının inceleme konusu olan insan ve hayvan ırkları konusu ile bir ilgisi yoktur. Irkçılık, ulusçuluk gibi siyaset adamları ve edebiyatçılar tarafından işlenip geliştirilmiştir. Bu bakımdan ırkçılığın genel çizgileri ile belirtilmesi için bu konuyu ortaya atan ve işliyen yazarların ortak yanlarını almak gerekmektedir.

Irkçılara göre başlangıçta dört ana ırk vardı. Beyaz, sarı, siyah ve kızılderili. Öteki ırk çeşitleri bu dört temel ırkın karışımından meydana gelmiştir. İnsanlar ırk özelliklerini kanlarında taşırlar. Ancak insanları ırk guruplarına ayırırken alınan ölçü ve esas, kanlarının özelliği değil, kan özelliğini yansıtan saçlarının ve gözlerinin rengi, boyları ve kafa tas-

larının yapılarıdır. Bu ölçü ve esaslara göre bugün insanlar üç ana ırk gurubuna ayrılırlar: Büyük boylu, sarışın ve uzun kafalı Avrupalı tipi; Orta boylu, esmer ya da açık beyaz, uzunca kafalı Alp tipi; Kısa boylu, esmer ve yassı kafalı Akdenizli tipi. Bu üç gurubun dışında kalan ilkeler sınıflanmaya girecek erdemlere sahip değildirler.

Birinciler yüksek zekâ, şiddetli istek, cesaret, çalışkanlık, sabır ve kahramanlık gibi en yüksek özellikleri taşırlar. Üçüncü Akdenizli tipi birinci gurubun yüksek özellik ve yeteneklerinin hiç birine sahip değildir. İkinci sırada olan Alp tipi ise birinci ve üçüncü gurubun arasındadır. Zeki, çalışkan ve fedakâr olduğu halde kahraman ve yaratıcı değildir.

Kültür ve uygarlığı geliştirip götüren birincilerdir. Bunlar tarihin yüksek uygarlıklarını yaratmış olan Âri ırkının yetenek ve özelliklerini taşımaktadırlar. Hint, Mısır, Asûr, Yunan, Roma, Germen uygarlıklarını hep bu yüksek ırk yaratmıştır. Bilimde ve sanatta deha ve buluş hep bu ırka özgüdür. Üstün ırk her toplumda aristokrasiyi, yönetici ve ruhban sınıfını meydana getirmiştir. Büyük kentler, ölmez yapıtlar onların eseridir. Bilimi, sanatı ve fikri geliştirerek ve uygarlığı yaratarak insanlığa önderlik eden kuvvet bu üstün ırk faktörüdür.

İnsanlar yeteneklerini ve yaratıcılık özelliklerini doğuştan getirirler. Toplumsal çevrenin, eğitimin ve terbiyenin hiç bir rolü yoktur. Yükselmenin itici gücünü kanında taşıyan insan çevresi içinde kendiliğinden sıyrılıp üstünlüğünü elde eder. Bunun sonucu olarak üstün ırk özelliklerini taşıyanlar kentlere kaymakta, aşağı ırktan olanlar köylerde kalmaktadır. Bunun içindir ki kent halkı kent dışında yaşıyanlara oranla daha uzun kafalı, yöneticiler yönetilenlere oranla daha sarışındırlar.

Kanlarında yanan ateşin dürtüleri ile bu parlak fikirleri bulmuş olan ırkçılar, insanlığı sınattan kurtarmak yolunda bazı tavsiyelere basamak olmak üzere şu karamsar fikirleri de ortaya atmışlardır:

Onlara göre istifa vetiresi, üstün ırkların zararına işlemektedir. Zaman geçtikçe ırkların karışması sonunda asiller azalmakta ve aşağı ırklar artan bir hızla yeryüzüne yayılmaktadırlar. Savaşlar kahramanları yoketmekte, sanat ve bilim çalışmaları cinsel ilgileri zayıflatmaktadır. Hristiyanlığın din

adamlarının evlenmelerine koyduğu engeller, monogami ve yüksek yaşama düzeyi doğumu ve çoğalmayı yavaşlatmakta, kentleşme, ahlâk kuralları, ve ihtisaslaşma gibi etkenler üstün ırkın sayısını gittikçe azaltmaktadır. Eşitlik ve demokrasi fikirlerinin yayılması ise, sınıflar arasında evlenmeyi kolaylaştırdığından kanlar karmakarışık olmaktadır. Bu olumsuz etkenler üstün insan tipinin aşağı yapılı kalabalıklar içinde eriyip gitmesine yol açarak insanlığı yaratıcı güçten yoksun bırakan bir yönde gelişmektedir. Zalim bir hızla yürüyen bu istifa kuralları, insanlığı sınata götürmektedir. Çünkü bir gün gelecek tüm insanlık üstün ırk faktöründen yoksun kalacak, yapıcı ve yaratıcı gücünü yitirecektir. O zaman insanlık hayvan sürülerine benzer hümanist bir kalabalıktan ibaret kalacak, uygarlık çöküp gidecektir.

Irkçıların savlarına göre geçmiş dönemlerin büyük uygarlıkları, onları meydana getiren üstün ırkın melezleşip üstünlüğünü yitirmesinden ötürü yıkılmışlardır. Nerede duraklama ve gerileme varsa orada ırk bozukluğu vardır. Üstün ırkın saflığı bozulunca duraklama ve gerileme çağı başlar ve üstün ırk ortadan kalkınca devlet ve uygarlık çöküp gider.

İşte ırkçıların insanlığın geleceği hakkında vardıkları bu karamsar sonuçlar, onların insanlığa nasıl bir yön vermek istediklerini ve nasıl bir toplum düzeni tasarladıklarını ortaya koymaktadır. Toplumsal ilgileri ve tarihsel gelişimi ırk faktörüne bağlıyan bu fikirlerin ortaya atılış nedenleri, ister bir araştırma merakı, ister toplumsal ilgileri bu yönden açıklama hevesi olsun; asıl önemli olan nokta, bu fikirleri benimseyen ya da benimsemiş gibi görünerek onlara bir cankurtaran simidi gibi yapışanların gizli erekleridir. Özellikle ırkçılığın Türkiyede bu derece kökleşip yerleşmesinin nedenlerini bu gizli ereklerde aramak gerekir. Gerçekten ırkçılık akımı, Türkiyede fikre karşı kurulmuş olan demir perdeden kolaylıkla geçiş vizesi alan fikirlerin başında gelmektedir. Türkiye gibi geri kalmış bir ülkede ırkçı fikirlerle hangi deliğin tıkanacağını ve kalkınmanın hangi konusunda kullanılacağını anlamak çok zordur.

Esasında ırkçı fikirlerin hiç bir gerçeği anlatmıyan soyut ve soyut olduğu kadar yanlış spekülasyonlardan ibaret olduğu bugün kesinlikle anlaşılmıştır. Uygarlıkların ırk faktörü ile hiç bir ilgisi bulunmadığı, bilim ve sanat gelişmele-

rinde ırk saflığının hiç bir rol oynamadığı, migrasyon, aristokrasi, yönetim, yoksulluk ve zenginlik gibi oluşlarda ırk dışındaki faktörlerin etken olduğu istatistiklerle ve tarihsel örneklerle gösterilmiştir. Irkçıların doğal istifa konusundaki fikirleri ise kalıtım kurallarına, tıp ve ruhbilim gerçeklerine tamamile aykırıdır. Kuşaktan kuşağa olumlu özelliklerin iletildiği ve melezlerin saflardan daha da yeterli oldukları bilinmektedir. Irklar karıştıkça kan saflığının bozulması sonunda uygarlıkların çöktüğü düşüncesi ise oluş ve örnekler karşısında çok zavallı bir hale düşmektedir.

Irkların karışımından üstün ırkın nasıl meydana geldiği ve daha ırklar karışmadan üstün ırkın nereden çıktığı sorusu henüz cevapsızdır. İnsan kanında üstünlük faktörü bulunamamıştır. Her kan gurubundan işçi, bilgin, sanatçı ve yönetici vardır. İnsanları saçlarının ve gözlerinin rengine, boylarına ve kafa taslarının yapılarına göre sınıflandırmakla, burunlarının büyüklüğüne, parmaklarının ve kaşlarının biçimine göre sınıflandırmak arasında hiç bir fark yoktur. Terbiyenin ve eğitimin rolünü yadsımak, kültürü ve uygarlığı yadsımak demektir. Asillerin savaşlara koştuğu ve bu kahraman asillerin savaş meydanlarında öldükleri düşüncesi komik ve gülünçtür. Çünkü asiller savaşlara koşanlar değil, savaşların ganimetlerini toplayıp paylaşanlardır. İçinde firavun ölülerinin yattığı ehramları firavunlar ve onların akrabaları değil, köleler meydana getirmiştir. Kaleler, şatolar, büyük kentler kralların, prenslerin, derebeylerin ve burjuvazinin değil, kölelerin, tutsakların ve işçilerin elinden çıkmıştır.

Eğer asillerin sayıları azalıyorsa, aristokrat kadınlar çalışmadıkları için çocuk doğuramıyorsa, alkol içinde yüzen saf kan erkeklerin cinsel iktidarları yoksa ve eğer papazlar homoseksüelse kabahat işçilerde ve köylü kalabalıkta değildir. Zenginlere dört karı almak hakkını veren islâm poligamisi üstün bir ırk yaratamamıştır.

Türkiyedeki ırkçıların neleri savundukları, nasıl bir ulusçu oldukları ve hangi zümrelere hizmet ettikleri pek açık değildir. Bir defa ırkların genel sınıflanmasında Türkler pek şeref verici bir kat ve kratta bulunmuyorlar. Diyelim ki orta boylu esmer, büyük boylu kumraldan daha yeterli, Türk kanı kanların en asilidir. Ülke sınırları içinde yaşıyan kürtleri, lâzları, çerkezleri, arapları, ermenileri, rumları ve yahu-

dileri tıpkı bir lâhananın yapraklarını koparır gibi birer birer koparıp attık. Ortada kim kalacak, kalacak olan şey neye benziyecektir? Bu asil adam kimdir ve neredendir?

Görülüyor ki Türkiye, ırkçılık denilen temelsiz fikirlerin politik ereklerine elverişli olmıyan bir ülkedir. Irkçı ulusçuluk, ulusal birliği bozmaktan başka bir işe yaramamaktadır. Irkları bir olan kişilerdeden kurulu bir Türk ulusu bulunmadığına göre ırkçılık neden tutunur? Neden ırkçılık ve ırkçılar destek görür? Onları destekliyen kimdir?

Irkçılar sınıf ayrılıklarını ırk faktörüne bağlamışlardır. Onlara göre yoksullar, sefiller, emekçiler doğuştan getirdikleri yetersizliğin kurbanlarıdırlar. Onlar, kanlarında asillik bulunmadığından yoksul, sefil ve emekçidirler. İşçiler ve köylüler üstün ırk özelliklerine sahip olan sermayeci ve yönetici azınlığa hizmetçilik etsin diye yaratılmışlardır. Üstün ırkın avantajları ile yüksek sınıfların üyesi bulunan asiller, istifaya uğramamak, hümanist kalabalığın zararına soylarını genişletmek için birkaç kadınla birden evlenip çoğalmalıdırlar. Çünkü bu üstün sınıflar olmasa uygarlık çöküp gidecek, düzen bozulacak ve aşağı ırktan olan emekçi kalabalıklar da artık yaşıyamıyacaklardır.

Yöneticilik gibi zenginlik de, üstün ırk özelliğinin normal bir sonucudur. O halde yapılacak hiçbir şey yoktur. Var olan düzen adil ve doğrudur. Çoğunluğun oyuna dayanan ve işçi - köylü kalabalıklara eşit haklar tanıyan gerçek demokrasi doğaya aykırı, üstün ırkın haklarına karşı hileli bir saldırıdır.

İşte ırkçı fikirlerin altında yatan bu soyutlamalardır ki, ırkçılığı rejimin dayanaklarından biri olarak ayakta tutmaktadır. Bu yüzdendir ki asılsız ve temelsiz fikirler tutunup yayılma olanaklarına kavuşmakta, ırkçılar yayın organlarına sahip olmakta, yönetimin, eğitimin ve iç güvenlik örgütünün kilit noktalarına yerleşebilmektedir.

Sarayın köpekleri, kulübenin avlusundaki köpeklerden daha besili olur. Irkçılar bunu çok iyi bilirler. Sarayın avlusunda havlamak karşılığında sarayın attığı kemikleri yalamakla beslenen bir hayli köpek vardır. Türkiyede ırkçılık, sermaye yardakçılığının ta kendisidir. Bunların işleri, güçleri çoğunluğu azınlığa soydurmak, soygunculuğun gizli ve kurnaz yollardan propagandasını yapmaktır. Hiçbir olumlu baş-

langıç, halkın yararına yönelmiş hiçbir eylem yoktur ki ırkçıların saldırılarına uğramasın. Hiçbir sermayeci çıkarı yoktur ki ırkçıların desteği dışında kalsın. Her yalanın, her iftiranın altında ırkçıların parmağı vardır. Irkçılar sermayeci düzenbazlığının icra organıdırlar. Ve yaptıkları bu hizmetlerin karşılığında geçinmektedirler.

TURANCILIK

Turancılık, Türkiyeye Almanyadan gelmiştir. Batı emperyalizminin sömürgeleri kapışma yarışmasında nasibini alamamış olan Almanya, can çekişen Osmanlı Devletinin yakın dostluğunu elde etmişti. Yakın bir gelecekte çöküp gideceği gün gibi açık olan imparatorluğun paylaşılacak ganimetlerinden arslan payını almak amacını güden bu dostluk, samimilik anlatan niteliklerle Türk halkı arasında bugün de yaşamaktadır. Oysa bu, gerçek anlamında bir dostluk değil, kurdun kuzuya karşı yakınlığı misali bir yakınlaşma idi. İşte turancılık bu hileli dostluk yıllarında Alman politikacılarının İstanbul aydınlarına empoze ettikleri bir ideolojidir. Bu parlak ideolojinin altında yatan erek, Türkleri Avrupa ve Önasyadan çıkarıp Asya bozkırlarına sürmekten ibarettir. Arabistan çöllerini Türklerin vatanı sayan panislamizmin yanısıra turancılık, batı diplomasisine oyuncak olmanın açık bir örneğidir. Birinci Dünya Savaşında imparatorluk ordusunun komut kadrosu çoğunlukla turancı idi.

Bugünkü turancılar, ölmüş bir emperyalizmin ve iflâs etmiş bir diplomasinin şaşkın çömezleridir. Bugün artık ne Türkleri Asya bozkırlarına sürecek bir kuvvet, ne de gidilecek boş bir Asya vardır. Esasında turan adı verilen bir ülke ne dün vardı, ne de bugün vardır.

Yeryüzündeki Türkleri bir bayrak altında toplama çabası, üfürükçünün cinleri toplama çabasına benzer. Bugün ne çağıran sesi işiten bir kulak, ne de çağırma işaretini alan bir göz vardır. Oğuzlar, Tatarlar, Kırkızlar, Özbekler, Yakutlar birbirlerinden ayrı ve kendilerine özel kültürler yaratmışlardır. Ne gözlerinin, ne kıllarının rengi, ne de kafataslarının enine boyuna ölçüsü onları bağlıyan kuvvettir. Turancının kafasında yaşayan Türk, sadece tarih kitaplarında yazılıdır. Hanlar, hakanlar, akınlar, fetihler... bugün turancıdan umu-

lan en akla yakın başarı, usta bir illüzyonist gibi ölülerin ruhlarını çağırıp konuşturmaktır.

Nitekim Türk emekçisi ne ırkçılığı, ne de turancılığı hiçbir zaman benimsememiş, bu fikir ve ideolojiler sadece bazı okumuşların kafasında musallat hastalıklar olarak kalmıştır. Türk emekçisi ne kızıl elmayı anlamak gereğini duymuş, ne de doğuştan asaletli asalaklara itibar etmiştir. Esas Türk halkının ulusçuluktan anladığı şey, ümmetçiliğin dışına çıkmamıştır. Ona göre iki kategori insan vardır. İyi olan Müslüman ve kötü olan gâvur. İşte halkın bu tutumu ve değişmez kanaatidir ki, ona nüfuz etmek istiyen kişi ve zümreleri olduklarından başka kılıklara bürünüp değişik renklerle gözükmeye zorlamıştır. Irkçıların ve turancıların ümmetçi, dinci ve hürafeci gözükmeleri bu zorunluktan ileri gelmektedir. Bugün ırkçılar, turancılar ve tüm ulusçular din maskesini takmış görünüyorlar.

Bugün ne turancının kafasında Taşkentli, Semerkantlı bir turan imparatorluğu, ne de ırkçının kafasında saf kan bir ulus vardır. Mazotu boşaltılmış mazot tenekelerinin su taşımada kullanılması gibi turancılık da başka işlerde kullanılmaktadır.

Bunlar yerine göre dinci, yerine göre ulusçu, yerine göre demokrasiden yana gözükerek ve birbirlerini destekliyerek yönetimin, eğitimin ve politikanın kilit noktalarına yerleşmek yolundadırlar. Okullara, üniversitelere, parlâmentoya kadar kollarını atmışlar, camilerin içine girip yerleşmişlerdir.

Bugün ereğini ve fonksiyonunu yitirmiş olan turancılık, ırkçılık gibi çoğunluğu azınlığın egemenliği altında tutup sömürücü düzeni sürdürmek için kullanılmaktadır. Bunlar kentli eşrafın, toprak ve faiz ağasının, ihracat, ithalât ve ihale vurguncusunun çıkarını savunan bir hazır kuvvettirler. Statükoyu bozacak eğilimlere saldırıp emekçiyi şaşırtan tabular yaratırlar. Kan, bayrak, iman gibi sözlerle halkı oyalayıp esas soruları örtmeğe, sınıfları gizlemeğe ve sefilliğin nedenlerini unutturmağa çalışırlar.

Bugünün ırkçı ve turancı ulusçusu sermayecinin kurduğu kalenin kapısında bekliyen eli silâhlı, başı külâhlı bir nöbetçidir. Sağcı adı verilen emekçi düşmanı bu adamdan başkası değildir.

III

İDEALCİ ORTAM

OKUMUŞLARIN KAFA YAPISI

Cumhuriyetin kuruluşundan bu yana uygulanan eğitim ve öğretimin nimetlerinden yararlanmış kimselerin sayısı bugün birkaç milyonu bulmaktadır. Bunlar ister batıya, ister doğuya eğilimli olsunlar çoğunlukla dincilerinkinden pek farklı olmıyan bir görüş ve düşünüşe sahiptirler. Dinsel inançlar okumamış halkı nasıl dondurup bağlamışsa, okumuşları da batıdan ve doğudan gelen idealcilik öylece etkileyip oluşturmuştur.

Doğuya eğilimli olanların mistiği ile batıya eğilimli olanların ülkücülüğü arasında hiçbir fark yoktur. Her iki grup da gerçek dünyadan uzak bir düşler âlemi içinde yaşar gibidirler. Doğudan yana olanlarda önce Tanrı sonra fikir, batıdan yana olanlarda ise önce fikir sonra Tanrı gelir. Her ikisine göre de varlığın esası olan şey Tanrı ve fikirdir. Madde fikrin ve Tanrının yarattığı, gerçek varlığı olmıyan bir yansıma, ya da üzerinde durulmaya değmez kaba bir şeydir.

Kökleri ilk çağlara kadar giden idealcilik, maddeden ayrı ve bağımsız ruhun varlığını kabule dayanan bir dünya görüşüdür. İdealcilere göre insan bilinci, maddeden ayrı ve bilinmez bir özden, bilgi zihin kalıplarının eşyaya uygulanışı sonunda elde edilen idelerden, ya da Tanrının lütfederek kendisinden ayırıp verdiği bir parçadan ibarettir. Doğal gelişim, fiziksel olgular, bu denizler, dağlar gerçek varlığı olmıyan niteliklerdir. Dış dünya dediğimiz şey, Tanrıdan bir yansıma, ya da zihnimizin yarattığı tasarımlardır.

İşte batı düşünüşü, batı uygarlığı diye yurdumuza aktarılıp getirilen bilgi ve fikir bu idealci görüşün felsefe ve edebiyat halinde komprimeleşmiş tortularıdır. Eğitim ve öğretim kurumlarının, basının ve her çeşit yayının telkin ve öğretisi genellikle bu ölü felsefe ve ölü edebiyattır. Öğretim kurumlarımızda okutulan toplumbilim ve felsefe, onyedinci

yüzyıldan itibaren yan çizmeğe başlayıp Hegel'de sona ermektedir. Fikirci diyalektik sanki düşünüşün son aşamasıdır. Maddeci diyalektik ve onun temsilcileri, olduklarından başka niteliklerle ortaya konulup sadece taraflı bir eleştirmeye konu edilen, ateş etmek için yerleştirilmiş nişan tahtalarıdır. Batının etkisi ile gelişen edebiyat ise Tanrının yerine aşkı koyan saf bir idealcilikten başka birşey değildir. Bu edebiyat, kendisine göre bir hukuk, ahlâk ve bir ekonomi sistemi yaratan ve Tanrıya inanmak istemiyen burjuvazinin eseridir. Realizm, naturalizm, sembolizm gibi adlarla bir fasit daire içinde dönderilen bu edebiyat, gazelli, kasideli İstanbul edebiyatile dikkate değer bir alaşım meydana getirmiştir. İşte Türk okumuşunun kafa yapısı bu felsefe ve edebiyatın ürünüdür.

Aydın olmıyan bu okumuş tipinin eli ve kolu kadar içi de rahattır. Çünkü bunlar memur olsun olmasın, okumuşluğun sağladığı ayrıcalıkların gelirlerile yaşamaktadırlar. Bu rahatlık onları korkak ve donuk, evrimlere karşı yapmıştır. Uygarlıksız Türkiye onlara ne güzel bir ortamdır! Avare akan sular, gürültülü çağlıyanlar, çıplak ve vahşî dağlar, yağmur ve erozyon ne hoş ilham kaynaklarıdır! Yeraltında toprak odalar, öküzlerin çektiği gıcırtılı arabalar, aç ve çıplak insanlar ve başıboş dağa bakıp bakıp coşmağa ve şiirler yazmağa yaramaktadır. Kentlerin dışına çıkmıyanlar için de dünya biraz daha dar, Türkiye ve dünya kentten ibarettir. Ucuz ve pahalı mağazalar, bankaların ikramiye keşideleri, Spor - Toto tahminleri ve gazetelerin birinci sayfalarında iri yazılarla şişirilmiş önemsiz haberler kent okumuşunun gözünü ve çenesini yoran başlıca sorunlardır.

İçinde boğulup kaldıkları dağınık ve çelişik bilgiler, yanlış da olsa bir yön bulmalarına engeldir. İyilikten ve kötülükten, genel ahlâka uyan ve uymayan değer yargılarından söz ettikleri halde, kötülüklerin kaynak ve nedenlerini savunmaktan kurtulamazlar. Fahişeliğin kalkmasını istediği halde kapitalist düzeni beğenen ve servet dağılışının adaletsizliğini beğenmediği halde devletçiliği yeren birçok okumuş vardır.

Gizli, ya da açık yollardan siyasal partileri tutup savunanlar da çelişikliğin en açık örneğini verirler. Çünkü bunlar tuttukları siyasal parti ile karşı oldukları siyasal partinin ay-

ni parti, tek parti olduğunu bilmezler. Siyasal partilerin hepsi sermayeci sınıfın sun'i bölümleri olduğundan bu partilerden birini tutmakla hepsini birden tutmak arasında fark yoktur. Bu yüzdendir ki olaylara ilgi gösterdiklerini sanan partizan okumuşlar yalnız kendi kendilerini yadsımakla kalmazlar, ayni zamanda emekçi çoğunluğun zararına çalışmış olurlar.

Bunların birçoğu da olaylara karşı olan ilgisizliklerini tarafsızlık bahanesi altında gizliyerek tarafsızlığı bir erdemlik saymaktadırlar. Okumuşların en tehlikeli tipleri bu tarafsız görünen ilgisizlerdir. Bunlar toplumdaki görevlerini yerine getirmekten kaçan kimselerdir. Kendi öz çıkarlarına dokunmıyan fena gidişleri ve haksızlıkları ne görürler, ne de başkalarına gösterirler. Ezilen halk, uğradığı adaletsizlikleri onların kişiliğinde normal olaylarmış gibi görmeğe alışmaktadır. Statükoyu sırtlarında taşıyıp götüren bunlardır. Gelenekçiliğin, görenekçiliğin ve gericiliğin direncini artırıp ilericiliğin başarı şansını azaltırlar. Bunlar en az partizanlar kadar halka karşıdırlar. Çünkü halka tutsaklık getiren düzeni savunmakla ona karşı çıkmamak arasında fark yoktur. Halkın ezildiği bir düzende tarafsız olmak halka karşı olmaktır.

Okumuşlar sermayeci ile emekçi arasında tampon bir bölge yaratmışlardır. Haksız ve adaletsiz tutumlar bu bölgede meşru hale dönüştürülüp normal kurallar ve normal yargılar gibi emekçi kütlelere iletilmektedir. Okumuşların içinde bulundukları fikir tembelliği ve beceriksizlik onları korkak, çekingen ve miskin yapmıştır. Bu korkaklık ve beceriksizlik onları sermayecinin beslemesi haline düşürmüştür. Halk, karşısında hep bunları görmekte, dünya görüşünü bunlardan almaktadır. Aslında gerici olmıyan, yeniliğin ve gelişmenin özlemini taşıyan halk, bunların kişiliğinde donuk, uyuşuk ve gerici olmuştur. Halkı çelişik davranışlara iten hep bu korkak ve çelişik fikirli okumuşlardır.

Bunlar gerçekçi ve maddeci olan her görüşü dincilerden önce reddeden bir kafa yapısına sahiptirler. Onlar için maddecilik düşük ve ayıp birşey, belki günah sayılan bir düşünüştür. Bugün toplumcu eğilimlere karşı en büyük engel bu ülkücü kadrodur.

Eğer bu okumuşlar bu kadar vurdumduymaz, olaylara ilgisiz, korkak ve miskin olmasalar, bu derece fikir tembel-

liği içinde uyutmasalardı, yaşantı bu derece kötü, bu derece adaletsiz ve bu kadar kepaze olmazdı.

DİNSEL İNANÇLAR

Kilisenin suçlulara sığınak olduğu dönemler vardır. Gerçi İslâmlıkta camie sığınmak diye bir kural yoktur, ama yüzde sakal, dilde dua, başta sarık kilisenin başardığı işi fazlasile başarmaktadır. Bugün topluma karşı ne kadar suçlu varsa hepsi dinin dokunulmazlığına sığınmıştır. Din onlar için sağlam bir sığınaktır.

Anadolu köylerinin bugünkü uygarlık düzeyi, tek Tanrılı dinlerin doğuş dönemlerindeki uygarlık düzeyinin hemen hemen aynıdır. Anadolu köylüsü doğanın sert etkenleri karşısında güçsüz, yenik ve sefildir. İç ve dış kapitalizmin gücü önünde ezilmektedir. Doğanın sert etkenleri karşısında yenik olan insan, iyilikleri dilemek ve kötülükleri gidermek için tarafsız bir Tanrı yaratmak zorundadır. Bu Tanrı, musibetleri yorunlamak için akla kolaylık, gelecek günler için ümit ve güne rahatlık getirecektir. Her çeşit inancın ve dinin özelliğini ve düşünülen Tanrının ululuğunu tâyin eden kuvvet bu dış etkenlerdir. Onun içindir ki dinlerin gelişimi ve Tanrıların değişimi insan ile doğa arasındaki savaşı ve sınıflar arasındaki çelişmeleri izlemektedir. Çünkü sınıf çelişmeleri de doğanın yenilmezliği kadar sefillik getiren bir etkendir.

Anadolu köylüsünün bugün İslâm olması, İslâmlığın iyi ya da en iyi olmasından değildir. Eğer bu İslâm dini dedelerine kılıç zoru ile kabul ettirilmemiş ve kendisine öğretilmemiş olsaydı, hiç şüphe yoktur ki kendisi başka bir din yaratmak zorunda kalacaktı. Nitekim Anadolu köylüsünün tüm Müslüman dininden olduğunu sanmak gerçeği bilmemektir. Bugün Müslümanların kitabı olan Kuranın temel ilkelerinde birleşen dört mezhebin yanında, Kuranla ilgileri şüpheli birkaç düzüne tarikat ve inanç yaşamaktadır. Bunun gibi, İslâm dininden olduklarını sananların İslâmlıktan neleri anladıkları da pek bilinmemektedir. Bunlar birer birer sorguya çekilip anlayışlarının açıklanması istense belki Müslüman sayısınca Müslümanlık çeşidi ortaya çıkacaktır. Bununla birlikte bu mezheplerin, tarikatlerin ve bunlar dışında kalan çeşitli inançların birleştikleri tek bir nokta vardır: Dünyayı ve

ahreti yaratıp yöneten, iyilikleri ve kötülükleri dağıtan bir Ulu Tanrı vardır. İşte hepsinde ortak olan bu Tanrı inancı, maddî ortamın yarattığı gereksinmelerin normal ve zorunlu bir sonucu olarak yaşamaktadır.

Dindarlığı belirten eylem ve sembollerin bu samimi inançlarla pek az ilgisi vardır. Oruç, namaz, hac ve zekât gibi eylemlerle sakal, sarık gibi işaretler çok defa dinin yüklediği borçların yerine getirilmesi inancı dışında, başka erek ve anlamlar taşımaktadır. Bugün bu eylem ve işaretler özellikle halka karşı sürekli olarak suç işliyenlerin bu suçlarını gizlemelerine, hilebazlıkları dindarlık perdesi altında örtmeğe yarıyan vasıtalardır. Din sefil insanlar için bir barınak olduğu kadar, sefillik yaratan suçlular için de bir sığınaktır.

Dinlerin özgür düşünceye karşı, pozitif bilime, modern sanata ve tekniğe engel kuvvetler olduğu bilinmektedir. Ancak pozitif bilime, tekniğe, modern sanata ve özgür düşünceye karşı olan aslında dindar halk değildir. Dinlerin donduru cu ve durdurucu fonksiyonu din öğreticileri ve din ulularından gelmektedir. Gerçekten yoksulluklar içinde kıvranıp kurtuluş çarelerini din ve Tanrı yolunda arıyan halk toplulukları, bu öğretici ve ulular ın arkasından gitmek durumundadır. Onlar din ve Tanrı yolunu açıp aydınlatacak ve sefil toplulukları mutluluğa ulaştıracaklardır.

Din önderlerine paha biçilmez itibarlar sağlıyan bu kanılar, ancak bilimsiz ve tekniksiz bir ortam içinde taze tutulabilir ve özgür düşüncenin önüne günahlar ve yasaklar konarak yaşatılabilir. Bilimin başarılarına tanık olmıyan ve tekniğin nimetlerinden yararlanmıya alışmamış olan topluluklar, din öğreticilerinin tavsiyelerini ve gelip geçen kuşakların yol ve gidişlerini benimsemekte ve her zaman geçmişten örnek almaktadır. Bu suretle bilimsiz ve tekniksiz bırakıldıkları için geri olan halk toplulukları, din önderlerinin kişiliğinde her çeşit yenileşme ve gelişme eylemine karşı kuvvetler haline gelmektedir. Çünkü halkı pozitif bilime, tekniğe ve modern sanata karşı hazırlayanlar, özgür düşünüşün önüne günahları ve yasakları koyanlar, kutsal kitaplarla din kurallarından çok, kutsal kitapları yorumlamak ayrıcalığını ellerinde tutan ve bu ayrıcalıklarla itibar sağlayan din öğreticilerile din ulularıdır.

Uygarlıkta gelişme ile bu dincilerin yenilmezliği arasın-

da sıkı bir bağ vardır. Dinciler kuvvetli ve yenilmez oldukları sürece maddî uygarlık gelişimi durmakta ve maddî uygarlığa bağlı olan toplumsal gelişme hızını yitirmektedir. Bu nitelik batıda ve doğuda ve her din için aynıdır. Dinsel inançları yaratan ve yaşatan kuvvet, maddî alanın uygarlık derecesi olduğu gibi, bu inançlara sıkı bağlılık da var olan maddî durumu bozmadan yaşatmak gibi bir özellik taşımaktadır. Kutsal kitaplarla öğreticiler dine bu özelliği kazandırmışlardır. Her din kendine özel bir uygarlık düzeyini seçip koruyarak bünyesine özgü bir yaşama ortamı hazırlamaktadır. Bugünkü Türkiyenin ziyaretli, evliyalı, tekkeli, gizli ve açık sübyan mekteplerile donatılmış uygarlıksız ortamı, dincilerin yenilmezliğini ortaya koyan açık bir kanıttır.

Türkiye dincileri, kısa zaman aralıklarile siyasal gücü de ellerinde tutarak ortaçağı zamanımıza kadar getirmeyi başarmışlardır. İmparatorluk dönemi süreli olarak din otoritelerinin denetimi altında geçmiştir. Kalkınma engellerini silip süpürme çabasile geçen 23 yıllık kemalizm çağı, dincilerin bir kenara sindikleri en uzun dönemdir. Bugün artık ortada ne kemalizm, ne de dincileri sindirecek bir otorite vardır. Onlar kurumlar halinde örgütlenmiş, güçlü ve pervasızdırlar.

Vicdan özgürlüğünü yokeden dincilerin belki tek dayanağı vicdan özgürlüğüdür. Onlar vicdan özgürlüğünü kalkan gibi kullanıp hurafeleri yaymak serbestisini garanti altına almışlardır. Bugün herkes ziyarete gidip adak adamakta, ziyaret ağacının dallarına çaput bağlamakta, taşa toprağa yüzünü sürüp merhamet dilemekte özgürdür. İstiyen bir yatır kiralayıp para kazanabilir ve onu başkasına verirken hava parası alabilir. Herkes ziyaretlerin şifa kaynakları olduğuna dair propaganda yapabilir ve köpek duaları ile karınca dualarını yazıp satabilir. Ama vicdan özgürlüğünün sınırları bu kadarla bitmiyor. Bugün herkes bilimi ve tekniği günah sayılan işlerden gösterip başkalarını modern uygarlık gereklerine karşı kışkırtmakta serbesttir. Biri diğerini hurafelere inandırabilir, yapma gezegenin ve atom gücünün yalan, Şeyh Ahmedin rüyalarının doğru olduğunu yayabilir. Sel sınatlarının, yer sarsıntılarının oruç tutmamaktan, salgın hastalıkların ve taşıt kazalarının namaz kılmamaktan ileri geldiğini bağıra bağıra söyliyebilir.

Batıl inançları benimseyen kişi artık akla uygun nitelikleri düşünmekten korkan bir kişidir. Çünkü her batıl inanç aklın önüne günahları koyar. Bu yüzdendir ki hurafelere inanmış adamın ne aklı, ne vicdanı artık özgür sayılmaz. Evrensel dinlerin getirdiği inançlar da ayni etkiyi yapar. Çünkü dinlerin doğuş çağlarında doğru sayılan ilkeler, zaman ile ters orantılı olarak doğruluklarını yitirip hurafelere dönüşürler.

Dinler insanları çağlarının gereklerine göre düşünmekten alıkoyarlar. Kutsal kitaplarda yazılı günahların ve yasakların yarattığı korkular, kişiyi belli kalıplar içinde hapsedip geçmiş çağların yargılar serisine uymağa zorlar. Çeşitli etkenlerle maddî ortamla birlikte değişen toplumun yarattığı yeni yargılar karşısında dinsel inançlar, akla ve vicdana tutsaklık getirmekten başka bir işe yaramazlar.

Akla ve vicdana tutsaklık getiren dinlerin ahlâksal yargılarla sıkı bir ilintisi vardır. Ahlâk bunalımları dincilerin sandıkları gibi dinsel inançlarda meydana gelen gevşemenin bir sonucu değildir. Maddî ortamın değişmesi sonunda meydana gelen değer yargılarile kutsal kitaplarda yazılı yargılar serisi arasındaki çelişki bu bunalımları meydana getirmektedir. Bu suretle ahlâk bunalımları, dinsel inançların gevşemesi ve hurafelerin silinip gitmesile kişide meydana gelen boşluklardan değil, tam tersi dinin kuvvetli ve inançların sağlam olmasından ileri gelmektedir. Çağın değişik değer ölçüleri, dini sağlam kişiyi ahlâksız yapmaktadır. Dincilerin ahlâkı düzeltmek için pozitif bilime, tekniğe ve modern sanata saldırmaları bundandır. Çünkü toplumun değer yargı ve ölçülerini değiştiren bilim, teknik ve sanat, onları her gün biraz daha ahlâksız, biraz daha toplum dışı yaratık haline getirmektedir.

Din, kutsal kitapları, öğreticileri ve azizlerile ve taşıdığı hurafelerle bir tüm olarak her çeşit gelişme ve değişmeye karşı kullanılmağa elverişli, durdurucu ve uyuşturucu bir güce sahiptir.

DİN VE SINIF

Halkı uyuşturma vasıtalarının en etkeni dindir. Egemen sınıflar bağlı sınıfları hep din vasıtasile uyuştururlar. Onun

için toplum içinde sömürücü egemen sınıflar her zaman ve her yerde dinden yana olmuşlar, dinlerin koruyucusu kesilmişlerdir.

Din öte dünya için sonsuz yaşantılar ve o yaşantı içinde mutluluklar vaad eder. Dincilere ve dinci gözükenlere göre gerçek dünya yalancı, öte dünya süreli ve gerçektir. Bu yalancı dünyada çekilen acılar öte dünyada daha çok rahatlığa ve daha çok mutluluğa işarettir. Yoksul ve sefil, aç ve çıplak insanlar öte dünyada yemek ve giyme derdi çekmeden, altından yapılmış köşkler içinde oturacaklar, mutluluklar içinde yaşıyacaklardır. Bu dünyalığına aldanıp varlıklar içinde yüzenler zavallılardır. Onlar için gelecek karanlık, öte dünya berbattır. Cehennemin ateşinde yanacaklardır.

İşte dinler, emeği sömüren mutlu açıkgözleri aldanmış zavallılar gibi gösterip, sömürüle sömürüle aç, çıplak ve sefil kalan insanları cennet düşlerile böylece oyalamaktadır. Öte dünyası olmıyan aldanmış zavallılar varsın bu dünyada havyar yiyip viski içsinler, açlığın acılarile kıvrananlar cennetler içindeki sonsuz yaşantıların ümitlerile avunacaklar, acılarını onunla dindirip unutacaklardır.

Dinlerin bu oyalayıcı ve uyuşturucu fonksiyonundan yararlanmasını bilen sömürgen sınıflar, dinsel kurumları kuvvetlendirmek için ellerinden geleni yapmışlardır. Yurdumuzda son yirmi yıl içinde sömürgen sınıflar bilinç kazanıp güçlendikçe, dincilerin de güçlendiği, dinsel kurumların sömürgen sınıflarda beliren gücü izlediği kaba bir gözlemle anlaşılabilir. Demokrasi denemeleri adı altında girişilen seçim oyunları ve yıkıcı propagandalar dönemile beliren sermaye egemenliği, dine ve din kurumlarına görülmedik bir güç kazandırmıştır. Özellikle köy enstitüleri denemesinin köylüyü kalkındırıp uyaracağından ödü kopan gruplar kurtuluş yolu olarak dine sarılmışlardır. Okul programlarına din dersleri konulup, üniversitelere din öğretimi yapan fakülteler eklenirken bazı liselerde odaların mescit olarak kullanılmasına göz yumulmuş, lâikliği belirten bir anayasa düzeni içinde genel bütçeden verilen ödenekle Diyanet İşleri Başkanlığı kurulmuştur. Köy enstitülerinin kapılarına kilit vurulurken İmam Hatip Okulları geliştirilmiş, bir yandan özel ellerle kurulan sayısız cami yaptırma derneklerinin her adımda yolcu otobüslerini durdurup iane toplama yarışmalarına hız ve-

rilirken öbür yandan cami ve mescit yapımı ve onarım için milyonlar harcanmıştır. Sonunda öyle bir ortam yaratılmıştır ki her eğitim ve öğretim kurumunun önüne bir hurafe tekkesi, her öğretmenin karşısına bir imam, her aydın kişinin karşısına bir yobaz dikilmiştir.

İmam Hatip Okulları adı altında açılan hurafe tekkeleri, bugün her Türk köyüne bir yobaz yetiştirip gönderecek güç ve niteliktedir. Bu hurafe tekkelerinde genç ve becerikli kişiler ustalıkla uygulanan metodlarla uyuşturulup tehlikeli hastalık mikroplarının portörü olan haşarat haline getirildikten sonra köylü arasına salınmaktadır. Bunlar sözde halka dinin ve ahlâkın esaslarını öğretecek ve halkı aydınlatacaklardır. Camilerde vaazlar verip halka doğru yolu gösterecekler, şeytana uyma meylinde olanları iyilik yönüne itecekler, İslâm ümmetinin dinini, imanını pekiştireceklerdir.

İşin tuhaf tarafı, halka iman ve ahlâk götürmek çabasında olanlar, dinin koyduğu kurallara hiçbir zaman uymıyan ve insan aklına gelebilecek ne kadar yalan varsa hepsini utanmadan halka söylemekten çekinmiyen resmî kılıklı partizanlarla ağa ve eşraftır. Sanki halk imandan ve ahlâktan yoksunmuş gibi ve halkta olmıyan tek şey dinmiş gibi. Bu ne şaşılacak iştir ki, bu efendiler, yaşıyan emekçi kütlelerin yoksulluğunu ve sefilliğini giderecek en kolay eylemlerden çekindikleri halde onların öte dünyalarını garanti altına almak için cami, mescit dikerler ve onlara din öğreticileri gönderirler. Bu iyi yürekli efendilerin bir zamanlar cennetin anahtarlarını satan Hristiyan otoritelerinden ne farkları vardır? Bunlar da cennet düşlerile oyalayıp cehennemin ateşile korkuttukları ve gözlerini bağlayıp omuzlarına ayaklarını basa basa üzerinde dolaştıkları emekçi kütlelerin ağızlarından hazır lokmalarını ve gönüllerinden iradelerini çalmaktadırlar.

Emekçi çoğunluğun çıkariyle dileğini çelişik hale koyan dindir. Sermayeci azınlık din vasıtasile emekçi çoğunluğun oyunu toplamaktadır. Bu oylar sermayeci azınlığa dünya nimetlerini, emekçi çoğunluğa bu dünyada sefillik, öte dünyada mutlu cennetler hazırlamaktadır. Bu oyların meydana getirdiği siyasal kuvvet, yani devlet, azınlığın yaşıyanları için, çoğunluğun ölüleri için çalışmaktadır.

Şişirilmiş benzetmeler gibi görünen bu komik yargılar.

gerçek durumdan hiç de uzak sayılmaz. Dinsel kurumların eylem ve propagandaları bir yana, radyoda ezan, resmî kişilerin dilinde dua, meydan kürsülerinde dua ve beddua, görenekten ve modadan, şirin gözükme sevdasından öte sınıf rejiminin kaçınılmaz bir gereği olmuştur. Çünkü din azınlık sınıfın ayakta, çoğunluk sınıfın boyunduruk altında tutma vasıtasıdır.

Onun içindir ki tek partinin hizipleri sayılan siyasal partilerin tek başlarına dinden yararlanmaları önlenmiş, iman sömürgeciliği yarışmasında yıpranmamaları için bu sözümona partilerin dinin nimetlerinden devlet vasıtası ile eşit paylarla yararlanmaları sağlanmıştır. Varsın anayasada devletin lâik olduğu yazılı bulunsun, siyasal partilerin ortak kuvveti sayılan hükûmet, dinsel kurumları açıp genişleterek ve yurdu bir hurafeler ülkesi haline getirerek sınıf çıkarlarının en etken metodlarını uygulamaktadır.

Dinsel inançlar, hurafeler halkın geriliğini perçinleyecek, halkı özgür düşünceye karşı, donuk ve uyuşuk, oy doğuran robotlar topluluğu haline getirecektir. Sınıf devleti, demokratik bir maskeye bürünüp egemenliğini halka dayalı imiş gibi gösterecektir. Ve diyecektir ki, toplumculuk maddeciliktir; maddecilik dine aykırı, toplumcular dinsizdir.

Bu suretle bir yandan toplumculuğun lâik görüşü ve bu görüşle getirdiği din ve inanç özgürlüğü halka, gizlenecek dini bir sömürme vasıtası olarak kullanıp dejenere eden kapitalci düzen, dinin bir koruyucusu gibi gösterilecek, öbür yandan emekçi, davranışları ile kendi kendisini yadsıyacak, egemen sınıfın yaşaması için kendi tutsaklığına doğru koşacaktır.

IV

SERMAYECİ ÖRGÜT

SİYASAL ZORLAMALAR

Kemalizmin ötesinde bir ulusçuluk benimseyenler, ırkçılar, turancılar toplumculuğa karşıdırlar. Halkın okumuş de-

diği dağınık fikirli diplomalı, gerici, dinci hepsi toplumculuğa karşıdırlar. Ama bu çeşitli gurupların üstünde ve hepsinden önemlisi, devlet ve hükûmet toplumculuğa karşıdır. Ulusçuların, ırkçıların, turancıların tarafsız devleti, karanlık fikirli diplomalının, gericinin ve dincinin o her şeyin doğrusunu bilen ve yapabilen devleti toplumcu gelişmelerin karşısına bir duvar gibi dikilmiştir. Ama bu, salt devletin toplumculuğu hoş görmemesi anlamına gelse... Ayrıcalıkları kaldıran bir anayasa düzeni ile kurulan demokratik devlet emekçiye karşıdır.

Ama sorunun esası incelenirse bu tutumun akıl ilkelerine aykırı, anormal bir yanı yoktur. Bu elbette böyle olacak. Devletin toplumculuğa karşı olmasından daha akla yakın, daha normal bir tutum düşünülemez. Devlet toplumculuğa karşı olmazsa kendi kendini yadsımış, bindiği dalı kesmiş olmaz mı? Sermayeci sınıfın egemenlik sembolü olan devlet, emekçi sınıfın egemenlik istemlerine elbette karşı olacak, elbette toplumcu gelişmeleri ezip yoketmeğe çalışacaktır. Bu bir seçim sorunu, demokrasi ya da kalkınma sorunu değil, bir sınıf sorunu, sınıf çıkarları sorunudur.

Sermayeci sınıf azınlıktadır. Ama siyasal otoritenin azınlık sınıfının elinde bulunmasında da demokratik anayasa statüsüne rağmen anormal bir hal yoktur. Çünkü azınlıkta olan sermayeci sınıf üretim araçlarını, toprak, endüstri vs. gibi ekonomik gücü elinde tuttuğundan bu sınıfın siyasal kuvveti de elinde tutması ezelî toplumsal yasalara bağlı normal bir sonuçtur. Bu her zaman ve her yerde böyle olmuştur. Toplumsal gelişmelerin hızlanıp yavaşlaması da hep bu üretim araçlarına ve üretim biçimine bağlıdır.

Doktrine göre, tutsaklık rejimi derebeylik rejimine, derebeylik rejimi burjuvaziye, başka bir deyimle endüstri kapitalizmine siyasal otoriteyi yani egemenliği kaptırdığı gibi, burjuva kapitalizmi de egemenliği bu kapitalizmin meydana getirdiği işçi sınıfına kaptıracaktır. Çünkü bir önceki egemen sınıf, bir sonraki sınıfın gelişimini hazırlamakta, kendisini yokedecek kuvveti kendi bünyesinde büyütmektedir. Burjuva kapitalizmi, elinde tuttuğu sermaye gücünü yarışma yüzünden daha az ellerde topladığından ve endüstrileşme yüzünden çok geniş bir işçi sınıfını çalıştırmak zorunda bulunduğundan bu işçi sınıfı örgütlenip güçlenecek ve üretimin

esas ögesi olan emeği temsil eden işçi sınıfı, siyasal egemenliği ele geçirecek, bu suretle kapitale dayanan kapitalizmin yerini emeğe dayanan toplumculuk alacaktır.

Ancak Türkiyedeki kapitalizmin, yani egemen sermayecinin bazı özellikleri vardır ki; bu özellikler toplumcu gelişmeyi hazırlayacak yerde onu kösteklemekte, siyasal otoritenin emekçi ellere geçişini olanaksız hale getirmektedir.

Bir defa Türkiyedeki kapitalizm bir endüstri kapitalizmi değildir. Bu yüzden de kitaplarda yazılı tipte bir burjuvazi Türkiyede yoktur. Endüstrileşmiş bir burjuva sınıfı olmayınca da endüstride çalışan işçi sınıfı ancak endüstrinin varlığı oranında gelişebilmiştir. Bu işçi kütlesi niceliği ve niteliği yönünden sınıf bilincine ulaşıp bir varlık gösterme gücünü kazanamamıştır.

Türkiye ilkel bir tarım ülkesidir. Bu yüzden üretim sermayesinin ana ögesi topraktır. İşlenmiş endüstriyel maddelerin önemli kesimi dış ülkelerden gelmektedir. Bu durumun sonucu olarak ekonomik güç özellikle büyük toprak sahipleri ile ithalâtçı, ihracatçı, müteahhit, toptancı, büyük perakendeci ve faizci gibi aracıların elindedir. Endüstri sermayecisi, sermayeci sınıfın önemsiz bir koludur. Endüstri dışında yatırım yapan sermayeci, sözü edilecek sayıda işçi çalıştırmak zorunda değildir. Üretim sermayesinin ana kesimini ellerinde tutan toprak ağaları, ortakçılık, yarıcılık gibi usullerle topraklarını işletmektedirler. Bazı bölgelerde çalıştırılan tarım işçileri süreli işçi olmadıklarından yarı işçi, yarı köylü sayılırlar.

Şu halde genel nüfusa oranla çok az sayıd olan işçi, en elverişli koşullar içinde örgütlenip sınıf bilincine ulaşsa bile siyasal iktidarın emekçi yararına değişimini sağlıyacak bir varlık gösteremez.

Türkiyede emekçi çoğunluk köylüdür. Sermayeci sınıfı iktidarda tutan da odur. Onun için siyasal iktidarı ellerinde tutanlar, işçi çalıştıran endüstri sermayecileri değil, köylünün efendisi sayılan toprak ağası ile aracı eşraftır.

İşte burada batıda incelenen toplumsal gelişmelere uymıyan, tarih ve toplumbilim kitaplarında yazılı gelişim ilkelerini tutmıyan, cinsi kendine özel bir durum ile karşılaşılmaktadır. Bugün Türkiyede elle tutulur gözle görülür derecede açlık belirtileri ile varolan toprak beyliği, toprak ağalı-

ğı batıdaki derebeyliğin bir benzeridir. Eşraf adı verilen kentli ise burjuvazinin ta kendisi olmasa bile onun bir modelidir. Batıdaki burjuvazi, derebeylik rejimini yıkan bir sınıf olduğu halde, Türkiyede toprak ağası ile eşraf, biri diğerinin desteği ile yaşıyan tek bir sınıftır. Kentleşme geliştikçe toprak ağalığı da kuvvetlenip gelişmekte, her ikisi de adım adım bir yönde paralel ve yanyana ilerlemektedirler. Kentli endüstrileşmeğe giderken toprak ağası da endüstrileşip modernleşmektedir. Paralel bir ekonomik gelişme halinde olan bu guruplar siyasal yönden de tam bir sınıf bilinci içinde birbirlerinin desteği olmuşlardır.

Türkiyede cinsi kendine özel olan bu durum, yine Türkiyeye özgü sayılan başka bir durumun gerçekleşmesine yol açmaktadır. Genel ve eşitlik esasına dayanan bir seçim statüsü ve demokratik bir anayasa düzeni içinde çoğunlukta olan bir gurup, azınlıkta olan bir gurubun egemenliği altına girmektedir. İlk bakışta olanaksız gibi görünen bu durum ustalıkla ve kurnazca yönetilen metodlar yardımı ile başarılmaktadır. Geçen bölümlerde defalarca tekrar edildiği gibi bu başarının en kurnaz ve ustalıklı metodu, parti oyunları metodudur. Bu metod etken olduğu kadar komiktir de. Emekçi bu oyunları anlasa bile yapılanlara ister istemez boyun eğmek zorundadır. Kurulu olan siyasal partilerin hepsi toprak ağasının ve eşrafın öz malıdır. Bu partiler emekçiyi sun'î guruplara ayırmaktadır. Bu suretle emekçi çoğunluk hangi partiyi tutarsa tutsun, oylar hep karşı partiye yani ağanın ve eşrafın partisine gitmektedir. Emekçi sınıfın çıkarlarını koruyan ve savunan bir parti olmadığı gibi, böyle bir siyasal partinin kurulması şöyle dursun, kurma girişimleri de yasa ve polis yolu ile önlenmiş bulunmaktadır. Esasında köylü kendi kendine siyasal bir cemiyet, bir parti kurmak yeteneğine sahip değildir. Emekçiyi savunan aydın ise, sıkı bir kontrol altına alınmıştır. Köylünün kendi öz çıkarlarını savunmak için toparlanıp örgütlenmesi, sınıf bilincine ulaşması çeşitli hile, yalan ve düzenbazlıklarla olanaksız hale getirilmiştir. Egemen sınıfın bağlı tuttuğu büyük çoğunluğun işçi olmayıp köylü nitelğinde olması egemen sınıf için büyük bir avantajdır. Eğer bu egemen sınıf demokratik gözükme hevesine kapılmayıp olduğu gibi gözükme cesaretine ve samimîliğine sahip olsaydı, çeşitli baskı, hile, yalan ve düzenbazlık-

lara girişmek zahmetinden de kurtulmuş olacaktı. Bu demokratik gözükme sevdası yüzündendir ki, siyasal iktidar oldukça pahalıya mal olmaktadır. Partiler kurmak, propaganda yapmak, olduğundan başka renk ve kılıkta gözükmek, masraflara girmek, gerici ve yobaz yetiştirmek, yalan söylemek gerekmektedir. Köylüyü donuk ve uyuşuk tutmak, aydın kişileri rezalete ve çamura bulamak, halkı aydınlara karşı hazırlamak, insanlık erdemlerine aykırı eylemlerde bulunmak, anayasayı, akıl ilkelerini ve ahlâk kurallarını hiçe sayan yasalar çıkarmak, basın ve yayın organlarını yalan ve iftira için kullanmak hep bu demokratik gözükme sevdasının sonuçlarıdır. Her yazılanın, her söylenenin ve her yapılanın altında sınıfları, sömürmeyi ve sınıf bilincini gizleme çabası vardır.

Bu koşullar içinde toplumcu gelişim fikir ve eylem olarak büyük zorluklarla karşıkarşıyadır. Toplumculuğun müjdecisi sayılan işçi topluluk, sayısı ve niteliği bakımından azınlık, zayıf ve elverişsizdir. Emekçi çoğunluk köylüdür. Köylü kendi kendine ne örgütlenebilir ne de örgütlenme gereğini açıkça görebilir. Köylü, kendisinden yana olan aydın kişilere hasım hale getirilmiştir. Emekçiyi savunma yeteneğinde olanlar sıkı bir kontrol altında iftiraya ve çamura boğulmuşlardır.

YASAL ZORLAMALAR

Azınlıkta olan bir sınıfın demokratik bir anayasa ve seçim statüsü içinde çoğunlukta olan bir sınıftan aldığı oylarla siyasal iktidarı elinde tutması, sayısız zorluklar yaratmıştır. Bu zorlukları yenmek, hele demokratik gözükme çabası ile birlikte kolaylıkla başarılır bir iş değildir. Bunun için bir hayli ustalık, kurnazlık ve çabalar gerekir. Bu alanda seçilen çarelerden biri maksada elverişli yasalar çıkarmaktır. Çünkü çıkarılan bir yasa ister âdil olsun ister olmasın salt yasa olduğu için âdil sayılacak ve uyulması zorunlu olacaktır.

Kemalizmin arkasından tekrar ortaya çıkan ve adım adım siyasal iktidarı ele geçiren ağa ve eşraf, maksada elverişli bir özel hukuk ortamını hazır bulmuştur. Kemalizmin çok kısa bir dönem içinde tasfiyeye uğratamadığı bu özel hukuk kurumlarının büyük kesimi imparatorluk döneminden

kalmıştır. Dış ülkelerden adapte edilen kesimi ise, burjuvazi ilkelerine dayanıyordu. Bu özel hukuk kurumlarının yarattığı ortamın başlıca özelliği sömürmeyi ve sömürülmeyi hak anlayışı içine almasıdır. Gerçekten bugün de süregelmekte olan bu özel hukuk, kapitalci bir düzenin çarklarını istenen hızla döndürecek niteliktedir.

Ama özel hukukun bu olumsuz niteliği yanında konu ile ilgili asıl önemli sorun, ceza hukuku alanındaki tutum ve çabalardır. Ceza alanında girişilen şiddet yolları ve uygulama ustalıkları, bir yandan işçinin örgütlenip güçlenmesini kösteklerken, öbür yandan köylüyü uyarıp aydınlatacak kişileri çelik bir çember içine almıştır. Esasında ağanın ve eşrafın tüm endişesi köylünün uyanışı olduğu için getirilen ceza hükümlerinin özellikle köylüden yana olan aydın kişileri sindirmek niteliğinde hazırlanmasına dikkat edilmiştir.

Dış etkenlerle çıkarıldığı bilinen ve güdümlü bir sendikacılık getiren sendikalar kanunu ile gene dış etkenlerin baskısı altında girişilen demokrasi oyunları ile ilgili seçim kanunlarının yanısıra aydın kişileri sindirmeğe yarıyan ceza hükümlerinin kapsamı genişletilerek cezalarının şiddeti artırılmıştır. Bu konuda yalnız Türk ceza kanununun 141 ve 142 nci maddeleri üzerinde durmak ve 1945 den 1960 yılına kadar geçen onbeş yıl içinde bu maddelerin beş defa değişikliğe uğratıldığını göstermek yeter. Her değişiklikle masum eylemlerden bir kesimi daha yasa kapsamı içine alınmış ve cezanın şiddeti artırıla artırıla ölüm cezasına kadar götürülmüştür. 142 nci maddenin de anlamını veren söz konusu 141 inci maddenin birinci ve ikinci cümlelerinin son değişiklikle aldığı biçim şudur:

Madde : 141 — Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye veya sosyal bir sınıfı ortadan kaldırmaya veya memleket içinde müesses iktisadî veya sosyal temel nizamlardan herhangi birini devirmeye matuf cemiyetleri her ne suret ve nam altında olursa olsun kurmaya tevessül edenler veya kuranlar veya bunların faaliyetlerini tanzim veya sevk ve idare edenler sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis cezası ile cezalandırılırlar. Bu kabil cemiyetlerin bir kaçını veya hepsini sevk ve idare edenler hakkında ölüm cezası hükmolunur...

İlk bakışta görülüyor ki bu madde toplumsal sınıflardan

birinin diğer toplumsal sınıflar üzerinde egemenlik kurmasını yasaklamaktadır. Bu yasağın toplumculuğa engel bir yanı yoktur. Çünkü toplumculuk sınıf egemenliğine dayanan bir toplum düzeni değildir. Tam tersi, toplumculuk, eğer sınıf egemenliği varsa bu egemenliği kaldıracak ve sınıfsız bir toplum getirecektir.

Ancak ceza kanununun 141 inci maddesi sadece toplumsal sınıflardan birinin diğer toplumsal sınıflar üzerinde egemenlik kurmasını yasaklamakla kalmamakta, toplumsal bir sınıfı ortadan kaldırma ve yurt içinde kurulu ekonomik ve toplumsal düzeni değiştirme girişimlerini de devirme sayarak karşısına ağır cezalar koymuş bulunmaktadır. İşte maddenin esas ereği bu ikinci anlamın altında saklıdır. Bu ereğin esası, kurulu olan kapitalci düzenin süreliliğini sağlamak ve kapitalci düzenin işleyişine zarar verecek her çeşit gelişimi ve değişimi önlemektir. Söz konusu maddenin yürürlüğe konuşundan beri Türk toplumunda görülen duraklama ve bocalama yönünden maddenin başarı şansının arttığı da bir gerçektir. Ama toplumsal akışın doğal yasaları önüne konan bu yasal barajın arkasında biriken potansiyel enerjiyi izlemek, öbür yandan «Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye» yönelmiş girişimler önüne konan sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis ve ölüm cezası barajının nasıl hiç yokmuş gibi çiğnenip geçildiğini izlemek kadar merak vericidir.

«Sosyal bir sınıfın diğer sosyal sınıflar üzerinde tahakkümünü tesis etmeye tevessül» eden kimdir? Kurulu olan ekonomik ve toplumsal düzen ağanın ve eşrafın ve dış kapitalizmin işbirliği ile yürütülen saf bir sınıf egemenliğinden başka bir şey midir? Kurulu olan siyasal partiler, bu, iktidara dayalı merdivenler, köylü ve işçiden ibaret emekçi sınıfı boyunduruk altında tutmağa yarıyan ve bu amacı güden cemiyetlerden başka bir şey midirler? Tüm politikacılar sermayeci sınıfın emekçi sınıf üzerindeki egemenliğini sağlamağa yönelmiş olan cemiyetlerin kurucuları, yürütücüler, yöneticileri ve yol göstericileri değil midirler?

Ortada apaçık bir durum vardır. Bir yanda sınıf egemenliği ve bu egemenliği sürdürme çabaları, öbür yanda Türk ceza kanununun 141 inci maddesi. Siyasal partilerin kurucuları, yöneticileri ve yol göstericileri Türk ceza kanu-

nunun 141 ve 142 nci maddelerinin kapsamı içindedirler. Sekiz yıldan on beş yıla kadar ağır hapis ve ölüm cezasına çarpılmaya hazırdırlar.

Ama hayır, bu yasaları kim uygulayacak, bu cezaları kim kime verecektir? Bu açık sınıf egemenliği karşısında 141 ve 142 nci maddeleri aklının kenarından olsun geçiren olmuş mudur? Bu ağa ve eşraf federasyonunun kurucuları, yöneticileri ve yol göstericileri hakkında kovuşturma yapan bir cumhuriyet savcısını duyan, gören var mıdır? Öyle ya, Mahatma Gandhi'nin dediği gibi ceza evlerinin alamıyacağı kadar çok suçlu olursa bu suçluların eylemleri artık suç sayılacak mı, bu eylemler suç olmak özelliğini koruyacak mıdır?

Kapitalci sınıf, işi bir oldubittiye getirmiş, çıkardığı yasalara göre suç sayılan eylemleri tekrarlıya tekrarlıya suç sayılmıyan normal ve masum eylemler imiş gibi zihinlerde yerleştirmiştir. Çünkü yasayı çıkaran da, yorumlıyan da, uygulayan da hep aynı kişidir. Sınıf egemenliği bir oldubitti olarak sürüp gidecek, ancak statükoyu bozanlar, kurulu olan ekonomik ve toplumsal düzenin değişimini istiyenler ve bu yolda örgütlenip yol gösterenler ağır hapis ya da ölüm cezasına çarpılacaklardır.

Sınıf çıkarlarını ulusal çıkarlar, sınıf baskısı rejimine karşı olmayı devlete karşı olmak gibi gösterip bu görüşü zihinlere yerleştirdikten sonra iş bir hayli kolaylaşmaktadır. O zaman sınıf bilincinden, aç ve çıplak topluluklardan, sudan ve ekmekten söz edenler, bu gibi söz ve eylemlerinden ötürü ulusal çıkarlara aykırı davranan ve devleti küçük düşüren vatan haini kişiler olarak ilân edilebilir ve kovuşturulabilir. Bu gibilerin ceza kanununda yazılı yargıların bir çoğunu birden çiğnedikleri kolaylıkla ileri sürülebilir.

Ceza muhakemeleri usulü kanununun 104 üncü maddesine göre ağır cezalı bir «Suçu işlediğine dair kuvvetli emareler» elde edilenlerin tutuklanması zorunluğu vardır. Sınıf çıkarlarına dokunan eylemlerde bu «Emareler» önceden zihinlere yerleştirilmiş tabuların etkisi altında şişirilip büyütülmekte, soyut bir ihbar, ihbarcıyı ulusal bir kahraman haline getirirken, bu ihbar kanıtların en kuvvetlisi haline sokulmaktadır. Polisin ve savcıların yanısıra yargıçların ve mahkemelerin de yaratılan tabuların ve sun'î korkuların etkisinden kurtulamadıklarına dair yüzlerce örnek vardır. Ke-

malizm döneminden bu yana bir çok aydın kişi bu yolda kurban edilmiş, yargılama sonuna kadar aylarca tutuk kalanlar bir yana, sivil mahkemelerin elverişsiz görüldüğü hallerde, bir çokları yargıçlardan kurulu olmıyan süel mahkemelerce cezaya çarptırılmışlardır.

Bu suretle her geçen gün yeni bir iftiraya uğramak korkusu ve tehlikesi ile karşıkarşıya bırakılan onbinlerce yurtsever, emekçi dostu aydın seslerini çıkaramaz olmuşlar, varlıkları ile yoklukları farksız kenara, köşeye sinip kalmışlardır. Çıkarcı yardakçısı ve gerici zümreler boş buldukları meydanda diledikleri gibi at oynatırken, aydınlatıcı güçten yoksun kalan emekçi kütleler sömürücü bir azınlığın arkasından akıp gitmiştir.

YARATILAN TABULAR

Aydını emekçiden uzak tutmak için düşünülen çareler, işçiyi ve köylüyü, kendisini uyaracak aydın kişiden tiksindirmek için denenen yollar çok ve çeşitlidir. Gizli ve açık polis, para ile tutulmuş özel iftiracı, parasız çalıştırılan yardakçı bu işe seferber edilmiştir. Bu kutsal görevi yüklenen kahramanlar ise insanlık dışı vasıtaların hepsini kullanmaktan bir adım geri durmamışlardır. Öyle yalanlar ortaya atılmış, öyle korkular yaratılmış, öyle yanlış kanaatler zihinlere yerleştirilmiştir ki, en akıllılar bile bu yalan ve uydurmalara kanmaktan kendilerini kurtaramamışlardır. Kişi kişiden şüpheye düşmüş, kişi kişinin polisi olmuştur. Yurt içinde sanki bazı gizli ellerin esrarengiz işler çevirdikleri ve ortalıkta gözlerin göremediği korkunç hortlakların dolaşmakta olduğu sanısı yerleşip yayılmıştır.

Önce bu işlerin temeli ve esası, ne yerde ne gökte ne de milyonlarca yıl önceki jeolojik dönemlerde eşi ve benzeri olmıyan ve komünist adı verilen bir öcü yaratmakla başlar. Bu komünist, belirlenip tanımlanmış, elle tutulur gözle görülür bir varlık olmadığından ve herkes düşünün zenginliğine göre ona bir özellik yakıştırdığından herkesin kafasında başka tipte bir yaratık olarak tasarlanmıştır. Komünist denen yaratık her şeyi bilir, her şeyi yapabilir. Yangınlar çıkarır, orduları kandırır, fabrikaları devirir, gemileri batırır; tanrıyı, dini, namusu tanımaz, acıma bilmez, velhasıl başa çıkılması çaresiz, son derece kötü ve güçlü bir şeydir. Kendilerine ko-

münist fikirli denilen kişiler, bu herkesin bilip tanıdığı, ağzı, burnu, kulakları olan iki ayaklı yaratıklar komünist değil, sadece komünist tarafından elde edilmiş, komünistin ispiyonları, kara şeytana uymuş kimselerdir. Bunlar onun için hain ve tehlikelidirler.

Önce ikinci dünya savaşının bitiminde silâhlı ve diplomatik başarılar karşısında sarhoşa dönen ve emperyalizm sevdasına kapılan Sovyet Rusya yöneticilerinin Kars ve Ardahan üzerindeki haksız istemleri, sonra binlerce Türk gencinin kurbanlık koyunlar gibi dolar karşılığında satılmasına yol açan Kore savaşları bu komünist öcüyü büyüttükçe büyütür. Artık her karanlık gölgenin arkasında bir komünist, her başarısızlığın altında komünist parmağı vardı.

Yaratılan bu korkulu ortam içinde yabancı bir dili konuşan, batı çevrilerinden okuyan, toplum kelimesinden, emekten, işten ve işçiden söz eden kişi şüpheli bir kişidir. Üniversite sıralarına, kahve köşelerine, berber dükkânlarına, gazete satış yerlerine ve kitaplıklara yerleştirilen ücretli iftiracılar ulusal bir görevin başına getirilmiş gibi bu şüpheli kişileri kontrol edip ayıklayacaklardır. Bu şüpheli kişiler, yasalarda ve hukuk literatüründe yeri olmıyan ve illerin gizli evrak odalarında saklı tutulan kara listelere geçirileceklerdir. Çünkü bunlar, adları ve yerleri ile bilinmeli, gizli ve açık yollardan halka tanıtılmalı ve emekçiden uzak tutulmalıdır. Öyle ki bu işlerin en çok kızıştırıldığı 1947 - 1960 yılları arasında kara listelere adı geçmiyen pek az aydın kişi kalmıştır. Bu tethiş metodunun etki ve tortuları bugün de süregelmektedir.

Kara listeye alınıp halka teşhir edilen kişi ne bir işe girebilir, ne memur olabilir, ne bir dost meclisine girebilir ne de en yakınlarının yardımını sağlayabilir. Artık o şeyhin ya da seyyidin, avlusuna taş diktiği günahkâr ve lânetlenmiş bir kişidir. Hele toplumcu bir aydının karakolda bir defacık ifadesi alınmaya görsün; ertesi gün gazetelerin birinci sayfasında çirkin bir resim ve resmin yanında dokunaklı bir başlık: «Bir komünist daha yakalandı.»

Dante Alighieri'nin İlâhî komedisini, Çehov'un hikâyelerini, Gorki'nin yazılarını okuyan ve Kore savaşına katılma kararını beğenmediğini söyliyen öğrencilerin, öğretmenlerin, memurların kovuşturulduklarına ve süel mahkemelere sürüldüklerine dair örnekler vardır.

Bu tethiş havası içinde iftiraya uğramak şansını azaltmak için kamplarda, okullarda özellikle Yedek Subay Okulunda bazı gençlerin namazın sûrelerini bilmedikleri halde abdest alıp namaza durdukları ve herkes görsün diye gerici ve dinci dergileri dış ceplerine koyup dolaştıkları çok görülmüştür.

Öbür yandan giyilen bir gömleğin, cebe konan bir mendilin rengi şüphe ve sıkıntılara yol açmış, göktaşlarının fotoğrafları Lenin'in başına benzetilmiştir.

Toplumculuk ve toplumculuğa yakın fikirlerle halkçılığın ve lâikliğin komünistlik olduğu halka belletildikten ve halkın zihnine yerleştirildikten sonra komünist zanlısı gibi gösterilen aydın kişilere karşı tehlikeli hasımlıklar ve silinmez nefretler yaratılmıştır. Bugün bu tethiş havası gevşemiş ya da tethiş ve iftira metodları daha mülâyim bir hale getirilmiş olsa bile halkın zihnine yarleştirilen bu tehlikeli hasımlıklarla şiddetli nefret ve korkuların yankıları ve tortularını silmek kolay bir iş değildir. Halk komünisti ve komünistliği olduğundan ayrı ve yanlış niteliklerle bilmekte, toplumculuğu komünistlik sanmaktadır. Toplumculuk hakkındaki bu yanlış kanaatlerin ve kökleşmiş inançların silinip gitmesi belki bir kuşağın değişip yeni bir kuşağın gelmesine bağlıdır. Toplumculuğun önüne dikilen bu çetin engelin yıkılması kolay bir iş değildir.

Emekçi yararına yönelmiş her akım, her girişim, her fikir komünizme giden yol olarak belletilmiştir. Emekçi gericinin, sömürgenin ve sömürgen yardakçısı sokak politikacısının pençesindedir. Cop ve dipçiğin aydının kafasına indiği dönemler arkada kalmış olsa bile karalisteler, çamur atmalar sürüp gitmektedir. Aydın kişi bugün de korkular, endişeler içinde uyarıcı görevini yerine getirmekten uzaktır. Gerici ve sömürgen şebekenin yalancı ağzı emekçiye dönük, durmadan uyutucu ninniler fısıldamakta, kışkırtıcı taktiklerine devam etmektedir. Sömürülen emek, katmerli yalanlar, uyuşturucu inançlar, gerici telkinler ve zorbalıklar halinde halka, iftiralar ve baskılar halinde aydına dönmektedir. Basın ve yayın organları, haberalma vasıtaları sömürgen ve gerici şebekenin kontrolü altındadır. Uyarıcı yayın vasıtaları, aydın gazetelerle dergiler Anadolu il ve ilçelerine ya çok zor gitmekte ya da hiç gidememektedir. Emekçi safında olan gazeteler

ve dergiler komünist yayınlar, aydın yazarlar komünist kişiler olarak tanıtılmıştır. Kitap, gazete ve dergileri dağıtan ve satan kişi ve kurumlar para ve korkutma gibi baskı yolları ile sömürgen şebeke tarafından elde edilmişlerdir. Aydınları ve aydın fikirleri emekçiden uzak tutma çabası ustalıkla yürütülüp başarılmaktadır. Toplumcu gelişmeler karşısında endişeye kapılan ve korkuya düşen sermayeci, emekçiyi aldatma ve aydını sindirip yoketme yolunda bir ölüm kalım savaşına girişmiş, sermaye gücünü, yardakçılarını ve basını seferber etmiştir.

Yüzyıllardanberi Türk halkının kalkınmasını, ekonomik, süel ve kültürel gelişimini engelliyen dış etkenler her zamandan daha çok hızını artırmıştır. Dış kapitalizm kalkınma yolu olarak bildiği toplumculuğu kösteklemek çabasındadır. Geçen bölümlerde çeşitli vesilelerle defalarca tekrar edildiği gibi Türkiyedeki sömürgen sınıf uluslararası kapitalist şebeke ile işbirliği halindedir.

Dayandığı kuvvetlerin niteliğine ve dayandığı kurumların eskiliğine bakarak Türkiyede sermayeci sınıf egemenliğinin daha uzun süre yenilgiye uğramıyacağını kabul etmek yerinde olur.

Dördüncü bölüm

TOPLUMCULUĞA GİDEN YOLLAR

I

DAR GEÇİT

Hâkimiyet verilmez alınır.
K. ATATÜRK

Toplumculuğa giden yolların üstüne konan engeller geçen bölümde incelendi. Bu engeller yalnız bir sınıfın uyanışına karşı değildir. Türk halkının varolma şansını tersine döndüren bu engellerdir. Bu engeller, Türk halkının kalkınmasını ve mutluluğunu kösteklemektedir.

«Biz bize benzeriz, böyle başa böyle traş» gibi özdeyişler Türk halkının şansının değişmezliğine bulunan yakıştırmalardır. Yoksa bu halkın uygarlığa yeterliği mi yok? Bu şans neden değişmez?

«Balık ağaca çıkınca Türkler adam olur» gibi mahsustan deyimlerin aksi henüz kanıtlanmış değildir. Her kısa dönemli atılışın arkasından uzun bir bocalama ve gerileme dönemi gelmektedir. Kemalizmin peşisıra bugüne nasıl geldik?

Yarının güçlü, toplumcu Türkiyesi gerçekleşebilir. Ama bugün için bu parlak ve çekici bir düşten ibarettir. Okyanuslar ortasında bir cennet adadır. Bu adaya nasıl gidilebilir? Cennetin düşleri ile halkı oyalamak bizim geleneğimiz. Yoksa bu çabalar da kaderin bir cilvesi midir?

Türkiye'ye toplumculuğu getirmek, toplumcu gelişmelerin önüne konan sayısız engellerin kaldırılmasına bağlıdır. O halde önce şu soruyu sormak gerekir: Kimlerdir bu engelleri koyanlar? Bu engelleri koyanlar devlet ve devletin emrinde-

ki kuvvetler olduğuna göre engelleri kaldırmak için devlet'e; devlet kuvvetleri ile mi çarpışılacak, yasalar mı çiğnenip geçilecek? Toplumculuğun gerçekleşme yollarını ararken yargılarda akıl çelişikliğe düşmekte, soyut tasarımlar bile çıkmazlara saplanıp kalmaktadır.

Gerçekten toplumcu bir Türkiye yaratmak için önce toprak ağaları denen feodal kalıntıların tasfiyesi sorunların başında gelmektedir. Bunun için de toprak reformunun yapılması ve yerleşimin yeni baştan düzenlenmesi zorunluğu vardır. Endüstride üretim araçlarının topluma mal edilmesi, mal ve değer dağılışının toplum organizasyonlarının emrine verilip aracıların tasfiyesi gereği meydandadır. Halkı uyarmak için eğitim toplumcu esaslara göre yürütülmelidir. Bu ana sorunların çözümü diğer sorunları bir çorap söküğü gibi sökecek ve hasta adam ayağa kalkacaktır.

Ama bunları kim yapacak? Toprak reformu bir yasa uygulama işidir. Üretim araçları ile mal ve değer dağılışının yönetimini toplumun emrine vermek hükûmetin tutumuna bağlıdır. Halka yararlı bir eğitimi düzenleyip yürütmek gene hükûmetin tutum ve yönsemesi ile ilgilidir. Devletçiliğin temel ilkeleri her alanda uygulansa, köy enstitüleri kurulup çoğaltılsa çok iyi olur. İyi olur ama bu sayılanların tümü devlet, hükûmet ve yasa işidir. Devlet, o halk eğemenliği maskesini giyip istediğini yapmağa yeterli siyasal kuvvet eğer tarafsız bir melâike olsaydı istekler yerine gelebilir, işler olumlu yönde yürüyebilir, statüko değişebilirdi. Oysa devlet kimin devleti ? Feodalizm kalıntılarının ve aracı eşrafın devletinden toprak reformunu, üretim araçları ile mal ve değer dağılışının toplumsal bir organizasyona verilmesini, eğitimde reform getirmesini istemek, direksiyonunda oturduğu arabayı uçuruma yuvarlamasını tavsiye etmek değil midir? Eğer devlet denilen siyasal kuvvet, ağaya ve eşrafa, statükocu kuvvetlere dayanıyorsa ve eğer bu devlet sermayesi sınıfın bir organı durumunda ise, ondan reform istemek, devrimci ve ilerici olmasını beklemek, sadece budalalık ve zavallılık değil, aynı zamanda gülünç bir tutumdur.

Demek ki sermayeci kadronun elinde tuttuğu devletten toplumcu olmasını, toplumculuğa kaymasını ya da toplumculuğa giden yolları açmasını beklemek boştur. Bu yoldaki istemler, uyarmalar ve tavsiyeler kurak havada yağmur dua-

sına çıkmak gibidir; sağır kayalar önünde durup «Açıl susam» diye bağırmakla birdir.

Devetin halkçı, devletçi, reformcu ve devrimci olması emekçi halk kadrosunun elinde bulunmasına bağlıdır.

Şu halde toplumculuğu getirmenin tek bir kestirme yolu vardır. Bu yol devlet denilen siyasal kuvveti emekçi ellere geçirmektir. Gerçekten halkı yöneten, hukuk düzenini yaratan ve koyduğu kuralları uygulayan, yasalar çıkarıp halkı bu yasalara uymağa zorlayan ve topluma yön veren bu siyasal kuvvettir. Devlet bir zor kullanma vasıtasıdır. Devletin ve devlet organlarının kullandığı zor, geçmişin alışılmış kurallarına aykırı olsa bile, önce zorun yasası çıkarıldığından her zaman meşru sayılır. Bu bakımdan devlet kuvveti, siyasi otorite, sınıfsız bir toplum yaratmayı ve toplumcu bir düzeni getirmeyi başaracak biricik vasıtadır.

Ama bu siyasal vasıta sermayeci ellerden çıkıp emekçi ellere nasıl geçecek? Siyasal kuvvetin sermayeci ellerde bulunması bazı nedenlerin sonucu değil midir? Sermayeci sınıf, toprak ve endüstri gibi üretim araçlarını ve mal ve değerlerin toplum içinde dağılışını sağlıyan mekanizmayı elinde tutmaktadır. Siyasal iktidar bu ekonomik gücün ve ekonomik eğemenliğin bir sonucu değil midir? Eğer övle ise bu çabalar boşuna, olayları zorlamak boşuna olmuyor mu?

Bu yargılar zinciri Marksist doktrinin temel esaslarına da tıpatıp uymaktadır. Üretim araçları ile üretim ve tüketim mallarının toplum içinde dağılışını sağlıyan mekanizmayı ellerinde tutan sınıflar, toplumun diğer sınıflarını eğemenlikleri altına alırlar. Devlet, egemen sömürücü sınıfların sömürülen sınıfları boyunduruk altında tutma vasıtasıdır.

Bu yargıya göre oturup beklemekten başka yapacak bir iş yoktur. Olayların oluşumunu sabırla bekleyip izlemek gerekir. Ta ki kapitalizm gelişip dal budak salarak zirve noktasına ulaşıncaya kadar ve toplumculuk adı verilen yavruyu yavrulayıncaya kadar.

Onun içindir ki Türkiye'de özellikle en usta kapitalistler, yakın bir dönemdenberi bir numaralı Marksist kesilmişlerdir. Onlara göre toplumculuk kapitalizm döneminden geçer; Kapitalizm dönemini yaşadıktan ve ömrünü tamamladıktan sonra yerini toplumculuğa bırakır. Önce kapitalizm gelişmeli, endüstrileşip tüm ekonomik kaynaklara sahip olmalı, keskin ve sağlam bir burjuva kimliğine erişmelidir.

Ondan sonra kıran kırana bir serbest yarışmaya geçilip küçük ekonomik üniteler tasfiyeye uğramalı, Türkiye bir milyonerler, milyarderler diyarı, tröstlü, kartelli bir devler ülkesi haline gelmelidir. Ve kapitalizm bu zirveye ulaştıktan sonra eğer aklını kullanamaz, acemilik eder de üretim-tüketim dengesini bozacak derecede üretim yaparsa ve bunalımları önleyemeyip işsizliğe meydan verirse, bu arada işçi sınıfı örgütlenip güç kazanırsa, aç ve perişan emekçi kütleler üretim kaynak ve araçlarına sahip olan sayılı kişilerin boğazlarını sıkıp boyunlarını vuracaklar ve toplumculuğu kuracaklar. Çünkü Marks öyle demeğe getiriyor.

Kapitalizmin kendi bünyesi içinde taşıdığı çelişkiler yüzünden yıkılıp gideceğini söyliyen Marks'ın toplumun hemen her cephesini kapsayan geniş doktrini yüzde yüze yakın bir doğruluk şansına sahiptir. Ama ne var ki, on dokuzuncu yüzyılın doğruları yirminci yüzyılın doğrularına yüzdeyüz uymamaktadır. Mark'ın yaşadığı dönemin toplumsal, yasal ve ekonomik koşulları içinde kapitalizmin bünyesinde beliren çelişkiler, yirminci yüzyıl kapitalizminin içine düştüğü çelişkilerden çok farklıdır. Hem sonra toplumsal gelişmelerin, önünü görmiyen bir körün yürüyüşüne benzetilmesi doğru değildir. Toplumsal gidişin zık - zak'larında ve sıçramalarında insan zekâsının yeri ve rolü yadsınamaz. Marksist doktrini tüm incelikleri ile bilen ve önündeki tehlikeli uçurumları gören kapitalistler, iktidarı ele geçirmeğe namzet proleter kalabalıkları boş mu bırakacaklardır? Gönmüş ve geçirmiş kapitalizm, yıkılmamak çarelerini aramak çabasındadır. Korparatizm nasyonal sosyalizm ve özellikle faşizm bu arayışın başarılı sonuçlarıdır.

Kapitalizm, işçi sınıfının gelişip kuvvetlenmesine paralel olarak onu boyunduruk altında tutmanın yollarını da keşfetmiştir. Bu yol faşizm gibi şiddet ve baskı yolu olabileceği gibi, emekçinin haklarını damla damla sızdırıp vakit kazanmak ve bir süre sonra bahaneler uydurup verilenlerin topunu birden geri almak gibi oyalama yolu da olabilir. Ya da bizde olduğu gibi baskı ve oyalama metodları bir arada uygulanabilir.

Onun için toplumculuğu getirmek konusunda tarihsel gelişimi örnek alarak kapitalizm ağacının dalında toplumculuk meyvesinin ballanıp düşeceğini ya da gebe kapitalizmin top-

lumculuk adı verilen bebeği doğuracağını beklemek sadece bir aldanmadır. Çünkü kapitalizm, artık gebe kalmamanın çarelerini öğrendiği gibi yavrusunu düşürmek ahlâksızlığını da bünyesinde taşımaktadır.

Hem sonra toplumculuğa varan yolları doktrinlerin derinliklerinde ve kuramların karanlık mağaralarında bulmağa çalışmak, kitap yığınları içinden çıkış yolları aramak zorunluğu yoktur. Günün aydınlığı içinde etrafa bakıp olup bitenleri görmek ve izlemek en sağlam ve güvenilir yoldur.

Türkiye'de biri emeğe, diğeri sermayeye dayanan iki sınıf vardır. Sermayeye dayanan sınıf emeğe dayanan sınıfı sömürmekte ve siyasal kuvvet vasıtası ile onu boyunduruk altında tutmaktadır. Ağa ve eşraf karışımı olan egemen sınıf, toprak ve endüstri gibi üretim araç ve vasıtaları ile mal ve değerlerin toplum içinde dağılışını sağlıyan mekanizmayı elinde tutmaktadır. Bu suretle ekonomik kaynakları elinde tutan sermaye sınıfı endüstri gelişimi ile zirve noktasına varmış bir kapitalizm örneği verememiş ve keskin bir burjuva yaratamamış olmakla birlikte, sömürdüğü sınıfı yoksulluğun ve sefilliğin son sınırına kadar götürmüştür. Bir yandan sermayenin belli ellerde toplanması, öbür yandan bu sermayenin endüstrinin zayıflığı yüzünden üretime yatırılmış olması yüzünden ekonomik bunalımlar vardır. Emekçi sınıfın, yoksulluğun ve sefilliğin son sınırına varmış olması, sömürme hızının artık artamıyacağına ve dış müsteklekeleri olmıyan, üstelik emekçinin emeğinden aldığını dış kapitalizm ile paylaşan sermaye sınıfının daha fazla gelişemiyeceğine işaret sayılabilir. Emekçi çoğunlukta, sermayeci azınlıktadır. Yasalar statüsüne göre de demokratik bir cumhuriyet vardır.

Bu kaba taslak yargıların ötesinde Türkiye kapitalizminin, içinde bulunduğu sayısız çelişkiler yatmaktadır. Bu çelişkiler egemen sınıfın zayıf noktalarıdır. Sermayeci sınıf ve onun temsilcisi olan siyasal organizasyon bu çelişkileri gözlerden saklamak ve zayıf noktaları pekiştirmek çabasındadır. Durduruculuk, statükoculuk ve bocalama gibi yakıştırmalar hep bu çelişkileri ve zayıf noktaları gizleme çabasının siyasal otoriteye kazandırdığı özelliklerdir.

Batıl inançlar yağmuru altında köylüyü uyuşturmanın, işçiyi dağınık tutmak için girişilen yasalı ve yasasız baskıların anlamı nedir? Bu tutumun arkasında hangi gizli erek, hangi büyük kuşku yatmaktadır? Aydını emekçiden uzak tut-

ma çabası neden? Günümüzün kapitalizmi sadece ekonomik kaynakları elde tutmak gibi bir desteğin üzerinde oturamamaktadır. Sermayeci egemenliğinin birinci desteği üretim kaynakları ve üretim biçimi ise ikinci desteği hile, baskı, kurnazlık ve yalandır.

Tek dereceli genel seçimler esasına dayanan demokratik bir anayasa düzeni ve sermayeci azınlığı karşısında emekçi çoğunluk göze çarpan bir toplum ortamı içinde, azınlığın iktidarı elde tutması için hile, baskı kurnazlık ve yalan son derece önemli dayanaklardır. Sermayeci eğemenliğinin bünyesinde saklı en büyük çelişki, böyle bir ortam içinde azınlıkta olan bir gurubun çoğunlukta olan bir guruptan aldığı oylarla ayakta durmasıdır. Denenen ve yürütülen hile, baskı, kurnazlık ve yalancılık metodları hep bu zayıf noktaların gizlenmesini ve açık gediklerin kapatılmasını hedef tutmaktadır. Sermayeci sınıfın üzerinde oturduğu koltuğun en az iki ayağı bu yapmacık ve sahte malzeme ile imâl edilmiştir. Koltuğun ekonomik koşulları temsil eden diğer iki ayağı da gene emeğe ve emekçiye dayalıdır. Çünkü ne işlenmiyen toprak ne işletilmiyen makina ne de müşterisiz kalan mal ve para aracılığı ekonomik kuvvet anlamını taşır. Onun için sermayeci, ancak emekçinin varlığı yüzünden ayakta durabilir. Sermayeci, emekçiyi kurnaz metodlarla uyuşturup dondurarak, onun elini kolunu ve kafasını bağlı tutarak kandırmak, kandıramadığı zaman da onunla işbirliğine yanaşmak zorundadır. Ama oluş hep kandırma metodunun uygulandığını ve sermayeci örgütün emekçi ile işbirliğine gereksinme duymadığını göstermektedir. Bu da hile, baskı ve uyuşturma usullerinin engelsiz ve dirençsiz kaldığına ve açık vermeden uygulandığına işarettir.

Şu halde sömürgen sermayeciyi ve onun yardakçılarını ve peyklerini ayakta tutan kuvvetler yapma kuvvetlerdir. Halk egemenliği adı verilen ve gerçekten azınlığın iradesini temsil eden siyasal vasıta, zayıf temeller ve yapmacık sütunlar üzerinde oturmaktadır. Bu sütunlar birer birer yerlerinden alınabilir ve bu sütunlar üzerinde oturan egemenlik desteksiz bırakılabilir. Emekçi, sırtında taşıdığı yükü fırlatıp atabilir ve suyu geçirmek için sırtına aldığı akrebin onu sokmağa kalkışması üzerine suya dalan kurbağa misali suya dalabilir.

Şu halde toplumculuğu getirmek için ne onu yavrulaya-

cak bir kapitalizmi besleyip şişirmek ne de koşullar olgunlaşmamıştır diyerek şiddet ve ihtilâl yollarına gitmek zorunluğu vardır. Toplumcu Türkiye'yi kurmanın tek ve güvenilir yolu devlet denilen siyasal vasıtayı çoğunluğun oyu ile ele geçirmektir. Çünkü sermayeci azınlıkta, emekçi çoğunluktadır. Var olan durum, yürürlükte olduğu kabul edilen anayasa statüsüne aykırıdır. Sömürgen azınlığı yenilgiye uğratmak için yeter bu çelişki.

II

OLUMLU KUVVETLER

AYDINLAR BİRLEŞMELİDİR.

Türkiye'de kemalizmin yetiştirdiği bir aydın kadro vardır. Bu aydın kadro, sınıfcı eğitimin ve öğretimin, yasa ve ahlâk dışı baskıların ve sistemli bir bozgunculuğun dejenere edemediği sağlam bir kuşaktır. Bir yandan kemalizmin getirdiği pozitif temeller ve köy enstitüleri, öbür yandan batı çevrilerinin getirdiği hümanizma bilinci bu aydın kuşağı yaratmıştır.

Deney ve gözetleme dayanan ve uygulanışı uygarlık yaratan pozitif bilim inancı ve halkçılık bu aydın kuşağın vazgeçmez ilkeleridir. Görüşlerinde ve düşünüşlerinde maddeci, çıkarlarında ve davranışlarında emekçi ile yan yanadırlar. Bu aydın kadro, gerçek varlığı bile baskı ve dalaverlerin altında saklı tutulan emekçi sınıfın elinde marifet, önünde fener olacak niteliktedir.

Onlara karşı yöneltilen baskıların şiddeti ile iftiraların ağırlığı aydınların büyük gücünü ortaya koyan kanıtlardır. Başkalarını sömürenlerin ve erdemsizlik içinde yüzenlerin en tehlikeli hasmı bilim ve fikirdir. Onun için aydınlara karşı sarsılmıştır. Ama bu sadece aydınlarla savaşmak değil, halkın sağ duyusu ile savaşmak, başka bir deyimle örgütsüz olan emekçi toplulukları dayanıksız bırakıp onlara, hile ve haksızlığa karşı boyun eğdirecek yer ve olanak hazırlamaktır.

Örgütsüz kütleler ne kadar kalabalık olurlarsa olsunlar onlara boyun eğdirmek kolaydır. Örgütlenmiş on kişi örgütsüz yüzbin kişiyi kolaylıkla yenebilir. Çünkü sürü niteliğinde

olan kalabalıktan her bir kişi, her zaman on kişinin karşısında bulunur. Örgütsüz yüzbin kişi sadece bir kişinin kuvvetindedir.

Milyonlarca emekçinin bir avuç azınlık tarafından sömürülmesinde ve yüzbinlerce aydının sindirilmesinde gösterilen parlak başarının nedeni ve hikmeti budur. Çalışanlar birer birer sömürülmüş, aydınlar teker teker susturulmuştur. Bu, örgütsüz çoğunluğun örgütlü azınlığa yenilgisidir.

Yenilgiye uğrayan aydın, halkın güvenini yitirmiştir. Öyle ki, zavallı ve hain durumuna düşürülen aydın kişinin yanında olmak şöyle dursun, onu yermemek başa sınat getirebilirdi.

Aydının görev ve fonksiyonunu yerine getirebilmesi için onun aydın olduğu kadar kuvvetli olması zorunluğu da vardır. Çünkü halkın, hükûmet ve yasa önünde olduğu gibi yasa ve ahlâk dışı zorbalıklar karşısında da boynu kıldan incedir. Onun için halk, her zaman sağlam ve yıkılmaz dayanaklar aramaktadır. Onun inandığı şey, zorbalık karşısında zavallı kalan fikirler değil, eylemsel kuvvettir. Çünkü o, bugüne dek kuvvet karşısında sağduyunun bile hep yenilgiye uğradığını görmüştür. Başında ulu şeyhlerin, generallerin ve toprak ağalarının bulunduğu siyasal partilere karşı duyulan bağlılık yönsemeleri hep bu inancın ve bu mantığın sonuçlarıdır.

Halk, hikmetler söyliyen bilginlerin değil, yapan ve yürüten otoritelerin arkasından gitmektedir. Ona göre kuvvetlinin ağzından çıkan sözlerde gerçeklik vardır. Sözüne güvenilir kişi örneğin ilde vali, ilçede kaymakam, köyde öğretmen değil, ilde ve ilçede eşraf ve partizan, köyde ağa ve imamdır. Çünkü bunlarda yasaların da üstünde bir otorite vardır. Aydın kişi, salt aydın olduğundan ötürü ne kimseye lâf anlatabilir ne de bir kimseyi inandırabilir. Bilim ve teknik yalan, hurafeler doğrudur. Mikrop denilen hastalık nedeni doğada yoktur. Alın yazısına göre iyilikleri melaikeler, kötülükleri cinler ve periler getirmektedir. Halkçılık ve devletçilik kominstliktir. Liberalizm denilen kıran kırana, soyan soyana sistemi yaşantının ve ahlâkın esaslarıdır. Çünkü kuvvetli adamlar böyle söylemişlerdir.

Aydının gerçekleri konuşamadığı, kuvvet ve otorite yoksunluğu yüzünden sözünü dinletemediği bir ortam içinde halk olumsuz ve gerici etkilere karşı direncini yitirmiş demektir. Çıkarcı zümrelerin halkı dejenere etme ve yöntemi bu su-

retle bilinçlere kolaylıkla işlemekte, sapık ve ahlâk dışı kural ve davranışlar adet ve törelerin bir parçası halinde yerleşmektedir.

Acaba neden aydınlar her zaman zayıf, her zaman yenik, korkak ve suçlu? Neden aydınlar cesur değildirler? Gerçekten cesurluğunu deneyen aydın, yapsa yapsa ancak karşı kuvvetlerin saldırılarını artırabilir ve kendisini iftira çamurları ve cop darbeleri altında sürgüne ve cezaevine atabilir. Bu cesaret denemesi, halkın aydına karşı güvenini biraz daha sarsmıya ve cesaretini denemeye hazır başka aydın kişilerin içine korku saçmağa yarıyabilir. Onun için aydınların erdemsiz saldırılara karşı eğilip sinmelerini ve sonu gelmez yenilgilerini cesaretsizliğin dışındaki neden ve etkenlerde aramak gerekir. Bu yenilgi ne hurafelerin bilime üstünlüğünden, ne erdemsiz davranışların erdemleri yenişinden, ne de aydınların cesaretsiz oluşundandır. Aydın, örgüt karşısında tek başınadır. Yönetimin, eğitimin ve iç güvenlik mekanizmasının kilit noktalarına yerleşmiş bir şebekenin üyesi olan bir kent eşrafı, aydın bir valiyi, aydın bir kaymakamı dilediği yere sürdürebilir. Bu şebekeye bağlı, tek bir bölge ağası elli öğretmeni sürdürebilir ve komünist ilân ettirebilir. Partizan babanın oğlu bir öğrenci, öğretmenini kontrol altına alabilir ve ona dayak attırabilir. Ayni şebekenin başka bir üyesi, bir çok aydın kişiyi mahsustan ihbar edebilir ve yalancı tanıklarla onları cezaevine gönderebilir.

Bu olağanların bugüne dek sayısız örnekleri ve kurbanları görülmüştür. Ama bu kurbanların benzerleri ve meslektaşları gelecekte ayni sınatı beklemekten başka ne yapabilmişlerdir? Bugün arkadaşları ve meslektaşları sürülen, dövülen ve çeşitli saldırılara uğrıyan aydın kişiler haksız olayları seyrederek üzülmekten başka ne yapmaktadırlar?

Köy Enstitüsü çıkışlı 30 bin öğretmene birden saldıran senatör hiç bir şey yapmamış gibi elini kolunu sallayıp dolaşabilmekte, 2 bin kişilik aydın bir topluluk gürültü çıkarmak yolu ile beş gerici tarafından kolaylıkla dağıtılabilmektedir.

Birlikten kuvvet doğduğuna dair orta okullar için kompozisyon görevi niteliğinde olan bir konuyu uzun uzun işlemek fazla ve gereksizdir. Ancak baş vurulan bunca saldırılara, iftira ve zorbalıklara karşı örgütlenme yoluna neden gidilmediği merak konusu olabilir. Gerçekten ne kemalist

devrimlere karşı girişilen sistemli yıkma denemeleri, ne Köy Enstitülerine karşı girişilen bozguncu eylemler ne de bu yıkmalara ve bozmalara karşı çıkanlara yönetilen şiddet usulleri, aydınları örgüte yükseltememiştir. Örgütlenmeye karşı görülen bu tembelliğin ve ilgisizliğin başlıca nedeni, devlet kuvvetlerinin eylemi şiddet ve yasa engelleri olmakla birlikte, örgütlenme kültürünün noksanlığını da bu konuda olumsuz bir etken olarak hesaba katmak gerekmektedir. Bir yandan sendikacılığın dış zorlamalarla güdümlü bir özellikle getirilmesi, öbür yandan grev yasakları yüzünden sendikacılığın bir fantaziden ileriye geçememesi, memurlara grev ve sendika yasağı sendikacılığın önemini herkese gizlemiştir. Toplumcu fikirlerin yurda gelmesini engelleyen duvar, örgütlenme kültürünü de yurda sokmamıştır. Dernek dendiği zaman ereksiz ve görevsiz öğrenci dernekleri, kumar kulüpleri ve cami yaptırma dernekleri akla gelmektedir. Derneklerin ve sendikaların dayanışma, savunma ve korunma fonksiyonu hemen hiç düşünülmemiştir. Hele 27 Mayıs 1960 aşamasına kadar örgütlenme yolları son derece kaba ve ilkel usullerle kapalı tutulmuştur.

Bugün gerek yeni anayasanın getirdiği bazı kolaylıklar gerekse atılan bazı cesur adımlar ve örnek denemeler, örgütlenme olanaklarına elverişli bir ortam hazırlamış bulunmaktadır.

Birinci anayasa gibi ikinci anayasanın da büyük şansı, sınıfcı görüşün sinmek zorunda olduğu bir dönemde hazırlanmasıdır. Anayasada ilericilerin de en az gericiler kadar nefes alacakları pencereler, serbestçe devinecekleri alanlar vardır. Bugün aydınlar için yapılacak iş, anayasanın hazırladığı olanakları son sınırına kadar kullanmaktır. Anayasanın açtığı alan içinde yüzbin devrimci, iradesini birleştirebilir ve uygun adımla yürüyebilir.

Emekçinin güvenini kazanmanın tek yolu kuvvetli olmaktır. Çünkü, yasa ve ahlâk dışı kara kuvvete ancak kuvvetle karşı konabilir. Yenilgisini görmediği gün halk aydına inanacaktır. Onun için halk ile birlik olmanın tek yolu örgütlenip güç kazanmaktır. Toplumun büyük çelişikleri bu yoldan çözümlenecektir. Bu suretle sokak politikacısının, gericinin, yobazın sözü yalana çıkacak, emekçi topluluk eşrafa ve ağaya boyun eğmeden de yaşayabileceğini anlıyacaktır. Çünkü halk aydınlarda sırtını dayayacak bir güç bulacaktır.

SINIF BİLİNCİ YARATILMALIDIR

Yoksul tabaka, zengin tabaka, varlıksız kimseler, varlıklı kimseler, ağa, maraba, çalışan, çalıştıran, işçi, patron, köylü, kentli gibi ayrımlar herkesçe görülmekte ve bilinmektedir. Yurttaşlık statüsünde birleşen kişiler arasındaki ekonomik ve toplumsal farklar açık ve gerçektir. Toplumculuk metodunun önemli sorunu bu ayrımların adını koymaktır. Örgütlenip güçlenen aydınlar bunu yapacaklardır.

Varlıklı patron, ağa ve kentli, varlıksız sayılan işçi ve köylüyü kendi aralarında bölüşmüşlerdir. Gerçek sınıf ayrımlarını yapmacık ayrımlarla bir duman perdesi altında gizlemişlerdir. O halde yapılacak iş, bu sun'î duman perdelerini ortadan kaldırıp sınıflar arasındaki gerçek ayrım çizgilerini meydana koymaktır.

Türkiyede toplumsal sınıfların gerçek durumları ve ayrım çizgileri birinci bölümde incelenmiştir. Türkiyede iki gerçek sınıf vardır: emekçi sınıf — sermayeci sınıf. Emekleri ile geçinenler — sermayenin sağladığı ayrıcalıklarla geçinenler. Çalışanlar — çalıştıranlar. Emeklerinin önemli kesimini başkalarına verenler — başkalarının emeklerinin önemli kesimini alanlar. Sömürülenler — sömürenler.

Yurttaşlar arasındaki gerçek ayrım budur. Birinciler emekleri ile yarattıklarının bir kesimi ile günlerini gün edip kıt kanaat geçinirler. İkinciler ise elde ettikleri büyük gelirler yüzünden birincilere göre son derece üstün bir yaşantı düzeyinde ve lüks içinde yaşarlar.

Ekonomik ve toplumsal durumlarına göre birbirinden ayrı ve farklı olan bu iki gurup, iki ayrı sınıftır. Bu iki ayrı sınıf arasında büyük boşluklar ve uçurumlar vardır. Sınıf bilinci yaratmak demek, bu sınıflanmayı ve sınıflar arasındaki uçurumu anlatıp göstermek demektir. Bu bilinç sınıfları yaratan bir etken değil, var olan bir şeyin anlaşılıp kavranmasıdır.

Toplum içinde sınıfların yaratılması ile ulusal birlik ve tümlük bozulmuş, eşitlik, özgürlük ve insan hakları ayaklar altına alınıp çiğnenmiştir. Sınıflar ve sınıf farkları yaratılmak suretiyle sefillik, adaletsizlik, ve ahlâksızlık getirilmiş, gericiliğin tohumları ekilmiştir. Sınıf bilinci, tüm kötülüklerin kaynak ve nedenlerinin yurttaşlar tarafından teşhisini kolaylaştıracaktır.

Toplum içinde yartılan bu gerçek sınıf ayrımları yetmiyormuş gibi, bu ayrımlar dışında yurttaşları sun'î olarak bölme girişimleri de ulusal tümlüğü tehlikeli uçurumların başına kadar götürmüştür. Kürtlük, Türklük, Lâzlık, Çerkezlik iddialarına yol açan tahrikler bir yana, elma partisi, armut partisi, hurma partisi, Eşek partisi adları altında yurttaşları gereksiz ve yararsız parçalara bölmek bu tehlikeli gidişin örnekleridir.

Salt sınıflar arasındaki gerçek ayrılıkları gözlerden saklı tutmak için yurttaşları birbirine düşüren ve yurttaşlar arasında tehlikeli hasımlıklar doğuran sun'î ayrımlar yaratıp ulusal birliği bozmaktan çekinilmemiştir. Şu halde sınıf bilincini yaratmak, bilerek ve isteyerek çıkarları uğruna ulusal birliği bozan zümrelere karşı çıkmaktır. O zümreler ki hem sınıf ayrılıklarını yaratmışlar, hem de yurttaşları sun'î olarak parçalamışlardır.

Sınıf bilincinin yaratılması, toplum içinde her yurttaşın yerini ve katını anlamasını kolaylaştıracak, sun'î ayrımların altında yatan gizli ereklerin bilinmesine yardım edecektir. O zaman saflar kesinlikle belirecek, herkes düşünüş ve davranışları ile toplum içindeki yerini alacak, toplum sorunları zihinlerde daha açık, daha berrak bir hale gelecektir. O zaman sokak politikacısı denen sömürgen yardakçısı yalan ve palavralarını topluluklara yutturmakta zorluk çekecektir. Çünkü sınıfları tanıyan halk kimin kimler adına gözbağcılık yaptığını ve kimlerin adamı olduğunu kolaylıkla anlıyacaktır. Sınıfların tanınıp bilinçlere yerleşmesi ile örneğin kendisini armut partisinden sanan kişi gerçekten hiç bir partiden olmadığını, kendi görüş ve çıkarlarını savunan bir siyasal partinin ortada bulunmadığını görecektir. Ahlâksız politikacıların arkasına takılıp giden kalabalıklar çıkarları ile çelişik davranışlarından kurtulacaklardır.

«Benim için hepsi bir, ben ekmek partisindenim» diyen köylü oylama oyunlarının mahiyetini ve toplum içindeki yerini zaten anlamağa başlamıştır. Köylünün zaman zaman ve yer yer oy fiatını beş liraya, bir sigara paketine, bir sabun kalıbına düşürmüş olması bu anlayışın gittikçe kökleşip derinleştiğini göstermektedir. Eğer köylü, siyasal partilerden biri yerine bir diğerinin iktidara geçmesi ile kaderinin ve toplum içindeki yerinin değişeceğini ümit etseydi iradesini bu

kadar düşük fiyata feda etmezdi. Her seçim döneminde partizanlardan bir kaç lira sızdırmak, ona göre domuzdan kıl koparmak gibidir. Çünkü alıp göreceği bundan ibarettir.

Halk, sezgilerini sebbollerle anlatmaktadır. Esas anlam halkın sözlerinde ve davranışlarında saklıdır. Sembollerin altında yatan asıl nedenler karanlıktan aydınlığa çıkarıldığı zaman bu nedenlerin sınıf bilincinden başka bir şey olmadığı görülecektir. Halk, dalları tomurcuklarla donanmış bir ağaç misali bir şeyler beklemektedir. Elverişli hafif bir rüzgâr onun benliğini ortaya koymasını sağlıyabilir. Emekçi, sınıfının bilincine varmaya hazırdır.

EMEKÇİ ÖRGÜTLENMELİDİR

Aydınların dernekler halinde birleşerek ve sendikalaşarak güçlenmeleri ve korkusuzca fikirlerini söylemeleri, emekçi toplulukların sınıf bilincine ulaşmaları, sorunu çözümlemeğe yetmez. Bu gelişmelerin ancak toplumculuk yolunda atılmış birer adım olarak değeri vardır. Çünkü toplumculuk ne bir fikir ne de bir bilinçtir. Toplumculuk bir uygulamadır. Uygulanırsa vardır, uygulanmazsa yoktur.

Salonlarda tartışılan toplumcu fikirler, dağ başında söylenen bir türküden, denizde bestelenen bir şarkıdan farksızdır. Sadece dinliyen kulaklara hoş gelir ve zamanın akışı içinde geçmişin derinliklerine gömülüp gider.

Fikir aristokrasisinin gelenek olduğu bir toplum içinde aydınların söylediklerini sadece aydınlar işitir. Böyle bir ortam içinde gazeteler, dergiler, kitaplar dar bir alan içinde dönüp dolaşır ve bir avuç azınlığın kurduğu haberleşme şebekesi, haksız olarak topluma mal edilir. Toplumun alt yapısı eğer vasilikten kurtulma yeteneğine sahip değilse, kendi ayakları ile yürüyemiyor, kendi gözleri ile göremiyorsa ona aydın kadronun yapabileceği iyilik, gericinin yapabileceği kötülükten pek farklı değildir.

Kültürde ve teknikte son derece geri, dünya uygarlık düzeyi yanında ortaçağı yaşıyan Türk toplumunda azınlığın azınlığı olan bir aydın kadronun empoze edeceği toplumculuk ne kadar bilimsel, ne kadar âdil olursa olsun, bir kravatlılar bürokrasisi olmaktan ileriye geçemez. Çünkü bu aydın kadro, tıpkı kapitalci kadro gibi esas toplumun üstünde ve dışında bulunan bir otorite olacaktır. Böyle bir kadronun

olumlu etkileri, başarılı hamleleri görülse bile bir süre sonra halkın özlemlerine ve çıkarlarına aykırı yönlere kayma meyli vardır. Bu meyil onun toplum dışı olmak özelliğinde, yani bünyesinde saklı bulunmaktadır. Halkın özlemlerine ve çıkarlarına uyan ve bilim verilerinden hızını alan tarafsız kişiler zamanla kadrodan birer birer ayıklanıp gidecek ve onların yerini kurnaz çıkarcılar alacaktır. Başlangıçta kuvvetli ve olumlu gözüken vasi kadronun olumsuz yönde değişimini engelleyecek hiç bir garanti yoktur. Ne yasaların ne Anayasanın ne de seçim statüsünün bu bozulmayı durduramadığı örneklerle bellidir.

Esasında emekçiye boyun eğmekten başka bir iş bırakmıyan kadrocu bir sistemin uyguladığı ilkeler ne kadar halk için olursa olsun bu sistemin adına toplumculuk denilemez. Yukarıdan aşağıya doğru inen bir toplumculuk olamıyacağı noktasında tüm toplumcu yazarlar anlaşıktırlar. Gerçekten toplumculuk, toplumun alt yapısında başlıyan, orada gelişip yeşeren bir sistemdir. Halk onu kendi ellerile yapacaktır. Türk toplumunun alt yapısında çalışıp üreten işçilerle köylüler vardır. Toplumda çoğunluğu meydana getiren bu emekçi guruplar kendi sistemlerini kendileri kuracaklardır.

Soyut olarak toplumculuk ilkelerini öğrenmek, sınıfları tanımlayıp tanımak, boş bir alanı ağaçlandırmak gereğini duyarak bir fidanlık kurmayı tasarlamak gibidir. Ne fidanlık tasarısı bozkırı ağaçlandırmaya, ne de salt toplumcu fikirleri evirip çevirmek toplumculuğu getirmeğe yeter. Toplumculuğun yapıcı ögesi çalışanlar sınıfıdır. Bozkırı ağaçlandırma önce birinci fidanın dikimi ile, toplumcu gelişim de önce çalışanların örgütü ile başlar. Çalışanlar sınıfı örgütlerle güçlenip önce kendi varlığını kendisi tanıyacak, sonra da tanıtacaktır. Çalışanlar sınıfına dayanmıyan bir toplumculuk, suyu bulunmıyan bir nehir, askeri bulunmıyan bir ordu gibidir.

Kapitalci sistemin sömürüp sefilleştirdiği sınıf başının çaresine bakmak, boyunduruk altından kurtulma yollarını aramak zorundadır. Kendisinden başkası onun derdine deva olamaz. Ne ondan bin alıp ona bir verenler, ne cennetler vaad edip sefillik getirenler, ne de onu bölüm bölüm bölüşen siyasal partiler, hiç biri onun dileklerini yerine getiremez. Çünkü sömürülen ve sömürüldüğü için ezilen kendisidir.

Ancak bu ezilenler başlarının çaresine nasıl bakacaklar, örgütlenip güçlenerek seslerini nasıl duyuracaklar? İşin daha önemli yanı, alışmadıkları bir işi nasıl başaracaklardır? Bu konuya değinenler her zaman hoşlarına giden düşleri gerçek sanmak, iyimser düşüncelere safça kapılıp yanılmak tehlikesi ile karşı karşıyadırlar.

Siyasal otoriteyi ellerinde tutanlar, işçinin ve köylünün, yani sömürülen zümrelerin devlet ve yönetim gibi asaletli işlerde yeteneksiz oldukları savındadırlar. —Emekçi topluluktan eğittiklerini dejenere etmişlerdir— eğer bunların kanıları savlarına uygunsa, onlara göre emekçiyi yönetmek ancak kendilerine özgü bir iştir. Onun için olmakta olanlar doğru ve haklıdır. Yapılacak başkaca bir iş, değiştirilecek bir tutum yoktur. Buna karşılık, çoğunlukta olan emekçinin kendi bünyesinden seçip çıkaracağı üyelerle yurdu bir anda cennet bahçesine çevireceğini söylemekte de hiç bir engel yoktur. Mademki emekçi çoğunluktadır o halde özgür bir seçim sonucunda tersine dönmüş şansını yenip dilediğince bir iktidar getirecektir denilebilir.

Ancak bu aceleci yargıların altında hem sermayeci yönünden hem emekçi yönünden aşırı iyimserlikler ve yanılmalar vardır. Gerçekten ne emekçi sınıf devlet ve yönetim işlerinde sanıldığı gibi yeteneksiz, ne de çoğunlukta olduğundan ötürü siyasal otoriteye etkimeye hazırdır. Emekçi, olanakları elinden alınmış bir sınıf olarak düşünülmelidir. Üçüncü bölümde açıklanan engeller karşısında emekçinin eli kolu bağlıdır.

Türk toplumunun esası sayılan köylü, yoksullaştırılmış ve uyuşturulmuştur. Sömürgen sınıfın ekonomik baskısı sürüp gittikçe köylü için yoksulluktan kurtuluş yoktur. Geriliğin tek nedeni yoksulluk olduğuna göre bu koşullar içinde köylünün şansı hiç değişmiyecektir. Köylü uyanık olursa örgütlenebilir. Uyanık olmak için önce canlanacaktır. Yolları yapılacak, dünyaya kapıları açılacaktır. Tarım reformu yapılacak, beslenecek ve giyinecektir. Bunlar tamamlandıktan sonra sınıfçı olmıyan bir eğitimden yararlanıp aydınlanacaktır.

Demek ki köylünün gerilikten kurtulması ancak sömürgen sınıfın hata işlemesine bağlıdır. Sömürgen sınıf bir hata işleyip de yol yapar, reform yapar, köy endüstrilerini açar,

köylünün kalkınmasını kolaylaştırır ya da kalkınma engellerini gevşetirse o zaman köylü kalkınabilir ve kalkındıktan sonra uyanık bir topluluk haline gelebilir. Var olan koşullar, köylü sınıfının birliğe gitmesini sağlamak şöyle dursun, onu her gün biraz daha parçalamıya götürmekte, komşuyu komşuya, mahalleyi mahalleye, köyü köye hasım yapmaktadır. Bir yandan partizanlar, bir yandan ağa ve eşraf köylüyü her gün biraz daha bölmekte, köyün göbeğine kadar sokulan imam ise köylüyü imandan yana olan ve olmıyan olmak üzere ikiye ayırmaktadır.

Bu olumsuz koşullar içinde köylünün örgütlenmesinden söz açmak, insanın kendi kendisini aldatmasından başka bir anlam taşımaz. Her cuma günü cami avlusunda toplanan on sakallı ile köylü örgütlenemez. Köylüyü kooperatifçilik gibi birleştirici ilkelere alıştırmak ise en azından elli yıllık bir zaman ister. Bu konuda aydın kişilerin kendilerine düşen görevleri yerine getirebilmeleri de gericilerin direncini kırıp geçmelerine bağlıdır. Sömürgen örgütün köylü üzerinde kurduğu hegemonyayı gevşetmek gibi hatalar işlemesi de sadece mutlu bir bekleyiştir. Ortaklaşa bir hareket yaratma olanaksızlığı karşısında bulunan köylünün geleceğinden kuşku duymamak elde değildir.

Emekçi sınıfın diğer bölümü olan işçi, elindeki olanaklar bakımından köylüden farklıdır. Köylü ne derece kuşku verici ise işçi o derece ümit vericidir. Bir defa işçi genellikle kentlerde yaşamaktadır. Köylü gibi dağınık, parça parça, teker teker, köy köy, aşiret aşiret, kabile kabile değildir. İşçi ortak çıkarlarını görmek durumundadır. On beş yıllık sendikacılık denemeleri de ona bazı alışkanlıklar getirmiştir. Ancak bu deneme dönemi içinde gerçek anlamında sendikaların ve dayanışma örgütlerinin kurulduğunu sanmak yanlıştır. Bu sendikalar dış etkilerle yukarıdan gelen dürtülerin yarattığı biçimsel sendikalardır. İşçi birlikleri, federasyonlar kapitalcı partilerin organları olmaktan öteye geçememişlerdir. Bu dönem içinde toplumcu ve işçi nitelik ve adlar altında partiler bile kurulmuş, ama bu partilere işçilerin katıldığı hiç görülmemiştir. Sendikaların, işçi federasyonlarının varlığı yanında işçi, ne bir sınıf olduğunu anlamış ne de anlatabilmiştir. Bununla birlikte ve tüm eksiklerin varlığı yanında işçinin bir sınıf olduğunu anlayıp anlatacak yeterlik ve nitelikte olduğunu gösteren belirtiler vardır.

İkinci Anayasanın getirdiği yenilikler işçi sınıfının önüne dikilen bir çok engeli kaldırmıştır. Anayasanın tanıdığı grev hakkı, bu hakkı düzenliyen özel yasalarla ne kadar daraltılırsa daraltılsın gene de önemli bir adımdır. Çünkü işçi grev yapacaktır. İşçi örgütlerinin aydınlarla yakınlaşma meylinin arttığı da bir gerçektir. Günden güne değişen koşullar işçiyi aydınlığa götürme yönünde gelişmektedir. 1963 yılında, grev hakkını düzenliyen özel yasa daha çıkarılmadan işçinin Anayasada tanınan grev hakkını kullanmak üzere verdiği örnek, Türkiye çalışanlar tarihinde ilk kıvılcım olarak kabul edilmelidir.

Türkiyede işçi birleşip güçlenebilir. Toplumculuk bu birliğin nüvesinden filizlenip gelişebilir. Ortak çıkarlarını görüp birleşen işçilerin siyasal bir parti haline geldikleri gün, toplumculuğun büyük adımı atılmış demektir.

Sendika ve sendikada grev, haksızlığa karşı direnmenin sembolüdür. Grev ve sendikanın anlamı sadece işveren ile ücret pazarlığına girişme olanağını elde etmek değildir. Emekçi kendi sesini bu vasıtalarla duyuracak, var olduğunu ilân edecektir. Bu suretle sınıf bilinci tek tek kişilerin düşüncesi olmaktan çıkıp elle tutulur, gözle görülür bir varlık, bir gerçeklik kazanacaktır. O zaman bir yanda çalışanlar, emeklerinin ürünleri ile geçinenler, öbür yanda sermayenin sağladığı ayrıcalıklarla başkalarının sırtından geçinenler saflar halinde ayrılmış olduklarını anlıyacaklar, demokrasinin azınlık ve çoğunluk terazisinde tartılacaklardır.

Karanlıklar içinde bocalayan köylü bakımından bu noktada ümitler vardır. Çünkü köylü, kendisini çağıran iki sesi daha açık ve daha net olarak işitecektir. Bir yandan işçinin sesi, bir yandan sermayecinin sesi onu çağıracaktır. Çalışıp geçinen köylü çalışanların sesinde kendi özlemlerini duyabilecektir.

Onun içindir ki, işçi örgütlerinin siyasal bir kimlikle bir parti halinde ortaya çıktıkları gün, Türk halkının ters dönmüş şansında bir dönüm noktası ve yeni bir çağın başlangıç günü olacaktır.

III

UYGAR DİRENİM

PARTİ KAVGASI — SINIF KAVGASI

Toplumsal sınıfların anlaşılması, ortak çıkarlar etrafında kümeleşmeyi kaçınılmaz hale getirecektir. Çalışanlar siyasal partiye sahip oldukları gün, parti çekişmeleri sınıf çekişmelerine dönüşecektir. O zaman herkesin yönü ve yolu kendiliğinden aydınlığa çıkacak, safların dışında tek kişi kalmıyacaktır.

Türkiyede sınıf çekişmesi, sermayeci sınıfın ezelî egemenliğine karşı yeni bir kuvvetin ortaya çıkışıdır. Bu sınıf, ezelî tutsaklığın acılarını tatmış çalışanlar sınıfıdır. Bu sınıf yeni ve mutlu bir Türkiyenin özlemleri içinde, gelenekçi, durdurucu ve bağlayıcı köhne bir düzene karşı kuruluş bayrağını açacaktır. Onun içindir ki, sınıf kavgası statüko ile hamlenin, gericilikle devrimciliğin, geçmiş ile geleceğin kavgasıdır. Çalışanların yarışmayı kazanması halinde, bozuk düzen tüm pasları ve pislikleri ile tasfiyeye uğrayacak ve yepyeni bir düzenin ekonomik ve toplumsal temelleri atılacaktır. Türk toplumu taze ve canlı hamlelerle modern uygarlığın gereklerine uygun bir yönde gelişecektir. Çalışanların yenilgisi ise hiç bir şeyi değiştirmiyecektir. Çünkü var olan bocalama düzeni zaten çalışanların ezelî yenilgisi ile sürüp gitmektedir.

Toplumcu düzenin getireceği başlıca yenilik, üretim araçlarının topluma mal edilmesi, sermaye üzerindeki ayrıcalıkların kaldırılması ve sermaye gücünün toplumun ortak çıkarlarına bırakılmasıdır. Bu yenilik, ekonomik gücün özel kişiler elinden alınıp toplum emrine verilmesidir. Üretim sermayesi, başka bir deyimle ekonomik güç siyasal iktidarla hep bir arada bulunduğundan bu suretle siyasal otorite de toplumun eline geçecektir.

Demek ki toplumculuk, üretim sermayesini toplumun emrine vermekle sermayenin sağladığı olanak ve ayrıcalıklarla siyasal iktidarı elinde tutan bir avuç azınlığı bu olanaktan yoksun bırakacaktır. Ekonomik kuvveti elinden kaçıracak olan azınlık, azınlıkta olduğu sürece artık bir daha si-

yasal otoriteye sahip olamıyacaktır. O halde parti kavgasının sınıf kavgası haline dönüşmesi ile toplum, çatışmalarının en çetinini ve belki sonuncusunu yapacak demektir. Çünkü üretim sermayesinin topluma mal edilmesi ile ekonomik farklar, sınıf ayrılıkları, daha doğrusu sınıflar ortadan kalkacaktır.

Onun içindir ki çoğunluğun sefilliği üstünde yüksek ve lüks bir yaşantının tadına alışık azınlığın bu işe kolaylıkla razı olmıyacağı apaçıktır. Toplumculuk yolunda emekçinin karşısına çıkan en çetin engel buradadır. Emekçinin toplumsal bir kuvvet olarak ortaya çıkışı, asalak azınlık için tehlike çanlarının çalması demektir. Çünkü artık sefillik üzerinde kurulu lüks ve gösteriş çökecek, tutsaklık üzerinde kurulu azınlık egemenliği bir daha gelmemek üzere yıkılıp gidecektir.

Oysa sömürgen azınlık hazır halde insanları sefilleştiren üretim sermayesini de kütleleri baskı altında tutma vasıtası olan siyasal kuvveti de elinde tutmaktadır. Yasalara, cop ve dipçiğe, propaganda vasıtalarına, iftiracıya ve sayısız yardakçıya sahiptir. Tehlike çanlarının tiz sesini işitmemesine ve yıkılışına sezmemesine bir neden yoktur. Yıkılış tehlikesi yaklaştıkça kuvvetlerinin ve marifetlerinin tümünü seferber edeceği bir gerçektir. Emekçi kuvvet kazandıkça karşı taraf, baskıların hızını, yalan ve iftiraların dozunu artıracaktır. O zaman yapmacık siyasal partilerin yalanları bırakıp ve sahte maskelerini bir yana atıp tek bir kaynakta birleştikleri ve çelik gibi sağlam koalisyonlar kurdukları görülecektir. Ulusal birlik sloganları, yoktan yaratılmış iç ve dış tehlikeler ve tabular görülmedik bir tempo ile alıp yürüyecektir.

İşte umulan böyle bir zorlu ortam içinde kudurmuş rakip karşısında emekçiye büyük görevler düşecektir. Parti çekişmelerini şiddet derecesine götüreceği yüzde yüz umulan rakibin halkı kanlı kavgalara sürükleme yönsemesini gemleyecek tarafsız bir hakem bulunmadığına göre tek garanti emekçinin sağduyusu olacaktır. Her çeşit baskı ve sindirme vasıtasını elinde tutan sömürgen azınlık, halkın insanca yaşama istemlerini ve sömürülmekten kurtulma çabasını, kölenin efendisine itaatsizliği ve isyanı sayacak, zavallı halkı âsî ilân etmekten çekinmiyecektir. Zaten emek sömürücüleri, avludaki köpek misali attıkları kemiklerle emekçiyi besledik-

ledi kanısında değil midirler? «Besle kargayı oysun gözünü» diyecekler ve sırtından geçindikleri halkı karga niyetine yoketmeğe kalkışacaklardır.

Toplumculuk yolunda karşılaşacağı şiddet karşısında emekçi, şiddetsiz metodlar bulup denemek zorundadır. Emekçi öyle usuller bulup denemelidir ki, bu usuller hem şiddetsiz olmalı hem de şiddet karşısında başarı kazanmalıdır.

Asalak bir azınlığın egemenlik ve sömürme alışkanlığı karşısında ihtilâlsiz yollardan toplumcu bir düzene geçişin olanaksızlığı kanısında birleşenler belki haklıdırlar. Ama günün değişik koşulları içinde sınıf kavgasını barışçı bir yarışma mecrasına götürmek çaresiz değildir. Türk emekçisi yirminci yüzyılın son yarısında bu yolu deneyecektir. Denemenin başarısı seçilecek metodlara ve bu metodların uygulanışına bağlı kalacaktır. Türk emekçisi şiddet karşısında şiddetsiz yollardan yürüyerek toplumculuğa geçişin kanıtını vermeğe çalışacaktır.

MAHATMA GANDHİ VE BULUŞLARI

Gandhi, ne bir toplumcu yazar, ne bir filozof ne de bir ihtilâlcidir. Gandhi şiddet karşısında uyguladığı şiddetsiz metodlarla Hindistanı bağımsızlığa kavuşturan ünlü bir önderdir. Kast rejimi ile parçalanmış Hindistan halkına telkin etmeyi başardığı usullerle İngiliz emperyalizmini dize getirmiş, Hindistan üzerinde çöküp çöreklenmiş yüz yıllık yabancı egemenliğinin kökünü kazımıştır. Bu bakımdan Gandhi ve onun buluşları bir halk hareketi olarak konumuzla ilgili bulunmaktadır.

Gandhi zengin bir Hindu ailenin çocuğudur. 1869 da doğmuştur. On dokuz yaşında iken İngiltereye gitmiş, Oksford Üniversitesinde hukuk okumuş, doktorasını vermiştir. Ondan sonra Hindistana dönen Gandhi avukatlık mesleğine atılmış, batılılıkla uyuşan kibar çevrelerin bir üyesi olmuştur.

1893 yılında güney Afrikaya gitmiş, Asyadan buraya göç eden işçilerin ve tüccarların önemli dâvalarını almış, orada gerek Hintlilerin, gerekse yerli halkın sefilliğini yakından görmüştür. İnsan haklarını pervasızca çiğneyen yerli yöneti-

ine karşı sefil kütlelerin yanında yer alıp onları savunmak gereğini duyan avukat Gandhi, ister istemez siyasete atılmış ve bu yolda karıştığı maceralar içinde haksızlığa karşı koymada etken bazı ilkeler keşfetmiştir.

Bir yandan birleştirmeğe ve haklarını korumağa çalıştığı esmerlerin kendisine karşı duydukları büyük sempati, öbür yandan yerli hükûmetin tertipleri ile beyazlardan gelen eylemli saldırılar Gandhi'nin siyasal mesleğinde, kişisel ve toplumsal durumunda çok önemli değişiklikler yaratmıştır. Çeşitli ve seri olaylar sonunda Gandhi itina ile giydiği elbiselerini çıkarıp atmış ve dikilmemiş adi bir kumaşa bürünerek ömrünün sonuna kadar hiç bir lüks taşıta binmemeyi, iskemlede oturmamayı, elbise giymemeyi, lüks ve konfordan yararlanmamayı denemeye koyulmuştur. 1914 de Hindistana dönmüş ve servetinin tümünü yoksul halka dağıtıp avukatlık mesleğini de bırakarak kendini halk hizmetine vermiştir. Gandhi giriştiği sade yaşama denemesini ömrü boyunca, 1948 yılında iki yobaz tarafından öldürüldüğü güne kadar sürdürmüş ve bir paryanın ilkel yaşantısını yaşamıştır.

Gandhi ipliğini kendisi eğirir, kumaşını kendisi dokurdu. Keçisini kendisi sağar, çamaşırlarını kendisi yıkar, yemeklerini kendisi pişirirdi. Hindistan Kongresinin en önemli önderi olduğu halde çalıştığı dairede yerde oturur, işini bitirdiği zaman devlet personeli apartmanların, köşklerin yolunu tutarken o yalınayak, başı açık yüzbinlerce yoksul Hintli arasına karışır, izbe kulübesinin yolunu tutardı.

Gandhi, her şeyden önce ince ve dürüst bir siyasetçi, fikir ve kültür yapısı bakımından bir idealist ve samimî bir hümanisttir. Ortaya attığı ve önce kendisinin riayet ettiği yaşantı ilkeleri ile direnme metodları Hint mistisizmi ile İngiliz sabırlılığının bir sentezidir. Yaşantı ilkelerinde sefilliğin nedenlerini gelişen maddî uygarlık ile gelişmemiş insan bilinci arasındaki dengesizlik üzerinde oturturken haksızlığa ve şiddete karşı direnme konusunda ekonomik boykot üsullerini denemiştir.

Sömürge yönetiminin yasalar statüsüne ve polisine karşı Hint halkını direndirmek için bulduğu yollar, iyiliğe, adalete ve her şeyden önce şiddetsizliğe dayanır. Gandhi'nin büyük başarısı, tavsiye ettiği direnme usullerinin halk tarafından benimsenmesi ve halkın onları uygulamağa razı ol-

masıdır. Bu suretle Gandhi bir halk hareketi yaratmayı başarmış, halkın tavsiye edilen usulleri toplu olarak benimseyip uygulaması sonunda —Gandhi'nin bulduğu— bu direnme usulleri, sömürge yönetiminin bir taraflı yasaları üstünde bir meşruluk kazanmıştır.

Gandhi'nin bulduğu üsullerin belli başlıları şunlardır:

I ... Satyagraha; gerçeği savunmada sabır, haksızlığa itaatsizlik, bir taraflı yasaların acılarına katlanıp toplu olarak onlara karşı direnmek, yanlışlara gerçeklerle karşı durmak anlamına gelir.

Satyagrahacı polisten kaçmaz, polisi dövmez, ona mahsustan kendini tutturup oyalar. Emir verene saldırmaz ama verilen emri yerine getirmemekte sonuna kadar direnir. Satyagrahacı etken karşısında edilgendir. Edilgenin direnci karşısında etkenin şiddetini artıracağı ve bu suretle şiddet kullananın daha çok haksızlığa düşeceği kanısındadır. Gandhi diyor ki: «Eğer siz yasa koyucusuna yaltaklanarak hatayı evinize kadar sokmak yanlışlığına düşmüşseniz, ona boyun eğmemek için yapacağınız tek iş, kuvvetinizi kullanarak ve acılarına katlanarak karşı koymak, bu yasaları tanımamaktır.» «Satyagrahacı suç işlemiyen bir asidir.» Gandhi başka bir yerde: «Gerçeği izleyerek hasmınızı etkiniz altına almanız için ona şiddetle değil, iyilikle karşı durmanız ve hatasına kendisini inandırmanız en doğru yoldur.» Gene başka bir yerde: «Biz onlara hata bulmuyoruz, ellerindeki şiddet ve acı silâhlarına karşı hazırız.» demektedir.

Satyagraha, yaşantının her alanında uygulanabilen bir grev, bir protesto metodudur. Onunla, şiddet kullanan hasmı yorup yıpratmak, dize getirmek olanakları vardır. Kütle halinde denendiği zaman olumlu sonuçlar alınabilir.

II — Ahımsa; sevgi gücü ile şiddete karşı koymak anlamına gelir. Bu ilkeyi benimseyen kişi, kendisine kötülük eden yönetime ve şiddet kullanan otoriteye karşı ne dövüşür, ne silâh kullanır ne de sabotaj yapar. Ama onunla işbirliğine yanaşmaz ve ona yardım etmekten uzak durur. Ahımsa, haksızlığa yönelmiş kara kuvvete iyilikle cevap verip onun fenalığa devam etmesini kolaylaştırmak değildir. Tam tersi onu yolunda ve gidişinde yalnız ve yardımsız bırakmak, aşk ve sevgi gibi olumlu özelliklerle ondan ayrılarak, şiddetin olumsuz özelliklerini ortaya koymayı kolaylaştırmaktır.

Ahimsa ilkesine göre, şiddet kullanan otoriteye yardımı dokunacak bir işte çalışmaktan, bir eylemde bulunmaktan, elini kolunu kavuşturup oturmak üstün tutulur.

III — Swadeshi; yerli malı kullanmak anlamına gelir.

IV — Khaddar; evde imal edilmiş kumaş giymek demektir.

Swadeshi ve Khaddar usulleri, İngiliz mallarının Hindistanda sürümünü azaltmaya, büyük endüstrinin ekonomik egemenliğine karşı koymaya ve sömürge yönetiminin sömürme yönsemelerine karşı koyma bilincinin halk arasında yayılıp yerleşmesine yaramıştır.

Gandhi'nin bulduğu direnme usulleri ŞİDDETSİZ KARŞI KOYMA kavramı içinde özetlenebilir. Bu usuller Hindistanda halk tarafından toplu halde uygulanmış, bağımsızlık kavgasında kullanılmıştır. Gandhi çok defa halka direnme ve dayanma işaretini vermek için açlık grevine başlar, orucunu günlerce sürdürürdü.

Direnme, örneğin taşıt biletlerinin fiyat artışına karşı ise, Hintliler bu taşıt vasıtalarına sadece binmemekle kalmazlar, yollara, caddelere, raylar üzerine uzanıp yatarak taşıt vasıtalarının hareketini olanaksız hale getirirlerdi. Yüzbinlerce kişi, günlerce sokaklarda yatar, karar organlarını saldırısız yollardan baskı altında tutarlardı.

Şiddetsiz karşı koyma metodu, sömürge yönetimine karşı bir halk hareketi olarak her alanda denenmiş, birbiri ardından başarılar elde edildikçe yerli halk arasında birliğin kuvvetlenmesi, hasmın otoritenin yıpranıp zayıflaması yönünde gelişmiş ve halkın direnci karşısında hasmın yenilgisi ile sonuçlanmıştır. Ne tarafsızlık maskesi atlında zorbalığın maşalığını yapan mahkemeler, ne de polis zoru halkın saldırısız karşı koymasını ezip geçememiştir. Sömürge yönetimi, ne itaatsızlık eden kalabalığı hapse atabilmiş ne de hapsetmeğe kalkıştığı önderleri cezaevinde tutabilmiştir.

Gandhi diyor ki: «Halkın itaatsızlığı, mantıksız yasalara karşı koymak için yerinde bir harekettir... Tüm bir ulusu tutuklayacak bir hükûmetin varlığı düşünülemez... hiç bir hükûmet halkın bağlandığı önderleri tutuklayıp halkın sağduyusu ile çarpışmayı göze alamaz. Yine hiç bir hükûmet halkın kansız karşı koymasına dayanmak yeterliğine sahip ola-

maz... Halkın itaatsizliğinden maksat, hükûmete halkın varlığını kabul ettirmektir... Halkın itaatsizliği örgütlü ayaklanmanın en güzel örneğidir.»

Fikir yapısı bakımından idealist bilinen Gandhi Hindistanın bağımsızlığı için giriştiği şiddetsiz direnme savaşında hep maddeci metodlara itibar etmiştir. «Yer yüzünde hiç bir şey girişilmeden doğrudan doğruya yaratılmamıştır.» diyor.

Ancak bizim için önemli olan nokta ne Gandhi'nin idealcılığı, ne maddeciliği ne orucu ne de Gandhi'nin kendisidir. Gandhi'nin Hindistanın geleceği hakkında tavsiye ettiği yaşantı ilkeleri ile modern uygarlık gereklerinin uyuşup uyuşmaması konusu da bizim için önemli değildir. Hem sonra Türkiye Gandhi'nin Hindistanı gibi bir bağımsızlık derdi ile de karşı karşıya bulunmamaktadır. Onun için toplulukla karşı konacak bir yasalar sistemi de yoktur. Bunun gibi Türkiyedeki toplumculuk girişiminin ve emekçi hareketinin Ganddicilikle bir ilgisi bulunmadığı apaçıktır.

Ancak Gandhi'nin şiddetsiz karşı koyma metodları silâhsız, kansız ve dövüşsüz bir devrimin metodlarıdır. Bu metodlar bağımsızlık kavgasında olduğu gibi sınıf çatışmalarında da uygulanma özelliğini taşımaktadır.

Bu bakımdan Gandhi'nin ortaya attığı ilkelerin önemi ve büyüklüğü açıklıkla ortaya çıkmaktadır. Devrime ve yeniliğe yönelmiş Türk emekçisi, eskinin kullanması beklenen şiddet karşısında direnmek durumundadır. Şiddet karşısında edilgen durumunda olan devrimci kuvvetlerin elinde insan onuru, yaşama hakkı ve anayasa gibi kalkanlar vardır. Eski kapitalci örgüt, dipçik, iftira ve rüşvet gibi silâhlarla şiddet kullanacaktır. Halkın bu şiddet karşısında direnmeye hakkı vardır. Sömürülen çoğunluk, sömüren azınlığa karşı direnecektir.

DİRENME HAKKI

Gerçekten Türkiye devletinin toplumcu karakteri anayasada yazılı bulunmaktadır. Anayasaya göre hiç bir yasa anayasaya aykırı olamaz. Toprak reformunun yapılacağı, hiç bir zümreye ya da kişiye ayrıcalık tanınamıyacağı, herkesin çalışma ve gelişme hakkına sahip olduğu, çalışanların sendika kurabilecekleri ve işçilerin grev yapabilecekleri ayni ana-

yasada yazılıdır. Toplanma, dernek kurma, fikirlerini yazıp söyleme ve yayma hakları güvenlik altına alınmış bulunmaktadır. Anayasadan yararlanma ayrıcalığı da kimseye tanınmamıştır. Yurttaşların hepsi anayasanın güvenliğinden yararlanabilirler.

Ama gelgelelim bu yazılı hakların ve yazılı garantilerin varlığı ve anayasanın toplumcu karakteri yanında siyasal otorite liberal bir tutumla, parası olanlara parası olmıyanları soyduracağım derse ne olacak? Yasalar, kararnameler, kotalar çıkararak yurt içinde bulunmıyan malları belli kişilere ve zümrelere ithal ettirip on lira değerindeki bir malı elli lira fiyatla köylüye sattırırsa, gene belli kişi ve zümrelere ihracat permisi vererek yüz lira değerindeki bir malı köylüden on liraya aldırırsa köylü ne yapacak? Hükûmet yatırım politikası deyip 10 milyarlık bir yatırımın ikibuçuk milyarını yüzde yirmibeş kâr adı altında müteahhitlere verirse kim buna engel olacak? Eğer hükûmet, toprak reformu demek toprak ağalarının arazilerini sulayıp gübrelemek demektir der ve nehirleri barajlarla kesip kanallar açarak bu nehirleri ağaların topraklarına çevirirse, çalışma hakkı demek ağaların hesabına çalışmak demektir, yaşama hakkı herkesin kendine göredir, ağa ağa gibi, serf serf gibi yaşamalıdır derse ne olacak?

Eğer parlâmento, mütehassıs bir avukat heyetinin altı ay masadan masaya evrak dolaştırıp bugünkü bir uyuşmazlık için iki yıl sonra grev müsaadesi getiren getiren bir grev yasası çıkarır ve «İşte ideal bir grev kanunu» diye ilân eder ve sonra Anayasa Mahkemesi de bu grev yasası anayasaya uygundur derse işçiler ne yapacak? Varsın anayasa çalışanlar sendika kurabilir diye yazsın, hükûmet ve parlâmento memurlar, öğretmenler çalışanlar gurubuna girmezler, onlar sendika kuramazlar yolunda düşünürlerse kim ne yapacak?

Çalışanlar örgütlenip siyasal bir parti etrafında toplandıkları zaman Anayasa Mahkemesi ve diğer mahkemeler siyasal kuvvetin maşası olmaktan kurtulamayıp, sınıflar esasına göre parti kurulmaz, parti spor kulüpleri gibi her sınıftan toplama kişilerle kurulur derlerse, partiyi kapatırlar, üyelerini hapse atar, taraflarını dağıtırlarsa çalışanlar kime baş vuracaklar?

Mahkemeler sermayeci basının iftira yağmuru karşısın-

da susar, emeği ve emekçiyi savunan basın organlarını kapatır, toplumcu yazarları tutuklarsa, Anayasa Mahkemesi sermayeci sınıfın sun'î partilerine sesini çıkarmaz, toplumcu partileri kapatır, anayasaya aykırı yasaları görmezlikten gelir de kaldırmazsa, tüm yargıçlarla savcılar siyasal kuvvetin bir organı olarak çalışır, tarafsızlık maskesi altında yasaları toplumsal bir gurubun ve sınıfın zararına yorumlayıp uygularsa, ortada başkaca tarafsız bir hakem bulunmadığına göre ezilen toplumsal gurup derdini ve dileğini kime anlatacak?

Toplumcu dernekleri ve aydınları bir araya getiren sendikaları eli sopalı kalabalıklar dağıtırsa, daha fenası, bu saldırıyı siyasal otorite organize edip yönetirse, sonra da sermayeci basın bu zorbalığı haklı gösterir, resmî ağızlar saldırganları kahramanlar gibi halka duyurursa saldırıya uğrayanlar hangi güvenlik statüsüne sığınacaklardır?

Siyasal kuvveti ellerinde tutan grupların yüksek ve âdil vicdanlarını ezilen insanlar için mutlu bir sığınak gibi gösterip bu sorulara sayfalar dolusu parlak ve mantıksız cevap bulunabilir. Ama en kestirme cevap soruları tersine sormaktır.

Elleri sopalı zorbalar toplumcu dernekleri bastığı zaman çalışanlar ellerini kollarını kavuşturup otururlarsa ne olacak? Emeği ve emekçiyi savunan yayın organları kapatıldığı, toplumcu yazarlar tarafsız polislerce mahsustan coplanıp tarafsız mahkemelerce mahsustan tutuklandığı zaman tüm işçi sendikaları toplu olarak greve kalkışırsa işin sonu nereye varır?

Sınıfçı eğitimi protesto eden öğretmenler sendikasının elebaşları cezaya çarptırılınca tüm öğretmenler işlerini bırakırlarsa Eğitim Bakanlığı kimi cezalandıracak? Emekçiyi temsil eden bir siyasal parti kapatıldığı zaman çalışanlar sermayeci partilerin seçim sandıklarına uğramazsa siyasal otorite ne yüzle demokrasi iddiasında bulunacak? Parlâmento, toprak ağalarını koruyan bir toprak reformunu yasalaştırdığı gün ortakçılar oturdukları topraklara sahip çıkar, ağanın tapusunu tanımazlarsa bu yarı aç yarı çıplak kalabalıklar için cezaevleri nereden bulunacak? Aydınlar kelepçelendiği zaman, yıllarca gizli polisin önderliğinde robotlar ordusu gibi yönetilmiş bulunan üniversite öğrenci birlikleri bu defa bilinçli olarak yürüyüş yapar da dilekleri yerine gelmeden yü-

rüyüşe son vermezlerse bunları durdurmak için polis kuvveti nasıl sağlanacak? İşçi, memur ve öğretmen sendikaları bir gün anayasayı ileri sürüp ona aykırı yasaları ve tutumları tanımadıklarını ilân ederlerse ve köylü de buna katılırsa bu kadar suçlu için polis, jandarma, mahkeme ve cezaevi yetecek midir? Hem sonra polis de bir çalışan kişi olduğuna göre verilen haksız emre karşı borçlunun alacaklıya dediği gibi «lolo» derse ne olacak?

Halkın haksızlığa karşı direnmeye hakkı vardır. Eğer toplumcu dernekler, yasa dışı kuvvetlerin saldırısına uğruyorsa, eğer toplumcu basın ve yayın organları ve yazarları baskı altında tutuluyorsa, eğer sınıfçı bir eğitim sistemi yürütülüyorsa, eğer emeği ve emekçiyi temsil eden siyasal partiler kapatılıyorsa, toprak reformu savsaklanıyorsa, aydın kişiler salt aydın oldukları için kelepçeleniyorsa, eğer anayasaya aykırı yasalar var da bu yasalar emekçi sınıfı baskı altında tulmak için kaldırılmıyorsa toplum içinde bazı gurupların yararına ve bazı gurupların zararına büyük haksızlıklar var demektir. Bu haksızlıklara karşı halk direnecektir. İnsanlığa yaraşır erdemlerin kapsamı içinde, başkalarının vicdanına sığınmak gibi bir kural yoktur.

Ezilenler, sömürülenler, geriliğe düşenler, salt insan oldukları için gerilik getiren nedenlere karşı direnmek zorundadırlar. Toplumsal sıçramalara yol açacak akımlar toplum içinde birdenbire doğar ve yayılırlar. İlk direnme örneği, uyanış hamlesini bilinçten bilince ileten bir tutuşturucu kıvılcım olabilir. Direnme dayanışmayı artıracak, dayanışma sınıf ayrımlarını karanlıktan aydınlığa çıkaracaktır. Bu yöndeki bir gelişme başlangıcı gerçekten demokratik olan anayasa statüsü içinde büyük çoğunluğa karşı azınlığın siyasal kuvveti elinde tutması gibi büyük çelişkiyi de meydana koyacaktır.

Sınıflar çatışmasında şiddetsiz karşı koyma usulü, ahlâk ve yasa dışı kuvvetleri yorup yıpratmanın en etken yoludur. Çünkü toplumun üreten gücü olan ve toplumun temel yapısını meydana getiren emekçi örgütler hiç bir zaman halkoyunun kabul ettiği anayasa kalıplarının dışına çıkmıyacaklar, sağduyunun kabul ettiği doğruluk ilkelerinden ayrılmıyacaklardır. Şiddet kullanmak yönsemesinde olan asalak kuvvetler bu defa emekçi karşısında eğri ve dağdağalı yollardan geçmek zorundadırlar.

Emekçinin varlığını kabul ettirmesi ile hırsızın sevdiği karanlık gecede ay doğacak, kimlerin hangi yollardan geçtiklerini gözler görecektir. Genel ahlâk ve yasa gücü gibi gözüken zor ve yalan, çırılçıplak zor, çırılçıplak yalan olarak meydana çıkacak, sermayeci basının serptiği yaldızlar ve arkasında sermaye gücü yatan demeçlerle örülmüş kara örtü, olayların üzerinden çekilecek ve rejim karanlıktan açıklığa kavuşacaktır.

Sömürgen sermayeci hiç bir engel tanımıyan bir başıboşluk ve yukarıdan bakan bir şımarıklık içinde gelişip büyüdüğünden ahlâk, yasa ve akıl dışı davranışlarını normal davranışlar gibi görmekte ve göstermektedir. Çalışanların direnci, gizli kalan çelişkileri tüm sivriliği ve çıplaklığı ile ortaya koyacaktır. Onun için sınıflar çatışmasında emekçi için titizlikle izlemek gereken yol, şiddet kullanan rakibin tutumuna uymamak, şiddet kullanmamak ve onun ahlâk kurallarını ve anayasayı bir maske gibi giymesine bilinçli ve uygarca direnmelerle engel olmaktır.

Yasalar dışına itilen şiddet kuvvetleri kısa bir dönemde dize geleceklerdir.

ÇIKIŞ

Çalışanların sömürülme alışkanlığı, asalakların sömürme alışkanlığı kadar köklü ve kuvvetlidir. Bu alışkanlık çalışan sınıfın kurtuluşunu zorlaştırmaktadır.

Topraksız köylü, üzerinde oturduğu toprağın tapusunu elinde tutan toprak ağasına, işçi başında çalıştığı makinanın ya da maden ocağının mülkiyet ve ayrıcalığını elinde tutan endüstri sermayecisine, topraklı köylü, mal alıp satan kent aracısına alışıktır. Memur yaptığı işin mahiyetini ve yararını yorumlamaz bile; Maaşı veren otoriteye alışıktır.

Çalışanlar ile çalıştıran ve aracılık yapan zümreler arasındaki ilgi, tıpkı evcil hayvanlar ile insanlar arasındaki ilgiye benzer. Yavrusu emsin diye ineğin memesine dolan sütü sahibi gelip sağar ve inek, saati gelince sütünü sağsın diye sahibini bekler. Tavuğun civciv çıkarmak için yumurtladığı yumurtayı sahibi folluktan alır. İnek sağılmaya, tavuk kuluçkaya yatmadan yumurtlamaya alıştırılmıştır.

Topraksız köylü ağasız yaşıyamıyacağı kanısındadır.

Ağa olmasa evsiz, topraksız, koruyucusuz, başsız ve imansız kalacaktır. İşçi, fabrikatör fabrikayı kurdu da ben yemek yiyorum diye düşünmektedir. Topraklı ve topraksız köylü, kentin alıcı ve satıcısı olmasa tuzu ve bezi bulamıyacağına, ürünlerini satamıyacağına inanmıştır. Lozan andlaşmasına göre azınlıklar Türkiye kentlerinden giderken yerli köylü ve kentli, «şimdi bize parayı kim verecek, bizden parayı kim alacak» deyip ağlar dururlarmış. Çalışanlar ile sermayeciler arasındaki ilgi bir asalak yaşama ilgisidir. Sömürülen ile sömüren arasındaki alışılmış ortak yaşama... Bu asalak yaşama, sömürenin de sömürülenin de iliklerine kadar işlemiş, bilincine oturmuştur.

Asalaklar, sömüren ile sömürülen arasındaki bu alışılmış ortak yaşama sistemine ulusal birlik adını koymuşlardır. Sömürülenin bu asalak yaşantıdan kurtulma yönsemesi onun için ulusal birliği bozmak oluyor. Asalaklar bu acayip düşünceye emekçiyi de inandırmışlardır. Oysa bu alışılmış ortak yaşama, ne ulusal birlik, ne de toplumsal iş bölümüne göre bir arada yaşamaktır. Bu yaşama sistemi, toplumsal bir sınıfın diğer bir toplumsal sınıfı beslemesi, sırtında taşımasıdır.

Demek ki, çalışanlar sınıfına toplumun temel ve esas ögesi dendiği zaman bir gerçek anlatılmış oluyor. Emekçi sınıf, sırtında taşıdığı sınıfı kendisi beslemektedir. Kendisini sefilleştiren kuvveti kendisi ayakta tutmakta ve büyütmektedir.

Yırtıcı bir kuş olan Doğan, bir tavuk sürüsüne saldırdığı zaman çok defa en besili tavuğu enseleyip götürür. Oysa bir Doğanın gücü, büyük bir tavuk ağırlığındaki bir cismi yerden kaldırıp uzaklara götürecek yeterlikte değildir. Ama yakalanan tavuk kaçıp kurtulmak için kanatlarını açar ve uçmağa koyulur. Doğan, kendiliğinden havalanan tavuğa havada bir yön verip onu yiyebileceği ıssız bir yere götürür. Tavuk kendisini yiyecek olan hasmına kendisi yardım etmektedir. Eğer tavuk kanatlarını açmasa hasmının onu götürmesine yer çekimi engel olacak, diğer tavukların bağrışıp kaçışmalarından durumu anlıyacak olan kümes sahibi gelip Doğanı kovalıyacaktır.

Eğer sömürgen azınlığ, çoğunluk karşısında egemenliği elinde tutuyorsa ve siyasal kuvvet azınlığın elinde ise bu

acayiplik bağlı çoğunluğun eseridir. Çoğunluk, kendi tutumu ve eylemleri ile boyunduruk altına girmekte, kendi tutsaklığının nedenlerini kendi elleri ile hazırlamaktadır. Bağlı sınıfların bu tutumu geleneklerin yarattığı alışkanlıklarla, terbiye ve inanış sistemleri ile pekiştirilmiştir. İşçinin işverenden ayrı, köylünün eşrafsız ve ağasız yaşama yeterliğinde olduğu örneklerle anlaşılmadıkça hiç kimse inanç sistemlerinin dışına çıkmak rahatsızlığına katlanamaz. Onun için aydın ve emekçi örgütler, önce bu kökleşmiş inançlar ve alışkanlıklarla savaşmak zorundadırlar. Bu konuda aydın ve emekçi örgütlere çok ve büyük işler düşmektedir. Emekçi kendi örgütleri ile kendi eylemlerini kontrol altına alacaktır. Çünkü emekçi, kendi sistemi olan toplumculuğu getirmek çabasında önce kendi bünyesinde saklı engelleri temizlemek zorudadır. Bu engeller kapitalci düzeni ayakta tutmağa yarıyan ve kapitalcı düzenin işini kolaylaştıran eylemlerdir. Emekçi kendi yumruğunu kendi karnına vurmaktan vazgeçmelidir. Kanatlarını açarak kendisini ölüme götüren vahşi kuşların işini kolaylaştırmamalıdır. Emekçinin bir numaralı üreten olarak kapitalı besleyen bir öge olması bir yana, ırkçılığı ve turan ideolojisini yaymakla görevli mitingler tertiplemesi, emeğe ve emekçiye dayalı bir parti dururken kapitalcı partiler yararına oyunu kullanması, kendi bıçağını kendi kalbine sokması değil de nedir?

Kapitalcı düzenin işleyen organlarına hangi noktadan bakılırsa bakılsın, orada emekçinin nasırlı eli, yorulan beyni görülecektir. Sınıfcı yönetimin çıkarlarını döndüren emekçi memur, sınıfcı eğitimi yürüten aydınlar ordusunun ana öğesi emekçi öğretmenler değil midirler? Kapitalci endüstrinin makinalarını döndüren, ağanın toprağını işleyen kimdir? Polis ve jandarma kapitalistlerin öz çocukları mıdırlar?

Sermayeci sınıfın elinde cansız ve hareketsiz yasalarla sermaye üzerindeki ayrıcalığı anlatan soyut mülkiyet hakkından başka hiç bir vasıta yoktur. Yasalara can ve hareket veren, sermayeyi sermaye yapan gene emekçinin nasırlı eli, işleyen kafasıdır.

Demek ki işçi, işveren bir özel kapitalcı olmadan, köylü, eşrafsız ve ağasız kendiliğinden yaşama olanaklarına sahiptir. Tersine, emeği sömürüp yaşıyanlar, çalışanların bir dirsek çevirmeleri karşısında sudan çıkarılmış balık misali çır-

pına çırpına can vereceklerdir. Emekçi, rakibi karşısındaki büyük gücünü ve olanaklarını tanımalıdır. Emekçi sınıfın bünyesinde saklı olanakların kullanılır hale gelmesi için de önce özdeksel bir kuvvet olarak ortaya çıkmak gerekir. Bu özdeksel kuvvet, aydın - emekçi işbirliği ile sağlanacak sıkı bir dayanışmadır.

Türkiyede toplumculuk aydın - emekçi örgütlerle başarılacaktır.

Artık kapitalcı sistemin bulanık ve boğucu havasından kurtuluş için dar bir çıkış yolu bulunmuştur. Yapılacak iş, aydınlığın geldiği yana doğru yönelip yürümektir. Ama yalnız yönelip yürümek yetmez. Birer birer ve hep birlikte dayanmak ve koşmak ister.

Dünyaya geliş şansının paha biçilmez avantajlarını kullanmak şerefi herkese öğretilmelidir. Ahlâksızlık, şerefsizlik ve insanlık erdemlerine aykırı gidişe bilerek boyun eğmemek, halkı her gün biraz daha sefilliğe ve tutsaklığa götüren düzensizliğe karşı koymak her insan için bir görevdir.

Türkiyede toplumculuk girişimi Türk halkının yaşama iradesini sembolleştiren en büyük girişimdir.

Yürüyen milyonların ayak sesleri işitilmeğe başlamıştır.

S O N

Bugün, hemen bütün aydınlarımızın zihinlerini, Türkiye'mizin gerçekleri ve bu gerçeklerin doğal bir sonucu olarak sosyalizm sorunu kurcalamaktadır.

Sanıyoruz ki, toplumumuzun en çok gereksediği şey kendi sorunlarının, kendisinden olan usta ellerde biçimlendirilip sunulmasıdır.

İşte bunun için, DYK hâlen Akçaabat'ta yargıç olan, ALİ FAİK CİHAN'ın «SOSYALİST TÜRKİYE» adlı eserini yayınlamış bulunmaktadır.

Bu eser, Türkiye'nin sorunlarını derin ve titiz bir gözlemle yansıtmaktadır. Yazarın verdiği çözüm yolları, gerçekten okuyucuya ışık tutacak güçtedir. Anlatımdaki rahatlık ve sadelik, kitaba herkesin anlayabileceği bir nitelik kazandırmaktadır.

DYK'nın yayımlanmış diğer eserleri

SOSYALİZME GİRİŞ

JULES MOCH

Çevirenler :

S. Hilav - D. Avcıoğlu

TAŞ

Gerçekci Bir Yazarın

Notları

ÇETİN ALTAN

5 Lira